

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

17'nci Toplantı

16 Kasım 2022 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- AÇIKLAMALAR

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri

- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
- Nükleer Düzenleme Kurumunun
- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
- Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü
- Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

17'nci Toplantı

16 Kasım 2022 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.03'te açılarak dört oturum yaptı.

2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının,

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun,

Nükleer Düzenleme Kurumunun

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün,

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün,

Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun,

2023 yılı bütçe ve 2021 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 17 Kasım 2022 Perşembe günü saat 10.00'da toplanmak üzere saat 22.09'da toplantıya son verildi.

16 Kasım 2022 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.03

BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 17’nci Birleşimini açıyorum.

Gündemimizde, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Nükleer Düzenleme Kurumu, Maden Tetkik ve Arama

Genel Müdürlüğü, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü, Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları bulunmaktadır.

Sunumları için Bakanımıza söz vereceğim ama ona geçmeden önce mutut olduğu üzere Bakan Yardımcılarımızdan başlayarak bürokratlarımızı tanımak istiyoruz.

Ben ön sıradaki arkadaşların mikrofonlarını açtım, buyursunlar lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, böylece arkadaşlarımızı tanımış olduk. Hoş geldiniz diyorum ben hepsine.

Sayın Bakanım, şimdi sözü size veriyorum.

Süreniz otuz dakikadır.

Buyurunuz lütfen.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

*1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri**

a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

b) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu

c) Nükleer Düzenleme Kurumunun

ç) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

d) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü

e) Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunun Sayın Başkanı, kıymetli üyeleri, kamunun değerli çalışanları ve basınımızın saygın temsilcileri; şahsım ve Bakanlığım adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

* (1/286) ve (1/285) esas numaralı Kanun Teklifleri 21/10/2022 tarihli 3’üncü Toplantı Tutanağı’na eklidir.

Sayın Başkan, kıymetli üyeler; insanoğlunun doğumundan vefatına kadar yaşamının her anına temel girdi teşkil eden enerji, toplumların refah seviyesinin yükseltilmesinde ve ülkelerin kalkınmasında hayati bir öneme sahiptir. Öyle ki Şubat 2022’de Rusya ile Ukrayna arasında başlayan ve herkesin malumu olan olumsuz süreçle birlikte başta Avrupa ülkeleri olmak üzere enerjiye ilişkin hususların küresel ölçekte ilk sıradaki yerini koruduğu ve enerji bağımsızlığının her zamankinden daha fazla önem kazandığı bir dönemden geçilmektedir. Dinamik bir yapıya sahip olan enerji ve madencilik sektörlerinde çevreci, güvenli, yeterli miktarda ve katlanabilir maliyetli enerji arzı sağlamak ekonomik ve sosyal hayatın temel ihtiyaçları arasında yer almaktadır. Güçlü ekonomik performansını 2022 yılı ikinci çeyreğinde yüzde 7,6’lık büyüme oranıyla bir kez daha tüm dünyaya ispatlayan, küresel yeniliklere kendini hızla adapte edebilen, sanayi altyapısına sahip, eğitilmiş, genç ve dinamik nüfusuyla büyüyen ülkemizde enerji talebi sürekli artış göstermektedir. Enerjiyi küresel ve bölgesel iş birliğinin dayanağı olarak görüp geçmişteki başarılarımızdan çok geleceğe yönelik kısa, orta ve uzun vadeli plan ve programlar yaparak, hem piyasaların hem de yeni teknolojilerin içinden geçtiği bu hızlı büyüme ve gelişim sürecinin dışında kalmamak için millî enerji ve maden stratejimizle, güçlü Türkiye anlayışıyla belirlediğimiz politikalar ve stratejik hedefler doğrultusunda reform niteliğinde birçok icraat ve projeyi hayata geçirdik, geçirmeye devam ediyoruz.

Bakanlığımızın 2019-2023 Stratejik Planı kapsamında, enerji arz güvenliğinden enerji verimliliğine, enerji ve tabii kaynaklar alanında teknoloji geliştirmeden yerleşirmeye, bölgesel ve küresel etkinliği artırmaya, piyasalarda öngörülebilirlikten sürdürülebilir madencilige kadar birçok alanda çalışmalar gerçekleştirdik. Küresel enerji piyasalarında yaşanan güncel gelişmelere göre gerekli adaptasyonu sağlayarak sürdürdüğümüz çalışmalar sayesinde 2023 yılı sonuna kadar stratejik planda ve tüm üst politika metinlerinde yer alan hedeflerimizi gerçekleştirmeyi öngörüyoruz.

Diğer yandan, enerji sektöründe son zamanlarda yaşanan yapısal dönüşümün kadın çalışanlarımızın lehine değişimini de kapsamı kaçınılmaz görünmektedir. Bu çerçevede, bu yıl 4’üncüsünü düzenlediğimiz Türkiye’ye Enerji Veren Kadınlar Ödül Töreni’yle farkındalık yaratarak Türkiye’de enerji çalışanı profilinin de değişimine ön ayak olmaya çalışıyoruz

Enerji arz güvenliği... Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; elektrik sektöründe arz güvenliği konusuna gelince, enerji arz güvenliğine yönelik endişelerin arttığı bu dönemde üretim, iletim ve dağıtım ile depolama alanındaki yatırım ve önlemlerle ülkemizin sürekli artan elektrik İhtiyacının karşılanabilmesi için gerekli adımların atılmasına devam edilmektedir.

Bakanlığımız tarafından yapılan kapsamlı analiz ve projeksiyonlar sonucunda hazırlanan Türkiye Ulusal Enerji Planı’yla orta ve uzun vadede arz güvenliğimizi sağlamaya yönelik atılmasını öngördüğümüz adımları yakın bir süre içerisinde kamuoyuyla paylaşacağız. Söz konusu doküman, yatırım kararlarını uzun dönemli bir perspektifle hayata geçirmeyi hedefleyen yatırımcılarımız açısından önemli bir kılavuz niteliği taşıyacaktır.

Özverili çalışmalarımız neticesinde ekim sonu itibarıyla elektrik enerjisi kurulu gücümüz 103.276 megavata ulaştı. Bu arada, sayın milletvekilleri, yansılarda konuşmamıza paralel olarak bazı bilgileri sizlere de aktarmış oluyoruz. 2002 yılında 298 olan elektrik üretim tesisi sayısı 38 katına çıkarak 2022 Ekim sonu itibarıyla 11.276’ya ulaşmıştır. Elektrik üretimimizin kaynak bazında dağılımına bakıldığında, 2022 yılının ilk dokuz ayında toplam elektrik üretimimizin yaklaşık yüzde 44’ü yenilenebilir enerji kaynaklarından, yüzde 32’si kömürden, yüzde 22’si doğal gazdan sağlanmış olup yerli ve yenilenebilir kaynakların payı yüzde 60 olarak gerçekleşmiştir. Elektrik dağıtım hizmetlerinin sürekliliği ve vatandaşlarımızın memnuniyeti için dağıtım şirketlerinin yatırım faaliyetleri büyük bir titizlikle takip edilmektedir. Söz konusu yatırımların seyrine bakıldığında, 2022 yılı Ekim ayı

TÜFE'sine göre, dağıtım alanında 2006-2020 döneminde toplam 165 milyar liralık yatırım yapılmış olup 2021-2025 döneminde ise 151 milyar liralık yatırım yapılması öngörülmektedir. İletim tarafında ise 2021-2023 yıllarını kapsayan dönemde 2022 yılı Ekim ayı TÜFE'sine göre 35 milyar liralık yatırım gerçekleştirilecektir. Hâlihazırda dağıtım hattı uzunluğu 1 milyon 363 bin 320 kilometre, iletim hattı uzunluğu ise 73.140 kilometre seviyesine ulaşmıştır.

Yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklı elektrik üretimi... Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son yıllarda iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında enerjide daha temiz kaynakların kullanılmasıyla bir dönüşüm yaşanmaktadır. Bu nedenle, enerji üretiminde yenilenebilir enerji kaynaklarının payını artırarak hem ülkemizin iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik taahhütlerini yerine getiriyor hem de enerji arz güvenliğimizi sağlıyoruz.

2022 yılının ilk on ayında işletmeye alınan elektrik üretim santral sayısının yüzde 94'ü yenilenebilir enerji kaynaklıdır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının kurulu güç içindeki toplam payı 2022 yılı Ekim sonu itibarıyla yüzde 54,1 olmuştur. Ülkemiz toplam yenilenebilir enerji kurulu gücüyle Avrupa'da 5'inci, dünyada 12'nci sırada yer alarak yenilenebilir enerji alanında öncü ülkelerden biri olma niteliğini sürdürmektedir. Hidroelektrikte Avrupa'da 2'nci, dünyada 9'uncu; jeotermal enerjide Avrupa'da 1'inci, dünyada 4'üncü; rüzgâr enerjisinde Avrupa'da 7'nci, dünyada 12'nci; güneş enerjisinde ise Avrupa'da 8'inci, dünyada 16'nci sırada yer almaktayız.

Bölgemizde ve dünyada yaşanan jeopolitik krizler nedeniyle, enerji fiyatlarında oluşan dalgalanmaların olumsuz etkilerini azaltabilmek için, vatandaşlarımızın kendi elektriklerini üretebilmelerini mümkün kılan düzenlemeleri gerçekleştirmiş bulunuyoruz. Bu kapsamda, lisanssız santrallerin toplam kurulu gücü 8.386 megavata ulaşmış olup 2022 yılının ilk dokuz ayında üretilen toplam elektriğin yüzde 4,5'u lisanssız santrallerden elde edilmiştir.

Yenilenebilir enerji kaynak alanlarının ve bağlantı kapasitelerinin yatırımcılara tahsisıyla yatırımların hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla hayata geçirilen Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanları, kısaca YEKA adını verdiğimiz bu projelerimizde yaşanan gelişmelere bakıldığında güneşte 3.000 megavat, rüzgârda ise 2.850 megavat olmak üzere; toplam 2002 yılında 5.850 megavatlık yarışma yapılmış olup tesislerin devreye alma çalışmalarına devam edilmektedir.

Yerli kömürün ekonomiye kazandırılarak enerji arz güvenliğimizin tahkim edilmesi amacıyla yapılan arama çalışmaları neticesinde 2021 yılında taş kömürü dâhil toplam kömür rezervimiz 21 milyar tonu aşmış olup üretimimiz ise 94,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Bu sayede, 6.838 megavat olan yerli kömür kaynaklı elektrik kurulu gücümüz, 2022 yılı Ekim sonu itibarıyla 11.437 megavata ulaşmıştır.

Kömür gazlaştırma, karbon yakalama ve hidrojen üretimi başta olmak üzere, temiz kömür teknolojilerindeki gelişmeleri göz ardı etmeden yerli kömür kaynaklarımızın çevreyle uyumlu bir biçimde ekonomimize kazandırılması, enerji arz güvenliğinin sağlanması ve cari açığın azaltılması bakımından büyük önem arz etmektedir.

Doğal gaz ve petrol sektörlerinde arz güvenliği...

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri; yirmi sene önce 5'i il merkezi olmak üzere, 57 yerleşim yerinde doğal gaz kullanılmakta iken günümüzde 81 il merkezinin tümüne ve 669 yerleşim yerine doğal gaz ulaştırılmıştır. Yine, son yirmi yılda doğal gaz imkânı sunduğumuz vatandaşlarımızın sayısı 3 kattan fazla bir artışla 69 milyona yükselmiş olup 1,3 milyon olan doğal gaz abone sayısı ise 19,1 milyona çıkmıştır. Böylelikle, ülkemiz nüfusunun yüzde 81'ine doğal gaz kullanım imkânı ve konforu sağlanmıştır. Bu kapsamda, 2000'li yıllarda yaklaşık 16 bin kilometre olan doğal gaz iletim

ve dağıtım şebeke uzunluğu, geçen yirmi yılda yaklaşık 11 kat artarak 196 bin kilometre uzunluğa ulaşmıştır. Yaptığımız planlamayla 2022-2026 döneminde 299 yerleşim yerine daha doğal gaz arzı sağlanması hedeflenmektedir.

Avrupa ülkelerinin önümüzdeki kış aylarını endişeyle karşılamayı beklediği, bu nedenle sık sık konuya ilişkin olarak Avrupa Birliği ve ülke yetkililerinin birbiriyle çelişebilecek çözüm önerilerini gündeme getirdiği doğal gaz arz kısıntısının ülkemizde yaşanmaması amacıyla, devreye aldığımız projelerin bazılarında da kısaca değinmek isterim.

Bilindiği üzere, İzmir ve Hatay illerimizde yüzer LNG depolama ve yeniden gazlaştırma ünitesi (FSRU) terminallerimiz 2016 ve 2018 yıllarında devreye alınmıştı. İnşaatı devam eden Saros FSRU Terminali'ndeki çalışmalarda da sona yaklaşmış olup söz konusu tesisi inşallah bu yıl içerisinde devreye almayı planlıyoruz.

Diğer taraftan, alanında Avrupa'nın en büyüğü olan Silivri yer altı doğal gaz depolama tesisimizin kapasitesi yıl sonuna kadar 4,6 milyar metreküpe çıkartılacak olup Tuz Gölü yer altı depolama tesisinde işletmedeki kapasitesi ise 1,2 milyar metreküptür. Devam eden kapasite artırma çalışmalarının tamamlanmasıyla 2 tesisin toplam kapasitesi 10 milyar metreküpe, geri üretim kapasitesi ise günlük 155 milyon metreküpe ulaşacaktır. Boru hatlarımız, LNG ve FSRU tesislerimiz ve yer altı doğal gaz depolama tesislerimiz sayesinde farklı kaynaklardan istediğimiz zamanda ve miktarda doğal gaz temin etme esnekliğine sahip olduğumuzdan arz güvenliği noktasında bu kışı sıkıntı yaşamadan geçirmeyi hedefliyoruz.

Bununla birlikte, ülkemizin uzun dönemli doğal gaz ihtiyacının kesintisiz ve uygun maliyetlerle karşılanabilmesi amacıyla başta Azerbaycan olmak üzere kaynak ülkelerle görüşmelerimiz de devam ediyor. Bu kapsamda, TANAP doğal gaz boru hattının kapasitesinin 2 katına çıkarılması suretiyle hem Türkiye'ye hem de Avrupa'ya Hazar bölgesinden daha fazla gaz arzı sağlanması için çalışmalarımıza da başladık.

Ayrıca, Trakya'da kurmayı planladığımız doğal gaz ticaret merkezi için izlenecek yol haritasını bu yıl sonuna kadar netleştireceğiz. Kaynak girişi çeşitliliğinin verdiği avantaj sayesinde dünyada referans alınan Henry Hub ve TTF gibi farklı kaynaklardan gelen doğal gazın hem fiziki teslimatının yapıldığı hem de farklı finansal enstrümanlar aracılığıyla uluslararası ticarete konu edildiği, başka bir deyişle gazın gazla rekabet ettiği bir yapıyı ülkemize ve bölgemize kazandıracamız.

Diğer taraftan, son yıllarda uluslararası alanda kazan-kazan prensibine dayalı, operasyonel kabiliyetimizi en üst düzeye çıkaran iş birliği modellerini öncelediğimiz bir döneme de girdik. Bu çerçevede, Hazar bölgesi, Körfez ülkeleri ve Kuzey Afrika ülkelerinde iş birliği yaptığımız ülkelerin sahip olduğu enerji kaynaklarına ilişkin karşılıklı arama, üretim ve ticaret konularında enerji diplomasisi çalışmalarımızı yoğun bir şekilde sürdürüyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hem Karadeniz'de hem de Akdeniz'de sismik araştırma ve sondaj çalışmalarımız titizlikle devam etmektedir. Bu kapsamda, 2 sismik araştırma ve 3 derin deniz sondaj gemisinden oluşan filomuza, kendi sınıfında dünyadaki 5 sondaj gemisinden biri olan 7'nci nesil, en son teknolojiyle donatılmış 12.200 metre derinliğe kadar sondaj yapabilme kabiliyetine sahip 4'üncü sondaj gemimiz Abdülhamid Han'ı bu yıl filoya dâhil etmiş olduk. Güçlü filomuz ve azimli personelimizle yeni keşif müjdeleri verebilmek amacıyla yedi gün yirmi dört saat inanç ve azimle çalışmaya devam ediyoruz.

Deniz alanlarının yanı sıra kara alanlarımızda da hidrokarbon arama ve mevcut üretimi artırma çalışmalarına hız vererek Türkiye Petrolleri tarafından 2021 yılında 112 kuyunun sondajını tamamladık. 2022 yılında ise 150 kuyunun sondajının tamamlanmasını hedefliyoruz.

Çukurova petrol sahasında rezerv değeri yaklaşık 800 milyon Amerikan doları olan petrol keşfini bu yıl gerçekleştirdik. Bölgedeki üretilebilir petrol rezervinin yaklaşık 8 milyon varil olduğunu tahmin ediyoruz. Bunun yanı sıra, Şırnak Şehit Esma Çevik petrol sahası şu ana kadar 2022 yılında dünyada yapılmış en büyük ilk 10 keşif arasında yer alarak dikkat çekmektedir. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı son yıllarda hem karada hem de denizde arama çalışmalarına ağırlık vererek sadece beş sene önce günlük 37 bin varil olan yurt içi hidrokarbon üretimini bugün itibarıyla 65 bin varil seviyelerine taşımıştır. Ayrıca kara alanlarında yapılan çalışmalarda son üç yılda toplam 223 milyon varil petrol eş değeri yeni rezerv bulunmuştur.

2023 yılı ilk çeyreği itibarıyla Bakü-Tiflis-Ceyhan ham petrol boru hattından taşınan petrol miktarı günlük 600 bin varilden 1 milyon varile çıkacaktır.

Fatih sondaj gemisinin gerçekleştirdiği 540 milyar metreköplük doğal gaz keşfi sonrası aradan geçen iki yılda çevreyi gözeterek yürütülen çalışmalar sonucunda cumhuriyet tarihinin en büyük projelerinden biri olan Sakarya Gaz Sahası Geliştirme Projesi hızla devam etmektedir. Büyük bir gururla ifade edebilirim ki projeyi yürüten çalışma arkadaşlarımızın büyük gayreti sayesinde Sakarya gaz sahası, keşiften ilk üretime kadar dünyanın en hızlı yapılan deniz saha geliştirme projesi olarak tarihe geçecektir. Hedefimiz, cumhuriyetin 100'üncü yılında yerli gazımızı milletimizle buluşturmadır. Doğal gazın keşfinden üretime kadar iki buçuk yıla yakın bir sürede işlemlerin tamamlanacağını göz önüne alırsak bunu dünyada bu kadar kısa sürede yapabilen başka bir ülke bulunmamaktadır. Bu üstün başarı, diğer birçok başarı hikâyesinde olduğu gibi, hükümetlerimizin son yirmi yılda gerçekleştirdiği başarılı icraatlar arasında yerini şimdiden almış bulunmaktadır. Proje kapsamında, 2.200 metre derinliği ve 170 kilometre uzunluğuyla dünyanın en derin ve en uzun deniz tabanı iletim sistemi inşa edilmektedir. Ülkemizin 2021 yılı doğal gaz üretimi dikkate alındığında, 1'inci fazda beklenen günlük 10 milyon metreköp üretime bağlı olarak doğal gaz üretimimiz yaklaşık 10 kat, 2'nci fazda beklenen günlük 40 milyon metreköp üretime bağlı olarak ise yaklaşık 40 kat artmış olacaktır. Yapılacak çalışmalar neticesinde mevcut rezervlerin yukarı yönlü güncellenmesiyle birlikte ülkemiz kendi doğal gaz ihtiyacını karşılarken ürettiği doğal gazın bir kısmını da kuracağı ticaret merkezi üzerinden satan önemli bir kaynak ülkesi olacaktır. Ülkemizin doğal gaz ithalat sözleşme sürelerinin gelecek üç dört yıllık dönem içinde sona ereceği düşünüldüğünde bu keşfimiz olası müzakerelerde daha avantajlı kontratlar yapılmasına da imkân sağlayacaktır.

Nükleer enerji... Karbon emisyonlarının azaltılabilmesi için sadece yenilenebilir kaynaklara olan yatırımlarla ülkemizin artan enerji ihtiyacının tamamını kesintisiz ve düzenli olarak karşılayabilme imkânımız bulunmamaktadır. Bu nedenle sıfır emisyonlu nükleer güç santralleri, iklim değişikliğiyle olan mücadelemizde önemli bir yer tutacaktır. Örneğin, Akkuyu Projesi tam kapasiteyle çalışırken yıllık 35 milyon tonluk karbon salımından kaçınmamızı sağlayacaktır. Aynı zamanda, nükleer güç santralleri, mevsim ve iklim koşullarından bağımsız olarak 7/24 elektrik üreterek enerji arz güvenliğimizi güçlendirecektir.

Nükleer enerji hem arz güvenliği hem de “dekarbonizasyon” bağlamında dünya genelinde yeniden popüler hâle gelmiştir. Dünyada 33 ülkede işletme hâlinde bulunan 423 adet nükleer güç reaktörü bulunmakta olup 18 ülkede ise inşaatı devam etmekte olan 56 adet reaktör bulunmaktadır. AB Parlamentosu 6 Temmuz 2022 tarihli oylamayla nükleer enerjinin iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında “yeşil” olarak etiketlenmesinin önünü de açmıştır.

Akkuyu NGS'de 4 reaktörün de inşaatı aynı anda devam etmektedir. Bu hâliyle Akkuyu NGS, dünyanın en büyük NGS inşaatı şantiyesidir. Akkuyu NGS'de şu anda 20 binin üzerinde beyaz ve mavi yakalı personel çalışmaktadır, bu çalışanların yaklaşık yüzde 80'i Türk vatandaşlarıdır. İnşallah, 2023 yılı için nükleer yakıtın getirilmesi ve birinci ünitenin elektrik üretimine başlaması hedeflenmektedir. Geçtiğimiz aylarda Akkuyu NGS projesinde proje şirketi ve ana yüklenici arasında yaşanan sürece yönelik olarak ihtilafın aşılması için yoğun bir çaba gösterilmiştir; geline aşamada taraflar arasında mutabakat sağlanmıştır. Bakanlığımız açısından proje takviminde gecikme olmaması, yerleştirme oranının düşmemesi, nükleer güvenlikten taviz verilmemesi ve Türk şirketlerinin mağdur edilmemesi temel prensiplerimiz arasındadır. Bu kapsamda, projenin 2023 hedefine yetiştirilmesi için Bakanlığımız üzerine düşen görevleri yerine getirmektedir. Ayrıca, Akkuyu NGS projesi dışında 2 adet daha NGS'nin kurulmasına yönelik çalışmalarımız da devam etmektedir.

Öngörülebilir piyasalar ve vatandaşlarımıza sağlanan destekler... Sayın Başkan, değerli üyeler; enerji sektöründe yatırımların zamanında ve hızlı bir şekilde yapılabilmesi için piyasada oluşan fiyat sinyallerinin piyasanın arz-talep dengesini sağlıklı şekilde yansıtabilmesi gerekmektedir. Bunun için de piyasaların öngörülebilir, şeffaf, rekabete açık, serbestleşmiş ve mali açıdan güçlü bir şekilde oluşturulması yanında piyasa katılımcılarının işlem yapabilecekleri enstrümanlar da çeşitlendirilmelidir.

(Mikrofon teknik arıza nedeniyle kapandı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir teknik arıza var galiba. Arkadaşlar baksın hızlı bir şekilde.

Süreyi durduralım.

Mikrofondada bir temassızlık olabilir, çok hızlı bir şekilde bakalım. Bu arada seyyar mikrofonu da ulaştıralım Sayın Bakanımıza.

Sayın Bakanım, tamirat oluncaya kadar seyyar mikrofonla devam edebilirsiniz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Sağ olun Başkanım.

Bu kapsamda, 2021 yılında devreye aldığımız Vadeli Elektrik ve Doğal Gaz Piyasaları öngörülebilirliğin daha da artmasını sağlarken, aynı yıl devreye aldığımız Yenilenebilir Enerji Kaynak Garanti Sistemi ise yeşil enerji dönüşümü noktasında ihracat yaptığımız ülkelerde iklim değişikliğiyle mücadele bağlamında devreye alınabilecek düzenlemelere karşı da hazırlıklı olmamızı sağlayacaktır.

Covid-19 sonrası dönemde ekonomiler toparlanma sürecine girmiş olup talepteki hızlı artış karşısında arzın yetersiz kalması, yatırım eksikliği ve uluslararası krizler nedeniyle enerji fiyatları önce kademeli olarak sonrasında ise hızla yükselmiştir. Tüm dünyada doğal gazdan kömür ve petrole kadar enerji kaynaklarında gerçekleşen hızlı fiyat artışları günlük hayattan sanayi üretimine kadar birçok alanda dengeleri altüst etmiştir. Dünyadaki enerji fiyatlarının son birkaç yıldaki seyrine bakıldığında bu durum daha net biçimde görülmektedir. 2020 yılında ortalaması varil başına 42 dolar olan Brent petrolün fiyatı 7 Mart 2022 tarihinde 139 doları görerek 2008 tarihinden beri görülen en yüksek değere ulaşmıştır. Keza, spot doğal gaz fiyatlarına baktığımızda ise 2020 yılında ortalama 115 dolar olan 1.000 metreküplük doğal gazın TTF fiyatı 30 Ağustos 2022 tarihinde rekor kırarak 3.332 dolara ulaşmıştır; ekranda da bu grafikleri görebilirsiniz. Benzer şekilde, 2020 yılında ortalama 50 dolar olan Rotterdam kömürünün tonu 7 Mart 2022 tarihinde gün içinde 465 doları görerek tarihin en yüksek değerine ulaşmıştır. Özellikle belirtmek isterim ki dünya genelinde yüksek doğal gaz ve kömür fiyatları elektrik maliyetleri üzerindeki yukarı yönlü baskının yüzde 90'ını oluşturmaktadır. Kullandığımız doğal gazın yüzde 99'u, petrolün ise yüzde 92'si ithal edilmektedir. Bu nedenle, dünyada gerçekleşen ve makul gerekçelerle açıklanamayan yüksek enerji fiyatları ister istemez ülkemizi de etkilemektedir. Vatandaşlarımızın söz konusu yüksek fiyatlardan asgari seviyede etkilenmesi için geçen yıl elektrik

ve doğal gazda 100 milyar lira seviyelerinde sübvansiyon yaptık. Söz konusu destek bu yıl da artarak devam etmektedir. Mesken aboneleri için elektrikte düşük kademede yaklaşık yüzde 50, doğal gazda ise yaklaşık yüzde 75 devlet desteğiyle vatandaşlarımız dünya enerji piyasalarında yaşanan yükselişlere karşı önemli ölçüde korunmaktadır. Ayrıca meskenlerde ekim ayı itibarıyla birim enerji başına, Avrupa ülkeleri arasında vatandaşlarına en ucuz doğal gaz sağlayan üçüncü ülke iken elektrikte ise dördüncü ülke konumundadır.

Mesken abone grubunda yer alan tüketiciler için KDV oranı yüzde 18’den yüzde 8’e düşürülmüştür. Bu grupta hane halkı, ibadethaneler, sivil toplum kuruluşları, muhtarlıklar, hizmet binaları, vakıflar, dernek ve cemevleri yer almaktadır. Elektrikte kademeli tarifeye geçilerek dar ve orta gelirli vatandaşlarımızın daha uygun fiyattan elektrik kullanması amacıyla düşük tarife limiti günlük ortalama 5 kilovatsaatten 8 kilovatsaate çıkarılmıştır. Mesken abone grubu için yaptığımız vergi indiriminin aynıysa tarımsal faaliyetler abonelerimiz için de hayata geçirilmiş olup KDV oranı yüzde 18’den yüzde 8’e indirilmiştir. Ayrıca elektrik faturalarında yer alan enerji fonu ve TRT payı da kaldırılmıştır. İhtiyaç sahibi hanelere elektrik tüketim desteği verilmesine yönelik düzenleme kapsamında hanedeki kişi sayısı dikkate alınarak aylık 150 kilovatsaat karşılığı tutara kadar destekleme yapılmaktadır. Buna göre 2019-2022 Eylül döneminde 9,1 milyar lira tutarında elektrik tüketim desteği verilmiş olup 2022 Ocak-Eylül döneminde ise 2,4 milyon hane 2,9 milyar Türk lirası tutarında destekten yararlanmıştı.

Diğer taraftan, madencilik alanında yürütülen en kapsamlı ve uzun soluklu sosyal yardım projesinde muhtaç ailelere ısınma amaçlı kömür yardımı yapılmaktadır. 2021 yılında ülke genelinde 2 milyon aileye 1,8 milyon ton kömür teslim edilmiş olup 2022 yılında da kömür yardımı devam etmektedir. Ayrıca, Millî Eğitim Bakanlığıyla imzalanan protokol kapsamında 2021-2022 eğitim öğretim döneminde 372 bin ton, 2022-2023 eğitim öğretim döneminde ise ekim sonu itibarıyla 306 bin ton kömür sevkiyatı yapılmıştır. Bunların yanı sıra ısınma yardımı alan hanelere verilen desteklere doğal gaz desteği de dâhil edilmiştir. Kömür yardımı alan hanelerden isteyenlerin bunu doğal gaz olarak da kullanabilmelerini sağlayacak düzenleme bu sene tamamlanmış olup yaklaşık 4 milyon haneye senelik 3 milyar liralık yardım yapılacaktır. Bu kapsamda 2022 Ocak-Eylül döneminde 331 bin haneye 114 milyon Türk lirası doğal gaz tüketim desteği sağlanmıştır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, normal süreniz bitmiştir, on beş dakika ek süre veriyorum.

Devam edin lütfen.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Enerji verimliliği...

Sayın Başkan, değerli üyeler; sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda en çok adres gösterilen sektörlerden biri olan ve küresel sera gazı emisyonlarının yüzde 70’inden sorumlu olan enerji sektörü bugün, bir dönüşüm içerisinde. Bizler de bu dönüşüm çerçevesinde enerji sektörümüzün karbon ayak izinin düşürülmesi için çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Son yirmi yılda ülkemizin enerji yoğunluğu yüzde 25 azalmıştır. Diğer bir ifadeyle, 1 birim katma değer üretmek için artık, yüzde 25 daha az enerji harcayan bir ülke konumuna geldik. Giderek ivme kazanan çalışmalarımız sayesinde 2021 yılı, enerji verimliliğinde en yüksek yatırımın ve en yüksek tasarrufun sağlandığı yıl oldu. Ayrıca, enerji tasarrufunda ilk defa 1 milyon ton eş değer petrol sınırını aştık. Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı (2017-2023)’le, 2017-2021 yılları arasında 6,5 milyar dolar enerji verimliliği yatırımları gerçekleşmiş ve 4,5 milyon ton eş değer petrol enerji tasarrufu

sağlanmıştır. Böylelikle 43 milyon ton eş değeri sera gazı azaltımı sağlanmış ve 12 bin yeni istihdam oluşturulmuştur. Sağlanan tasarruflar sayesinde 850 bin ton eş değer petrol ve 5,4 milyar metreküp gaz ithalatının önüne geçilmiştir.

Enerji verimliliği çalışmaları doğrultusunda özel sektörün finans yükünün azaltılması için verimlilik artırıcı projeler, gönüllü anlaşmalar ve 5'inci bölge teşvikleri gibi önemli destek mekanizmaları bulunmaktadır. Hâlihazırda imalat sanayisine yönelik verilen destekler tarım, binalar ve hizmet sektörüne de genişletilmiştir.

Diğer taraftan, kamu binalarındaki enerji verimliliği çalışmaları kapsamında 2019 yılından itibaren yaklaşık 32 bin ton eş değer petrol karşılığı 550 milyon lira enerji tasarrufu sağlanmıştır.

Yine, Bakanlığımız Stratejik Planı'nda yer alan enerji verimliliğinin artırılmasına yönelik hedefimiz kapsamında kamu elektrik üretim tesislerinde yapılan rehabilitasyonlarla santrallerimizin verimlilikleri artırılmıştır. Ayrıca, kojenerasyon tesislerinin daha verimli olabilmesi için çalışmalar da sürdürülmektedir.

Haziran 2022'de başvuruları alınmaya başlanan Konutlarda Isı Yalıtım Kredi Paketi'yle, maksimum altmış ay vadeli, yüzde 0,99 faiz oranıyla konut başına 50 bin liraya kadar kredi imkânı sağlanmıştır. Vatandaşlarımız konutlarında ısı yalıtımı yaptırarak enerji tüketimlerinde yüzde 35 ile yüzde 45 arasında enerji tasarrufu sağlayabilecektir. Bu sayede, ülkemiz genelinde 2024 yılı sonuna kadar en az 1 milyar metreküp doğal gaz tasarrufunun yapılması hedeflenmektedir.

2023 yılında, Türkiye Enerji Verimliliği 2030 Stratejisi ve Vizyonu politika belgesi ile 2024-2030 dönemini kapsayacak ikinci Enerji Verimliliği Eylem Planı'nı açıklamayı planlıyoruz.

Enerji Alanında Yerleşirme ve AR-GE Çalışmaları...

Sayın Başkan, değerli üyeler; milli enerji ve maden politikamızın en önemli bileşenlerinden biri olarak gördüğümüz AR-GE çalışmalarına kısaca değinecek olursak; yenilenebilir enerji kaynağını tesis etmek kadar, bu tesisten üretilen enerjinin belirli bir süre muhafaza edilerek kesintili dönemde kullanıma sunulması, teknolojik imkânların da gelişmesiyle birlikte yaygın bir uygulama hâlini almaya başlamıştır. Bu gerçekten hareketle, son dönemde yaptığımız düzenlenmeler sayesinde önemli miktarda batarya depolama kapasitesinin sisteme dâhil olmasını bekliyoruz.

Batarya depolama imkânının yanı sıra elektrolizör teknolojisinin de gelişmesine bağlı olarak, elde edilecek yeşil hidrojeni depolayacak yatırımları özel sektörümüzün hızla hayata geçirmesini sağlayacağız. Bu sayede, elektrik üretim kapasitesinde son yirmi yılda kırdığımız rekorları, elektriğin depolanması konusunda çok daha kısa sürede kırmayı hedefliyoruz.

Ülkemizin enerji teknolojilerinde de merkez ülke olabilmesi için çalışmalarımızı aralıksız sürdürüyoruz. Özellikle enerji arz güvenliğimizin sağlanmasında kilit öneme sahip yenilenebilir enerji projelerinde yerli aksam ve yurt içi üretim gibi şartlarla AR-GE ve inovasyon çalışmalarını teşvik ediyoruz. Ankara'da kurulan Avrupa ve Orta Doğu'nun ilk ve tek entegre güneş paneli üretim fabrikasının yanı sıra tasarım aşaması tamamlanan ve Sarıyar Hasan Polatkan HES'te kullanılması planlanan ilk yerli türbin ile yakında seri üretimine geçilecek ilk yerli jeneratör, söz konusu AR-GE ve inovasyon teşviklerinin gurur verici örneklerini oluşturmaktadır.

AR-GE projelerini desteklemek için altyapısını tamamlayan TENMAK, AR-GE'den uç ürüne tüm süreçleri destekleyerek yerleşirme çalışmalarıyla ülke ekonomisinin büyümesine ivme kazandırmaktadır. Sadece ülkemizde değil, dünyada da rağbet gören bir radyofarmasötik olan Germanium-68 ve nükleer pil gibi ürünlerin yerli üretimi TENMAK tarafından gerçekleştirilmiştir.

Önümüzdeki yılların en önemli konu başlıklarından biri elektrikli otomobiller olacağından, 2030 yılına kadar elektrikli araç şebeke altyapısı ile dağıtık üretim ve yenilenebilir enerji teknolojileri için toplamda 3 milyar dolar yatırım yapılması beklenmektedir. Mevcutta 2.147 istasyonda faaliyet gösteren halka açık 3.640 elektrikli otomobil şarj noktasına sahip ülkemizde, 54 şirkete şarj istasyonu lisansı verilmiştir.

Düşük kalorili kömürlerin gazlaştırılarak ve sıvılaştırılarak kullanılmasına ilişkin Temiz Kömür Teknolojilerinin Gelişimini Sağlayacak AR-GE Projeleri Gerçekleştirilmesi Stratejisi kapsamında kurutma tesislerinde zenginleştirme düzeylerinin optimum seviyelere çıkarılması işlemi tamamlanmıştır. Çayırhan'da yürütülen kömür gazlaştırma ve hidrojen üretimi AR-GE'si, temiz kömür teknolojilerinin geliştirilerek madencilik başta olmak üzere, enerji sektörünün çevreyle uyumlu hâle getirilmesi bakımından önem arz etmektedir. 2020 yılında başlatılan projeye ülkemizde ilk defa doğal gaz ile hidrojen karıştırılmış, evsel cihazların bu karışımla beslenmesi sağlanmıştır. Öte yandan, Türkiye'nin hidrojen teknolojileri stratejisi ve yol haritasını yakında kamuoyuyla paylaşacağız.

Sayın Başkan, kıymetli üyeler; Amasra'daki maden kazasında hayatını kaybeden kardeşlerime bir kez daha Allah'tan rahmet, sevenlerine ve yakınlarına başsağlığı diliyorum; yaralılarımıza acil şifalar diliyorum.

Türkiye Taş Kömürü Kurumu Amasra Taş Kömürü İşletme Müessesesinde 14 Ekim 2022 tarihinde meydana gelen ve 42 kişinin vefatıyla sonuçlanan elim iş kazası milletçe hepimizi derin bir yasa boğmuştur. Kazaya ilişkin olarak Amasra Başsavcılığı tarafından keşifli bilirkişi incelemesi yapılmış olup bu incelemeler sonucunda bilirkişi ön raporu hazırlanmıştır. Kazaya ilişkin olarak başlatılan adli ve idari soruşturmalar Bakanlığımızca da tüm detaylarıyla takip edilmektedir. Diğer taraftan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Meclis Araştırması Komisyonunun konuya ilişkin çalışmalarını titizlik ve şeffaflık içinde sürdürdüğü de malumlarımızdır. Bu elim kazayla ilgili olarak gerçeğin ortaya çıkmasını müteakip ihmali bulunan her kim varsa gereğinin yapılacağından kimsenin şüphesi olmasın.

Hâlen TBMM Genel Kurulu gündeminde yer alan düzenlemeyle kömür ve linyit madenlerinin yer altı işlerinde meydana gelen iş kazası sonucunda vefat eden madencilerimizin genel sağlık sigortası primi dâhil, kendi sigortalılığı nedeniyle prim ve prime ilişkin her türlü borçları terkin edilecek ve vefat tarihinde sigortalıya ilişkin şartlar aranmaksızın hak sahiplerine aylık bağlanacaktır. Bu şekilde bağlanan aylıklara ilişkin primlerin eksik olan kısmı devletimizce ödenecektir. Ayrıca, vefat eden madencimizin eş ve çocuklarından birisi, eşi ve çocuğu yoksa kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam 1 kişi, ilgili mevzuatta aranan şartlara tabi olmaksızın, kamu kurum ve kuruluşlarının sürekli işçi kadrolarında istihdam edilecektir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Türkiye'nin yer altı zenginliği açısından dünyanın önde gelen ülkelerinden biri olduğu bilinciyle, yatırımları teşvik etmek için bugüne kadar gerekli projeleri ve yasal düzenlemeleri hayata geçirdik. Böylesine potansiyeli yüksek bir alanın tam anlamıyla ekonomiye kazandırılması için yapmış olduğumuz yoğun çalışmalar neticesinde, 2002 yılında yaklaşık 700 milyon dolar olan maden ihracatımız 2021 yılında, cumhuriyet tarihinin rekorunu kırarak, 5 milyar 930 milyon dolar olmuştur, bu sene 6 milyar doları da aşacağız.

Bir yandan mevcut uluslararası pazarlara katma değerli ürün ihraç ederken, bir yandan da yeni pazar arayışımızı sürdürüyoruz. Bu çerçevede, dün ithal ettiğimiz ürünleri bugün ihraç eder hâle geldik. Madencilik sektörünün gayri safi yurt içi hasıla içindeki payı 2021'de yüzde 1,3 olarak gerçekleşerek 2023 hedefimize ulaşılmış ve hatta bu pay 2022 yılı ikinci çeyreğinde yüzde 1,5 seviyelerine

yükselmiştir. 2021 yılında tüvenan maden üretimi 2020 yılına göre yüzde 14,5’luk bir artışla yaklaşık 814 milyon tona ulaşmıştır. Üretimde alüminyum, fosfat, trona, tuz, traverten, kurşun, çinko gibi madenler son yılların tarihî zirvesini görmüştür.

2022 Temmuz itibarıyla ülkemizde madencilik sektöründe 158 bin çalışanla son on yılın en yüksek istihdam rakamına ulaşılmıştır. Ayrıca, aramadan üretime kadar madencilik her aşamada sıkı kurallarla denetlenmektedir. Madencilik sektörünü daha güvenilir ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturarak saha denetimlerinde de standardizasyon sağlanmıştır. Bu kapsamda, 2021 yılı sonu itibarıyla denetimi yapılan maden sahası 8.129 iken, 2022 Eylül sonu itibarıyla bu sayı 6.041 olmuştur.

Dünya rezervlerinin yüzde 73’üne sahip olduğumuz bor işletmeciliğinde; inovasyon, kalite ve sürdürülebilirlik vizyonu ile yapılan çalışmalar sonucunda dünyada yüzde 62 pazar payıyla lider konuma ulaştık. ETİMADEN tarafından 2021 yılında yaklaşık 2,6 milyon ton bor ürünleri satışından 1 milyar 30 milyon dolar gelir elde edilerek rekor kırılmıştır. 2022 yılında ise yaklaşık 2 milyon 650 bin ton bor ürünleri satışı karşılığında 1 milyar 250 milyon dolar gelir elde edilmesini ve bu alanda yeni rekorlara ulaşılmasını bekliyoruz.

Bor madenine yönelik uç ürün üretme politikamız çerçevesinde, savunma sanayisinde ve yurt dışı piyasalarda oldukça önemli olan, aşınmaya dayanıklı makine parçalarının üretiminde kullanılacak yıllık bin ton kapasiteli bor karbür üretim tesisini 2023 yılı Ocak ayında tamamlayarak işletmeye almayı hedefliyoruz. Ülkemiz ferrobör ihtiyacının karşılanması için Balıkesir Bandırma’da 800 ton/yıl kapasiteli tesisin temelini 17 Eylülde attık. Projenin 2023 yılı Aralık ayında tamamlanması planlanmaktadır. Özetlemek gerekirse, 2022 ve sonrası dönem bor cevherinin daha fazla uç ürüne dönüştürüldüğü yıl olacaktır.

Diğer yandan, yerli teknolojinin güç kaynağı olması beklenen yerli lityum için Eskişehir Kırka’da 600 tonluk, Balıkesir Bandırma’da 100 tonluk olmak üzere 700 tonluk yıllık kapasiteli lityum karbonat üretim tesislerinin kurulmasına yönelik proje çalışmalarımız sürmekte olup 2023 yılı Ocak ayında Kırka’daki tesisin yapım ihalesinin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Eskişehir Beylikova’da havacılık, savunma, uzay sanayisi, biyomedikal gibi alanlarda kullanılan 694 milyon ton nadir toprak elementi keşfi gerçekleştirilmiştir. Bu alan, Çin’den sonra dünyanın en büyük ikinci rezerv alanı olma özelliğine sahiptir. İlk etapta, yıllık 1.200 ton cevher işleyecek pilot üretim tesisinin kurulması çalışması devam etmektedir. Söz

konusu tesis, 2023 yılı Ocak ayında devreye alınacak olup tam kapasiteye ulaştığında tesiste yıllık 570 bin ton cevher işlenecektir.

Yer altı zenginliğimizi doğaya ve çevreye zarar vermeden ekonomiye kazandırmak için özverili bir şekilde çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bu yüzden, doğaya saygılı, çevreye duyarlı millî maden politikasıyla hareket etmeyi önümüzdeki dönemde de sürdüreceğiz. Bizim için enerji bağımsızlığı ne kadar kritikse maden bağımsızlığı o oranda kritik ve hayatidir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İki dakika ek süre.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayıştay Denetim Raporu’yla ilgili değerlendirmelerimize gelince: Sayıştay Başkanlığının Bakanlığımız 2021 Mali Yılı Taslak Denetim Raporunun “Denetim Bulguları” bölümünde “Lisanssız yenilenebilir üretim tesis proje onay ve kabul işlemleri karşılığında hizmet bedeli alınmasına ilişkin düzenleme yapılmasının gerekliliği” şeklinde bir bulgu yer almış olup yayımlanan

denetim raporunda da ifade edildiği gibi, konuya ilişkin mevzuat hazırlık süreci devam etmektedir. Bu çerçevede, tespit ve değerlendirmelerine her zaman öncelik verdiğimiz Sayıştay yetkililerine Bakanlığımıza rehberlik ettikleri için şahsım ve Bakanlığım adına teşekkür ederim.

Kesin hesap ve bütçe özet bilgileri: 3 milyar 999 milyon 188 bin Türk lirası olan Bakanlığımız 2021 yılı bütçesi başlangıç ödeneğine genel aydınlatma giderleri ile cari ve yatırım giderleri için 433 milyon 173 bin 101 lira eklenmesi sonucunda 2021 yılı bütçe ödeneğimiz toplamı 4 milyar 432 milyon 361 bin 101 Türk lirası olmuştur. Bu tutarın 4 milyar 314 milyon 752 bin 417 Türk lirası harcanmış olup kalan 117 milyon 608 bin 684 lira ödenek yıl sonunda iptal edilmiştir. Ortaya çıkan bu kesin hesap rakamlarına bağlı olarak Bakanlığımız 2021 yılı bütçe gerçekleştirme oranı yüzde 97'dir.

Bakanlığımız merkez teşkilatı için 2023 yılı bütçe teklifi 18 milyar 861 milyon 264 bin lira olup MTA, MAPEG, TENMAK, EPDK ve NDK'yle birlikte teklif edilen toplam bütçe tutarı 23 milyar 854 milyon 250 bin Türk lirasıdır.

Sözlerime son verirken, beni sabırla ve dikkatle dinlediğiniz için hepinize ayrı ayrı teşekkür eder, 2023 yılı bütçesinin milletimiz, devletimiz ve Bakanlığımız için hayırlara vesile olmasını diler; hepinizi saygıyla selamlarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, sunumunuz için çok teşekkür ediyorum.

İki kurumumuz da sunum yapacaklardır.

Birinci kurum, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu.

Şimdi, sunumunu yapmak üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı Sayın Mustafa Yılmaz'a söz veriyorum.

Başkanım, süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun çok değerli üyeleri, saygıdeğer milletvekilleri; Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben, kıymetli vaktinizi çok almayacağım. Sizlere dağıtılan metin aslında özet bir faaliyet raporu niteliğindedir, orada çalışmalarımızla ilgili teknik bilgileri ve rakamları bulabilirsiniz. Ben, sadece, Kurumumuzun bu yıl aldığı ve ülkemiz için kritik önemi haiz kararları ve 2023 yılına yönelik hedeflerimizi sizlere kısaca arz edip konuşmamı tamamlayacağım.

Malumunuz, pandeminin etkilerinin azalmaya başladığı bir dönemde sınırlarımızdan çok da uzak olmayan bir bölgede başlayan Rusya-Ukrayna savaşı uluslararası enerji piyasalarını derinden etkilemiştir. “Küresel enerji krizi” olarak tanımlanan bu süreçte pek çok ülke kısıtlamaları, kesintileri ve olağanüstü tedbirleri gündemine alırken Avrupa Birliği de bu doğrultuda öneri ve tavsiye kararlarını üyeleriyle paylaşmaktadır. Ülkemize baktığımızda ise özellikle elektrik ve doğal gaz sektörlerine yönelik 2022 yılının ilk aylarından itibaren atılan adımlar ve alınan tedbirlerle, kış aylarına daha müsterih ve güvenli girdiğimizi söylemek isterim.

EPDK olarak biz de kurumlarımızla iş birliği içerisinde, enerjide herhangi bir aksama yaşanmaması, arz güvenliğinin sekteye uğramaması, hizmetlerin kesintisiz bir şekilde vatandaşlarımıza ulaştırılması için büyük bir çaba sarf ettik, etmeye de devam edeceğiz.

Bu süreçte, Avrupa'nın da örnek aldığı ve uygulamaya başladığı bazı adımlarımızı kısaca sizlerle paylaşmak istiyorum. Bunlardan ikisi, içinden geçtiğimiz dönemin doğasına uygun, geçici nitelikte olan ve ziyadesiyle hedefine ulaşan düzenlemelerdir.

İthal kaynaklı girdisi olan santrallerin olağanüstü maliyet artışları nedeniyle oluşan elektrik fiyat artışlarının önlenmesi ve arz güvenliğinin sektöre uğramaması için kaynak bazlı destekleme mekanizmasını yaklaşık yedi ay önce devreye aldık. Bu kapsamda, kaynak bazında yaptığımız titiz çalışmalar neticesinde en doğru bedelleri belirledik ve hamdolsun, hiçbir santralimiz kapanmadı, arz sıkıntısı yaşamadık. Ayrıca, küresel gelişmeleri yakından takip ederek fiyat değişimleriyle ilgili gerekli düzeltmeleri de yaptık. Örneğin, ithal kömür fiyatlarında yaşanan gevşemeyle birlikte ithal kömür santrallerinin kaynak bazlı destekleme bedeline de yaklaşık 1.000 TL/megavatlık bir düşüşü yansıttık.

Geçici nitelikteki ikinci düzenlememiz ise lisanslı santrallerin gerek santralin gerekse şebekenin teknik yönden elverdiği azami ölçüde üretim yapmasına imkân veren kurul kararımızdır. Memnuniyetle ifade etmek isterim; girdi maliyetlerinde olağanüstü artışların yaşandığı böylesi bir süreçte, yaptığımız bu düzenlemeyle, arz güvenliğimize katkı sağlayacak yaklaşık 1.100 megavat ilave kapasite eklemiş olduk.

Yerli ve yenilenebilir kaynaklarımızdan en verimli şekilde yararlanabilmek, yatırım ve istihdam olanaklarını artırmak ve en nihayetinde tüketicilerimiz dâhil bütün sektör paydaşların menfaatini gözeterek lisanslı elektrik üretimi ve depolama düzenlemelerimizi de bu süreçte karara bağladık. Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği'nde yaptığımız değişikliklerle, gerçek tüketicilerin ülkenin her yerinde yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanarak kendi tüketimlerini karşılayabilmesini sağladık. Böylece, imkânı olan her elektrik tüketicisinin aynı zamanda elektrik üreticisi olmasının önünü açarken ithal kaynaklara bağımlılığımızı da önemli oranda azaltacak bir modeli geliştirmiş olduk.

Malumunuz, yenilenebilir enerji kaynaklarından azami düzeyde istifade edebilmenin yolu, etkin bir elektrik depolama sistemi kurmaktan geçmektedir. Geçtiğimiz günlerde, bu alanda yaptığımız düzenlemeyle ister tüketici ister üretici, herkesin kendi depolama tesisini kurabilmesinin ve enerji yatırımcısı olmasının önünü açtık.

Depolama tesisleriyle, verilen enerjinin kontrol edilebilmesi sayesinde ülkemizin emre amade kapasitesi artacak, kesikli üretim yapan rüzgar veya güneş santralleri baz yük santrali hâline gelerek sisteme düzenli enerji verecek hâle gelecektir. Bunun yanı sıra, depolama tesislerine kurulu güçlerine kadar ilave rüzgâr veya güneş santralleri kurabilme imkânı getirdiğimiz için, ülkemizin yenilenebilir enerji kapasitesi de artmış olacaktır.

Şu ana kadar yaklaşık 25 ila 30 milyar dolarlık yatırıma tekabül eden talebin olduğu depolama faaliyetinin sağlayacağı istihdam, büyüme ve teknolojik gelişme ülkemizin enerji alanında üst seviyelere tırmanmasına büyük katkı sağlayacaktır.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; doğal gaz sektörümüze baktığımızda ise Kurumumuz tarafından 2022 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla, doğal gaz piyasasında 72 adedi dağıtım lisansı olmak üzere, toplam 345 adet lisans verilmiştir.

Kurumumuzun faaliyetlerine başladığı günlerde, sanayi ile konutta sadece 5 şehrimize doğal gaz hizmeti sağlanabiliyordu. 2003 yılından itibaren gerçekleştirdiğimiz dağıtım lisansı ihaleleri ve BOTAŞ iletim hattı genişlemesine bağlı olarak kısa sürede büyük bir ivme yakalandı; bugün 81 il merkezimizin tamamında ve 668 ilçe ve beldemizde konutlarda doğal gaz kullanılmaktadır. 2022 yılı sonunda doğal gaz kullanan ilçe ve belde sayımız ise 700'ün üzerinde olacaktır.

Diğer taraftan, Kurumumuz düzenlemeleri çerçevesinde, 1 Eylül 2018 tarihinde, EPIAŞ bünyesinde devreye alınan Organize Doğal Gaz Toptan Satış Piyasası'yla ülkemiz, bölgesinde doğal gaz borsası kuran ilk ülke konumuna geçmiştir. Bölgesel bir doğal gaz ticaret merkezi olma hedefi doğrultusunda

kurulan ve büyümeye devam eden Organize Doğal Gaz Toptan Satış Piyasası'nda 2022 yılı Ağustos ayı itibarıyla yaklaşık 7 milyar metreküp doğal gaz ticarete konu edilmiş ve buna karşılık 29 milyar Türk lirası civarında bir işlem hacmi oluşmuştur.

Yaptığımız tüm düzenlemeler, aldığımız tüm kararlar, önümüzdeki yıllarda süresi dolacak doğal gaz kontratlarının yenilenmesi sürecinde ülkemizin müzakere pozisyonunu güçlendirmeye de hizmet edecektir. Bilindiği gibi, 2021 yılı ikinci çeyrekte itibaren ekonomilerde yaşanan talep artışı ve mevsimsel kuraklık ile Rusya-Ukrayna savaşının da etkisiyle tüm dünyada doğal gaz arzında sıkıntı yaşanmakta ve bu durum enerji fiyatlarında aşırı yükselişe neden olmaktadır. 2021 yılı Ağustos ayında EPDK olarak aldığımız kararla üç ardışık yıl için spot boru gazı ithalatına imkân tanınmış ve bunun bir yansıması olarak geçtiğimiz yıl Azerbaycan'dan ilave spot boru gazı alımına yönelik anlaşma yapılmıştır. Bu sayede, böylesine kritik bir dönemde ülkemiz doğal gaz arz güvenliğine önemli katkı sağlanmıştır.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Anlaşmaların bize faydası ne? Hep anlaşma, hep anlaşma; bize bir faydası yok!

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Ülkemiz, gerek uzun dönemli doğal gaz sözleşmeleri ve spot boru gazı ithalatı aracılığıyla gerekse doğal gaz depoları ve yüzer LNG terminalleriyle doğal gazda kaynak çeşitliliğini sağlamış ve dolayısıyla artan doğal gaz fiyatlarından diğer ülkelere kıyasla daha az bir oranda etkilenmiştir. Tüm bu düzenlemeler ve yapılan yatırımlar hem ülkemizin enerji arz güvenliğine hem de ülkemizin doğal gaz ticaret merkezi olması hedefine yönelik önemli katkılar sunmaktadır.

Bildiğiniz gibi, EPDK olarak, görev alanımızda bulunan petrol ve LPG piyasalarına yönelik olarak da 2022 yılında önemli düzenlemelerimiz oldu. İki piyasamızla ilgili bilgi ve rakamları, sizlere dağıtmış olduğumuz metinlerde bulabilirsiniz.

2023 yılı bütçe teklifinde, Kurumumuzca, elektrik piyasasından 115 milyon TL, doğal gaz piyasasından 164 milyon TL, petrol piyasasından 406 milyon TL, LPG piyasasından 61 milyon TL olmak üzere, toplam 746 milyon TL gelir elde edilmesi öngörülmüştür. Buna ek olarak, iletim ek ücreti karşılığında 106 milyon TL gelir elde edileceği tahmin edilmiştir. Bu çerçevede, diğer gelirler ile ret ve iadeler sonrası 2023 yılı bütçe toplamı 847 milyon 250 bin TL'dir; bu tutarın 350 milyon 984 bin TL'sini mal ve hizmet alım giderleri, 435 milyon 265 bin TL'sini personel giderleri ve Sosyal Güvenlik Kurumu prim giderleri, 31 milyon 50 bin TL'sini sermaye gideri, 29 milyon 951 bin TL'sini ise cari transfer giderleri oluşturmaktadır. Mal ve hizmet alım giderleri olarak öngörülen 350 milyon 984 bin TL'nin 236 milyon 976 bin TL'sini, ulusal marker üretimi ile analiz ücretleri dâhil olmak üzere, petrol ve LPG piyasalarının denetimi ve kontrolü amacıyla TÜBİTAK, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, ODTÜ PAL ve Ticaret Bakanlığına yapılan ödemeler oluşturmaktadır. Kurumumuzun 2024 yılı bütçe rakamı 926 milyon 300 bin TL, 2025 yılı bütçe rakamı ise 999 milyon 350 bin TL olarak tahmin edilmektedir.

Sözlerime son verirken, şahsım ve Kurumum adına 2023 yılı bütçesinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum, çalışmalarınızda muvaffakiyetler diliyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Son olarak, sunumlarını yapmak üzere Nükleer Düzenleme Kurumu Başkanı Sayın Zafer Demircan'a söz veriyorum.

Zafer Bey, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

NÜKLEER DÜZENLEME KURUMU BAŞKANI ZAFER DEMİRCAN –Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunun saygıdeğer Başkanı, değerli üyeleri, Sayın Bakanım, değerli hazırun; öncelikle hepinizi şahsım ve Kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği üzere, 2019 yılında “barışçıl kullanım” ilkesi esas alınarak nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetlerin yürütülmesi sırasında çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin radyasyonun olası zararlarından korunmasına yönelik, düzenleyici kontrol yetkisini haiz ve kamu tüzel kişiliği olarak idari ve mali özerkliğe sahip Nükleer Düzenleme Kurumu kurulmuştur.

7381 sayılı Nükleer Düzenleme Kanunu’nda nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetlerde tarafların sorumlulukları ve bu tarafların üzerinde düzenleyici kontrol yetkisine ilişkin yetki ve sorumluluklar belirlenmiştir. Nükleer Düzenleme Kurumu, nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetlerin yürütülmesi sırasında çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin iyonlaştırıcı radyasyonun olası zararlı etkilerinden korunmasını temin etmek üzere 95 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’yle yapılandırılmıştır.

Kurumumuzun asli görevi, nükleer tesis, radyasyon tesisi ve radyoaktif atık tesislerinin kurulması, işletilmesi, işletmeden çıkarılması veya kapatılması; radyasyon kaynaklarının üretilmesi, taşınması, depolanması, ihracatı, ithalatı, ticareti, bulundurulması, devri; nükleer güvence kapsamında kurum tarafından belirlenen madde, malzeme, ekipman, sistem, bileşen veya ilgili teknolojinin ihracatı ve ithalatı faaliyetlerinin yürütülmesinde güvenlik, emniyet ve nükleer güvencenin sağlandığının garanti altına alınması üzerine düzenleyici kontrol kapsamında yetkilendirme, değerlendirme, düzenleme, denetim ve yaptırım işlemlerini gerçekleştirmektedir.

Sayın Başkan ve değerli üyeler, mevcut durumda Kurumumuz, kendisine mevzuatla verilen görev ve yetkileri, 5’i Kurul üyesi, 208’i kadrolu personel, 10’u sürekli işçi, 12’si kamu kurum ve kuruluşlarından Kurumumuzda geçici görevlendirilen personel olmak üzere 234 personel eliyle yürütmektedir.

Kurumumuz adına, Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Görmek Üzere Gönderilecek Öğrencileri Seçme ve Yerleştirme Programı kapsamında toplam 90 öğrencimiz 13 farklı ülkede öğrenim görmektedir; 37 öğrencimiz yurt dışı öğrenimlerini başarıyla tamamlayarak 2020 ve 2022 yılları arasında Kurumumuzda göreve başlamışlardır.

7381 sayılı Nükleer Düzenleme Kanunu ile 95 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 8 Mart 2022 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Nükleer Düzenleme Kurumunun görev ve yetki alanına ilişkin olarak 6 adet idari, 12 adet teknik olmak üzere toplam 18 adet temel yönetmelik Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, yakın dönemde yayımlanmak üzere 20’yi aşkın yönetmelik taslak çalışmaları da sürdürülmektedir.

Sayın Başkan ve değerli üyeler, 2010 yılında Rusya Federasyonu’yla imzalanmış olan hükümetler arası anlaşma kapsamında yürütülmekte olan Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesi’ne ilişkin olarak Akkuyu Nükleer Anonim Şirketine 1’inci Ünite inşaat lisansı Mart 2018’de, 2’nci Ünite inşaat lisansı Ağustos 2019’da, 3’üncü Ünite inşaat lisansı Kasım 2020’de ve 4’üncü Ünite inşaat lisansı Ekim 2021’de verilmiştir.

Yetkilendirme sürecinin bir sonraki adımı olan Akkuyu Nükleer Santrali 1'inci Ünitesi için yapılacak hizmete sokma izni başvurusunun değerlendirilmesine yönelik ön hazırlıklarımız devam etmektedir. Akkuyu Nükleer Santrali 1'inci Ünitesi için nükleer yakıtın tesisi getirilmesine ilişkin alınacak nükleer emniyet önlemleri ile nükleer güvenceye ilişkin yükümlülükler kapsamında değerlendirmelerimiz ayrıca devam etmektedir.

Öte yandan, Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü Eskişehir İli Kompleks Cevher Ocağı, cevher hazırlama ve zenginleştirme ve atık depolama tesisi kurmak üzere başvurarak kurucu statüsü almış ve tesis için Eylül 2022'de Kurumumuzca yer lisansı verilmiştir.

Bununla birlikte, nükleer güvenlik açısından önemli ekipman imalatının ve nükleer tesislere yönelik güvenlik açısından önemli ürün veya hizmet sağlayan kuruluşların yetkilendirilmesine ilişkin faaliyetler yürütülmektedir.

Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesi, yer seçimi ve saha karakterizasyonu aşamalarından başlayarak işletmeden çıkarma da dâhil olmak üzere projenin tüm aşamalarında Nükleer Düzenleme Kurumunun denetimine tabidir. Kurumumuz, konusunda yetkin yerli ve yabancı gözetim firmalarıyla birlikte inşaat-saha denetimi ve ekipman-imalat denetimi faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Bu kapsamda, Kurumumuz ve teknik destek kuruluşumuz NÜTED Anonim Şirketi tarafından yerinde inceleme, araştırma ve tespit yapılmak üzere Akkuyu Nükleer Güç Santrali sahasındaki faaliyetlere yönelik olarak 22 yerleşik denetim/gözetim uzmanı, Rusya'da imalatı devam eden ekipmanlara yönelik olarak da 19 denetim/gözetim uzmanı yerleşik olarak görevlendirilmiştir.

2022 yılı içerisinde Kurumumuz denetçileri ve NÜTED gözetim uzmanları tarafından yaklaşık 8 bin adam/gün üzerinde imalat denetimi ve yaklaşık 5 bin adam/gün üzerinde inşaat-saha denetimi gerçekleştirilmiştir.

Kurumumuz tarafından gerçekleştirilen denetim ve gözetim faaliyetlerine ilave olarak, yine Kurumumuzca yetkilendirilmiş üçüncü taraf gözetimi yapan şirketler vasıtasıyla Akkuyu Nükleer Güç Santrali sahası ve ekipman imalatı yapan tesisler ulusal ve uluslararası gerekliliklere uygun olarak sürekli denetlenmektedir.

Üçüncü taraf gözetimi yapan firmalar tarafından 2022 yılında saha ve inşaat faaliyetlerine yönelik olarak yaklaşık 26.500 adam/gün, ekipman-imalat faaliyetlerine yönelik olarak yaklaşık 40 bin adam/gün olmak üzere, toplamda 66.500 adam/gün üzerinde denetim ve gözetim faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

Nükleer tesislerde, radyasyon tesislerinde, radyoaktif atık tesislerinde ve radyasyon uygulamalarında emniyetin sağlanmasına, nükleer silahların yayılmasının önlenmesi amacıyla kontrole tabi nükleer ve nükleer çift kullanımlı madde, malzeme, ekipman, sistem, bileşen ve ilgili teknolojinin ihracat kontrolü faaliyetleri ile ulusal nükleer madde sayım ve kontrol sisteminin kurulmasına ilişkin düzenleyici kontrol faaliyetleri Kurumumuz bünyesinde yürütülmektedir.

2022 yılı içerisinde nükleer emniyet kapsamında ülkemizde kurulu radyasyon tesisleri ile nükleer tesisler düzeyinde Akkuyu Nükleer Güç Santralinde, Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu İstanbul Yerleşkesinde ve İstanbul Teknik Üniversitesi Enerji Enstitüsünde 8 denetim faaliyeti yürütülmüştür. Nükleer güvence kapsamında ise nükleer tesis ve tesis dışı yerlerde toplam 13 denetim faaliyeti gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, bu kapsamda, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının ülkemizde gerçekleştirmiş olduğu 8 nükleer güvence denetimi faaliyetine Kurumumuzca eşlik edilerek uluslararası yükümlülüklerimizin yerine getirilmesi sağlanmıştır.

2022 yılı Eylül ayı sonuna kadar ülkemizde radyasyon tesisleri ve radyasyon uygulamaları için yaklaşık 13.300 yetkilendirme ve onay işlemi gerçekleştirilmiştir. Radyoaktif kaynakların ülkemizdeki ithalat, ihracat, taşıma veya transit geçişlerine ilişkin 2022 yılı Eylül ayı sonuna kadar yaklaşık 4.200 yetkilendirme işlemi gerçekleştirilmiştir.

Radyasyon güvenliği denetimine yönelik 2022 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla yetkilendirme öncesi kurum denetçileri, TENMAK ve NÜTED teknik uzmanları tarafından kurum ve kuruluşlarda yaklaşık 7.500 tesis, cihaz, laboratuvarının yerinden incelemesi, yetkilendirme sonrası kurum denetçileri tarafından 540 kurum ve kuruluşta radyasyon güvenliği denetimi gerçekleştirilmiştir.

Ülkemizde nükleer alanda ve iyonlaştırıcı radyasyonla çalışan kişilerin maruz kaldıkları radyasyon dozlarının kaydı Kurumumuz bünyesindeki Ulusal Merkezi Doz Kayıt Sistemi'yle takip edilmektedir. Bu kapsamda, son bir yıl içerisinde Ulusal Merkezi Doz Kayıt Sistemi'nde kayıtlı bulunan 63.600 radyasyonla çalışan kişiye ait 381.500 kişisel doz verisi ikişer aylık periyotlarla takip edilmiş, doz aşımı durumunda gerekli bildirimler yapılmıştır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2023 yılında Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesi'ndeki ilerlemelere paralel olarak Akkuyu sahasında 30 yerleşik denetim, gözetim uzmanın, imalatçı fabrikalarda 21 yerleşik denetim gözetim uzmanı olmak üzere toplam 51 teknik uzmanın sürekli gözetim ve denetim faaliyetini yürütmek üzere görevlendirilmesi planlanmaktadır. Akkuyu nükleer güç santrali sahasındaki faaliyetler kapsamında yaklaşık 10 bin adam günün üzerinde ekipman imalat faaliyetleri kapsamında yaklaşık 4 bin adam günün üzerinde denetim ve gözetim yapılması hedeflenmektedir. 2023 Yılı Yıllık Denetim Programı'nda yetkilendirme öncesi kurum denetçileri TENMAK ve NÜTED teknik uzmanları tarafından kurum ve kuruluşlarda 7.600 tesis, cihaz ve laboratuvarın yerinde incelenmesi, yine kurum denetçileri tarafından yaklaşık 600 kurum ve kuruluşta radyasyon güvenliği denetiminin yapılması planlanmaktadır. 2023 yılı içerisinde kurumumuz tarafından nükleer tesislerde, radyasyon tesislerinde ve radyoaktif atık tesislerinde emniyetin sağlanmasına yönelik 14 denetim faaliyeti, nükleer güvence kapsamında ise nükleer tesis ve tesis dışı yerlerde 18 denetim faaliyetinin yapılması planlanmaktadır.

Ermenistan'da işletilmekte olan Metzamor Nükleer Santrali Merkezi yaklaşık 30 kilometre yarıçaplı alan içerisinde santral kaynaklı radyolojik etkilerin takip edilebilmesi için İğdir ilinde yürütülmekte olan Çevresel İzleme Projesi kapsamında çevresel radyolojik izleme faaliyetlerine devam edilmektedir.

Diğer ülkelerin düzenleyici kurumlarıyla yapmış olduğumuz ikili iş birliği anlaşmaları, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı, Ekonomik İşbirliği Ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ve Avrupa Birliğinin nükleer güvenliğe ilişkin misyonları ve teknik iş birlikleri vasıtasıyla kurumumuzca hâlihazırda devam eden lisanslama ve denetim faaliyetlerine destek sağlanmakta ve kurum altyapısı güçlendirilmektedir. Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı tarafından verilen ve düzenleyici yapıya ilişkin tüm mevzuatı ve uygulamaları inceleyen bütünlük düzenleyici gözden geçirme servisi kapsamında 2022 yılı Eylül ayı içerisinde 15 ülkeden yaklaşık 20 uzmanla kurumumuzda gerçekleştirilen misyon başarıyla tamamlanmıştır.

Kurumumuz faaliyete geçtiği günden bugüne kadar...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz sona ermiştir, bir dakika süre veriyorum, sadece önemli hususları ifade ederek tamamlarsanız sevinirim.

Buyurun lütfen.

NÜKLEER DÜZENLEME KURUMU BAŞKANI ZAFER DEMİRCAN - Sayın Başkan, değerli üyeler; Nükleer Düzenleme Kurumunun 2023 yılı bütçe teklifi toplam 519 milyon 954 bin Türk lirasıdır. Bu bütçenin 98 milyon 23 bin lirası personel giderlerine, 71 milyon lirası yatırım giderlerine, 350 milyon 931 bin lirası ise mal ve hizmet alımı ve diğer giderlere ayrılmıştır. 2023 yılı gelir tahminimiz 519 milyon 954 bin liradır. Kurumumuzun gelirlerinin giderlerini karşılaması esastır. Nükleer Düzenleme Kurumu 2021 yılında Sayıştay denetimini geçirmiştir, söz konusu denetim raporunda herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

2023 yılı bütçesinin kurumumuza ve ülkemize hayırlı olmasını, diler saygılar sunarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

Böylece bütçe ve kesin hesaplar üzerindeki sunumlar tamamlanmıştır.

Şimdi müzakerelere başlayacağız.

Bilindiği üzere, uygulamamız şu şekilde: Öncelikle her parti grubundan 1 arkadaşımıza grup sözcüsü olarak söz veriyoruz, yirmişer dakika olmak üzere ardından, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerimize onar dakika, komisyonumuzu teşrif eden diğer milletvekillerimize beşer dakika söz veriyoruz.

Belki yeni gelen arkadaşlarımız vardır, Komisyonumuzun çalışma usulleri hakkında da kısaca bir şey arz edeyim: Bütçe süreci başlamadan bütün gruplarla istişare hâlinde bütçe sürecindeki kuralları istişare ettik ve ilk başladığımız gün de kurallarımızı oyladık burada, Komisyonumuzda. Bu kurallar çerçevesinde, süreci olabildiğince kaliteli bir şekilde sürdürmeye gayret ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, ben partiler adına konuşacak arkadaşlarımızın isimlerini ilan etmek istiyorum: Sırasıyla, Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Ahmet Akın, HDP'den Sayın Garo Paylan, İYİ Partiden Sayın Bedri Yaşar, MHP'den Sayın İsmail Faruk Aksu, AK PARTİ'den Sayın İbrahim Aydemir konuşacaklardır.

Gruplar adına ilk sözü Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Ahmet Akın'a veriyorum.

Sayın Akın, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım, bürokratlar, genel müdürler; hepinizi saygıyla selamlıyorum, hayırlı olsun.

Yalnız bir gerçeği burada sizlere vurgulamak isterim: Türkiye'de büyük bir ekonomik buhran var ve enflasyona bakıyorsunuz dünya lideriyiz, sefalet sıralamalarında en başta geliyoruz, yolsuzlukta ilk sıralardayız. Vatandaşlarımız mutsuz ve kaygı içerisinde. Kara kış öncesi vatandaş ne yapacağını bilemiyor. Sanayiciye bakıyoruz, önünü göremiyor, nasıl hareket edeceğini bilemiyor. Yani iktidarınızın, yirmi yılının sonunda, bırakın bir ay sonrasını kimse yarın ne olacağını öngöremez duruma geldi.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hangi ülke bu?

AHMET AKIN (Balıkesir) – Bir de bunun üstüne sizin yanlış politikalarınız yüzünden bir enerji buhranı ile karşı karşıyayız. Bunu yaratan da AK PARTİ iktidarının ta kendisi.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Avrupa'dan mı bahsediyor?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Nereden bahsediyorsunuz?

AHMET AKIN (Balıkesir) – Baktığınız zaman, efendim güvenilir, ulaşılabilir, ödenebilir kaliteli, yeterli, çevreyle dost, sürdürülebilir bir şekilde enerji bir temel insan hakkıdır. Biz buna inanıyoruz, bunu savunuyoruz. Özelleştirmelerde peşkeş çektiğiniz, rant düşkünüleri tarafından...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Dinlemediniz mi sunumu?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibe müdahale etmeyelim lütfen, sıranız gelince söylersiniz fikirlerinizi.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Çok kötü bir konuşma baştan sona iftira!

AHMET AKIN (Balıkesir) – ...halkın enerji hakkını gasp ettiniz. Türkiye’de maalesef, vatandaşlarımızı enerji yoksulluğu ve yoksunluğuyla tanıştırdınız. Vatandaşımızı maalesef bir müşteri gibi gördünüz ve bu düzene mahkûm ettiniz.

Şimdi, bu yıl içinde de enerji fiyatlarına zam üstüne zamlar yapıldı. Sayın Bakan, kademeli tarifeye geçerken “Elektrik ucuzlayacak.” dediniz, Mecliste konuştunuz, bunu siz söylediniz. Yirmi dört gün sonra cumhuriyet tarihinin en büyük zammını yaptınız. Şimdi, Avrupa’da ve dünyada elektrik fiyatlarının arttığını söylüyorsunuz, siz de söylüyorsunuz, Genel Başkanınız da söylüyor. E, dünya devletleri vatandaşını kolluyor, efendim, “Biz sübvansettik.” deyip geçmiyor, enerji çeki veriyor, nakdî destek veriyor, etkiletirmiyor. Siz, vatandaşlarımızın faturalarını ödemediğini bile bile zam üstüne zam yapıyorsunuz. Bir de çıkıp efendim, işte, şu kadar sübvansettik, bunu yaptık diyorsunuz. Vatandaşa destek verin, ondan sonra gelin, bunu anlatın.

Geçen sene 200 lira olan asgari elektrik tüketim bedeli bugün 450 lira. Geçen sene 550 lira olan asgari, ısınma amaçlı doğal gaz tüketimi bedeli 1.550 lira, el insaf! Yani vatandaşlarımızın iki faturası, efendim, elektrik ve doğal gaz, kazancının neredeyse yarısı. Neden öyle diyorum? Şimdi, bir asgari ücretlinin aldığı maaşı topladığınız zaman, elektrik ve doğal gaz ücretlerine baktığınız zaman yarısı bu şekilde gitmiş oluyor. Daha bunun suyu var, efendim, yolu var, okul masrafı var, mutfağı var. Gelin de siz çıkın bu işin içinden. Sayın Bakanım, bu vatandaşlarımızın yerine koymanızı istiyorum buradaki durumu.

Bakıyoruz, Avrupa İstatistik Ofisi EUROSTAT’a, orada enerji yoksulu tanımı şöyle: “Eğer gelirin yüzde 25’i faturasını karşılıyorsa enerji yoksulu sayıyor.” Ya, bizim asgari ücretli çalışan... Vatandaşlarımızın yarısı asgari ücretli yani siz ücretli çalışanların yarısını enerji yoksulu yaptınız. Bir de bu yoksulluğu anlaşılabilir bir şekilde engelleme, örtme, gizleme çabalarımız var. Onu da anlatayım, öncelikle burada, Bakanlıkta, EPDK’de, kurum ve kuruluşlarda çalışan değerli bürokrat kardeşlerime saygılarımı sunuyorum, onlara da seslenmek istiyorum, sizin ne yaptığınızı biliyoruz. Ancak siz AK PARTİ’li Bakana bakmayın, neden biliyor musunuz? Biz iktidara geldiğimizde liyakat sahibi, dürüst bürokratlarımızla çalışmaya devam edeceğiz, vatandaşa hesap veren, şeffaf yönetimle çalışacağız, onu da size ayrıca iletme ve sizlere de teşekkürlerimi iletme istedim.

Şimdi, halkın bilmesi gerekenleri siz değil, bürokratlar değil, genel müdürler değil, Bakan saklıyor, AK PARTİ’nin Genel Başkanı saklıyor, bunu halkımız da biliyor, siz de biliyorsunuz, biz de biliyoruz.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Daha açık konuşsun, tehdit mi ediyor yani? Ne yapıyorsun, tehdit mi ediyorsun?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sırası gelince herkes konuşsun, karşılıklı konuşma usulümüz yok.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Başkanım anlamadığım için soruyorum anlayalım yani.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sıra gelince sorarsınız.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Bakan, yanlış enerji politikalarıyla, algı yönetimiyle yönetmeye çalışıyor. Bu bir yönetim değil, bu algı siyaseti. AK PARTİ iktidarı ülkemizde öyle bir enerji yoksulluğu yaşıyor ki ve vatandaşımızı buna mahkûm etti ki resmî raporlara göre yaklaşık 1 milyon 200 bin abonenin doğal gazı faturasını ödeyemediği için kesildi. Ha, bunu biz söylemiyoruz, bunu söyleyen EPDK'nin 2021 Doğal Gaz Piyasası Yıllık Sektör Raporu. Şimdi, yıl 2022 verilerini tam olarak açıklamaya korktuğunuz için, çok üzülerek söylüyorum, verileri açıklamaya korktuğunuzdan veri cambazlığı yapıyorsunuz. Bu yaklaşıyor mu size Sayın Bakan? Bunu sizin engellenmeniz lazım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Cambazlık sizin işiniz ya, temiz bir dil kullanın.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Doğal gazda ve elektrikte kesinti sayılarını açıklayıp ülkemizde yaşadığınız yoksulluğun görünürlüğünü engellemek ve bambaşka bir veriyi kesinti sayısı diye açıklamak yakışmıyor. Bakan, 2021 yılı elektrik abonelerinde toplam 3 milyon 449 bin kesinti uygulandı, siz de bu sayının 425 bin olduğunu açıklayıp Türkiye’de yaşanan bu yoksulluğu gizlemeye çalışıyorsunuz. Siz daha öncesinde, “278 bin” diye -sadece bir ayda- açıklamıştınız; yok öyle değil, böyle diye. Yani bu gerçekler ortadayken, bir Sayın Bakanın veya saraydan gelen talimatla -ki bürokratları ayırıyorum, genel müdürleri ayırıyorum- efendim, burada, bu çaba içine girmesi acizliktir, çok üzüntü verici bir şey. Yani bakıyoruz, bir abonenin elektriği on bir ay boyunca kesik durumda olsa bile bir ay elektriği açık kaldığı için bu abonenin durumunu kesinti olarak göstermiyorsunuz. Sayın Bakan vallahi, sizi tebrik ederim, bu gidişle, bu veri saklamayla TÜİK’i bile geride bırakırsınız gerçekten. On iki ay boyunca faturasını ödeyemediği için kesinti yaşayan bütün vatandaşlarımızın bu veri içinde olması gerekir. Bugün milyonlarca vatandaşımız, aile faturasını ödeyemiyor.

Şimdi Erdoğan; AK PARTİ Genel Başkanı, Cumhurbaşkanı Erdoğan “100 liralık doğal gaz faturasınının 75 lirasını vatandaşlara yansıtmadan kaynağında biz karşılıyoruz.” diyerek kara kış öncesinde ısınma giderlerini nasıl karşılayacağını düşünen vatandaşlarımızı algıyla oyalamaya çalışıyor. Yahu, milletimizden gerçekleri saklamayın, siz ne dersenez deyin, insanlar evine gitti mi o sıkıntıyla karşı karşıya kalıyor. Yani hem Genel Başkanınız hem Sayın Bakan siz hem de partinin kurmayları çıkıp övünüyor; neyle övünüyor? Sözde yüzde 75 destek yapmakla. Vatandaş yoksulluktan, kara kıştan inim inim inerken algı yapıyorsunuz. Yahu, destekse enerji çeki verin. Sizin o verdiğiniz sübvansiyon benim Ayşe teyzemin evini ısıtmıyor. Verin, nakdi destek verin Allah aşkına.

(AK PARTİ sıralarından laf atmalar, gürültüler)

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – 1950’ye kadar ne yaptınız ya?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Biz mi algıyı oluşturuyormuşuz?

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sizin iftiralarınız meşhur.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Ben buradan sormak istiyorum.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ne yaptınız siz?

CAVİT ARI (Antalya) – Dinleyelim Ekrem Bey.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, Sayın Bakan akşam cevaplarını verecektir mutlaka; rica ediyorum, sıramızı bekleyelim.

AHMET AKIN (Balıkesir) – ...çıkıp hem Genel Başkanınız hem Sayın Bakan siz hem de AK PARTİ'nin kurmayları “Biz karşılıyoruz.” derken cebinizden mi karşılıyorsunuz ya?

CAVİT ARI (Antalya) – Milletın parası, milletin.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Siz cebinizden mi karşılıyorsunuz?

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Rakamlar ortada, daha ne denilsin sana ya!

AHMET AKIN (Balıkesir) – Allah aşkına, buradan sormak istiyorum: BOTAŞ’ın görev zararını AK PARTİ mi karşılıyor? Ayıptır ya!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Gerçekten çok komik.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Çok kötü bir konuşma.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sakin olalım. Herkes sırası geldiğinde fikrini söyler.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Bakan, şu da geliyor aklıma: Acaba, burada, BOTAŞ’ın zararını Sayın Bakan siz kendi maaşınızla kapatıyorsunuz da biz mi bilmiyoruz? Yani Allah aşkına sizin yanlış politikalarınız hem kurumlarımızı hem de vatandaşın cebini batırdı; ayıptır, yazıktır ya, günahdır bu vatandaşa, artık yeter. Enerji politikalarımı algıyla değil gerçeklerle ve planlamayla yönetin; öyle yönetilir. Enerji politikalarında doğruları söylemiyorsunuz, gerçekleri açıklamıyorsunuz, planlama yapmıyorsunuz, enerjiyi yönetmiyorsunuz. Bakın, Sayın Bakan, siz de biliyorsunuz yönetemediğinizi çünkü enerji bir tasarım işidir belki sizin yetkiniz buraya kadar; sizi de yöneten var sarayda, tek kişi yönetimi, her şeyi yönetiyor ama Sayın Bakan siz Bakansınız, o koltuklar da kimsenin babasının koltuğu değil, orada oturuyorsanız hakkını vereceksiniz hakkını.

Şimdi, bakın, politikalarınız dışa bağımlı, yirmi yıldır iktidardasınız...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ne konuşuyorsun?

AHMET AKIN (Balıkesir) – ...hâlâ algıyla, yok efendim, “millî, yerli” diyerek...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Projen ne, projeni söyle!

AHMET AKIN (Balıkesir) – Onlar da hazır.

...vatandaş algıyla aldatmaya çalışıyorsunuz, öngörünüz yok. Ülke çapında kaynakları heba ettiniz ve Sayın Bakan, şunu da söylemek istiyorum: Enerji bir tasarım işidir, enerji bir tercih işidir, sizin tercihiniz vatandaştan yana değil, şirketlerden ve ranttan yanadır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Enerjinizi tasarruflu kullanın arkadaşlar, sakın olun biraz, gün boyu konuşacağız, rica ediyorum.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Bakan, isterseniz not alın, tarihi not alın, bir sonraki bütçede siz ve iktidarınız olmayacak; burada millet olacak, Millet İttifakı olacak, net hesap verecek.

SALİH CORA (Trabzon) – Geçen yıl da aynısını diyordunuz.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Projenin adını söyle.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Projelerimiz hazır. Projeleri merak ediyorlar, onları da söyleyeceğiz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Çok kötü bir konuşma.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Bakın, enerjide Allah’ın izniyle, arz güvenliğini sağlamak gerçek anlamda bize nasip olacak; enerjide yeşil dönüşümü biz gerçekleştireceğiz; enerji yoksulluğunu aşacağız, enerjide yeni bir dönemi başlatacağız, enerji politikalarını baştan aşağı vatandaştan yana tekrar tasarlayacağız çünkü bizim iktidarımızda öngörü olacak, strateji olacak, planlama olacak. Bakıyorum da son yirmi yıldır sizin elinizden tutan mı vardı Allah aşkına, uyguladınız. Kamunun enerji politikalarındaki rolünü yok ettiniz; kamu yok, her şey özelleşti. TEİAŞ gibi bir kurumu özelleştirme kapsamına almak hangi aklın ürünü; anlamak mümkün değil. Şunu da söyleyeyim: İktidarımızın ilk doksan gününde TEİAŞ özelleştirme kapsamından çıkacak. Enerji arz güvenliğini önemseyen piyasa yapısını bozdunuz. Bağımsız olması gereken, düzenleyici olması gereken ve çok önemseydiğim EPDK tüm uyarılarımıza rağmen, maalesef, düzenleyici ve denetleyici bir kurum olmadı, olmadı. Bir gün “Beyaz.” dediğiniz ertesi gün “Kara.” oluyor, maalesef bundan büyük bir üzüntü duyuyoruz. Enerji

piyasasını düzenleyen mevzuatı da yapboz tahtasına çevirdiniz; örneğin, -üç yıl önce değiştirdiğiniz kuralı- lisanslı üretim düzenlemesini tekrar değiştirdiniz. Ya, siz açıkladınız, bu insanlar size güvendi yatırım yaptı; e, ne olacak bunların parası? İnsanlar, birçok kişi yatırım yaptı; ne olacak? Efendim, enerji sektörünün kurumsallığını iktidarımızın eliyle yok ettiniz. Kamuda EÜAŞ ve BOTAŞ'ı Türkiye Varlık Fonuna devredilene kadar zarar ettirdiniz; ki orayı da aile şirketine çevirdiniz. Ya, şirketi de batırdınız, milletin parasını da batırdınız. BOTAŞ o zamana kadar kâr eden bir kurumdu; sizin iktidarınızda, efendim, itinayla o da batırıldı.

Enerji sektöründe özel sektöre de bakıyorum, ona da düşman olduk; üç beş şirket haricinde kimse yatırımcı olarak istediğini alamadı, destek alamadı. Örnek mi istiyorsunuz? Sayın Bakan, siz, haziran ayında şapkadan tavşan çıkarır gibi şirketlere ek bütçeyle yeni bir kaynak yarattınız, 9,2 milyar lira. Yani, dağıtım şirketlerine verilecek genel aydınlatma ödeneğini ek bütçeyle 245 oranında artırdınız. Ne yaptı bu şirket? Bu milleti karanlıkta bıraktınız ya! Sizin Genel Başkanınız “Sizin hayatınızda sadece mum, gaz lambası vardı.” derken 21’inci yüzyılda 500 bin nüfuslu koca kenti karanlıkta bıraktınız ya! Bu utanç bile size yeter; 21’inci yüzyılda oradaki vatandaşlarımızı altı gün boyunca muma ve gaz lambasına mahkûm ettiniz. Yani, baktığınız zaman bile bu kadar beceriksizlikle, bu kadar liyakatsizlikle bu Bakan burada nasıl oturuyor; vallahi anlamıyorum ya, ayıptır ya!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sen bugün ters tarafından kalkmışın ya!

AHMET AKIN (Balıkesir) – Şimdi, bedeli ne? Denetlemediniz, bunlar paraları topladı, yatırım yapmadı, yandaşınız diye boş verdiniz, hoş gördünüz; bedelini çiftçim ödedi, vatandaşımız ödedi, esnaf ödedi. Ya, bakıyoruz, enerji üretimi, dağıtım ve iletiminde teknolojik ve dijital dönüşümü de sağlayamadınız. Şimdi, bir kamu aklına, vizyonuna ve bir enerji yönetişimine ihtiyaç var; bunu da Allah’ın izniyle ve milletimizin desteğiyle iktidarımızda biz sağlayacağız.

Enerjide kendine yeter olabilmek, enerji arz güvenliğini sağlamak, enerji kaynaklı cari açığı düşürebilmek; tüm bunları Paris İklim Anlaşması ve enerji sektöründe karbonsuzlaşmayı ve yeşil enerji dönüşümünü öncelikle yapmak sizin harcınız değil, sadece lafta var. Çünkü Türkiye’nin, enerji dönüşümünde “2050 Sıfır Karbon” hedefini yakalayabilmesi için kamu tarafında kurumsal kapasitenin yaratılması gerekirken siz bunu hayata geçirecek yeterli adımları atmadınız; bunu biz söylemiyoruz, bunu bu konuyla ilgili çalışan bütün uzmanlar söylüyor.

Gelelim tasarrufa, enerji verimine. Enerji verimini destekliyoruz. Türkiye’nin en büyük enerji kaynağı, tamam, ancak yirmi yıllık iktidarınızda enerji tasarrufunda, enerji verimde de sınıfta kaldınız; hep lafta. Her yıl burada, bütçe görüşmelerinde aynı şeyler; değişen bir şey yok. Sarayın ışıkları sabaha kadar yanıyor, ya vatandaşa “Fırının kapağını açık tut, ısın.” diyorsunuz ya! “Kum saatiyle yıkanın.” diyorsunuz Bakan, siz de kurun kum saatini, yıkanın da görelim! Yani, örnek olacaksınız ki vatandaşa bir şeyler söyleyin.

Şimdi, bakıyoruz, bir de bir tasarruf... Efendim, neymiş? “Gece gündüz saati...” Altı yıldır vatandaş için eziyete, işkenceye dönüşen uygulamayı değiştirmediniz. Ne uğruna? “Damat Bakan söyledi, yaptı; aman ha ellemeylem.” diye. Ya, vatandaş karanlıkta endişeyle okula gidiyor; bunu kaldırım, derhâl. İktidarımızın ilk doksan gününde bu da gidecek, onu da söyleyeyim. Yani, bu daha büyük bir israfa yol açıyor Sayın Bakan, söyledim, öngörünüz yok maalesef ve bu konuda üzülmüyoruz. Cari açık büyüyor, enerji yoksulluğu vatandaşlarımızı almış götürmüş ve yoksulluğuyla birlikte büyük bir sıkıntı içerisindeyiz. Temel haklarını da vatandaşımız kullanamıyor ama buradan söyleyelim: Çiftçimiz de esnafımız da sanayicimiz de üretici de evde kullanan vatandaşımız da enerjiye ulaşacak; ya, bu temel

insan hakkıdır. Kış geliyor, bakın, cumhuriyetin ikinci yüzyılına gelirken bizleri önce 2030, daha sonra 2050'lere taşıyacak enerji politikalarımız güvenilir, ulaşılabilir, ödenebilir, kaliteli, çevreyle dost olacak.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ya, siz döneminizde çiftçiye enerji mi verdiniz, sanayiciye enerji mi verdiniz, Allah'ını seversen ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sırası gelince fikirlerimizi söyleyelim. Sayın Çelebi, sırası gelince.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Vatandaş ne soğukta kalacak ne de karanlıkta kardeşim; bu açık net, bu bizim sözüdür, yapacağız, göreceksiniz.

Enerjinin ardından, Türkiye'yi iş cinayetlerinde de dünya zirvesine taşıdınız Sayın Bakan. 42 madencimiz hayatını kaybetti, -bir ay geçti- havalandırmadan kaynaklanan ihmallere zincirinde aileleri babasız ve evlatsız bıraktınız maalesef. Söylenecek çok şey var, başka ülke olsa inanın, ya, ne iktidar kalır ne bakan kalır, o gün istifasını verir. Çıktınız orada “Biz şunu vereceğiz, şu kadar para vereceğiz.” dediniz. Nasıl uyku uyuyorsunuz; akıl mantık almaz. Bakın, bugün çok ciddi bir iddiayı da gündeme getireceğim. Biliyorsunuz Soma faciasından sonra tüm madenlerin özel sigorta kapsamına alınması zorunlu hâle getirildi. İster kamu olsun ister özel olsun Türkiye’de hiçbir madene sigorta yapılmadan çalışmasına izin verilmiyor. Facianın yaşandığı Amasra’da da ağustos ayının sonu, eylül ayının başı gibi özel sigorta için 3 kişilik bir heyet madene iniyor. Bu heyette deneyimli bir maden mühendisi, A sınıfı iş güvenliği uzmanı ve sigorta eksperleri bulunuyor. Heyet madende önemli aksilikler olduğunu tespit ediyor ve daha fazla inmeden hemen çıkıyor. Tahkimatta ciddi sorunlar olduğu ve bu madende bu sorunların kırk, kırk beş gün içinde bitirilmesini talep ediyorlar. Madende sorun tespit edildiği için sigorta yapılmıyor ve mevzuata göre sigorta olmadan madenin çalışması yasak. Peki, ne oluyor? Siyasi baskılarla maden çalıştırılmaya devam ediyor ve bu verilen sürenin sonuna doğru facia meydana geliyor. Facianın ardından sigorta yetkilileri acilen çağırılıyor ve bu olay sünen altı ediliyor ya. Sayın Bakan, bu iddialar doğruysa madenciler bile bile ölüme gönderilmiştir; açık, net ve baktığımız zaman -bize gelen bilgilerde- Türkiye Taşkömürü Kurumunun diğer madenlerinde de sorun var. Bakın, diğer 4 madende de facia yaşanabilir, sorumluluk, yükümlülük sizin üstünüzde; daha fazla canlarımız gitmesin, buradan uyarıyoruz. Sizin için insan hayatı önemli olmayabilir ama biz önce insan diyoruz.

Şimdi, Sayın Bakan, bazı sorularımız var: Birincisi, şimdi bu yeni batarya yönetmeliğiyle ilgili TEİAŞ'ın 2035-2040 senelerine kadar olan bütün kapasiteleri neden çantacılar peşkeş çekiliyor? Çantacılar bu kadar kapasite verilmesiyle düzgün olarak yatırım yapmak isteyenlerin önü kapanmıyor mu? Ayrıca Rusya'ya BOTAŞ'ın ödemeleri ertelendi mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir dakikanız.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayıştaya teşekkür ediyoruz, büyük bir fedakârlıkla çalışıyorlar, emek veriyorlar. Ya, Sayıştaya baskı kuruyorsunuz ya. Geçen yılki raporlarda ne vardı da bunlar ortadan kayboldu, ne yaptınız? Sayıştayın raporları inceltirilmiş, Sayıştayın raporlarının üstüne sarayın karabasanı çökmüş durumda. Sayıştayın Enerji ve Tabii Kaynaklar Raporu 2019 yılında 174 elektrik satışı yapan şirketten 41'i, 2020 yılında 197 şirketten 37'si vatandaştan topladığı Elektrik Enerjisi Fonu tutarlarını devlete ödememişti. 2021 raporunda bu bulgu yok oldu. Kaç şirket, ne kadar parayı hâlâ ödemedi, kaç eksik ödüyor; görmüyoruz. EPDK'nin yine raporunda olmayan akaryakıt sektöründeki firmalara kestiği ve yüzde 90'ını tahsil edemediği 4 milyar civarındaki idari para cezası EPDK'nin on yıllık gelirine bedel. Üstelik bu cezalar artık zaman aşımına uğramak üzereydi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi aşmış durumdasınız, son cümlelerinizi alayım.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Tabii.

Efendim, bu cezalar ne oldu? Ayrıca, Sayın Bakan, BOTAŞ, 2022-2023 kış doğal gaz bedellerini ödemek için kredi aramakta mıdır? Yakında zam yapacak mısınız? Doğal gaz ve elektrikte ne kadar zam yapacaksınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Ben, iki dakika rica ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, öyle bir imkânımız yok.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Tamam, ben buradan devam edeceğim, iki sorum kaldı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayır, lütfen, rica ediyorum. Başka arkadaşlarınız da var, biraz da onlara bırakın bazı konuları.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Hemen bir dakika, bir saniye...

Senin hakkından bir dakika...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, öyle bir uygulamamız yok. Öyle bir uygulamamız yok değerli arkadaşlar, yapmayın yani. Böyle bir uygulamamız yok.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Bu kredilere hazine garantisi verilecek midir yoksa BOTAŞ'ın bilançosuyla bu kredileri almak mümkün müdür?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum. Sağ olun.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Ben, hemen teşekkür edip bırakacağım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun, teşekkür için sadece...

AHMET AKIN (Balıkesir) – Ben, öncelikle bütçenin hayırlı olmasını diliyorum. Şunu biliyorum: Milletimiz rahat olsun, AK PARTİ iktidarının son bütçesidir; hesap veren ve vatandaşının yanında her zaman kara gün dostu olan bir iktidarla karşı karşıya olacaklar...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

AHMET AKIN (Balıkesir) – ...onun adı da Millet İttifakı olacak.

Ben, bütün bürokrat arkadaşlarımıza, genel müdürlerimize buradan teşekkürlerimi sunuyor, saygılar sunuyorum.

Değerli arkadaşlar, bir hususta Meclisimiz çalıştığı için açıklama yapma ihtiyacı hissediyorum. Bugün, zannediyorum, bu maden araştırmalarıyla ilgili araştırma komisyonunun bir çalışması var. İlgili bakan yardımcımız da o çalışma başladığında -maalesef çakıştı bugünle- ayrılıp, araştırma komisyonuna gidip katkıda bulunmaya çalışacak.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sayın Başkan, niye çakıştırıldı? Niye çakıştırıldı? Çakışmasaydı daha iyi değil miydi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Daha iyi olurdu tabii. Çakışmış, ben de bu sabah öğrendim doğrusu. Öyle, maalesef böyle bir durum var, doğru, çakışmış durumda; yapacak bir şey yok.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Komisyonunda bunu söylemiştim ama dikkate alınmadı, bilginiz olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu sabah bilgim oldu yani benim ayarladığım bir şey değil onu söyleyeyim; keşke olmasaydı tabii.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Komisyonunda arkadaşlarımızın uyarmasına rağmen çakıştırılmış.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bilgim yok benim, yorum yapamıyorum o konuda ama sizi bilgilendirmek için söyledim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – İlgili komisyonun Plan ve Bütçe Komisyonunu ve bütçe çalışmalarını yok saydığıdır, başka bir şey değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, öyle görmüyorum, iki konu da önemli, herhâlde bir an önce çalışmak istediler, takdir kendilerinin bir şey diyemiyorum. Ama çakışmasa elbette daha güzel olurdu. İlgili bakan yardımcımız ayrılıp araştırma komisyonuna gidip bilgi verecek.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Yarına ertelensin Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Az önce değerli arkadaşımız da bazı iddialar dile getirdi. Başka şeyler de söylenecektir eminim bugün. Şunu ifade etmek istiyorum genel anlamda: Plan ve Bütçe Komisyonu takdir edersiniz ki bu tür iddiaları sonuçlandırabileceğimiz bir platform değil. Bu iddialar elbette dile getirilebilir, çeşitli fikirler ifade edilebilir. Bu konularla ilgili araştırma komisyonumuz var Meclisimizin kurduğu, onun sonuçlarını, idari ve yargısal süreçlerin sonuçlarını hep birlikte bekleyeceğiz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sayın bakan yardımcısı mı yok?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, evet.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sorun ne?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çakışmasa iyi olurdu Orhan Bey, doğru söylüyorlar bence.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sayın Bakan Bey burada.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Burada tabii tabii, Bakanımız burada, hepsi burada; sorun yok orada.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Ama Komisyonumuzdaki arkadaşlarımız hem orada görev yapıyorlar hem de burada görev yapıyorlar; nasıl olacak?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama hani enerji konusunda iki toplantının eş zamanlı olması da doğru bir şey değil, ben de doğru bulmuyorum açıkçası yani. Ama sorun yok tabii, Bakanımız burada, ilgili arkadaşlarımız burada. Çakışmasa daha iyi olurdu diyorum; olmazdı demiyorum, daha iyi olurdu çakışmasa.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Başkanım, müdahale edelim, yarına erteletelim.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bütün bakanlık burada, bir kişi oraya gidip komisyona bilgi versin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki Orhan Bey, o komisyonu da siz burada savunmuş oldunuz.

Elbette değerli bir çalışma yapıyorlar ama aynı saate, aynı güne getirilmesi doğru değil. Ben, tekrar ısrar ediyorum; keşke farklı olsaydı.

Sayın Paylan, buyurun, size söz veriyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkan, bir sükûnet olsa...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir sükûnet olsun. Evet, değerli arkadaşlar...

Buyurun Sayın Paylan.

Süreniz yirmi dakikadır.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, değerli milletvekilli arkadaşlarım, Sayın Bakan, sayın bürokratlar, basın değerli emekçileri ve bu salonda bize hizmet eden değerli emekçi kardeşlerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, kapitalist düzen insanın, yaşamın, doğanın ve emeğin düşmanıdır. Emek sömürsü üzerine kuruludur kapitalist düzen ve doğayı sömürmek üzerine kuruludur. Dünyaya maalesef kapitalist bir düzen hâkim. Ama bu kapitalist düzenin hâkim olduğu bazı ülkelerde sendikalar güçlüdür, emek güçlüdür, siyasetçiler emekten yana görevdedir; o ülkelerde emek daha az sömürülür ve aynı zamanda orada emekçiler ölmez Sayın Bakan, orada emekçiler böyle “fitrat” deyip “kader” deyip; iş cinayetlerinin üzeri örtülmez o ülkelerde. Bakın, demokratik ülkelerde bu anlamda işçinin, emekçinin hakkı esastır ve orada bir iş cinayeti dahi olsa yer yerinden oynar ama maalesef biz de işçiler ölür, onlarca, binlerce işçi ölür “Efendim, bu işin fitratında var, kaderin de var.” denilir. Neden? Çünkü biz demokratik bir ülke değiliz; bizde denge denetleme mekanizmaları maalesef işlemiyor, bizde sendikalar güçlü değil, bizde yalnızca sarı sendikalar var, sendikalar emeğin hakkını bu anlamda yeterince savunamıyorlar.

Bakın, biz otokratik bir ülkeyiz ve otokratik ülkelerde -Sayın Bakan, biliyorsunuz- olan her türlü hadise kadere, kısmete bağlanır, hiç bu meselenin üzerine gidilmez. Bakın, siz neredeyse beş yıldır Bakansınız, neredeyse beş yıldır o bakanlık koltuğunda oturuyorsunuz ve sunumunuzda şunu söylüyorsunuz: “Allah’tan rahmet diliyorum.” Elbette hepimiz Allah’tan rahmet diliyoruz ama bizim görevimiz yalnızca Allah’tan rahmet dilemek değil Sayın Bakan, bu meselelerin artık olmamasını sağlamak ve şunu söylüyorsunuz: “Bu elim kazayla ilgili ihmali bulunan her kim varsa gereği yapılacaktır.” Sayın Bakan, sabah uyandıığımızda aynaya bakıyorsunuz değil mi? O aynaya bakarken kendinizle bir vicdan muhasebesi yapıyor musunuz? Size bunu net bir şekilde soruyorum. Bakın, ben sizin yerinizde olsam o koltukta bir saniye oturmazdım, derhâl istifa ederdim. Neden? Çünkü bu meselenin başsorumlusu sizsiniz. Siz istifa etmeden bu soruşturmaların etkin bir şekilde yapılabileceğini asla düşünmüyorum; bu, bir. İstifa edin Sayın Bakan, size tekrar çağırımdır.

İkincisi, bakın, buraya pek çok bürokrat gelmiş, bürokratların oturma sırası burada, bütün bürokratlarımız burada, saygın bürokratlar, bütün kurumların genel müdürleri burada, bir kurumun genel müdürü gelmemiş. Hangi kurumun olabilir acaba arkadaşlar?

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – TTK.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bir kurumun genel müdürü burada yok.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Yüzü yok.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürü Kazım Eroğlu burada yok, Allah Allah... Sayın Başkan, bütün kurumların genel müdürleri burada, bir kurumun genel müdürü gelmemiş.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Hapiste olması lazım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Türkiye Taşkömürü Kurumu. Ne demiş? “Mazeretim var.” Sayın Bakan, Türkiye Taşkömürü Başkanının mazereti nedir?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Çünkü 42 kişiyi öldürdü.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Türkiye Taşkömürü Başkanı o aynaya bakarken acaba utanmış da mı buraya gelememiş? Milletten vekilleri ona hesap soracak diye mi buraya gelememiş? Acaba 42 kişinin ölümüne sebep olduğu, bunun müsebbibi olduğu için buraya gelememiş? Acaba, yine, 2013’te Zonguldak’ta...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, şimdi, cevap veremeyecek bir kişiye ilişkin çok ileri iddialar koyuyorsunuz ortaya; rica ediyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, gelseydi buraya.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Yüzü yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rica ediyorum...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, gerçek bunlar. Niye, gerçeği de...

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Gelseydi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rica Ediyorum...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Gelseydi; Allah, Allah.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rica ediyorum ama kurumdan yetkili arkadaşımız burada.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Kaldırıp kıcını gelseydi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kurumdan yetkili arkadaşımız burada.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Gelseydi Sayın Başkan. Bu konuda kendisinin mazereti nedir acaba?

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Katil olması.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakın, Sayın Başkan, Sayın Bakan; demokratik ülkelerde böyle bir hadise olduğunda ilk olarak o kurumun genel müdürü görevden alınır.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Evet.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Görevden alınır ki bu soruşturmalar etkin bir şekilde yapılsın. Bu kişi sabıkalı üstelik Zonguldak Kozlu’da olan maden faciasından dolayı üç yıl dört ay hapis cezası almış, sonra para cezasına çevrilmiş. Yazık değil mi, böyle sabıkalı bir kişiyi Türkiye Taşkömürü Başkanı olarak tutuyorsunuz! Ve o kişi sabıkalı ve sonra geliyor, 42 kişinin ölümüne sebebiyet veriyor yaptığı ihmaller nedeniyle.

Sayın Bakan, bakın, bu anlamda “Kader, fitrat.” diyemezsiniz. Ya, biz kamu eliyle bütün enerji piyasasının, enerji alanının yönetilmesi gerektiğine inanıyoruz; özelleştirmeye karşıyız ama 90’lı yıllarda olduğu gibi kamu yeterli yatırımı yapmadığı için, gerekli tedbirleri almadığı için orada bu kazalar, cinayetler oluyor Sayın Bakan. Siz de yeterli yatırımları yapmadınız. Sayın Bakan, bakın, işçi kardeşlerim ne diyor; şu işçilerin yüzüne bir bakın lütfen ya! Lütfen, hepimiz, yüzümüz varsa şu işçilerin yüzüne bir bakalım. Bu işçiler “Burası patlayabilir.” demişler cinayetten önce. Ya, “Gaz kokusu alıyoruz.” demişler arkadaşlar, “Gaz kokusu alıyoruz.” demişler. Ya, gaz kokusu alıyorsa ne yapılır? Yer üstündeki hizmetliler bunu bir ihmal, bunu bir şüphe olarak görüp derhâl sistemleri kontrol ederler. Ya, insan burnuyla gaz kokusunu alıyorsa o cihaz bunu almıyorsa ya da aldığı hâlde birileri “Devam edin, bizim için önemli olan kömürdür, insanın bir önemi yoktur.” diyorsa Sayın Bakan, burada “kader, fitrat” diyemezsiniz. Bu açıkça bir cinayettir, cinayettir. Bu cinayetten sonra demokratik ülkelerde ne bakan kalır ne hükümet kalır ne Taşkömürü başkanı kalır. Bir kişi istifa etmedi Allah için ya, bir kişi görevden alınmadı Allah için ya, bu nasıl bir iştir? Buraya gelmiyor, bakın, milletin vekillerine gelip hesap vermiyor; yüzü yok ki buraya gelsin Türkiye Taşkömürü Başkanı. Ben sizin yerinizde olsam şu anda milletin vekillerinin huzurunda onun görevden alınma kararını imzalarım Sayın Bakan.

Sayın Bakan, Soma’da 301 madencimiz öldü; gereğini yapmadık, adaletini sağlamadık, bütün tutuklu sanıklar serbest bırakıldı. Bakın, o günden bugüne, Amasra’ya kadar, tam 673 madencimiz katledildi. Ya arkadaşlar, her gün 3 kişi, 5 kişi öldüğünde haber olmuyor biliyor musunuz? Her gün madenciler ölüyor bu ülkede, her gün, her 10 günde bir, bir Amasra oluyor bu ülkede ama toplu katliamlar ancak haber olabiliyor. Yani 30 kişi, 40 kişi, 50 kişi bir anda öldüğünde haber olabiliyor, Soma olduğunda haber oluyor. Ya, Soma’dan Amasra’ya kadar 673 insan katledildi bu ülkede ve bunların büyük çoğunluğunda siz Bakan olarak görev yapıyordunuz Sayın Bakan. Her gün bu ülkede

madenciler ölüyor, ya bizim 10 mislimiz kömür üreten ülkelerde bizim yüzde 1'imiz kadar madenci ölmüyor; nasıl kader oluyor? Ya Almanya'da nasıl kader, kader yok mu Almanya'da, Almanya'da Allah'ın hükmü yok mu ya, yok mu orada? Efendim, İngiltere'de yok mu, Fransa'da yok mu bu kader, orada geçerli değil mi? Niye bir tek bizim ülkemizde bu kader geçerli de başka ülkelerde geçerli değil, niye fitrat oralarda geçmiyor değerli arkadaşlar? Bunun hesabını sormayacak mıyız değerli arkadaşlar?

Sayın Bakan, grizu faciası dünyada kalkmış artık, dünyada grizu faciası yok, Çin'de Hindistan'da bile yok; niye bir tek bizde grizu faciası oluyor ya? Bu işin çok kolay bir teknolojisi var, o teknolojiyi etkin bir şekilde kurup, havalandırmayı etkin bir şekilde yapıp; yukarıda, yer üstü hizmetlerinde bu işin başında işini bilen, ehil insanlar olursa, bunlar da etkin bir şekilde denetlenirse Taşkömürü Kurumları tarafından -ama o beyefendi buraya gelmiyor, yüzü yok- Enerji Bakanlığı tarafından, Çalışma Bakanlığı tarafından grizu faciası diye bir şey olmaz.

Eskiden, şu anda uçan uçakların yüzde 1'i kadar uçak uçuyordu her ay 1 uçak düşüyordu. Şu anda 100 katı kadar uçak uçuyor havalarda ama uçaklar çok daha az düşüyor, yılda 1 tane ya duyuyoruz ya duymuyoruz; niye? Çünkü bilim geliyor, teknoloji geliyor, siz "fitrat" derken "kader" derken bilim diye bir şey var, Allah hepimize akıl fikir vermiş, bilimi insanlık üretmiş. Bu bilimi etkin kullanmazsanız, yeterli yatırımları yapmazsanız "kader" deyip "fitrat" deyip iş cinayetlerinin üzerini örtersiniz; bunları kabul etmiyoruz Sayın Bakan. Ve tekrar size çağrı yapıyorum "İstifa edin!" Sayın Bakan. Türkiye Taşkömürü Başkanının görevden alınma kararnameini imzalayıp istifa edin. Etkin soruşturmalar yapılsın, sorumlular yargı önüne çıkarılsın, hesap versin ki bir daha bunlar olmasın. Bakın, siz istifa etmezseniz, Türkiye Taşkömürü Başkanını görevden almazsanız, etkin soruşturmanın önünü açmazsanız bu ülkede tekrar Somalar tekrar Amasralar olacak. Her gün bu ülkede maden emekçisi ölüyor ve bunların vebali sizin boynunuzdur Sayın Bakan.

Bakın, sizin üzüldüğünüzü biliyorum, gözyaşı da döktünüz ama siz gözyaşı dökme makamında değilsiniz. Hepimiz insanız, vicdanımız var, şu göğüs kafesimizin içinde atan kalp elbette yaralanır ama siz üzülmeye makamında değilsiniz, beş yıldır Bakansınız; istifa etmeniz gerekir ki bir daha bunlar olmasın. Türkiye Taşkömürü Başkanı görevden alınsın Sayın Bakan. Bu açıdan, kamu eliyle elbette bu işler yapılmalı ama kamu yatırım yapmadığı için bu cinayetler maalesef oldu. Ya, maden emekçilerinin canı pahasına yapılan madencilğe lanet olsun! Bakın, enerji ihtiyacımız elbette var. Kömüre dayalı bir enerji piyasası yönetmeye çalışıyorsunuz; niye? Çünkü dünyada kömür pahalandı. "Vuralım geçelim efendim, maksimum kömür üretimini yapalım." Ne pahasına? İnsan canı pahasına. İnsan canı pahasına yapılan maden üretimine lanet olsun.

Sayın Bakan, istifa etmeyeceğinizi bildiğim için sunumuma devam edeceğim. Maalesef, bu ülkede böyle cinayetler olur ve kimse istifa etmez. Keşke istifa etseniz de beni utandırsanız Sayın Bakan.

Sayın Bakan, enerji bir haktır; su ve barınma gibi enerji bir haktır, elektrik ve doğal gaz da artık bir lüks değil bir ihtiyaçtır ve biz enerjinin bir hak olduğuna inanıyoruz. Nasıl ki barınmanın bir hak olması gerektiğini düşünüyoruz; kamu eliyle bu sağlanmalı, yurttaşlarımızın barınma hakkı sağlanmalı, su ücretsiz olarak yurttaşlarımıza sağlanmalı diyoruz çünkü bunlar yaşamsal ihtiyaçtır, aynı şekilde, doğal gaz ve elektrik de yaşamsal ihtiyaçlardır Sayın Bakan. Bizim parti programımızda şu var ve iktidar olursak bunu uygulayacağız: Elektriği, doğal gazı, suyu ve interneti ihtiyaç sınırına kadar ücretsiz yapacağız. Şimdi arkadaşlar diyecek ki: "Ya, bu mümkün mü, kaynak nerede?" Kaynak var, "ihtiyaç sınırı" diyoruz çünkü bakın, bir sosyal kontutta, bir dar gelirli evde ne kadar elektriğe, ne kadar doğal gaza ihtiyaç varsa biz onu ücretsiz olarak vereceğiz, tüm hanelere ücretsiz olarak vereceğiz; bu mümkün. Bütçe tercihlerini değiştirirsek, saraylara, savaşımlara, yandaşlara giden kaynakları durdurursak, bunun mümkün olduğunun hesabını yaptık Sayın Bakan. Şimdi, burada siz şöyle bir şey söylüyorsunuz,

diyorsunuz ki: “Biz yüzde 75’ini doğal gaz faturalarının karşılıyoruz.” Şimdi burada 2 tane yanlış var: Bir, siz ödemiyorsunuz bunu Sayın Bakan; biz ödüyoruz, millet ödüyor, 85 milyon Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı vergileriyle ödüyor. Sayın Cumhurbaşkanı “Biz ödüyoruz, Hükümet ödüyor.” diyor; bu doğru değil. 85 milyon Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı vergileriyle ödüyor; bu bir. Buradaki ikinci yanlış şu Sayın Bakan: Uyguladığımız politika. Ya, yurttaşlarımız eşit mi yani gelir anlamında eşit miyiz, servet anlamında eşit miyiz? Birileri malikânelerde yaşıyor, yağda, balda, çörekte, efendim kârına kâr katmış, bütçe kaynakları yüzde 1’e doğru çalışıyor. Şimdi siz diyorsunuz ki: “Malikânedeki oturanın da faturasının yüzde 75’ini, gecekonduda oturanın da faturasının yüzde 75’ini ben ödüyorum.” Allah Allah; bunda bir adalet görüyor musunuz Sayın Bakan? Bakın, biz ne öneriyoruz biliyor musunuz? Gelin, ihtiyaç sınırına kadar -diyelim ki 200 kilovatsa, kaç metrekep doğal gazsa, o yörenin iklim özelliklerini de katarak tabii ki; Ağrı’nın doğal gaz ihtiyacıyla -eksi 30 dereceyi görüyor- Antalya’nın bir değil- coğrafi özellikleri gözeterek elektrik ve doğal gaz ihtiyacını belirleyelim her ilçede, her ilde ve orada ihtiyaç sınırına kadar ücretsiz verelim ama artanını artan oranlı bir tarifeyle koyalım. Niye? Çünkü zenginler daha büyük evlerde yaşıyorlar. Vallahi, garibanlar battaniyeyle oturuyor arkadaşlar, biliyor musunuz? Ama zenginler atlele oturuyor evinde; ayarlıyor efendim klimayı, kombiyi 25 dereceye, maksimum derecede yakıyor. Garibanlar kombiye dokunmaya korkuyor Sayın Bakan biliyor musunuz? En son ne zaman bir garibanın evine gittiniz bilmiyorum ama havalar şükür şimdiye kadar sıcak gitti ama bundan sonra soğuklar bastıracak ve garibanlar doğru düzgün kombilerini açamıyorlar. Şimdi bu anlamda, sosyal bir tarifeyle, sosyal bir düzene, sisteme geçmek zorundayız. Bununla ilgili de önerimiz, ihtiyaç sınırına kadar elektrik ve doğal gazın ücretsiz olmasıdır. Yani malikânedeki oturan ile gecekonduda oturanı aynı tarifeyle tabii tutmanız doğru değil Sayın Bakan.

İkinci söyleyeceğim şey de şu: Şimdi, esnaf var -küçüklerden bahsediyoruz- değil mi Sayın Bakan, esnaf? Ya, küçük esnaf ile zincir markete aynı tarifeye elektrik veriyorsunuz. Ya, burada bir adalet var mı Sayın Bakan? Bir mahalle bakkalı ile -o 3 harfli- A101’lere, BİM’lere, bilmem nelere aynı fiyattan elektrik veriyorsunuz. Bu nasıl bir adalet arkadaşlar ya! Gelin, burada da sosyal bir tarifeyle geçelim, küçük esnafa da ihtiyaç sınırına kadar elektriği ücretsiz verelim ve o zincir marketlere artan oranlı tarifeye elektrik verelim; hadi buyurun. Bakın, adaleti sağlama yöntemini gösteriyorum size. Başka ne yapalım? Çiftçiye ya çiftçi... Ya, gıda güvenliği... Bakın, enerji güvenliği elbette önemli ama gıda güvenliği ondan daha da fazla önemli Sayın Bakan. Çiftçiye de ihtiyaç sınırına kadar -küçük çiftçiye, tabii ki o sanayileşmiş sistemlerden bahsetmiyorum- elektriği ücretsiz verelim Sayın Bakan. Bakın, bu tarifeyle geçelim ki enerjisi bir hak olarak yurttaşlarımıza sunabilelim.

Diğer bir mesele, değerli arkadaşlar -üçüncü konu da- doğayı katletmeden şu enerjiyi üretmeyi beceremedik Sayın Bakanım. Bakın, her yerde bir isyan var, değil mi; köylü isyan ediyor. Ya şu zeytin ağaçlarından ne istediniz Sayın Bakan? Hadi, her yeri katlıyor bu 5’li çete de -yandaşımız olan- ya şu zeytin ağaçlarının olduğu yerlerdeki madenlere de zeytin ağaçlarını katlederek üretme hakkını, bu izinleri yasalara ve Anayasa’ya aykırı olarak nasıl verebiliyorsunuz Sayın Bakanım? Ya, memleketimiz bu kadar büyük bir ülke, korunması gereken havzalar var. Elbette maden de çıkaracağız, elbette enerji üretimi de yapacağız ama burada korunması gereken alanları tamamen belirleyip geri kalan alanlarda da zeytin ağaçları olsun, doğal sit alanları olsun, insanların yaşam alanları olsun, bunları korumaya alsak olmuyor mu? Ya, siz uçuyorsunuz, ben de uçuyorum; her yer delik deşik Sayın Bakan ya, her yer delik deşik arkadaşlar. Memleketin her yeri delik deşik olur mu ya? Ya, burada bir havza belirlenir, belli alanlarda belli yoğunlaşmalar yapılır, geri kalanlar rahat bırakılır bu anlamda madencilikte. Maalesef bunu yapmıyorsunuz. Niye? Kâr meselesi var; doğa önemli değil, çocuklarımızın emanetini biz katletmişiz, bunun bir önemi yok.

Sayın Bakan, karbon sıfır... Ya, karbon sıfırdan şurada bahsetmediniz, biliyor musunuz? Yok. Niye bahsetmediniz? Çünkü öyle bir derdiniz yok. Bakın, 2053 hedefine ulaşmak için bizim hangi yılda karbon maksimuma ulaşmamız lazım? Hâlâ artıyor karbon üretimimiz, değil mi? 2028’de, 2030’da maksimum seviyeye ulaşmamız lazım. Böyle bir niyetiniz var mı? Yok, kömür üretimini artırmaya devam ediyorsunuz, doğal gazı maksimize ediyorsunuz. Yani şöyle “Ben karbonu 2028’e kadar maksimize edeceğim, sonra da şu trendde azaltacağım” diye bir vizyonunuz yok.

Sayın Bakan, bakın, bu anlamda AR-GE faaliyetlerine Almanya bizim harcadığımızın belki yüz, belki bin katı fazla para harcıyor. Hani “enerji depolaması” dediniz ya, kaç para AR-GE harcaması yapıyorsunuz enerji depolama meselesine? Bak, Almanya 10 milyarlarca dolar para harcıyor ve geleceğin meselesi enerji depolamadır. Rüzgâra, güneşe elbette yatırım yapacağız ama enerji depolama tesisleriyle ilgili AR-GE gerekir. Yani şu telefonu bir gün çalıştıran pil yerine on gün çalıştıran pili bulan geleceği yakalayacak. Hani, bütün bu ürettiğiniz kömürlerin bin misli kadar Türkiye Cumhuriyeti yurttaşları katma değer kazanacak. Sayın Bakan, arabasını 500 kilometre yerine 1.500 kilometre götüren pil yapan geleceği yakalayacak. Öyle “Ben arabanın şasesini dışarıda yaptım, Togg yaptım, yüzde 65’ini ithal ettim...” Hiç hikâyesi olmayan bir Togg meselesiyle olmaz.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Size göre hikâyesi yok.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Togg’u 1.500 kilometre götürebildiğimiz zaman, onun pilini ürettiğimiz zaman Togg’un bir hikâyesi olacak. Bak, Tesla öyle yaptı, bizim de öyle yapmamız lazım. Enerjiyi de ürettiğimiz yerde depolayabildiğimiz zaman, rüzgârın esmediği...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir dakikanız...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - ...güneşin olmadığı zaman depolayabildiğimizde Sayın Bakan, bu anlamlarda öne geçeceğiz.

Bakın, Sayın Bakan, şu anda en önemli enerji kaynağı bizim tasarruf etmediğimiz enerji kaynağı. Şu anda Türkiye Büyük Millet Meclisinde bile vallahi şu oda çok sıcak. Şimdi düşünün, Avrupalılar kazakla oturuyorlar arkadaşlar. Paraları olmadığından değil, öyle bir alışkanlıkları var; kışın kombiyi 19 dereceye ayarlarlar, yazın da klimayı 27 dereceye ayarlarlar. Bizde yazın klima 18 derecede çalışır, kışın da kombi 26 derecede çalışır; böyle bir alışkanlığımız var. Bu alışkanlığı değiştirmek üzerinde bir çalışmanız var mı? Bak, enerji tasarrufu diyorum. Enerji tasarrufu yapan binalar, cephelerinden enerji üreten binalar Sayın Bakan, yerinde üretim esas değil mi? Siz nükleer santral kuruyorsunuz, kömür santralleri kuruyorsunuz oysa dünya artık bu konuda da ademimerkeziyetçiliğe geçti.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, süreniz dolmuştur.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bir dakika.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir dakika süreniz yok.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama hep verdiniz, bana da bir dakika verin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, vermedim, uzattı arkadaşımız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yani fiilî olarak bir dakika oldu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Fiilî olarak uzattı yani kimseye bir dakika vermedim.

Bir saniye, şöyle bir şey de söyleyeyim, birkaç cümle söylemenize müsaade edeceğim...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ya Sayın Bakan, insicamımı bozuyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye, bir şey söyleyeyim...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Otuz saniye verin, bitireyim, sonra siz şey yapın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, bitirin hadi.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yerinde üretim esas Sayın Bakan, yerinde üretim artık. Böyle büyük enerji santralleri kurup, oradan oraya aktarıp enerjinin yarısını kaybettiren düzenler artık bitiyor; fabrika neredeyse orada üretim yapılıyor, evin çatısında, cephesinde üretim yapılıyor. Bu konularda hiçbir vizyon ortaya koymadınız, geleceğin teknolojileri buralarda Sayın Bakan ama ben size son cümle olarak şunu söyleyeceğim: Soma faciasından sonra, bu, Amasra’daki faciadaki sorumluluğunuz nedeniyle istifa edin ve Türkiye Taşkömürü Başkanını da istifa etmeden önce lütfen görevden alın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sadece bir tavsiye, uyarınız, uymazsınız, tabii, partilerin takdiri ama, değerli arkadaşlar, her partiden çok sayıda konuşmacımız var. Benim gözlemim, birçok konu tekrar tekrar ifade ediliyor, bazı konuları da konuşmacılar yetiştiremediği hissine kapılıyorlar “Söyleyemedim.” diyorlar. Partiler içinde bir koordinasyon olursa, bir konu paylaşımı olursa, farklı konulara farklı arkadaşlar daha detaylı girerlerse hem ben rahat etmiş olurum hem de bütün konular daha detaylı bir şekilde dile getirilmiş olur. Bu takdir sizin tabii.

Şunu da söyleyeyim: Birer dakika müsaade etmediğim için tepki gösteriyorsunuz kendinizce haklı olarak fakat şunu da düşünün: Dün 68 kişi konuştu, birer dakika demek altmış sekiz dakika demek, ikişer dakika demek 2’yle çarpımı demek. Bunun da bir aylık bir maratondaki yükünü takdirinize bırakıyorum.

Şimdi Sayın Bedri Yaşar Bey’e söz veriyorum İYİ Parti Grubu adına.

Süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlar, Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Bugün Türkiye’nin kurulu gücü yaklaşık 102.281 megavat ama bizim en yüksek tüketimimiz -ki geçen yılın Ağustos ayıydı bu- 56.304 megavattı yani kurulu gücümüzle tüketimimizin arasındaki ilişkiye baktığımız zaman, gelişmiş ülkelerde yüzde 20, yüzde 25 fark varken bu bizde daha çok, daha yüksek. Bunun anlamı şu: Yani biz kurulu gücü belki doğal şartlar dâhil... Kurulu güç deyince özellikle yenilenebilir enerji kaynakları konusunda kurulu gücün yüksek, üretimin düşük olduğunu da biliyorum. Dolayısıyla, bu arada, mümkün olduğunca enerji üretimini artıracak faaliyetlerde bulunulmasında fayda var ama Türkiye’deki enerji çeşitliliğine baktığınız zaman, 2022 Eylül sonu itibarıyla kurulu gücümüzün yaklaşık yüzde 30’u hidrolik enerji, yüzde 25’i doğal gaz, 20’si kömür, 10’u rüzgâr, 8’i güneş, 1,6’sı jeotermal; 2,4’ü de diğer kaynaklardan elde ediliyor. Yine, bu kurulu gücün yaklaşık yüzde 32’si kamuda, yüzde 68’i ise özel sektörün kontrolünde. Biz kurulu güce göre üretime baktığımız zaman, bu kurulu güçlerde, maalesef, mesela doğal gazda kurulu gücümüz yüzde 24’ken ürettiğimiz enerjinin yüzde 32’si doğal gazdan, yüzde 16’sı ithal kömürden, yüzde 14’ü yerli kömürden. Özeti şu: Yenilenebilir enerji kaynaklarından yüzde 36, diğerlerinden de yüzde 66 oranında bir üretim potansiyeline sahibiz. Bunların tamamı da ithalata dayalı olduğu için, dışarıdan gelen, para ödeyerek aldığımız emtialardan ürettiğimize göre sizin bu fiyatları ayarlamak konusundaki en büyük handikaplarımızdan biri de bu. Demek ki en azından yenilenebilir enerji kaynakları konusunda sizin çok ciddi yatırım yapmanız lazım, bunu herkes söylüyor. Ama mesela ben şunu anlayabilmiş değilim: Geçtiğimiz günlerde özellikle lisanssız üretimle ilgili bol miktarda talep olmuştu. Özellikle üreticiler, yatırımcılar dediler ki... İşte, belli oranda üretime kısıtlama yok gibi algılandı, herkes

planını, projesini yaptı, siz dediniz ki: “Ne kadara ihtiyacınız varsa o kadar enerji üretebilirsiniz.” Yola çıkan arkadaşların çoğu da belli sıkıntılar yaşadı. Ben bir defa şunu anlayabilmiş değilim: Bu üretimle ilgili sizin bir garantiniz yok, bir taahhüdünüz yok, hiçbir şeyiniz yok, neden bunu engelliyorsunuz Sayın Bakanım, neden bu üretime “Üretmeyin.” diyorsunuz? Yani birazdan verdiğiniz garantiler konusuna da geleceğim. Dolayısıyla şu an bu alana, yenilenebilir enerji kaynakları konusuna lütfen hiçbir kısıtlama koymayın. Bu ülkede üretim gücü olan, yatırım gücü olan ister tüketici olsun ister her ne olursa olsun... Fiyatlarınızı sizin belirlediğiniz bir piyasada nasıl bir sorun olabilir? İhtiyacımızın olduğu ortada, maliyetler ortada ki sizin rakamlarınıza baktığımız zaman bugün özellikle, işte, mesela kömürle üretimimiz Elbistan-Afşin Santrali'nin fiyatı 15,8 sent/kilovatsaat; biyokütelleri 15,72; güneş 14,66; nükleer 12,35 yani ortalama maliyetiniz -sizin verdiğiniz rakamlara göre- 7,2 sent/kilovatsaat civarında görünüyor.

Tabii, siz piyasada enerjinin fiyatlarını aşağıya çekmek için yüzde 25'lik... Yani Atatürk Barajı gibi, Keban Barajı gibi devlete ait üretim tesislerinden elde ettiğiniz enerjiyle ortalama 7 sent/kilovatsaat garantili ödediğiniz projelerdeki rakamları aşağıya çekmeye çalışıyorsunuz. Dolayısıyla kurumlar sürekli zarar etmeye mahkûm oluyor. Ümit ediyoruz ki şu verdiğiniz garantilerden artık bir an önce vazgeçersiniz, bunların süreleri doluyor, bundan sonra bu manada garanti verdiğiniz projelerin sayısı daha aşağılara düşer.

Peki, Elektrik Üretim AŞ ortalama 1,10 toptan satış fiyatına karşılık faturalar, konutlarda 173 kuruş ile 260 kuruş arasında; çiftçilerde sulamada 284 kuruş; çiftçinin ürününü işleyenlerde 533 kuruş; ticarethanelerde 334 ile 445 kuruş arasında. Şöyle bu rakama baktığımız zaman -yani korkunç bir şekilde- sattığımız rakamlarla satın aldığımız rakamların arasında çok ciddi oranlarda fark var.

Tabii, bunu da söylerken devlet, sosyal devlet, özellikle belli alanlarda desteklemesini biz de istiyoruz ama bunların belli bir plan, belli bir program çerçevesinde yapılması lazım. İşte, geçmişte 150 kilovatsaatle başladınız, sonra 210'a, daha sonra 250 kilovatsaate kadar ücretlendirme yaptınız; burada da tümüyle doğal gazda -tekrara düşmemek için söylüyorum- sağladığımız destekler gibi elektrikte de tüketime göre bir düzenleme yaptınız. Hâlbuki gelir grubuna göre düzenleme yapmanız gerekirdi yani bugün İstanbul'daki bir ailenin gelir durumuyla Gümüşhane'deki bir ailenin, Kars'taki bir ailenin, Samsun'daki bir ailenin gelir durumları birbirinden farklı, yaşadığı ortamlar da farklı. Yani bugün Ege'de kışın süresi iki üç ayla sınırlıyken Erzurum'da, doğuda bugün kışın süresi altı yedi ayın üzerinde; tükettikleri miktarlar daha da fazla. Onun için gelir durumuna göre bu destekleri yapmanızın çok daha büyük faydası olacağına inanıyoruz.

İkincisi de, devletin muhakkak bu tür sistemlerde etkin olması lazım yani sizin yüzde 25'ler ile yüzde 75'i denetlemeniz mümkün değil. İnşallah, bunların süreleri bir an önce biter. Ama bunlar bitmese bile bugün -tekrar söylüyorum- üretimin, muhakkak, özellikle yenilenebilir enerji kaynakları konusundaki her türlü üretimin önündeki engelleri kaldıran, insanlar yapabildiği kadar yatırım yapsınlar.

Yine, enerjiyi aşağı çekmenin belli yolları da var, mesela -biz bunu Meclis kürsüsünde de önermiştik- belli kilovatsaatlerde KDV'yi düşürebilirsiniz, mesela 100 kilovatsaate yüzde 1; 200 kilovatsaate yüzde 8'e; 200'ün üzerinde yüzde 18 uygulayabilirsiniz ama KDV indirimleriyle de yine bunların altından kalkabilirsiniz.

Şimdi, bütün bunlara baktığımız zaman enerji fiyatlarındaki artış... Niye hep “enerji fiyatları” diye söylüyoruz? Bugün sizin satın aldığımız enerjinin tamamı neredeyse, piyasaya verdiğiniz enerjinin tamamı dolara endeksli. Sadece dolardaki artışla da sizde fiyatlar sınırlı değil. Mesela sanayide Ekim 2021'de 104 kuruş olan enerji fiyatı bugün 412 lira; kamu ve özel hizmetler sektöründe 119 lira olan fiyat 272 lira; meskenlerde 90 kuruş olan yaklaşık 188 kuruş; tarımsal sulamalarda yine 175 kuruş.

Özellikle siz diyorsunuz ki: “Avrupa’da fiyatlar yüksek, Avrupa’da rakamlar yüksek.” Buna alım gücü açısından bakmak lazım yani bugün 1.500-1.600 euro ücret alan Avrupalı çalışanın ücretindeki elektrik faturasına ödediği pay yüzde 4’ler civarındayken bizdeki bu rakam yüzde 7’ler, yüzde 8’ler civarında yani fiyatların artması tamam ama aynı oranda alım gücü artmadığı sürece o sizin evlerde gördüğünüz kombiler, elektrik saatleri... Eskiden, radyo köylere ilk geldiği zaman bunların üzerine çok güzel kanaviçe işlenmiş örtüler örtülürdü. Vallahi, bugün, kombilere, elektrik sayaçlarına da aynı şekilde hanımefendiler gözleri gibi bakıyor, böyle kanaviçeyi işleyip, süsleyip onların üzerine asıyorlar. Hâlbuki bu devirde, bu dönemde enerji, insanların doğal bir insan hakkıdır, sonuna kadar kullanması lazım, devletin görevi de bunu, bu şartları sağlamaktır, bu manada muhakkak desteklenmesi lazım.

Çiftçi, bugünkü enerji fiyatlarıyla... Özellikle nerede kullanıyor enerjisi? Yer altı suyunu enerjisiyle kullanıyor, aynı şekilde mazot kullanıyor. Sayın Bakanım, dünyanın her yerinde çiftçi, üretim, tarım desteklenir. Tarım sektörü, gıda sektörü, bugün savunma sanayisi kadar stratejiktir ve de desteklenmelidir. Bu manada, hiç olmazsa, çiftçinin kullandığı mazotun üzerindeki vergilerin tamamını kaldırın, yetmiyorsa ilave destek verin. Aynı şekilde, kullandığı enerjinin yine üzerinde neler varsa kaldırın, yetmiyorsa destek verin ki bu ülke için üretsin. “Veriyoruz.” diyorsunuz, vermenin ölçüsü nedir? Tarım alanlarının büyümesiyle bizim bunu kontrol etmemiz mümkün ama sizin devriiktidarınızda tarım alanlarının büyümesini bir tarafa bırakın, maalesef tarım alanlarında geriye doğru daralmanın olduğunu görüyoruz. Zaten bu alan cazip olmuş olsa insanlar köylerini terk edip şehirlere gelmezlerdi, bugün çiftçinin yaş ortalaması da 55’in üzerinde olmazdı. Eğer böyle giderse ne ekecek ne de biçecek vatandaşımızın olmayacağını buradan ifade etmek istiyorum.

Tabii, bu enerjiyi üretirken aynı şartlarda bunun iletimi, iletim hatları o kadar önemli ki. Bazen duyuyoruz bunlar özelleştirilebilir mi? Yani bugün boru hatları olsun, elektrik iletim hatları olsun, petrol boru hatları olsun stratejik yapılarıdır, bunların özelleştirilmesini aklınızdan bile geçirmemelisiniz; enerji güvenliğinin en temelinde yatan, en hassas nokta budur. Bugün, teknoloji gelişti, Türkiye’nin herhangi bir yerinden enerjiye girip herhangi bir yerinden alma şansınız var. Şimdi, bunun farklı bir yapının içerisinde olduğunu düşünün... Ki bunu geçmişte yaşadınız, doğal gazda yaşadınız. Bugün, farklı kaynaklardan enerji almanıza rağmen kışın en çetin yerinde İran’da bilmem istasyon arızası, vana arızası... O zaman da takip ettik, gördük bizim BOTAŞ’ın teknik elemanları İran’ın istasyonlarını tamir etmek üzere yola çıktılar. Yani bunun ne kadar stratejik öneme sahip olduğunun altını çizmek için söylüyorum. Ne boru hatları konusu ne iletim hatları konusu kesinlikle özelleştirilemez, özelleştirilmesi akıldan bile geçirilemez.

Yine, tabii, enerji üretimi... Eğer bugün sanayi, üretim, istihdam artacaksa enerji üretimi de artacak. Aynı buna paralel olarak, trafo merkezleri, iletim merkezleri, bölgelere ulaşımın muhakkak aynı oranda desteklenmeli, aynı oranda bunlara da yatırım yapmalısınız. Yoksa, geçtiğimiz günlerdeki gibi yine bizim trafoların birine kedi girerse bunun hesabını hiçbirimiz veremiyoruz, bu manada ciddi oranda yatırım yapılması lazım.

Yine, özellikle, bu dağıtım şirketlerinin, 21 dağıtım şirketinin -yaklaşık yirmi beş yıl süresi olanlar var- süresinin dolmasından sonra bunlar yine devletin malı; adı üzerinde, bunlar işletme şirketleri, bunların tümüyle malı, mülkü devlete ait. Biz şunu tartıştık: Orada, özellikle, trafo merkezleri var. Yani bu trafoların tümüyle size ait olduğu ortada ama özel sektör bunların üzerine verilen reklam gelirlerine bile tenezül edecek kadar bunu dava konusu yaptı. Onun için, buradan tekrar uyarıyorum: Bu demirbaş kiminse sahibi de odur. Bu manada neler yaptınız merak ediyorum, o da bir problemdi, bir gündem konusuydu. Şu anki son durumu nedir bilmiyorum ama buralara yapılan yatırımlar var, özellikle

bu dağıtım şirketlerinin yaptığı yatırımlar var; bunlar ne kadar denetlenebiliyor? Bu yatırımların tamamı devlete teslim edilmek üzere yapılan yatırımlar; onun için bunların çok fazla denetlendiğini düşünmüyorum, ümit ediyorum bundan sonra bu konuya da bir el atılır.

Mesela, bu dağıtım şirketleri kendi şirketleri marifetiyle sisteme yatırım yapamazlar ama bugün bana bir tane dağıtım şirketi gösterebilir misiniz ki alt şirketleri kendine ait olmasın? Yani, düşünebiliyor musunuz; kendiniz bunun yatırım maliyetini oluşturun, kendi şirketleriniz marifetiyle yapın, alt şirketlerinizden devlet zaten yüzde 25 kâr marjı sağlamış, bunun üzerinden de yüzde 40-50 iskontolarla bunu alt yüklenicilere yaptırmaya çalışıyorlar. Bu manada, alt yüklenicilerin çok ciddi mağduriyetleri de kulağımıza geliyor, netice itibarıyla bu da... Gerçi sizin aklınızdan ne geçiyor bilmiyorum, biz de özellikle bu limanları yirmi-yirmi beş yıllığına verdiğimizizi düşünüyorduk ama durup dururken, daha bunların hiçbirisinin süresi dolmadan "Bunları kırk dokuz yıla uzatalım." Bakın, ben buradan tekrar uyarıyorum: Özellikle bu dağıtım bölgelerinin, 21 dağıtım bölgesinin ihalelerinin süreleri dolmak üzere, yine bunu bir oldubittiyle Meclise getirip "Bunları da kırk dokuz yıla kadar uzatalım." gibi bir mantık içerisinde olursanız... Hani, biz, testi kırmadan, bugünden sizleri uyaralım.

Yine, aynı şekilde, bu kayıp kaçak oranları... Yani, bugün batıdaki bir insan, Türkiye genelinde herkes, az veya çok bütün tüketiciler, batıda kayıp kaçak oranlarının düşük olmasına rağmen, siz ortalama fiyat üzerinden gittiğiniz için batıdaki doğunun, doğudaki batının neyini ödüyor? Kaçak enerji bedellerini ödüyor. Bu, hiçbir şeyle izah edilemez. Eğer devlet destekleyecekse der ki: "Türkiye'nin güneydoğusunun şartları buna çok uygun değil kardeşim, bunu da şu oranda destekliyorum." Ama siz yapıyormuş gibi gösterip bunun bedelini millete ödettiriyorsunuz. Aynı şekilde, işte, diyorsunuz: "Sübvansede yapıyoruz." Nereden yapıyorsunuz? Herhâlde babanızın cebinden yaptığınız yok, bu milletten toplanan vergilerle bu hizmeti yapıyorsunuz. Zaten hükümetin varoluş sebebi de şu: Bazen iktidar olanların biz "Şunu yapıyoruz, bunu yapıyoruz..." Ben merak ediyorum, o zaman niye iktidarsınız? Bu sizin göreviniz.

(AK PARTİ sıralarından laf atmalar)

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Değerli arkadaşlar, sıranız gelince konuşursunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, arkadaşlar, sıra gelince söyleyelim fikirlerimizi.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Dolayısıyla, burada sizin birinci göreviniz, bulunduğunuz makam itibarıyla görevinizi yapmak; hepimizin görevi bu. Yani biz de bugün Parlamenta muhalefet milletvekili olarak gelip bu kürsülerde size neyin doğru olduğunu, hangi projenin nerelere hizmet ettiğini, hangi alanda neler yapmanız lazım geldiği konusunu anlatmaya çalışıyoruz; bizim de denetim yetkimiz var, biz de bu denetim yetkimizi kullanıyoruz. Aslında, bu tür Komisyonlarda ben iktidar milletvekillerinin de yönlendirici... Övmek, tabii, yeri gelince övelim, doğru projelerini takdir edelim, ediyoruz da hiç problem yok ama gerektiğinde ikaz da edin, gerektiğinde yol gösterici de olun. Her şeyi mi doğru yapıyorlar, melek mi bunlar yani? Biraz da o cepheden bakın. Dolayısıyla övgüler maalesef insanların üretimlerine katkı sağlamaz. Ben de yıllardır yöneticilik yapıyorum, yanınıza gelip sizi övüp yere göre sığdıramayan insanları lütfen etrafınızdan uzak tutun. Size yanlışlarınızı söyleyebilen, sizi yanlışlar konusunda uyarın insanları da baş tacı edin. Biz, dediğimiz gibi ancak size tavsiyede bulunabiliriz.

Yine, doğal gaz meselesi, özellikle son dönemde Karadeniz'de bulunan doğal gaz konusunda gayet tabii ki biz de mutluluk duyuyoruz, başarılar diliyoruz ama bugün, Türkiye'nin toplam tüketim miktarına baktığımız zaman, yıllık 48-50 milyar metreküp civarında tüketim olan bir ülkede 540 milyarlık üretimin bizim yaklaşık kaç yılımıza tekabül ettiğini siz daha iyi biliyorsunuz. Konutlarda yılda yaklaşık 300 milyon metreküp doğal gaz tüketiyoruz, sisteme verilen rakam yaklaşık 10 milyon

metreküp civarında. Dolayısıyla, bu aramalar daha da hızlanmalı, bunları sonuna kadar destekliyoruz. Karadeniz yetmez -geçmişte farklı saiklerle Akdeniz'e de açıldımız- Akdeniz'de de bu aramaların muhakkak yapılması lazım. Bugün Akdeniz'de bulunan gaz hangi ülke bulursa bulsun eğer Avrupa'ya gidecekse -ki bu tür yakıtların tamamı bu coğrafyada üretiliyor, Orta Doğu'da üretiliyor- bunların Avrupa'ya ulaşmasının yolu da yine Türkiye üzerinden geçecektir. Dolayısıyla, buradaki uluslararası ilişkiler... İşte, geçmişte kavga ettiğimiz ama bugün ilişki kurmaya çalıştığımız şirketleri bir daha gözden geçirin. Özellikle Akdeniz havzasında üretilecek gaz da dâhil, bunların tamamının Türkiye üzerinden gitmesinden başka çare yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Toparlıyorum Başkanım.

Bu manada, özellikle bugün BOTAŞ, depolama konusunda da ciddi yatırım yapıyor. Hiç olmazsa, konutlarda kullanacağımız gazın sağlanabilmesi açısından, tedariki açısından depolama faaliyetlerine de ciddi destek vermeniz lazım. Özellikle son dönemde -süre de kalmadı ama- Türk dünyası, özellikle Türkmenistan dünya gaz rezervleri açısından çok önemli bir birikime sahip. Bu tür ilişkilerle orada üretilecek yol ve yöntemlerle gaz arzını da en azından sağlayabilirsiniz. Şunu da merak ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bitiriyorum Başkanım.

Sayın Cumhurbaşkanımız diyor ki: “Türkiye gaz üssü oluyor.” E, o zaman bizim daha uygun şartlarda gaz almamız lazım, daha uygun fiyatlarla piyasaya göndermemiz lazım ama bunu, maalesef, şu an göremiyoruz. Türkiye'nin “hub” olma konusunda hangi katkıları sağlayacak, bunu da merak ediyorum. Zaten bugün, Türkiye üzerinden daha çok Avrupa'ya gidiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz Sayın Yaşar.

Son cümlelerinizi alayım.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Tamam Başkanım, teşekkür ediyorum.

Bu hazırlanan bütçenin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. İnşallah beklediğiniz, tertip ettiğiniz, planladığınız hedeflere ulaşmanızı diliyorum.

Hepinize ayrı ayrı başarılar diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

MHP Grubundan Sayın İsmail Faruk Aksu, buyurun lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, sayın milletvekilleri, Değerli Bakan Yardımcıları, bürokratlar ve basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyorum, başarılarınızın devamını diliyorum.

Enerji, önemli bir üretim girdisi; ulaştırmadan ısınmaya, sağlık hizmetlerine temel bir ihtiyaç, gündelik yaşam için bir zorunluluktur. Enerji arz güvenliği bu nedenle hayati bir husustur. Enerji sahip olduğu vasıflarla küresel ekonominin belirleyici unsuru, kaynağı elinde bulunduran ülkeler bakımından önemli bir güç, diplomasinin etkin bir aracıdır. Enerji, günümüzde dünyanın en popüler gündemi, toplumsal farkındalığın en yüksek olduğu konudur.

Türkiye enerjide büyük ölçüde dışa bağımlıdır ve dış ticaret açığımızın temel kaynağı da enerjidir. Bununla birlikte, Türkiye, dünya çapındaki enerji yatırımlarıyla öne çıkmaktadır; nükleer santraller, hidroelektrik, güneş ve rüzgâr santralleri, doğal gaz ve petrol keşifleri, lityum pil üretimi ve diğerleri bu

kapsamdaki önemli yatırımlardır. Enerjinin ekonomik boyutunun yanı sıra siyasi, diplomatik, çevresel ve insani boyutlarının olması arz güvenliğini esas alan uzun vadeli bir enerji stratejisinin önemini de ortaya koymaktadır.

Partimizin millî enerji politikası dışı bağımlılığı en aza indirirken enerji tedariki ve güvenliğinin sağlanmasını, enerjide verimliliğin ve millî kaynakların payının artırılmasını, hem üretim hem de tüketim aşamasında enerjinin çevre ve insan dostu olmasını öngörmektedir. Bu çerçevede, yerli kömür ve yenilenebilir enerji kaynaklarının azami seviyede değerlendirilmesi, enerji ithalatında kaynak ve kaynak ülke çeşitliliğinin sağlanması, etkin bir talep yönetimiyle enerji arzının kesintisiz ve yeterli bir şekilde gerçekleştirilmesi, havza ve kaynak planlamasına dayalı bir yaklaşımla enerjinin çevre ve insan sağlığına zarar vermeden üretilmesi ve ileri enerji teknolojilerini üretecek yetkinliğe ulaşılması bu politikaların temel hedefleri olmaktadır.

Kalkınmanın temel unsurlarından olan enerji, aynı zamanda millî güvenliğimizin de ana unsurları arasındadır. 2021 yılında artan petrol, doğal gaz ve elektrik fiyatlarıyla başlayan küresel enerji krizi Rusya-Ukrayna savaşıyla birlikte baş gösteren enerji tedarik sorunlarıyla birleşerek ülkelerin dışı olan bağımlılıklarının en aza indirilmesinin ne denli önemli olduğunu ortaya koymuştur. Türkiye'nin enerji talebi, büyüyen ekonomisine paralel olarak artış göstermektedir. 2000-2021 yılları arasında yıllık elektrik enerjisi talebi dünyada ortalama yüzde 3 artış gösterirken ülkemizde bu oran yaklaşık yüzde 4,6 olarak gerçekleşmiştir. Doğal olarak bu yüksek talep artışının güvenli bir biçimde karşılanabilmesi enerji politikamızın temel önceliği olmak durumundadır.

Ülkemizin enerji ihtiyacını büyük ölçüde kendi imkânlarıyla karşılayabilmesi sürdürülebilir kalkınma açısından önemli bir kazanım olacaktır. Nükleer dâhil yapılan enerji yatırımları ve keşfedilen yeni rezervler şüphesiz buna katkı sağlayacaktır. Türkiye, bugün üretici ve tüketici bölgeler arasındaki jeostratejik konumu nedeniyle sektörde bölgesel düzeyde önemli bir aktör hâline gelmiştir. Enerji diplomasisinin geliştirilmesi, zengin enerji kaynaklarına sahip Türk Devletleri Teşkilatı üyesi ülkelerle ikili ve çok taraflı anlaşmaların yapılması bu gücünü arttıracaktır.

2021 yılında kabul edilen 2040 Vizyon Belgesi'nde yer alan enerji iş birliklerinin ve hedeflerin gerçekleşmesi paydaş ülkelerin ekonomik ve sosyal hayatına, bölgesel ve küresel barışa da katkı sağlayacaktır. Türkiye'nin enerji ithalatını azaltabilmesi için hem arz yönlü hem de talep yönlü tedbirleri eş zamanlı olarak hayata geçirmesi zorunluluk arz etmektedir. Talep tarafında enerji verimliliğinin yükseltilmesi, bunun için kapsamlı programlar yürütülmesi; arz tarafında ise yerli kaynakların enerji üretimindeki payının artırılması, ayrıca yurt içinde ve yurt dışında fosil yakıt arama çalışmalarına ağırlık verilmesi ve ileri teknolojilerin kullanılması bu anlamdaki temel politikalar olmalıdır.

Bütçe gerekçesinde de ifade edildiği gibi, Türkiye'nin enerji arz güvenliğine destek olacak AR-GE çalışmalarının desteklenmesi ve yatırım projelerinin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, elektrik arz güvenliğinin sağlanması kapsamında hem kısmen fosil yakıtlara hem de yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik teşhis mekanizmalarının geliştirilmesi önemli bir etken olacaktır. Türkiye'nin elektrik enerjisi kurulu gücü 2022 Ekim ayı itibarıyla -sizin de ifade ettiğiniz gibi- 100 bin megavatı geçmiş, 103.276 megavat seviyesine ulaşmıştır. Yine, sunumunuzda ifade ettiğiniz gibi, bu kurulu gücün yüzde 44'ü yenilenebilir enerji kaynaklarından, yüzde 32'si kömürden, yüzde 22'si de doğal gazdan sağlanmıştır. Ekim ayı itibarıyla yenilenebilir kaynaklara dayalı üretim tesislerinin kurulu gücünün toplam kurulu güce oranı yüzde 54'e, yerli ve yenilenebilir kaynaklara dayalı üretim tesislerinin kurulu gücünün toplam kurulu güce oranı ise yüzde 60'a ulaşmıştır. Bu olumlu gelişmede kuşkusuz yerli ve yenilenebilir enerji kaynakları destekleme mekanizmaları belirleyici olmuştur.

Salgın ve devamında, Ukrayna-Rusya savaşı ile küresel emtia ve enerji piyasalarındaki çalkantılar; petrol, doğal gaz ve kömür maliyetlerinde meydana gelen artışlar Türkiye'yi de yakından etkilemiştir. Petrol ve doğal gaz ithalatının ülkemizin dış ticaret açığında önemli bir yeri bulunduğu açıktır. Bununla birlikte, Sakarya sahasındaki 540 milyar metreküplük doğal gaz keşfi ve devamında gelecek olan keşiflerle birlikte enerji dinamiklerinin değişme sürecine gireceğini değerlendiriyoruz. 2023'ün ilk yarısında vatandaşlarımızla da buluşturulacak olan bu gazın ekonomiye katkı katkısı yanında sosyal ve psikolojik motivasyonu da önemli olacaktır. Keşfedilen doğal gazın, geliştirilen doğal gaz altyapısıyla birlikte, mevcut uzun dönemli doğal gaz alım anlaşmalarının yeniden müzakere edilmesi sürecinde başta fiyat olmak üzere önemli avantajlar sağlanması da beklenmektedir.

Diğer taraftan, Cumhurbaşkanlığı yıllık programında da ifade edildiği gibi, arz güvenliği sorunu ve mevsimsel talep dalgalanmaları doğal gaz depolama kapasitesinin artırılmasını zorunlu kılmıştır. Doğal gaz arz güvenliğinin ve çeşitliliğinin sağlanması kapsamında oldukça kritik bir rolü olan yer altı depolama faaliyetlerinde son yıllarda ciddi gelişmeler izlenmiştir.

Enerji arzında yaşanan küresel daralma sadece sanayinin üretim girdisi olarak kullandığı enerji kaynaklarıyla sınırlı kalmamış, aynı zamanda ısınma ve aydınlatma için gerekli olan kaynakların teminini de zorlaştırmıştır. Artan enerji talebine karşı üretim artışının sınırlı düzeyde olması sebebiyle enerji fiyatları dünya genelinde aşırı yükselmiştir. Avrupa'da TTF verilerine göre eylül ayında doğal gaz fiyatları geçen yılın aynı dönemine göre avro bazında yüzde 165 oranında artış göstermiştir. Ülkemizde ise yenilenebilir enerji başta olmak üzere enerji alanında yapılan yatırımlar ve doğal gazda uzun vadeli kontratlara sahip olmamız arz güvenliği yanında fiyat değişimlerinde de önemli avantajlar sağlamıştır.

Ayrıca, devletimiz enerji piyasalarındaki anormal yükselişleri vatandaşlarımıza yansıtılmak için önemli sübvansiyon ve destek sağlamıştır. Bu kapsamda, ifade edildiği gibi, doğal gazda yüzde 80, elektrikte birinci kademe yüzde 50 sübvansiyon uygulaması sürmektedir. Avrupa İstatistik Ofisi tarafından yayımlanan verilere göre 2021 yılının ikinci altı aylık döneminde Avrupa Birliği ülkeleri arasında hane halkına en ucuz elektrik ve doğal gaz sağlayan ülke Türkiye olmuştur. Ayrıca, güncel durumda Avrupa Birliği ülkelerine göre Türkiye vergiler dâhil en ucuz benzin sağlayan ülke, motorin ve LPG'de ise ikinci ülke konumundadır.

Petrol, Türkiye'nin hem enerji ürünleri arzı hem de nihai enerji tüketiminde önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye, petrol ihtiyacının yüzde 90'ından fazlasını ithalat yoluyla karşılamaktadır. Brent petrol fiyatları Rusya-Ukrayna savaşının etkisiyle 2022 yılı Mart ayında 138, Mayıs ayında 125 dolar/varil düzeyine kadar yükselmiştir.

Bu konjonktürel değişim, belirsizlik ve istikrarsızlık; arz güvenliğini sağlayıcı sağlam ve kalıcı yatırımların yapılmasını da gerekli kılmaktadır. Konvansiyonel petrol ve doğal gazın yanı sıra, ikili iş birlikleri yoluyla bitümlü "şeyl" gaz hidrat, sıg biyojenik gaz, kömür gazı ve özellikle kaya gazı aramalarına da hız verilmeli; millî petrol-gaz şirketleri aracılığıyla Türk devletleri ve Libya, Cezayir, Irak gibi ülkelerde arama ve sondaj faaliyetleri gerçekleştirilmeli, enerji diplomasisi geliştirilmelidir. Doğu Akdeniz havzasındaki enerji rekabetinde aktif biçimde rol alınmaya devam edilmelidir. Türkiye'nin sahip olduğu jeopolitik avantajı deniz altı doğal gaz boru hattı ve LNG terminali projeleriyle değerlendirilmelidir. Olağanüstü durumlara ve mevsimsel dalgalanmalara karşı yüksek yedek imkânı hazır bulundurulmalı, bu yöndeki kapasite artırılmalıdır. Yenilenebilir enerji yaygınlaştırılmalı, enerji üretimindeki payı daha da artırılmalıdır. Enerji arz güvenliğinin sağlanması için ülkemizin nükleer santrallere, nükleer enerji üretim teknolojilerine, ayrıca bilim ve teknolojinin her kademesinde kullanılabilecek ileri teknolojileri kapsayan hassas nükleer teknolojiye sahip olmasının önemli olduğunu değerlendiriyoruz.

Enerjinin milli kalkınma ve refah artışı için taşıdığı önem ortadadır. Türkiye bu hedefe yönelik olarak bölgede önemli doğal gaz ve petrol boru hattı projelerini hayata geçirmiş veya hayata geçirilmesine öncülük etmiş, bu kapsamda doğu-batı aksında gaz deposu olması gündeme gelmiştir. Rusya Devlet Başkanı Putin gaz tedarikinde en güvenilir güzergâhın Türkiye olduğunu açıklamıştır. Bu süreçte kuzey akım hatları gözden düşerken Türk Akımı Projesi öne çıkmıştır. Türkiye esasen kaynak ve talep ülkelere yakınlığıyla stratejik bir yerde bulunmaktadır, bu şekilde enerji jeopolitiğinde önemli bir avantaja erişmiş durumdadır. Rus gazının “hub” olarak ülkemizin üzerinden satılmasıyla birlikte Türkiye, sadece gazın ticaretinin yapılacağı bölge değil, dağıtımının da yapılacağı merkez olacaktır.

Türkiye'nin doğal gaz sektöründeki avantajlı jeopolitik önemini artıracak en önemli faktörlerden biri de Türkmenistan'la geliştirilen ilişkilerdir. Bu çerçevede, Türkmen doğal gazının Türkiye'ye taşınması veya Türkiye üzerinden ihracatı için Türkmenistan'la yürütülen çalışmaların olumlu bir neticeye varması beklentimizdir. Türkiye'nin enerji alanındaki bu atılımları, ülkemizin fiyatın belirlenmesinde de rolü olmasını, enerjide sadece talep eden değil ihraç eden ülke konumuna gelmesini de sağlayacaktır. Dünya petrol talebinin yaklaşık yüzde 3'ünün Türk boğazları yoluyla taşınması nedeniyle küresel enerji güvenliği bakımından Türk boğazlarının ayrı bir önemi bulunmaktadır. Türkiye'nin bu noktadaki kapasitesine katkı sağlayacak bir başka gelişme de 1 Ocak 2023 tarihi itibarıyla 1,5 milyon ton Kazakistan petrolünün Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı üzerinden küresel pazara sevkiyatının gerçekleşecek olmasıdır. Ayrıca, Cezayir'in milli petrol ve gaz şirketi ile Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı arasında ortak bir petrol ve doğal gaz arama şirketi kurularak Cezayir başta olmak üzere bölge ülkelerinde faaliyet gösterecek olması Türkiye'nin bu alandaki etkinliğinin arttığını gösteren en önemli gelişmelerdendir. Türkiye'nin stratejik girişimlerinin öncüsü kuşkusuz Doğu Akdeniz adımıdır. Son olarak 3 Ekim 2022 tarihinde Libya'yla imzalanan mutabakat muhtırası neticesinde Doğu Akdeniz'de hidrokarbon rezervlerinin bulunması ve işletilmesi konusunda yeni bir safhaya geçilmiş, böylece, Libya'yla 2019 yılında imzalanan mutabakat, deniz yetki alanlarıyla sınırlı kalmayarak Libya sınırları içerisindeki tüm bölgelerde hidrokarbon rezervi arama ve sondaj çalışmalarını da kapsar hâle gelmiştir. Tüm bu gelişmeler Türkiye'nin bölgedeki etkinliğini giderek artırdığını da göstermektedir.

Değerli milletvekilleri, enerji verimliliği, enerji kaynaklarının üretimden tüketime kadar tüm sahalarda en yüksek etkinlikte değerlendirilmesini ifade eden, enerji sektöründeki diğer ulusal hedefleri tanımlayan ve düşük karbonlu ekonomiye geçişi destekleyen sürdürülebilir kalkınma yolundaki çabalardan biridir. Bu nedenle enerji verimliliğine yönelik faaliyetlerin enerji politikalarının öncelikli konusu olmaya devam etmesi gerekmektedir. Daha verimli ve kendi enerjisini üreten binaların yaygınlaştırılması, kamu binalarında enerji tüketimlerinin ve maliyetlerinin düşürülmesine yönelik tedbirler alınması, bu çerçevede kendi ihtiyaçlarını karşılayacak tesisler kurması teşvik edilmelidir. Enerji tasarrufu ve verimlilik politikalarına yönelik toplumsal bilinçlendirmenin artırılması önem arz etmektedir. Bu şekilde ailelerin harcamalarında önemli bir yer tutan enerji maliyeti de azalacaktır.

İşaret etmek istediğim bir konu da elektrik dağıtımında zaman zaman yaşanan sorunlarla ilgilidir. Elektrik dağıtım şirketlerinin başlıca görevleri arasında dağıtım şebekesini işletmek, arıza bakım ve onarım işini yapmak, bağlantı taleplerini karşılamak, ihtiyaç olan şebeke yatırımlarını gerçekleştirmek, sistem kullanıcılarına ayırım gözetmeksizin elektrik dağıtım ve bağlantı hizmetlerini sunmak bulunmaktadır. Buna rağmen özel dağıtım şirketleri kârlılıklarını artırabilmek ve işletme maliyetlerini azaltabilmek için bunlardan imtina ederek kestirme yollara tevessül etmektedir. Bu çerçevede, elektriğin üretiminden dağıtımına kadar her aşama kararlılıkla hukuk sınırları içerisinde milli çıkarlarımıza uygun şekilde vatandaşlarımızın refahı ve kesintisiz aydınlanma beklentisi gözetilerek takip edilmeli ve denetlenmelidir.

Bakanlığımız görev alanına giren konulardan biri de tabii kaynaklardır. Tabii kaynaklar kapsamında katma değerli ürün üretiminin artırılması, madenler bakımından bir arz güvenliği sorununun söz konusu olmaması gerekmektedir. Madencilik sektörüne ilişkin temel strateji yer altı ve yer üstü kaynaklarımızın ülke ekonomisine azami katma değer oluşturacak şekilde değerlendirilmesi, madencilik sektörünün milli gelir içerisindeki payının artırılması ve madencilik faaliyetlerinin güvenli ve çevreyle uyumlu olarak yürütülmesidir. Ayrıca, ülke madenciliğini daha iyi noktalara taşıyacak, yatırımcıların madencilik sektörüne daha rahat ve öngörülebilirliği yüksek şekilde yatırım yapmalarını temin edecek yapısal gelişim çalışmalarının yapılması da gerekmektedir. Altın, toryum, bor ve benzeri kıymetli madenlerin işlenmeden cevher olarak satılması yerine, ileri teknoloji kullanılarak katma değerli yeni ürünlere dönüştürülmesi suretiyle satılması bu varlıklarımızın kıymetinden daha fazla istifade etmemizi mümkün kılacaktır. Madencilik sektöründe üretim maliyetlerini düşük tutmak amacıyla kabul edilebilir madencilik tekniklerinden ve mali denetimden uzak bir şekilde faaliyet gösteren maden işletmeleri yakın takibe alınmalı, sektördeki kayıt dışılık önlenmelidir. Bu kapsamda iş güvenliği ve işçi sağlığı alanındaki reformların madencilik sektöründeki düzenlemelerle paralel biçimde yapılması da gerekmektedir.

İnanıyoruz ki bulduğumuz rezervler ve yerli kaynak çeşitliliği, yapılan uzun süreli tedarik ve arama anlaşmalarıyla, ileri teknoloji kullanımıyla, arz güvenliğiyle birlikte enerji maliyetlerinin azalması da mümkün hâle gelecektir. İnsani ve çevresel boyutu da dikkate alan sürdürülebilir enerji politikasıyla ülkemizin kalkınması ve milletimizin refahı için daha fazla katkı sağlanacaktır.

Bu düşüncelerle Bakanlık ve diğer kuruluş bütçelerinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkür ederiz Sayın Vekilim.

Sayın İbrahim Aydemir...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Değerli Bakanım, şahsınızda bütün heyete saygı sunuyorum.

Şimdi, efendim, ontolojik bir hakikat var, Enerji Bakanı da ifade ettiği için özellikle not düşmek istiyorum, deniliyor ki “Kainatta 2 tür enerji var ve bu enerjiiyi, 2 tür enerji taşıyan hatlar var: Ley hatları, kara hatları.” Kara hatları negatif enerji taşıyor, ley hatları pozitif enerji. Dahası, pozitif enerjinin en yoğun olduğu yer olarak da -bilimsel bir tespit yapılıyor- Kâbe-i mükerreme gösteriliyor. O yüzdendir ki efendim, onun 30 metre yarıçapında kılınan namazın eşi emsali yoktur. Yani insanda var olan negatif bütün yüklenmeleri silip götürür. Hakikat de budur, insanlar da negatif enerji taşır, pozitif enerji taşır; efendim, mekânlar da öyle. Ara ara gittiğimiz mekânlarda çok sıkıldığımız olur ya da bazı mekânlar vardır, çok salaşır ama içine girdiğinizde böyle bir letafet ifade eder, huzur bulursunuz, rahat edersiniz, hiç ayrılmak istemezsiniz. Bunu niye söylüyorum Değerli Bakanım? Sabahtan beri dinliyorsunuz siz, şurada çok özel aktarımlar yaptınız. Minnettarız, hakikaten öyle, yıllardır beraberiz. Yani bu yüzünüze diye değil, gıyabınızda da konuşuyoruz, ekibiniz için de bu geçerli. Tabii ki Sayın Cumhurbaşkanımızın çizdiği rotayla bunları yapıyoruz. “Görenedir görene, köre nedir köre ne?” diye bir kavram var ya, şimdi, kardeşlerimiz sizin yaptıklarınızı böyle, küçük kırıntı misali hak verme bağlamında kayda geçseler “Eyvallah!” diyeceğiz. Gördünüz mü, bir tane ama bir tane sizin müspet yaptığınız bir şey yok onlara göre.

Şimdi burada Ahmet Bey var CHP Genel Başkan Yardımcısı, Mecliste en çok sevdiğim insanlardan birisi. Genç bir kardeşimiz, çelebi meşrepli de bir kardeşimiz. Şöyle bir şey söyledi, dedi ki: “Efendim, enerji politikalarındaki gerçekleri saklıyorsunuz.” Ya, arkadaşım, yani öyle bir dünyada yaşıyoruz ki,

öyle bir iletişim çağındayız ki neyi saklayabilirsiniz ya? Yani bunu istesenez de isterseniz böyle, özel bir program yapsanız da yapamazsınız. Neyi saklayabiliriz? Her şeyi ayan beyan ortaya koyuyoruz. İşte burada anlattı, Bakanımızın anlattıklarını dinlerken yüreğimizde büyük bir ferahlama oluyor. Ha, bunu anlatırken efendim “Bunlar var mı?” diye de düşünmüyoruz çünkü olanları anlatıyor zaten, olanları anlatıyor. Öyleyse bu düşüğünüz kayıtlar... Tabii, muhalefet edeceksiniz tabii ki “Biz daha iyisini yaparız.” diyeceksiniz ama hakikati ters yüz etmeyeceğiz. Şimdi, mesela, bürokratlarla ilgili düşüğünüz kayıtlar, bu size hiç yakışmadı, hiç gerek yok bunlara. Buradaki insanlar devlete hizmet veriyorlar ve herkes emek veriyor. Biz, onlarla ara ara kanun çalışmalarında filan beraber oluyoruz. Bakıyorum, geceleri gündüzleri yok, emek veriyorlar. Efendim, yani böyle zamirinde, arka planında “Biz gelirse siz görürsünüz.” gibi bir göndermeye hiç gerek yok ki.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Yok öyle bir şey, öyle bir şey yok.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Tabii tabii, hiç gerek yok.

Bir başkası, efendim, yaptıklarımızı anlatırken “Şu indirim yapmışız, şöyle sübvansе uygulamışız.” filan. Deniliyor ki: “Cebinizden mi ödüyorsunuz?” Kimse cebinden ödediğini söylemiyor.

Değerli Bakanım, yakın zamanda Fransa’ya gittim. Bir defa, bir kanun görüşmesinde özellikle de örnek verdim. Orada petrol istasyonunda aracımıza benzin alacağız. Sarı renkte bir tabela gördüm, devasa bir tabela, üzerinde bir rakam var, Fransa’nın, neyse, kullandığı birim üzerinden 2 nokta bilmem ne... Mesela ben Türkiye için söyleyeyim, öğrendim orada çünkü. Bizim şu anda Türkiye’de 22 lira benzinin fiyatı. Orada devlet 2 kuruş -yani Türkiye üzerinden düşünün- indirim yapmış, sarı bir tabelayla insanların gözüne sokuyor bunu “Bu devletin indirimidir.” diye. Ya arkadaş, yüzde 75 doğal gazda sübvansiyon uygulamışız, biz yapmışız, devleti biz yönetiyoruz. Olumsuzlukları bize fatura edin, yaptığımız güzellikleri “Sizin mi ya? Bu cebinizden mi çıkıyor?” Bizden önce kim ne yapmış arkadaş? Bizden öncesi var, öncisini koyuyoruz biz buraya.

Garо Bey, sabahları hiç aynaya bakıyor musun, hiç istifayı düşünüyor musun? Tabii, Bakanımıza iri iri diyorsun ya “istifayı düşünüyor musun?” Ben de sana söyleyeyim: O 42 tane şehidimize Cenab-ı Hakk’tan rahmet diliyoruz, mekânları cennet olsun; yakınlarına Cenab-ı Hakk sabır versin. Bak, biz ne yaptık yakın zamanda, sen de şahitsin, birlikte o kanunu görüştük, şimdi de Genel Kurulda görüşüyoruz. Ne yaptık? Bir gün bile sigortalı olsa, şehitse, maden şehidiyse ona emekli olma imkânı vererek kalanlarına hiç değilse rahat bir hayat sağladık, değil mi? Böyle düşündük. Dahası, ne yaptık? İstihdam imkânı tanıdık eşine, çocuğuna, yoksa kardeşlerine; öyle değil mi? Ve bizden önce akla hayale...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kim geri getirecek...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Onu da söyleyeceğim, onu da söyleyeceğim, getirecekler, söyleyeceğim.

Bir defa, sen dünyayı gezen adamsın, sık sık Amerika’ya da gidiyorsun sen, Avrupa’ya da gidiyorsun, biliyorsun. Şimdi, tabii, orada gönderme de var, sen gülüyorsun şeye.

Şimdi, arkadaş, Taşkömürü Genel Müdürüyle ilgili fena hâlde serzenişlerin oldu, göndermelerin oldu. Şunu biliyorsun ki maden ocaklarında en zor şartlar Türkiye’de var. Almanya’da, bütün bütün, düz bir arazide makinelerle çalışılıyor. Bizim binlerce insanla yaptığımızı onlar 3 kişiyle yapıyor, makinelerle yapıyor ya.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sen de makineyle yap.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bizim imkân vermiyor, verse biz neler yaparız? Bak, dünyada hangi noktaya gelmişiz? Bunu biz yapıyoruz elhamdülillah.

Şimdi, oradaki şehitlerimizi ad ederek utanıyor musun? İstifa edecek... Peki, ben de sana bir şey söyleyeyim...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Gelmemiş buraya Taşkömürü Başkanı.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Gelmemiş olabilir, mazeret bildirmiş. Ne var? Şahıslar üzerinden şunu yapma.

Bak, Değerli Bakanım, bu her konuşmasında, kuvvetle muhtemel önceki bütçelerinizde yapmıştır. “Kadın var mı?” filan diye böyle bakıyor. “Niye kadın yok?”

Peki, siz sunumunuza başlarken bir kayıt düştünüz Değerli Bakanım. Ne dediniz? “Enerji sektöründe kadın çalışanlara ayrıcalık verdik.” dediniz, değil mi? Bir başka şey söylediniz. Türkiye’ye Enerji Veren Kadınlar Ödül Töreni yaptığınızı söylediniz. Gördü mü, duydu mu? Kadıncı bunlar, güya kadınları öne alıyorlar. Yok. Çünkü bunlar, Değerli Bakanım... (HDP sıralarından gürtültüler)

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – “Kadıncı” ne ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hatibe müsaade edelim, görüşlerini ifade etsin. Siz ifade ettiniz, rica ediyorum. Değerli arkadaşlar...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ya, kadın hakkı filan savundukları yok onların. Ne kadın hakkı savunacak ya? Kadın hakkı savunsa, bir defa, arkadaşlar, bakın, şunu söyleyeyim...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – “Kadıncı” ne demek, onu söyleyin.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Yani her yerde kadını öne çıkarıyorlar ya, “eş başkan” filan diyorlar ya, o anlamda söyledim. Sen de anladın onu Kamil Hocam, sen de anladın onu.

Şimdi, arkadaşlar, asıl yere geleceğim. Bu ülkede, arkadaşlar, güvenlik görevlisi, kadın, çocuk, öğretmen, polis, asker; 20 bine yakın şehidimiz var bizim. Hiçbir gün aynaya baktığında “Onları şehit eden o kitapsızları ‘terörist’ diye tarif etmediğim için kendimden utanıyorum.” dedin mi? “Ben şu milletten yetki almışım, Millet Meclisinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinde milleti temsil ediyorum, bu işi hak etmiyorum.” deyip istifayı düşündün mü? Sana söylüyorum, sen şu Mecliste...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Savaşı çıkaran sizsiniz, biz barışı savunuyoruz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bırak, savaş değil o, terörist bu kitapsızlar; ne savaşı, ne savaşı?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Türkiye savaşta değil, savaşta değil.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Siz çatışmayı savunuyorsunuz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sen bırak çatışmayı.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Siz kandan besleniyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibe müdahale etmeyelim lütfen. Siz konuşunuz, rica ediyorum...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) Şu Mecliste, sen de senin gibi düşünenler de...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sen kandan besleniyorsun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Nasıl mugalataya getiriyorsun...

Hiçbir defa, şu Oya Eronat’ı gördüğünde...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, o sözünüzü geri alın, öyle şey olur mu? “Sen kandan besleniyorsun.” ne demek yani? Öyle şey olur mu?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bana saldırıyor.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kandan onlar besleniyor Değerli Bakanım, o biliyor zaten. Bizim aklımıza kan gelmez, bizim aklımıza kan gelmez.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, siz konuşurken her taraf sütlüman olsun diyorsunuz, başkası konuşurken laf atıyorsunuz. Olur mu böyle şey?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bana saldırıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam yeri geldiğinde cevap verirsiniz, hemen müdahale etme hakkınız yok, bekleyin konuşması bitsin.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Benim söz hakkım bitmiş Sayın Bakanım. Söz hakkım var mı bir daha? Bana saldırıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Aydemir, devam edin lütfen.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) - Bakanın avukatı mısın?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Evet, evet tabii ki. Gayet tabii, her hâlde ya. Ne demek? Bakanın avukatlığı değil ki bu. Hakikatleri ters yüz ettiniz, şimdi gerçeği anlatıyorum ben.

Dilan Hanım, bak, sen benim hemşehrimsin, bir şey söyleyeyim sana, bir saniye...

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Hemşehri olduğumuz için...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Tamam, peki, eyvallah.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Dilan Hanım, ikili konuşma usulümüz yok. Rica ediyorum... Siz çok sık yapıyorsunuz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sana bir şey söyleyeceğim: Senin hemcinsin bir milletvekilimiz var bizim, 14 yaşındaki evladını kitapsız PKK, o vicdansızlar, insanlık düşmanları katlettiler. Mecliste çıkıyor ya Oya Eronat, hiç ona baktığınızda vicdanınızda bir sızı duyuyor musunuz?

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Biz olmaması için mücadele ediyoruz, onun için buradayız.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Lanetleyin o zaman PKK'yı, lanetleyin “terörist” deyin onlara.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, İbrahim Bey konuşuyor, müdahale etmeyelim. Rica ediyorum...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, Ahmet Bey Sayıştay'ın raporundan bahsetti, bir önceki dönem Sayıştay raporundan bahsetti. “Orada yazılanlar bu defa hiç yok.” filan dedi. Kuvvetle muhtemel işin şu kısmını atladı Ahmet Bey: Sayıştayın belirlediği noksanlar varsa zaman içerisinde noksanlar izale ediliyor ve o rapordan çıkıyor otomatikman dolayısıyla olmayanlar, o kalemdir. Yoksa silme diye bir şey olması mümkün değil yani devlette öyle “Sildim, ceffelkalem, bu, geçti, gitti.” diyemezsiniz.

Şimdi, Değerli Bakanım, yaptıklarımızı tafsilatıyla anlattınız, İsmail Aksu Bey kardeşim çok özel anlatımlarda bulundu. Ben oralara çok fazla girmeyeceğim ancak bir şeyi söyleyeceğim: Enerji tasarrufuna nasıl yoğunlaştığınızı biz de biliyoruz ama çok pratik bir yönelme var, mesela bizim Erzurum için söyleyeceğim. Erzurum'da hava şartlarını biliyorsunuz, bu Ağrı'da da böyle, soğuk yerlerde öyle ve hakikaten de çok ciddi bir enerji kaybı oluyor, yaşıyor; neden? Yalıtım problemi yaşıyor binalar. Bu binalardaki yalıtım problemine dönük siz dediniz ki: Efendim, kişi başına şu kadar kredi imkânı tanıdık, filan. Bu çok güzel, eyvallah ama daha kestirme bir teklifim var benim. Yerel yönetimleri bu işte öne alsak, onlara kredi temin edilse, onlar da icbar etseler yani böyle insanların inisiyatifine bırakmadan varsa sıkıntılı binalar, bunları mutlaka yalıtımlı hâle getirseler çok daha iyi olur diye düşünüyorum.

Yoksa, onun dışında söyledikleriniz... Eyvallah, enerji tasarrufu noktasında gayretlerinizi biz biliyoruz ama bu, daha kestirme olur ve şöyle bir -ben Erzurum'da yaşadığım için biliyorum- hâl yaşıyoruz Erzurum'da: Binalarda eğer kombi sistemi varsa insanlar -daha önce de teklifte bulunmuştum Berat Bakanım buradayken- "Doğal gaz pahalı öyleyse biraz kısayım." filan düşüncesinde oluyor, öyle olduğu zaman altı üstü oturanlarda da bu sıkıntı hepsine sirayet ediyor ama yalıtım düzgün hâle gelirse bu problem hiç yaşanmaz. Dahası bir teklifte daha bulunmuştum ben. Tabii ki gerçekçi olmak lazım, dünyanın şu andaki şartlarını biliyoruz -biraz sonra söyleyeceğim, Nevzat Şatroğlu kardeşim bana ayrıntılı birtakım rakamlar da verdi, onları da paylaşıcağım- doğal gazda Erzurum'a indirim filan... Bunu her zaman söyledik biz "Erzurum için ayrıcalıklı bir pozisyon oluşturulsun." dedik. Onu söylerken de şöyle bir not düşmüştüm -o zaman, zannediyorum sizle beraberdik burada- dediğim şey şuydu: Efendim, şu anda doğal gazı depoluyoruz, bir depolama maliyeti de var ama o bölgeler için, bizim olduğumuz yer için fiyatta indirim olursa o durumda ne olacak? İnsanlar kısmak yerine yakacaklar, ısınacaklar, sıkıntı da yaşamayacaklar filan. demiştim. Bunu bir daha not düşüyorum.

Bir başka şey daha söylemiştim Değerli Bakanım: Bakın, bu tabii, muhalefetin bizden önceki bakış açısını da gösteriyor. 1997 yılında Başbakanlık Denetleme Kurulu oturmuş, bir rapor yazmış. Rapor ne? Doğu Linyitleri İşletmesi kapatılsın; bu kadar. Gerekçe ne? Gerekçe de tatmin edici değil. Pat diye kapatıldı Aşkale'deki, İspir'deki, Oltu'daki. Ben biliyorum ki kömüre dönük sizin bir gayretiniz var, özel. İşte, burada, bizim Doğu Linyitlerine de mutlaka ama mutlaka sizin böyle bir pozitif yönelmenizi bekliyoruz Değerli Bakanım. Olursa ondan dolayı da minnettar oluruz.

Arkadaşlar, efendim, geçtiğimiz bütçede bir şey söyledim ben, dedim ki: "Bizden önce 5 ilde doğal gaz vardı, bizimle beraber bütün Türkiye sathını donattık." Bugün Değerli Bakanımız da sunumunda bunu söylemiş. Ardından ne yaptılar biliyor musunuz muhalefette bulunanlar, üstelik de yaşı kemale erenler? Efendim, AKP'den önce hiçbir şey yoktu, mağarada yaşıyorduk diye işi vulgarize etmeye çalıştılar. Yalan mı kardeşim ya? Bizden önce 5 ilde olan doğal gazı bütün illere yaymışız, bizden önce 57 merkezde olan doğal gazı 700'lere doğru çıkarmışız.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yirmi yılda da o kadar gelişme olsun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ya, arkadaş, bunu yapmamızı ben burada kayda geçmeyeceğim, ne yapacağım? Sizin söylediklerinizin, sizin tahrif ettiklerinizin üstüne yatacağım; yok canım, öyle şey olur mu?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yirmi yılda hiçbir gelişme...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, gün boyu söz alacaksınız, müdahale etmeyin lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Bakanım, gayretlerinizin farkındayız. Bir defa, şu Karadeniz'deki doğal gaza dönük ortaya çıkan bir hakikat var. Bu hakikat bile arkadaşlar, bir iktidar için -samimi söylüyorum- bakın, beğenin, beğenmeyin sadece müteşekkir olmayı, teşekkür ifadesi kullanmayı gerektirecek bir hâldir. İki buçuk yılda dünyada eşi menendi olmayacak bir hâle gelmişiz.

Şimdi, bazıları cumhuriyete, cumhuriyetin değerlerine vurgu yapıyorlar, eyvallah. Hep slogan atarlar ya. Biz ne yapıyoruz? Cumhuriyetin 100'üncü yılında milletimizi kendi öz doğal gazıyla buluşturuyoruz. Şu kadro yaptı, şu kadro, biz, hep beraber ve bu işte hepimizin payı var, sizlerin de payı var. Bununla gurur duymuyorsunuz, perdelemek için gayret sarf ediyorsunuz ya. El insaf ya! Burada bile, burada bile nakıs davranıyorsunuz, nekes davranıyorsunuz. Bunu da özellikle söylüyorum.

Değerli Bakanım, bu, 2 sismik, 3 derin sondaj gemisi, filo falan... Tabii muhalefet bunları hiç... Onların zihin haritalarında bu tür kavramlar olmadığı için siz söyleyince çarpıp dönüyor, farkında değiller onlar. Allah'ın izniyle...

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Sokak aydınlatmaları...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Nasıl?

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Sokak aydınlatmalarının led dönüşümünü yapamayan bir iktidar var ya.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ne diyorsun ya? Ne sokak aydınlatması? Sen ne diyorsun ya! Yapma ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ednan Bey, böyle bir usulümüz yok.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Bak Sayıştay raporuna. Bakan Bey cevap versin.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Saat 7’de sokak lambaları sönüyor.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sen ne diyorsun ya! Ednan’cım ya, öyle değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ednan Bey, böyle bir usulümüz yok, ne yapıyorsunuz?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, arkadaşlar, bakın, size bir şey...

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Fisyon reaktörüyle ilgili ne yapıyorsunuz?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Nevzat Şatiroğlu kardeşimden bahsettim ya, o, enerji alanında hakikaten ciddi gayretleri olan İstanbul Milletvekilimiz. Bana enerji fiyatlarıyla ilgili, doğal gaz fiyatlarıyla ilgili bir çalışma yapmış, gönderdi ki bunu da bir kayda geç diye. “Avrupa’da, 28 Avrupa ülkesinde en uygun doğal gaz Türkiye’dedir.” diyor ve rakamları veriyor. Bakın, İsveç’te 2,49 euro, Danimarka’da 2,05 euro -böyle geliyor, geliyor arkadaşlar- Birleşik Krallık, İngiltere bunların içerisinde en uygunu; 0,94 euro. Bizde ne kadar biliyor musunuz arkadaşlar? 0,17 euro. Görüyor musunuz?

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Asgari ücret ne kadar?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Asgari ücret... Oradaki ev kiralарını sen biliyor musun? Ben biliyorum, hepsinden haberim var.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Alım gücü...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Alım gücünde de biz onlardan iyiyiz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ednan Bey, size söz vermeme gerek kalmayacak herhâlde, kendiniz konuşacaksınız.

Buyurun devam edin.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Onların tamamını biz tek tek takip ediyoruz arkadaşlar; ezbere, üfürme yok bizde. Çünkü biz burada not düşüyoruz arkadaş, tarihe not düşüyoruz, ezbere konuşmayacağız. O yüzden, zaten belgeyle konuşuyoruz biz burada.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Belgesiz konuşmaz İbrahim Ağabey.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Bende de belge var.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) - Bizim, arkadaşlar, her yere...

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Ağabey, Erzurum’a doğal gaza ucuzlatıyorsan İzmir’de de elektriği ucuzlat o zaman; orada da klima var.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Önerine teşekkür ediyoruz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) - Elbette ki Allah razı olsun, teşekkür ederiz, varsa bir güzellik ona teşekkür ediyoruz.

Şunu söylüyoruz arkadaşlar: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımız sahaya pozitif enerji yayan bir Bakanlık, her hâli, samimi söylüyorum ki bütün bir milletin faydasıdır, yaptıkları. Bakan Yardımcıları, EPDK Başkanımız, diğer kurum amirleri, Genel Müdürler; ekibin hepsiyle tek tek tanışıyoruz, her biri kıvam olarak bu milletin özünü ifade ediyor ve bir çalışkanlık, efendim, bir millete kendini hasretme hâli var bunlarda. Dolayısıyla iktidarı eleştirelim derken oradaki insanların da hakkını gasbettiğinizi biliniz.

CAVİT ARI (Antalya) – Çalışanların, bürokratların...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) - Arkadaşlar, Değerli Bakanım, önce size, tabii ki Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğine ve ekibinize, Bakan Yardımcılarımıza milletçe müteşekkirdüğümüzü bilmenizi istiyoruz. O gün o madendeki gözlerinizden akan yaşın yüreğinizin ne kadar ak pak olduğunu gösterdiğini de milletimiz biliyor. Milletle hemhâl durumdayız, millettten aldığımız ifadelerdir; bunu aktarıyorum.

Bu bütçemiz, Allah'ın izniyle, bereketli olacak, hayır, uğur getirecek. 2023 cumhuriyetimizin 100'üncü yılı; 100'üncü yıla da Enerji Bakanlığımız damgasını vuracak.

Hepinize ben teşekkür ediyorum, saygı sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, gruplar adına söz kullanımları bitmiştir.

Şimdi, müzakerelerimize devam ediyoruz. Her gruptan 1 arkadaşımıza söz vermek kaydıyla öğleden önce bir tur yapmayı düşünüyorum, yemek arasında önce. Biliyorsunuz kurallarımızı, üyelerimize öncelik veriyoruz, eğer o partiden bir üyemiz söz talebinde bulunuyorsa önceliği üyelerimize veriyoruz. Üyelerimiz söz talebinde bulunmuyorsa üye olmayan arkadaşlarımıza söz veriyoruz.

İYİ Partiden söz talebi var mı acaba?

İBRAHİM HALİL ORAL (Ankara) – Var Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İbrahim Halil Oral Bey...

MHP'den söz talebi var mı?

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Baki Şimşek Bey.

O zaman listeyi şöyle okuyorum: CHP'den Sayın Müzeyyen Şevkin, HDP'den Sayın Ali Kenanoğlu, İYİ Partiden Sayın İbrahim Halil Oral, MHP'den Sayın Baki Şimşek ve AK PARTİ'den Sayın Nilgün Ök'e söz verip sonra öğle arası vereceğim.

Müzeyyen Hanım, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye'nin en önemli gündem maddelerinden biri elbette ki enerjidir ancak iktidarımızın politikaları nedeniyle ne yazık ki bu kış da soğuk ve karanlığa mahkûm olacak gibi görünüyor. Siz de sunumunuzda, kullandığımız doğal gazın yüzde 99'u ve petrolün yüzde 92'sinin ithal edilmekte olduğunu ifade ettiniz yani ithalata dayalı bir enerji politikamız var ve bu zamlar bu ithalata dayalı politika nedeniyle, yenilenebilir enerji kaynaklarının yeterince kullanılmamış olması nedeniyle

ülkede, bilindiği gibi 1 Eylül 2022 tarihinde yüzde 22'lik mesken ve yüzde 30'luk iş yeri ve yüzde 50'lik sanayi zamlarıyla birlikte 2022 yılında elektriğe yapılan toplam zam Eylül 2022 itibarıyla yüz 136'dan yüzde 266'ya varan oranlarda değişkenlik göstermektedir.

Şimdi, değerli AK PARTİ'li milletvekilleri işte "Veriye dayalı konuşun." diyorlar ama OECD verilerine göre son bir yılda Türkiye'de enerji fiyatları yüzde 143 oranında artarken dünyada yani OECD ortalaması yüzde 135 oranında görünmekte. Dolayısıyla aradaki farka baktığımız zaman, Avrupa'da elektriğin en pahalı olduğu 4'üncü ülke konumundayız.

Sayın Bakan, kusura bakmayın ama bu zamlar artık bir soğun düzenine dönüştü yani enflasyonun yüzde 85 olarak açıklandığı yerde yüzde 266'ya varan zamları nereye sığdırıyorsunuz, doğrusu bunu merak edip size soruyoruz. Doğal gaz rezerv müjdeleri veriyorsunuz, Karadeniz doğal gazında süreç nedir Sayın Bakan, bununla ilgili bilgi almak isteriz doğrusu. Ceyhan'da bulduğunuzu iddia ettiğiniz, kendi memleketim olan Adana Ceyhan'da bulduğunuzu iddia ettiğiniz petrolde son durum nedir, ne kadar petrol çıkardınız? Bununla ilgili bir bilgi aktarımı olmadı kamuoyuna ve buraya.

"Doğal gaz, petrol rezervi" derken ha bire zam bildiriyorsunuz. Pencereleeri açmayı bırakın; hani pencereleeri açacaktık ya... Millet, maalesef, battaniyelerin altında, saç kurutma makineleriyle ısınmaya çalışıyor.

Tabii, ekonomik kriz tüm sektörleri etkilerken bunun başında enerji şirketleri geliyor. TOBB verilerine göre, baktığımız zaman, 2013 Marttan 2022'ye kadar elektrik enerjisi üreten 2.254 şirket kapısına kilit vururken 2022 yılının sadece ilk üç ayında 76 şirket kapısına kilit vurmuş görünüyor Sayın Bakan; bunu neyle izah ediyorsunuz? Sektörde en büyük daralma, şirket kapanışıyla 2019 yılında 506, 2020'de 354 şirket -en sonuncuyu söylüyorum- 2021'de 304 şirketle sonlandırdı. Sektörü cazip kılmak için -tabiri caizse- maalesef bu rakamlar, zamlar şişirildikçe şişiriliyor ve dolayısıyla bu zamların altında kalan ne yazık ki vatandaşımız oluyor.

Değerli Bakan, yine şu soruları da yanıtlarsanız çok memnun oluruz.

Özellikle, Amasra maden faciasından yirmi gün önce ziyaret edip, gerçekten "Türkiye'nin en güvenilir maden ocaklarından biri." dediniz mi; bunu merak ediyoruz, böyle bir nitelendirme yaptınız mı?

Yine Amasra maden faciasında, havalandırma sorunu gerçekten daha önce biliniyor muydu ve biliniyorsa buna ilişkin neden önlem alınmadı?

42 insanın hayatını kaybettiği ve ailelerini ziyarete gittiğimizde, taziyelere gittiğimizde... Midesinin bulandığına, başının ağrıdığına dair şikâyetleri olan o işçilerle ilgili hiç mi kulağımıza bir şey gelmedi veya ilgili yetkililerinize bu sorun iletilmedi mi? Bunu merak ediyoruz.

Yine, bu kadar önemli bir bakanlıkta atama bekleyen binlerce elektronik ve elektrik mühendisi var; jeoloji, jeofizik, maden, inşaat, çevre, makine, ziraat mühendisi, mimar, şehir plancısının sesini duyacak mısınız? Bununla ilgili atama yapacak mısınız, ne zaman yapacaksınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Değerli Bakanım -hemen hızlıca- 27 Ekimde EPDK'den inanılmaz hız ve güçte tedarik lisansı verdiğiniz müstakil depolama tesisi kurma şirketleriyle ilgili şikâyetler geliyor, 45 bin megavat olduğu bilgisi geliyor. Buna ilişkin, en hafif tabiriyle, etik ve legal başvuru için bekleyen tüzel kişilerin mağdur edilmiş olduğu ve EPDK'nin da buna müdahil olmadığına ilişkin şikâyetler alıyoruz. Buna ilişkin görüşleriniz nedir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Son bir cümle alalım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Enerji piyasasının düzenleyici uygulamalarına aykırı olduğunu buradan ifade etmek istiyorum.

Bütçenin ülkemiz yararına, vatandaşımız yararına olmasını dileyerek, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

HDP’den Sayın Ali Kenanoğlu, buyurun lütfen.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanı, bürokratları ve bütün hazırını saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, ben aynı zamanda Amasra Maden Araştırma Komisyonundayım. O yüzden, ilk sözü aldım ki oraya geçeceğiz çünkü orada bugün toplantı var ve Türkiye Taşkömürü Kurumu ile MAPEG tekrar davet edildi. Niye tekrar davet edildi? Çünkü ilk davet edildiklerinde ve ilk sunumlarında, Bakanlığımıza bağlı bu kurumlar konuya neredeyse hiç değinmeden yani Amasra’daki yaşanan meseleyle ilgili düzgün bir açıklama yapmadan meseleyi geçiştirdiler. Öyle bir geçiştirdiler ki Cumhurbaşkanlığı’nın milletvekilleri, Komisyonunda bulunan milletvekilleri “Ya, bu mesele niye oldu? Bu konudaki durum nedir? Bu konuda daha açıklayıcı çalışma yapmanız gerekir ya da daha açıklayıcı sunum yapmanız gerekir.” diye uyarıda bulunmak zorunda kaldılar. Yani oradaki arkadaşlar dahi bu durumda, bu kurumların, Enerji Bakanlığına bağlı müdürlüklerin yapmış olduğu açıklamadan ikna olamadılar, ikna olacak bir durum yoktu. O nedenle, bugün tekrar çağrıldılar. Şimdi oraya gideceğiz.

Şimdi, burada Amasra maden faciasına “facia” ve “katliam” diyoruz, “cinayet” diyoruz. Bunun sebebi belli çünkü orada, kurumların yanı sıra, katılan, gelen bilim insanlarını, akademisyenleri, üniversiteleri, uluslararası alanda çalışma yapan insanları dinledik bugüne kadarki sunumlarda. Çok net bir şekilde hepsi şunu teyit ediyorlar: Şu anda dünyada madenlerde ölüm oranı kesinlikle önlenemez durumdadır yani kaza olabilir ama ölümcül kaza kesinlikle önlenemez durumdadır. Bu, uluslararası yapılan çalışmalar neticesinde ortaya konulmuş ve bunun uluslararası yani diğer ülkelerdeki örneklerini de vererek ifade ediyorlar. Dolayısıyla, önlenemez bir meseleye “kaza” demek mümkün değil. Kaza, hesap edemediğiniz bir anda, beklenmedik bir anda ya yanlışlıkla ya da beklenmedik bir şekilde olan bir olaydır ancak bütünüyle madenler en riskli çalışma alanları ve buralarda “kaza” diye ifade ettiğiniz meselelerin olması beklenen bir şeydir, tedbir almazsanız ölümlere yol açar.

Tedbir alma meselesi de bize orada ifade edilen daha çok havalandırmayla ilgili mesele idi. Emniyetin Amasra raporunda da “Gaz tahliye eden fan arızalı ve eğitim alındı gösterilip alınmamış, alarm tam 355 kez çalmış.” bununla ilgili... Buna rağmen herhangi bir tedbir alınmamış. Metan gazının yüzde 1,5 seviyesini 5 defa geçtiği anda oradaki elektriğin durdurulması gerekiyor yani işlemin durdurulması gerekiyor, işte, belli bir oranı geçtikten sonra da tahliye edilmesi gerekiyor fakat hiçbir şekilde işlemler durdurulmamış ve çalışmaya devam edilmiş.

Şimdi, burada faciayı yaşayan ama sağ kurtulan insanların verdiği ifadeler de var -cumhuriyet savcılığının aldığı ifadelere yansıyan- ve şunu söylüyorlar: “Biz yeteri kadar eğitim almadık; birçoğu yeni işçiydi, yeni işe giren insanlar burada ne yapacaklarını bilemedikleri için de bu tür durumlarla karşılaştık.” Yani kaza esnasında ne yapacağını bilemeyecek ölçüde bu duruma maruz kalan insanlar var. Bütün bunları yan yana koyduğumuz zaman bunun bir kaza olmadığı, bir fitrat olmadığı, bir kader olmadığı, düpedüz bir cinayet olduğu dünya örnekleriyle ve ülkemizdeki bilim insanlarının söyledikleriyle çok net bir şekilde ortaya çıkıyor. Dolayısıyla -tabii ki arkadaşlarımız da dile getirdi-

böyle bir cinayet burada sona ermeyecek -o da var ayrıca- çünkü madenler çalışmaya devam ediyor. Geçen gün Karadeniz’de madende yeni bir kaza oldu biliyorsunuz ve yaralanmalar vardı, tesadüfen ölüm olmadı yani birçok şeyde tesadüfen kurtuluyor insanlar.

Dolayısıyla, bunun sorumluluğu iktidardadır, bunun sorumluluğu Bakanlığınızdadır ve bunun sorumluluğu ilgili müdürlüklerdedir. “İstifaya davet” meselesinin temel nedeni budur zaten yani önlenabilir bir kazayı önlemediğiniz için, tedbirler alınmadığı için, o maden faaliyeti durdurulmadığı için yaşanan bu mesele cinayettir ve 40 kişinin yaşamından sorumlusunuz ilgili müdürlükle birlikte. O nedenle, istifa edilmesi gerektiğini söylüyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz doldu, son cümlelerinizi alayım.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Dolayısıyla, bu tür durumların engellenebilmesi için, bu cinayetlerin engellenebilmesi için... Bilim insanlarının önerdikleri ve uluslararası çalışmalardan ortaya koydukları sonuçlar uygulanmadığı takdirde bu cinayetlerin devam edeceğini herkes biliyor; bu da bilinerek yapılan bir cinayet işlemine doğru gidiş demektir.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, sözü İYİ Partiden İbrahim Halil Oral Bey’e veriyorum.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

İBRAHİM HALİL ORAL (Ankara) – Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri, Saygıdeğer Bakan ve bürokratlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bu vesileyle, Bakanlık bütçesinin milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Değerli milletvekilleri, Türkiye enerjide yüzde 70’in üzerinde bir oranda dışa bağımlı bir ülkedir. Bu noktada, mevcut iktidarın fosil enerji arama faaliyetlerini, Doğu Akdeniz’deki çalışmalarını çok değerli buluyorum.

Avrupa’ya baktığımızda pek çok ülke dışa bağımlılığı azaltmak için nükleer enerjiyi geliştirmeyi tercih etmiştir; ülkemizde de Akkuyu Nükleer Güç Santrali bu alanda atılmış bir ilk adımdır ancak görünen o ki Akkuyu Santrali’nin yapımında Rus şirketle yapılan anlaşmaların mahiyeti problemlidir ve sorunludur. Akkuyu’yla, bırakın enerjide dışa bağımlılığı aşmayı, yeni bir dışa bağımlılık hikâyesi yaratılmaktadır. Bu proje, aslında Rusya’nın ülkemizdeki bir yatırımı niteliğindedir. Santraldeki reaktörlerin yüzde 30 ve yüzde 70 oranlarıyla Türkiye ve Rusya arasında paylaşılacağı öğrenilmiştir. Bu paylaşımın, 4 reaktör toplamında, neredeyse “yarı yarıya sahiplik” gibi bir oran ortaya çıkardığı iddia edilmektedir yani Rusya, Türk tarihinin ilk nükleer enerji santralinin ipotekçisi konumunda olacaktır. Rusya gibi antidemokratik, otoriter ve agresif dış politikalara sahip bir ülkeye böyle kritik bir alanda bağımlı kalmak büyük bir hatadır.

Buradan çıkacak atıkların depolanmasıyla alakalı bir konuya geçmeden önce Sayın Bakana birkaç soru sormak istiyorum: Sayın Bakanım, Akkuyu Nükleer Enerji Santrali’nden üretilen enerjinin ne kadarının fiyatını Türkiye ne kadarını Rusya belirleyecektir? Rusya’nın belirlediği fiyat fahiş olduğu takdirde bu, vatandaşa doğrudan mı yansıtacak yoksa Bakanlığınızca sübvansane mi edilecektir? Bu tesisin kurulumu, işletmesi ve nükleer mühendisliğiyle alakalı Rusların, Türk mühendislerle bir eğitim vermesiyle alakalı anlaşma yapılmış mıdır? Akkuyu Santrali’yle yapılan anlaşma kapsamında, Rusya’da Putin’in iktidardan gitmesi durumunda yaşanacak krizler nasıl bertaraf edilecektir? Anlaşmada bir millileştirme ya da başka bir ülke firmasıyla anlaşma yolunu açan hükümler var mıdır?

Eğer sorunlu ise radyoaktif görünecektir ama bu elimde gördüğünüz belgeler ve tutanaklar Akkuyu Nükleer Santrali'nin radyoaktif atıklarının Ankara'da depolanmasının planlarını göstermektedir. Ankara'nın en önemli tarım ve hayvancılık merkezi olan Polatlı ilçemizde şu anda mera olan bir alan, bu atık depolanması için düşünülmektedir. Polatlı ilçesi Avdanlı Mahallesi'nde toplamda 4 milyon metrekarelik bir radyoaktif atık bertaraf ve depolama yerleşkesi kurulması planlandığı Jandarma ve Çevre Şehircilik Müdürlüğü'nün yazışmalarıyla ortaya çıkmıştır. Bu yazışmaları da İYİ Partimizin Polatlı ilçe teşkilatı takip etmiş ve tarafımıza ulaştırmıştır. İlgili bölgenin Avdanlı Mahallesi'nin yerleşim yerine 2,5 kilometre, Gümüşkaya Mahallesi'ne, Kocahacılı Mahallesi'ne ve Sakarya Nehri'ne ise 3 kilometre mesafede olduğu açıktır. Akkuyu Santrali'ne neredeyse 500 kilometre ötedeki bu alana güneyden kuzeye pek çok şehri kat eden bir yoldan radyoaktif atık taşınması son derece sakıncalıdır. Atıkların bu kadar uzun bir nakil mesafesinde kazaya uğrama ihtimali yüksektir. Ayrıca olası bir kaza, kaçak ve radyoaktif etkileşim, çevresi tamamen tarım, hayvancılık ve yerleşim arazisi olan bu bölgede bir felaketin yaşanmasına yol açacaktır. Avdanlı ve Polatlı halkı da bu durumdan son derece rahatsızdır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

İBRAHİM HALİL ORAL (Ankara) – Burada Sayın Bakana sormak istiyorum: Akkuyu Santrali'nden çıkacak radyoaktif atıklar nerede depolanacaktır? Depolanması planlanan yerler arasında Polatlı'nın Avdanlı Mahallesi var mıdır? Bahsettiğim riskler ve sorunlar hakkında Bakanlık bir risk ve etki analizi yapmış mıdır, yapılmış mıdır? Polatlı halkı adına bu işin takipçisi olacağız, bunu açık bir şekilde bildirmek istiyorum.

Bu düşüncelerle Komisyonu saygıyla selamlıyor, bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Baki Şimşek MHP Grubundan, süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, öncelikle bütçenin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum, Bakanlığın bütün çalışanlarına başarılar diliyorum.

Tabii, Türkiye, özellikle Rusya-Ukrayna savaşında izlemiş olduğu doğru politikayla bugün dünyanın süper gücü dediğimiz ülkelerin yaşadığı krizi aynı ölçüde yaşamıyor; belki fiyat olarak, pahalılık olarak bütün desteklere rağmen vatandaşa hâlâ doğal gaz ve elektrik fiyatları biraz pahalı geliyor ama dünyanın yaşadığı krizi o boyutta yaşamıyoruz. Öncelikle bu doğru politikadan dolayı başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere Bakanlığımızı ve personelini tebrik ediyor, başarılarınızın devamını diliyorum.

Mersin ilimizde Erdemli, Silifke ve Mut ilçelerimize sizin de katılmış olduğunuz törenle doğal gazın müjdesi verildi ve burada çalışmalar yoğun bir şekilde devam ediyor. Bu ilçelerimize inşallah ocak, şubat ayı gibi ilk doğal gaz verilmiş olacak. Mersinli hemşehrilerim adına bütün Bakanlık çalışanları ve şahsınıza teşekkür ediyorum. Anamur ve Bozyazı'yla ilgili projelendirme çalışmalarımız devam ediyor. Ama Anamur ve Bozyazı da gerçekten nüfusu 50-60 binleri bulan büyük ilçeler, buralarda da gerek... Şu anda gelen tatilcilerin çoğunluğu zaten geri de dönmüyorlar, özellikle iklim şartlarından dolayı yani o yazlık dediğimiz siteler bile şu anda dolu, çok büyük bir oranda doluluğa sahipler. Bu ilçelerle ilgili de çalışmalara hız verilmesi... Şebeke getirmemizin zor olduğu -çünkü Mersin İstanbul'un üç katı bir coğrafi alana sahip, 15 bin kilometrekarelik bir alana sahip- özellikle kırsal ilçelerimiz var; Çamlıyayla, Gülnar ve yine Anamur-Bozyazı-Silifke arasındaki Aydıncık'ımız var. Özellikle Çamlıyayla ve Gülnar kırsal soğuk olan ilçeler, yazın yayla özelliği olan ilçeler ama nüfusları da kalabalık ilçeler. Bu ilçelere

de en azından depolama yoluyla mutlaka doğal gaz çalışması yapılması lazım Sayın Bakanım. Ben geçtiğimiz hafta sonu partimizin birtakım programlarına katılmak üzere Burdur'a gittim. Teşekkür ediyoruz, Burdur'un bazı beldelerine doğal gaz gelmiş. Orada gittiğimiz köylerde köylüler "Bizim köyde doğal gaz yok..." Köylüler bile artık doğal gaz istiyorlar. Tabii, her bir insanımız bu hizmetin en güzeline layık. Dolayısıyla, bu, Çamlıyayla, Gülnar ve Aydıncık ilçelerimizle ilgili de mutlaka 2023 yılı içerisinde bir proje çalışmasına başlamanızı talep ediyorum.

Tabii, Mersin tarımın çok yoğun yapıldığı, Türkiye'nin en çok yaş sebze meyve ihraç eden ili. Tarımla ilgili en büyük sorun tarımsal sulama Sayın Bakanım. Burada, tabii, tamamını barajlardan ve göletlerden sulayamıyoruz; çakma kuyular var veya terfi sistemiyle, elektrikle su pompalanıyor, tabii, bu da yüksek bir maliyet oluşturuyor. Güneş panelleriyle ilgili birtakım destekler veriliyor ama bu konuda gerçekten bir seferberlik ilan edilmeli. Güneş panelleri sulama suyu için çok büyük bir önem arz ediyor. Büyük projelere, güneş panellerine devlet öncülük edip destek vermeli. Mersin'de, özellikle Tarsus'ta, Silifke'de, Erdemli'de, Anamur'da büyük, 5-10 megavatlık güneş panelleri kurularak binlerce dönümlük arazileri sulamak mümkün. Buna destek verilmeli ve enerji maliyeti azaltılmalı. Tarımsal sulamayla ilgili, tabii, normalde kuyudan sulayanlarla ilgili de daha cazip hâle getirilmeli çünkü gerçekten çiftçimiz üretiyor; üretime de destek olmamız lazım. Bu konuda destek vereceğinizi ümit ediyor, şimdiden teşekkür ediyorum.

Tabii, Akkuyu bölgemizdeki ve ülkemizdeki en büyük yatırımlardan bir tanesi, hem bölgedeki nüfus yoğunluğunu ciddi şekilde değiştiriyor hem o bölgede emlakta ve konutta ona göre bir rant oluşuyor. Binlerce insan da orada iş, aş için ve... Özellikle Rusya'dan gelenler de bölgede yaşıyorlar. Burada, Akkuyu Santrali'nin kurulmuş olduğu Büyükeceli bölgesinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığıyla beraber ivedi, acil bir imar planı mutlaka yapılmalı. Belediye burada altyapıda da hizmetlerde de planlamada da eksik kalıyor. Burası şu anda büyük bir nüfus yoğunluğuna sahip ama çok kötü ve çarpık bir yapılaşma burada devam ediyor. Bu bölge mutlaka kontrol altına alınmalı ve Bakanlıkla beraber buranın altyapısı ve özellikle buradaki birtakım işlerde de bölge halkının ekonomik olarak mutlaka desteklenmesi lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Yani bu imkânlardan -oradaki yöresel dinamikler de harekete geçirilmeli, hem halkın bu projeye katkısı sağlanmalı hem de bölgede büyük bir ekonomik güç ve yatırım oluşur- bu yatırımlardan bölge halkının da yeteri kadar faydalanması sağlanmalı. Bir de tersine, özellikle Aydıncık bölgesine doğru -Silifke bölgesine doğru yoğun bir yerleşim oluyor ama- müsait tünellerin ve yolların bitmesiyle Akkuyu'nun Antalya istikametine doğru, Aydıncık bölgesine doğru da bir planlama yapıp nüfus yoğunluğunun da oraya verilmesi lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Şimşek.

Son cümlelerinizi alalım lütfen.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Teşekkür ediyorum, başarılar diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun.

Sayın Nilgün Ök, son konuşmacı olarak buyurun lütfen.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, çok değerli Bakan Yardımcılarım, çok değerli bürokratlar, çok değerli milletvekilleri, basınımızın güzide temsilcileri; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sabahki sunumumuzu çok dikkatlice dinledik ve gerçekten sunumun içeriğine de baktığımızda, enerji anlamında bugüne kadar koyduğumuz vizyonumuz, hayata geçirdiğimiz projelerle ne kadar doğru adımlar attığımızın da aslında bir göstergesi oldu... Her ne kadar bugün sabahki Cumhuriyet Halk Partisinden konuşmacı yanlış politikalarımızdan dolayı enerjide buhran yaşadığımızı iddia etse de gerçekten, ben, kendisini şaşırarak dinlediğimi buradan ifade etmek istiyorum.

Öncelikle sormak istiyorum: Bizim, Türkiye’de, bugün enerjiyle ilgili yani bugün vatandaşlarımızın enerji arzıyla ya da doğal gazı alamamaya ilgili bir sıkıntısı var mıdır? Yoktur ama dünyada vardır. Özellikle bu Rusya ve Ukrayna savaşıyla da hepimizin şahit olmasıyla birlikte...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ata Sanayide bile doğal gaz yok, Niğde Ata Sanayisi’nde doğal gaz yok.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – ...ciddi anlamda Avrupa ülkelerinin, hani, o bizim söylediğimiz medeniyetlerin...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Niğde Ata Sanayide doğal gaz yok, doğal gaz!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Nilgün Hanım’a müdahale etmeyelim lütfen.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – ...Avrupa Birliği ülkelerinin hepsi enerjiyle ilgili sıkıntı yaşamakta, hatta fabrikalarında üretimle ilgili kısıtlamalara gidip şalterleri indirme noktasında politikalar uygulamakta ama bizi böyle bir süreçte, vakti zamanında Sayın Cumhurbaşkanımızın Rusya-Ukrayna savaşıyla ilgili o doğru -ki bizi bu politikamızla da eleştirdiniz- duruşumuzda, o diplomaside bizi eleştirenler oldu fakat bizim ne kadar haklı olduğumuzu şu an görüyoruz. Türkiye’nin o kararlı duruşuyla bugün, gerçekten Türkiye enerjinin, doğal gazın kullanımıyla ilgili bir sıkıntı yaşamamakta.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Memleket domatesi veresiye yazdırıyor.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Evet, şimdi, tabii, baktığımızda şöyledir: Doğal gazda şimdi fiyatlar ne olmuş? Ha, fiyatlar arttı mı? Arttı ama bakın, burada bugün sabahleyin konuşmacılar sanki sadece Türkiye’de fiyatlar artmış, başka her yer sütliman, herhangi bir fiyatlarda artış yokmuş gibi böyle bir imaj çizdiler. Sayın Bakanımız da sabahleyin söyledi, ben buradan yenileyeyim: Bakın, 2020 yılında 115 dolar olan doğal gaz fiyatı, bugün 3.332 dolar yani dünyada 30 kat artmış. Kömür 50 dolardan 465 dolara geliyor. Peki, kullandığımız doğal gazın yüzde 99’unu, petrolün ise yüzde 92’sini ithal ediyoruz. Şimdi, dediler ki “İthale dayalı politika...” E, yoktu doğal gaz, keşke daha önce olsaydı.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ya, siz İkinci Dünya Savaşı’nda, dünyada savaş varken “Ekmek karneye bağlandı.” demediniz mi?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ama bugün Karadeniz’de 540 milyar metreküp doğal gazı keşfettiğimizde ben, o Sayın Bakanımızın o keşifte televizyondaki gözlerindeki ışıltıyı, o anı hiçbir zaman unutmam.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşım, ne yapmaya çalışıyorsunuz yani bu Plan ve Bütçede böyle bir usul yok.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bir şey hatırlatıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Genel Kurulda değiliz, yanlış algılıyorsunuz bu ortamı.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Başkanım, burada daha çok konuşuyorduk, senle bu yok oldu, burada daha çok konuşuyorduk.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gün boyu konuşuluyor burada zaten.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Eskiden konuşuyorduk.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Araya girmenize gerek yok.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bunlar güzel gelişmeler. Üstelik kendi 5 tane sondaj, sismik, arama gemilerimizle bunu yapıyoruz. Üstelik bunlardan Abdülhamid Han da dünyada ileri teknolojiye olan 7'inci sismik gemimiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yıllarca İsmet Paşa'yı eleştirdiler İkinci Dünya Savaşı'yla.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bunlarla gurur duyulması lazım. Keşke yapsaydık... Şimdi, bize diyorlar ki işte “Vay efendim, BOTAŞ'ı zarara uğrattınız.” Ya, arkadaş, BOTAŞ ne yaptı? Herhangi bir işte ticari faaliyet ya da yanlış bir uygulamadan dolayı BOTAŞ'ın görev zararı çıkmadı ki, BOTAŞ vatandaşlarımızın kullanımı için doğal gazı sübvansede etti, niye? Bu fiyat artışları karşısında vatandaşımızı rahatlatalım diye. E, dolayısıyla BOTAŞ'ınki yanlış bir yönetimden kaynaklanan değil, bunu sübvansede ediyoruz. “Vay efendim, cebinizden mi ödediniz?” Ya, arkadaşlar, bu millet yirmi yıldır, bu bizim 21'nci bütçemiz, bize güveniyor, niye?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bu son, son!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bugüne kadar yaptığımız bütçelerimizde tamamen milletimiz odaklı, vatandaşımız odaklı yatırımlar yaptığımız için, onlara hizmet götürdüğümüz için. Bugün, bütçenin... O eskileri gördük, yüzde 85'i faizlere gidiyordu, insanlar kamu kurumları ısınamıyordu, memurların maaş alamıyordu ama bugün Türkiye'de öyle bir şey yok. Hani, bütçede diyorsunuz ki...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ne zaman memurlar maaş alamadı?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Memurun maaş alamadığı bir ay söyleyin, bir ay!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bugün bu bütçede aldığımız vergilerin yüzde 85'i yatırıma gidiyor, vatandaşımıza gidiyor. Şimdi ne yaptık? Vatandaşımızın doğal gazında yüzde 75'i, elektrik kullanımında birinci kademe yüzde 50'sini sübvansede ettik. Konuşmacılardan dediler ki işte “Keşke nakit de verilseydi.” Evet, veriyoruz, Aile Destek Programı'nı Sayın Cumhurbaşkanımız Eylül 2022 yılında açıkladı. Bununla birlikte, hane başına, hanenin iline, şehrine, durumuna göre 900'le 2.500 lira arasında elektrik ve doğal gaz desteğinin nakit olarak hanelere verilmesi noktasında uygulamaya geçirmiş bulunmaktayız ki bunun yeni bütçenin içerisinde de yaklaşık takribi 40 milyar TL'yi bulacağını düşünüyoruz.

Tabii, şimdi, doğal gazdan geçmişken, devam ederken şunu söylemek istiyoruz. Diyorsunuz ki “Niye yirmi yılla karşılaştırıyorsunuz?” Ama öyle, bu ülkede işte, sadece 5 şehirde doğalgaz varken bugün 81 şehrimizde, 669 yerleşkede vatandaşlarımız için doğal gaz kullanımına imkân sağlıyoruz. Bundan da en çok kadınlar Sayın Bakanım, en çok kadınlar... Çünkü o kadar çok memnunlar ki, biz sahada gezerken... Hep o teyzelerimiz, kadınlar biliyorsunuz, o sobanın kazanını kaldırmak zorunda, kovasını kaldırmak zorunda olurdu. Ciddi anlamda bu anlamda da gerçekten bütün gittiğimiz her yerden “Doğal gazla bize gelsin, bize bununla ilgili destekler olsun.” diye talepleri almaktayız.

Tabii, Sayın Bakanım, sizin sunumunuzda aslında ben önemli bir yere dikkat çekmek istiyorum. Enerji verimliliğiyle ilgili yaptığımız çalışmalarla ilgili yine, tabii ki İbrahim ağabey o belediyeler vasıtasıyla ilgili bir öneride bulundu ama ben de şunu söylemek istiyorum: hane başına verilen o kredi desteğinin, 50 bin liranın hani biraz daha yükseltilebileceğini ve bunun yüzde 0,95 faizle, altmış ay vadeyle olmasının önemli olduğunu düşünüyorum.

Tabii, yine doğal gaz ve enerji kullanımıyla ilgili dolaylı olarak da düzenlemeler yaptık; meskenlerde KDV'yi yüzde 18'den 8'e düşürdük, tarımda yine yüzde 8'e düşürdük, yine esnafımızla ilgili indirimleri hayata geçirdik. Bunlar önemli fakat özellikle tarımla ilgili şunu ben de dile getirmek istiyorum: Tarımda maalesef ciddi anlamda sondajla sulama yapılıyor, belki bununla da ilgili bir paket

çalışmasının yapılması gerektiğini düşünüyorum. Sahadan sıkça bizim karşımıza gelen... Fakat Sayın Bakanım, bugünkü sunumunuzda, şimdi baktığımızda, Silivri'deki o yeraltı ve Tuz Gölü'ndeki yeraltı doğal gaz depolama alanlarının olması yani bunlar gerçekten çok ciddi önemli projeler.

Sondaj gemilerimizi söyledim ama hidrojenle ilgili bir şey söylemek istiyorum. Dünya artık evriliyor, ben aslında artık geleceğimizde ciddi anlamda enerji kullanımında hidrojenin önemli olduğunu düşünüyorum ve dünyada bununla ilgili de böyle ciddi firmalar, özel sektör ve devletler atılımlar yapıyor. Siz söylediniz, bununla ilgili bir eylem planı, hidrojenle ilgili bir çalışmamız var, bunu çok önemsiyorum, bunun bence daha da önemsenmesi gerektiğini düşünüyorum, o anlamda da sizi tebrik ediyorum Sayın Bakanım.

Evet, Sayın Bakanım, sürem az kaldı, ben sözlerimi burada tamamlayarak 2023 yılı bütçemizin hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Biz bugüne kadar şöyle bir anlayışla hizmet ettik: Bağımsız enerjiyle güçlü Türkiye'nin olduğuna inanıyoruz. Bu anlamda da özellikle güneş enerjisiyle ilgili verdiğimiz teşvikleri, yine enerji verimliliğinin artırılmasıyla ilgili şirketlere verilen destekleri, bunların 5'inci teşvik yerinde, kademesinde yer almasını falan önemli buluyorum. O yüzden çalışmalarınızdan dolayı tebrik ediyorum.

Bütçemiz hayırlı ve uğurlu olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Nilgün Hanım.

Değerli arkadaşlar, saat 14.30'da kaldığımız yerden müzakerelerimize devam etmek üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.38

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.30****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 17’nci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2021 kesin hesabı ve 2023 bütçesi üzerindeki müzakerelerimizi devam ettireceğiz kaldığımız yerden.

Sayın Bekaroğlu her zaman olduğu gibi ilk sisteme giren arkadaşımız olduğu için ona söz verelim. Süreniz on dakikadır.

Buyurun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Eyvallah, teşekkür ederim, sağ olun.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar, Sayın Başkanım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanın konuşmasını dikkatle dinledim, takip de ediyorum. Çok teknik taraflarını anlamıyorum tabii ama enerji çok önemli, siyaset için de çok önemli. İşin siyasi tarafını izliyorum yani bir ülkenin enerji güvenliğinin ne anlama geldiğini, çok yönlü tedariklerin ne anlama geldiğini biliyorum, takip ediyorum. Bu doğrultuda Hükümetin yaptığı güzel şeyler de var. Karadeniz sahasında, Sakarya sahasında bulunan doğal gazın iki buçuk yılda kullanılıyor olması -umarım öyle olur, umarım daha da artar- bu konulardan dolayı tebrik ediyorum tabii, bunlar güzel şeyler. Fakat biz muhalefet partisiyiz ve eksiklikleri de söylemek durumundayız.

Şimdi, Sayın Bakanım, bir yerde “Enerji kaynaklarını çeşitlendirmek için çok şey yapıyoruz.” dedi ve kömürle ilgili de şunları söyledi: “Yerli kömürün ekonomiye kazandırılması için çok önemli çalışmalar yaptık ve bu konuda, işte, toplam kömür rezervi 21 milyar tonu aşmış olup üretimimiz ise 94,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.” İşte, elektrikle ilgili kurulu gücün de 2002’den 2022’ye kadar misli misli arttığını söyledi.

Değerli arkadaşlarım, biz yakında bir kömür faciası yaşadık Amasra’da. Amasra’yla ilgili de Sayın Bakanımız birkaç bir şey söyledi. Sayın Bakanım, bu kadar misli misli kömür üretiminin artması ne pahasına oluyor? Amasra’yla ilgili, ölümden sonra neler yaptığımızı söylediniz, dediniz ki: “Sıkı bir araştırma yapıyoruz, soruşturma devam ediyor. Sorumlular cezalandırılacak.” Başka ne olacak? Başka, işte, “Prim günlerini tamamlamasa bile emekli olabilecek şehitlerin, kurbanların yakınları ve yine, bir yakınları da işe alınacak.” Bunlar, maddi olarak, öldükten sonra verdikleriniz. Manevi olarak da Sayın Cumhurbaşkanım gitti dedi ki bir şehit -ya da kurban, ben kurban diyorum, kurban şeyi daha da uyuyor- cenazesinde: “Şu anda Rahman kardeşimizi Hakk’a uğurluyoruz. Rabb’imize hamdolsun ki kendileri, inşallah, şehadet makamına ulaşmak suretiyle Rabb’imizin sevgili habibine komşu oluyor. Tabii, bu işin bir güzel yanı daha var, o da bütün aile...” Aile bireylerini de yanına alacak herhâlde, onu demek istiyor. “...ve Rabb’im, inşallah, o izde yürümeyi de bizlere nasip etsin.” Şimdi, “Amin.” filan diyeceğim yani hep şehadet isteniyor. Manevi olarak Cumhurbaşkanım veriyor, “Şehitsiniz, sizin yakınınız şehittir. Maddi olarak da üç beş kuruş veriyoruz.” Peki, kazadan önce ne yapıyorsunuz Sayın Bakan? Buraya Sosyal Güvenlik Bakanı geldi, dedi ki: “Tam da müfettişlerimiz orada araştırma yapmıştı, rapor yazacaklardı,

kaza oldu.” “Niye daha evvel oraya göndermedin Sayın Bakan müfettişleri?” dedik kendisine, bir şey demedi. Bize burada, böyle, akademisyen ders anlatma havalarıyla söyledi, gitti. Niye bunları... Bunlar bilinen şeyler. Bakın, biz 2015 yılında madenlerle ilgili tarafları toplamış, konuşmuş, tartışmışız ve Sayın Genel Başkan deklare etmiş, “İş sağlığı ve güvenliği uzmanları patrone dan maaş alamaz, böyle bir yerde iş güvenliği olmaz. Sendikalar çok önemlidir iş yerlerinde, sendikalar, gönüllü ve en sağlam iş sağlığı ve güvenliği uzmanıdır. Bunları yapın.” Efendim, “Madenlerde yaşam odaları yapın, işte havza madencilğine geçin.” demiş. Bir sürü şeyler söylenmiş, bunlar bilinen şeyler. Parayla yapılacak tedbirler alınmadığından dolayı bu insanlar ölüyor ve gidiyor, orada, hiçbir siyasi bir hesap vermiyor. “Ben göndermiştim müfettişleri.” diye bize burada hava atıyor. “Tam da rapor yazacaklardı.” İşte, tam da bundan dolayı bu cinayetin birinci derece sorumlusu sensin Sayın Bakan. “Sensin” derken şeye söylüyorum, öbürüne. Size de söylüyorum, siz de siyaseten sorumlusunuz. Biriniz istifa edin ya. Bu insanların şeyi olsun ya, şakır şakır insanlar gidiyor.

Sayın Bakanım, bu ülkede 4 şeyden dolayı acayip insan ölümleri var. Bunlardan bir tanesi kaçak içki. Ya, bunlar nerede üretiliyor, ne yapılıyor? Bunları bilemiyor mu İçişleri Bakanlığı, ne yapıyor bu memlekette? Her gün, her gün kardeşim... Uyuşturucu, her sokak başında gençlerimiz ölüyor.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Cuma günü İçişleri Bakanı, cuma günü.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ne oluyor kardeşim, ne yapıyorsunuz siz? Terörden gençlerimiz ölüyor. Bir de Sayın Bakanım, iş kazalarında -en çoğu da madenlerde- her ay 150 gencimiz, insanımız ölüyor. Sayın Bakanım, bu konuyla ilgili hiçbir şey yapmıyorsunuz, ondan sonra geliyorsunuz, ağlıyorsunuz.

Bir sürü şey anlattınız. Bakın, çevre ve iş sağlığı güvenliğiyle ilgili en büyük sorunlar sizin Bakanlığınızda oluyor. Çevreyle ilgili de “çevreye saygılı...” Nasıl saygı duyuyorsunuz çevreye? Ya, bırakın saygıyı da çevreyle ilgili ve iş güvenliğiyle ilgili yapılması gerekli şeyleri ölümlerden, kazalardan önce yapın.

Sayın Bakanım, bir şey var, bunu söylemeden geçemeyeceğim. Sürekli olarak sizin partinizde başta Cumhurbaşkanı olmak üzere “Biz yaptık, ettik.” Ya, siz kendi babanızın parasıyla cebinizden falan yapmıyorsunuz ki, milletin vergileriyle yapıyorsunuz. Şöyle bir şey de “İşte, efendim, biz enerji maliyetinin dörtte 1’ini alıyoruz, dörtte 3’ünü...” falan... Yahu, siz, bütün dünya...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ne diyelim?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ne diyelim?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yahu, kardeşim, deyin ki: “Hazineden karşılanıyor.” “Biz yaptık!” Neyse, sizdeki kibir var ya, kibir, sizdeki kibir kuleler gibi, kuleler gibi. Bakın, neyse, geçiyorum orayı.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Biz hazineden karşılıyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Neyse, Mehmet Bey’e müdahale etmeyelim lütfen.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Elektrik fiyatlarıyla ilgili sürekli bir algı oluşturmaya çalışıyorsunuz. Algı da şu: “Avrupa -zaten her konuda- kırılıp geçiyor, rafları boş, bittiler; titreyerek kışı geçiriyorlar, bizde bir şey yok, onlarda çok daha pahalı.” Öyle değil.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Nasıl?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Eğer satın alma paritesiyle bakarsanız -Sayın Bakanım, bu işi çok iyi bilirsiniz- bizde enerji onlardan kat kat pahalıdır. Rakamlar burada var ama eğer isteyen olursa kendisine veririm, bunu şey yapmıyorum, burada rakamlar mevcuttur.

Şimdi, enerjide dışa bağımlılıkla ilgili bir şey konuşup tartışıyoruz değerli arkadaşlarım, enerjide dışa bağımlılık... Ya, dışa bağımlılığı bırakın, Rusya'ya bağımlı bir ülke hâline geldik, her konuda, her konuda. Şu anda doğal gazın yüzde 47'si Rusya'dan geliyor, petrolün yüzde 16'sı mı, 14'ü mü -Sayın Bakan söyledi- Rusya'dan geliyor, kömürün yüzde 35'i Rusya'dan geliyor.

Bir de ne yapıyoruz? Bir de Akkuyu Nükleer Santrali'ni yapıyoruz ve elektrik üretimimizin yüzde 10'unu karşılayacak tek başına. Sayın Bakanım, bu Akkuyu geçiştirilecek bir şey değil, bu Akkuyu'yu yapanlar ileride hesap verecek de geçiştirilecek bir şey değil. Bu nasıl bir şey Sayın Bakanım ya, böyle bir şey dünyanın neresinde var? Size bu konuyu anlatan uzun bir yazı ve arkasında 20 soruluk bir soru önergesi verdim, süresi çoktan geçti, bu önergeye bir tane cevap vermediniz. Ne oluyor Akkuyu'da? Yap-ışlet-devret falan değil, yap-ışlet-senin olsun. Bu ne oluyor? Bir de yazmışsınız ki, şimdi konuşmanızda söylediniz: "Yerli payı artıracacağız." Ne yerli payını artıracaksınız ya? Bu şirket, Rus şirketi, Rus şirketi bu, devretme falan da söz konusu değil ve dünyada görülmemiş avantajlar vermişsiniz bu şirkete Sayın Bakanım. Yani sadece işte, üretilen elektriğin yarısının alınması, fiyat garantisi, 12,5 cent midir kilovattı, fiyat garantisi, bunlar değil. Bunların yanında yatırımlarla ilgili, sigorta primleriyle ilgili, onlar istedi diye mevzuat değişikliği yapmışsınız, borç planıyla ilgili; dünya kadar stratejik yatırım statüsü vermişiz, sadece bu sebepten dolayı 7 milyar dolar kıyak çekmişiz. Kimdir bu şirketler? Bunlar kimdir? Bu Rosatom mudur, kimdir bunlar? Akkuyu Nükleer AŞ, kimdir bunlar? Bunların gerçek sahipleri kimdir? Hiçbir kimse -yabancıyı bırak, yerli- hiçbir yatırımcıya böyle kıyaklar yapmaz. Hiçbir yerinde teknoloji transferi yoktur değerli arkadaşlarım, kandırıyorlar sizi, doğru değil, hiçbir şekilde teknoloji transferi yoktur.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Yapılmıyor mu?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Tamam, Türkler çalışıyor. Türkler çalışıyorlar da ne yapıyorlar? İnşaat yapıyorlar. "Yani bu şeyden sonra bitecek, bütün teknolojiyi de bize verecekler, dolayısıyla birtakım fedakârlıklar..." Yok. Ben bu şirketin gerçek sahiplerini merak ediyorum, çok şüpheliyim. Siyasetin tepesi... Zaten Rusya'daki şirketi devlet atamış, devlet şirketi. Türkiye tarafında ne var, kim var, ciddi bir şekilde şüphe ediyorum. Bu, Türkiye'nin lehine bir şey değil, bu konu ciddi bir şekilde tartışılacak ve bunun hesabını insanlar verecek. "3 tane daha yapacağız, 5 tane daha yapacağız."

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bitiriyorum efendim.

Bir şey daha söyleyeceğim: Ya, bu Ruslar ile Sayın Cumhurbaşkanının ilişkisini anlayamıyorum. Şu kadar para geliyor, Maliye Bakanı da inkâr etmiyor; işte "Ruslardan şu kadar geldi." "Doları kontrol ediyoruz." "Arka kapıdan bunları satıyoruz." filan. Neye karşılık veriyoruz, çok merak ediyorum; neye karşılık? Bu kapalı oturumlarda, toplantılarda neler konuşuluyor arkadaşlar; merak ediyorum. Nasıl ortaklıklar yapılıyor, bunları merak ediyorum; merak ediyorum Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bekaroğlu, son cümlelerinizi alayım.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Son cümlem, bitiriyorum.

Türkiye'nin enerji güvenliği bu yaptıklarınızdan dolayı ciddi bir şekilde risk altındadır, bütünüyle Rusya'ya endekslenmiştir; Akkuyu bittikten sonra daha da şey yapacak. Yarın herhangi bir problem çıktığı zaman ne yapacaksınız? Karadeniz'den ne kadar gelecek? "İyi gelecek." Ne kadar gelecek, çok da bilmiyoruz; e, gelirse falan. Olmaz öyle iş arkadaşlar. Bunların hepsinin hesabı var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Bekaroğlu, merak etme, takdir et.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ediyorum, ediyorum; merak ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bekaroğlu, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi arkadaşlarımızın hazırlanmaları bakımından ilan etmek istiyorum: Önce HDP’den Sayın Mahmut Celadet Gaydalı, sonra İYİ Partiden Sayın Ayhan Altıntaş, daha sonra da AK PARTİ’den Yaşar Kırkpınar Bey konuşacaklar.

Evet, şimdi Sayın Gaydalı’yla başlayalım.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

MAHMUT CELADET GAYDALI (Bitlis) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlarım.

Ülke açısından en önemli bakanlıklardan birisinin bütçesi üzerinde görüşüyoruz. Bildiğiniz gibi enerjide dışa bağımlı bir ülke olmamız sebebiyle enerji alanında meydana gelebilecek en küçük değişiklik mali açıdan ülke ekonomisine ciddi faturalar doğurmaktadır. Dolayısıyla bu kadar hassas bir konu üzerinde iç siyasette uygulayacağınız politikalar siyasi bir partinin propagandasından ziyade ülke kaynaklarının kullanımı açısından hayati bir noktada bulunmaktadır. Bu dünyada tükenmeyecek ne bir kaynak vardır ne de bir sermaye ancak bilim, akıl ve teknolojiyi rasyonel bir şekilde kullanırsanız ayakta durabilirsiniz.

KİT Komisyonunun bir üyesi olarak, elektrik üretim, iletim, dağıtım, TPAO, BOTAŞ, Makine Kimya gibi, Bakanlığınızla ilgili ve ilişkili birçok kurum üzerine görüşmeler gerçekleştirdik. KİT Komisyonunda ortaya çıkan manzarayla aslında, bırakalım Enerji Bakanlığının siyasallaşmasını, kurumların bile bu siyasallaşmalar sonucu nasıl yıprandığının net bir fotoğrafı ortaya çıkmıştır.

Ülke refahını ekonomik refahtan ayrı tutmuyoruz. 2020 Ağustos ayında 36 kuruş olan mesken elektrik fiyatı Kasım 2022 itibarıyla -1 kilovat elektrik fiyatı- 198 kuruş olmuştur. Şimdi, yok efendim “uluslararası kriz” yok “savaş” yok “enerji fiyatlarındaki dalgalanmalar” gibi açıklamalar yapılabilir. Sonucu iyiyse başarı sizin, sonuç kötüyse başarısızlık dışarıdan kaynaklanıyor. Başarıyı kabulleneceğiniz gibi başarısızlığı da kabulleneceksiniz. Eğer iki yıl önce 100 lira fatura ödeyen bir vatandaş bugün 1.000 lira ödemek zorunda kalıyorsa yaptığınız açıklamalar vatandaş açısından bir kıymet ifade etmiyor.

Şimdi elektrik fiyatlarını bir tarafa bırakalım, biraz da bu işin üretim, iletim ve dağıtım serüvenlerinden konuşalım. Mecliste sıklıkla gündemde olan konulardan biri de DEDAŞ’ın durumudur. Geçtiğimiz yıl Dicle Elektrik Dağıtım Şirketi Batman’ın Kozluk ilçesine bağlı Bekirhan beldesinde 15 köyün elektriğini kesti. Bu yıl DEDAŞ, Diyarbakır Zorko köyünün elektrik sayaçlarını direklerle taşımak üzere 230 haneli köyün elektriklerini kesti. Şırnak’ın Cizre ilçesine bağlı Dirsekli köyünün Nevala İsa Ağa mezarına DEDAŞ ekipleri ve yüzlerce asker tarafından baskın yapıldı, askerlerin abluka altına aldığı mezrada DEDAŞ elektrik sayaçları direklerle taşınmaya çalışıldı. Bu bölgelerde ciddi bir DEDAŞ zulmü hüküm sürüyor. Raporlar hazırlanıyor, Doğu ve Güneydoğu Bölgesinde kayıp kaçak oranının fazla olduğu söyleniyor. “Kayıp” olarak ifade edilen şey şirketin sorunu, “kaçak” ifadesi ise vatandaşa yüklenen bir ifade. Bu iki ifade neden raporlarda tek kalemde sunuluyor? Bu hususta bir çalışma yapılmalı. Trafosu eski, iletim hatları hatalı, bakımı yetersiz altyapı söz konusu iken sanki “Kürtler kaçak elektrik kullanıyor.” algısı yaratılmak isteniyor. Şirketler yetersiz altyapı çalışmaları nedeniyle dağıtımda ortaya çıkan kayıpları tüm Türkiye halklarına fatura ediyor.

Enerji güvenliğinden bahsedildi. Bugün, Bitlis'in Mutki ilçesinin dağ köylerinde haftada ancak bir gün elektrik alan köyler var. Kömürden elektrik üretecekseniz santralinizi ocağın en yakın yerine inşa edersiniz. Sanayide enerji üretim santralleri yakında konuşlandırılmalıdır. Enerji üretim kaynaklarından uzaklaştıkça kayıp oranları da artar. Enerji nakil hatlarında kayıplar yüzde 7 oranında dünya çapında kabul edilebilir bir standarttır. Denetim, kalite kontrol ve iş güvenliği mekanizmalarının zayıflığı, kayıp oranlarını yükseltmektedir. Her ne hikmetse denetimi sevmiyorsunuz, kalite kontrolü sevmiyorsunuz. Bundan dolayı da enerji nakil hatları kopuyor, direkler devriliyor, trafolar patlıyor, kazalar meydana geliyor, iş cinayetleri işleniyor.

Keban Barajı yarım asır önce inşa edildi ve o dönem sanayinin ihtiyacı için neredeyse tüm enerji Marmara Bölgesi'ne aktarıldı. Bugün, Malabadi Köprüsü yakınındaki Batman Barajı işletim hatasından dolayı sağlıklı üretim yapamıyor. Yöre halkı elektrik kesintilerinden dolayı mağdur edilmiştir. Yetkili bir ağızdan duymak istiyorum: Sorun nedir? Yetkililerden hesap sorulmuş mudur?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, bir cümleyle tamamlarsanız...

MAHMUT CELADET GAYDALI (Bitlis) – Bu üretim kaydını nereye ciro ettiniz? Normal üretime döndü mü veya ne zaman normale dönecektir? Üretilen toplam enerjinin yüzde kaçını Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde kullanılmaktadır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ayhan Altıntaş, buyurun lütfen.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcılarım, değerli bürokratlar ve de kıymetli hazırım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmamı birkaç başlık altında yapmak istiyorum. Birincisi, TEİAŞ'ın özelleştirme konusu. Sayın Bakanım, geçen sene de arz etmişim bu konuyu, şu anda bir sessizlik hâkim. Eğer bu sessizlik vazgeçildiği anlamına geliyorsa tebrik ediyorum ama vazgeçildiği anlamına gelmiyorsa TEİAŞ gibi tekel konumunda ve çok önemli bir kurumun özelleştirilmesinin yanlış olacağını, bugün benzeri bir yapı oluşturmak istersek 10 milyarlarca dolara ihtiyacımız olacağını belirtmek isterim. Kaldı ki TEİAŞ'ı özelleştirerek sermayeyi tabana yaymak istediğinizi söylüyorsunuz, bugünkü ekonomik koşullarda vatandaşlarımız elektrik faturalarını ödemekte bile zorlanırken hangi tabana yaymak istediğinizi anlayamıyoruz. Parası olanlara kâr etme imkânı sağlayacaksınız bu kârın bedelini tüm taban ödeyecek demektir. Bu durum, fakirden alıp zengine vermek anlamına gelir. Zaten vatandaşın elektrik faturasından canı yanmış, daha fazla nasıl ödeteceksiniz?

İkinci bir konu, Sayın Bakanım, burada gayretleri takdir ediyorum, gelişmeler var. Geçen sene biliyorsunuz, bazı olumlu şeyler oldu. Örneğin; TRT payının kaldırılması, kademeli fiyat tarifesinin uygulanması, günlük 8 kilovat tarife limiti; bunlar bizim de önerilerimizdi, bunları olumlu buluyoruz. Ayrıca, doğal gazda da bölgesel tarifeye bir an önce geçilmesini öneriyoruz.

Bir başka konu, Türkiye'nin yenilenebilir enerji kaynaklarından yeterince faydalanıyor olup olmaması. Burada Hükümetimizin gayretlerini biliyoruz, olumlu da buluyoruz ama daha fazlasına ihtiyacımız olduğunu düşünüyoruz. "Türkiye'nin karasal ve deniz üstü rüzgâr enerjisi potansiyeli 118 bin megavat seviyesindedir." deniyor. Mevcut kurulu gücümüz ise 10.607 megavattır. Yani rüzgâr potansiyelimizin yalnızca yüzde 10'undan azını kullanmaktayız. Yine, güneş potansiyelimizin ise yüzde 10'undan çok azını kullanıyoruz. Rakamlara baktığımız zaman, bugünkü enerji ihtiyacımızın

teorik olarak tamamını güneş enerjisi veya rüzgâr enerjisiyle karşılamamız mümkün görünüyor. Dolayısıyla, bütün bunlara bakarak ikinci bir nükleer santrale ihtiyacımız olmadığı da anlaşılıyor; bu konuyu da dikkatinize arz ediyorum.

“Nükleer” demişken, olayın tarihçesine bakacak olursak 1955 yılından başlayan bir serüvenimiz var. Başbakanlığa bağlı Atom Enerjisi Komisyonunun kurulmasıyla başlayan serüvenimiz pek sağlıklı işlemedi, kabul edelim. En son, Rusya’yla yapılan Akkuyu nükleer anlaşmasında da birtakım sıkıntılar var. Birincisi, teknoloji transferi yok. Ayrıca, Akkuyu Nükleer AŞ’nin üretilen elektrik de dâhil olmak üzere sahibi Rus tarafıdır; başka bir deyişle, bu santral Türk topraklarında bir Rus santralidir yani ne yerlidir ne de millî. Santralin kurulacağı Akkuyu sahasının yaklaşık altmış yıllığına şirkete tahsis edildiği bilinmektedir yani altmış yıl süreyle Rusya burayı istediği gibi kullanacak anlamı çıkıyor. İsterse liman kuracak, isterse havaalanı kuracak, eğer daha da fazlasını yapacak olursa ne gibi tedbirlerimiz var, çok merak ediyorum. Ayrıca, Rus tarafı biliyoruz ki bu bölgede keyfi ve disiplinsiz uygulamalarda da bulundu, daha önce bunu Türk şirketlerini kovdukları zaman gördük. Ayrıca, bu nükleer santralin ekonomik olarak da oldukça büyük maliyetleri var. On beş yılda garanti verilen üretim 12,35 sent üzerinden hesaplanırsa 35,2 milyar dolar tutmaktadır.

Bir başka ciddi konu, nükleer atıklar konusu. Bu Rus menşeli kullanılan yakıtın Rusya Federasyonunda yeniden işlenebileceğinden daha önce bahsedilse de tam olarak bilinmemekteydi. Alalecele hazırlanan ÇED raporuna bakıldığında ise sahada bir atık havuzunun oluşturulacağı, daha sonra bu atıkların Rusya’ya götürüleceği belirtilmekteydi ama bugün geldiğimiz noktada ise Ankara ili Polatlı ilçesinde bir atık bertaraf ve depolama yerleşkesi mera yerinin kullanılacağı belirtilmektedir. Bu durum vatandaşlarımızın hayatını tehlikeye atacaktır, bu, Polatlı halkı tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Bunu da bildirmek istiyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, AK PARTİ Grubundan Sayın Yaşar Kırkpınar’a söz veriyorum. Süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok kıymetli Komisyon üyelerimiz, çok Saygıdeğer Bakanım, Değerli Bakan Yardımcılarımız, kurumlarımızın kıymetli değerli başkanları, genel müdürlerimiz, değerli basın mensuplarımız; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, bütçenizin hayırlı ve bereketli olmasını ben temenni ediyorum. Sunumunuzu takip ettim, gerçekten “Türkiye’nin 2’nci yüzyılı” vizyonuna uygun, vizyon belgemizle ilgili bir perspektif çizdiniz. Ben size ve ekibinize gerçekten teşekkür ediyorum. Ayrıca, her şeyden önce, bölgemizde, mavi vatanda, Akdeniz’de, Karadeniz’de ay yıldızlı bayrağımızı dalgalandırarak 85 milyonumuzu başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere sizler gururlandırdınız, gurur duyduk, gerçekten gurur duyduk. Bu bizim için yüzyıldan beri büyük bir hayalimizdi, bu gururu gerçekleştirdiniz.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Gaz var mı gaz?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Tabii, gaz da var enerji de var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum. Burası ciddi bir komisyon.

Buyurun.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Şimdi, Sayın Bakanım, sondaj gemileri Türkiye için bir hayaldi. Şu anda dünyanın en iyi sondaj makineleri Türkiye’imizde. Bu sondaj makinelerinin alınmasında Sayın Berat Albayrak’a, size teşekkür ediyoruz, gerçekten ülkemiz için çok büyük bir kazanım.

Yine, az önce arkadaşımız “Gaz var mı gaz?” deyince, evet, doğal gaz keşfi yapıldı çok büyük bir oranda. Yine, elli yıldan beri bir arayış vardı, bu da yine bizim dönemimize, bizlere nasip oldu. İnşallah, bu doğal gazımızı da hedeflediğimiz gibi 2023’te ülkemizde de kullanmış olacağız.

Diğer taraftan, yine, enerjiden söz açılmışken enerji üzerinden yürüyelim. Ukrayna-Rusya savaşında Sayın Cumhurbaşkanımızın, ülkemizin almış olduğu ön ve inisiyatifle bu işler kolay olmuyor arkadaşlar, bu, güvenle, dış politikayı iyi yönetmekle olan bir şey. Türkiye’imiz, ülkemiz enerji üssü hâline geliyor, enerji “hub”ı hâline geliyor.

Yine, az önce bir arkadaşımız Rusya’yla alakalı “Sizin Rusya’yla ilişkilerinizle ilgili anlamıyorum.” dedi. Daha onu değil birçok şeyi anlamıyorsunuz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Enerji üssünü iyi...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Dolayısıyla bizim burada Sayın Cumhurbaşkanımızın yapmış olduğu, dış politikada yapmış olduğu bu girişimler neticesinde enerjimizin yüzde 99’una yakını dışarıdan alıyoruz dolayısıyla bugün eğer Türkiye enerji noktasında, enerji arzı noktasında bir sıkıntı yaşamıyorsa, bunu, bizim bölgemizde uygulamış olduğumuz dış politikanın bir eseri olarak görüyoruz.

Tabii, yine, sabahleyin konuşmacılar; bizim doğal gazla ilgili, elektrikle ilgili, sübvansiyonlarımızla ilgili birtakım ipe sapa gelmez ifadeler kullandılar. Şu anda Türkiye’de doğal gazın yüzde 75’ini hanelere devletimiz karşılıyor yani 100 TL’lik bir faturamız varsa bunun 75 TL’sini devlet ödüyor. Avrupa’ya baktığımızda, diğer ülkelere baktığımızda böyle bir şey görmeniz mümkün değil.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bu lütuf mu?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yine, elektrik enerjisiyle ilgili devletimiz yüzde 50’sini sübvansiyon ediyor dolayısıyla bunları söylemek, bunları ifade etmek lazım; bunlar sosyal devlet olmanın bir gereği, bunların altını özellikle çizmek istiyorum. Tabii ki bunlar bizim cebimizden çıkmıyor, yarın siz de iktidar olsanız sizin de cebinizden çıkmayacak eğer böyle bir şey yaparsanız ama bunları yapabileceğinizi hiç düşünmüyorum ben.

Değerli arkadaşlar, tabii, bunların hepsinin yanında, özellikle sabahleyin Cumhuriyet Halk Partili hatibin konuşması -bana göre sevdiğimiz bir arkadaş, şahsıyla ilgili herhangi bir problemimiz yok ama- tam bir talihsizlik örneği idi gerçekten. Hele özellikle bu bürokratlarımızın tehdide varan bir üslup kullanması hiç yakışık almadı. Ben bunu özellikle kınamak istiyorum.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Hiçbir tehdit yoktu.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yine değerli arkadaşlar, enerji arz güvenliğimizle alakalı bir iki cümle ifade edilmişti. Şu an enerjiyi dışarıdan alan, enerjiyi dışarıdan ithal eden ülkeler arasında en iyi enerji güvenliğine sahip olan ülkeyiz, enerji arzı güvenliğine sahip olan ülkeyiz. Dolayısıyla, bu arkadaşımız acaba Avrupa’dan mı bahsediyor yoksa Avrupa ülkelerinden mi bahsediyor? Zaten başka arkadaşlarımız da konuşmalarında Türkiye’de enerjiyle alakalı, doğal gazla ilgili herhangi bir problem olmadığını zaten ifade etmişti. Tabii, burada sadece bu bütçemizde değil bütün bütçe konuşmalarında ben aslında muhalefetin eleştirme noktasında bir çaresizlik içerisinde olduğunu da özellikle müşahade ediyorum, görüyorum. Niye? Çünkü biz tüm alanlarda çok önemli yenilikler yaptık, beklentilerin tamamını yerine getirdik. Asgari ücretten emekliye, EYT’den çiftçiye, sanayiciden KOBİ’lere, öğrencilerimizden kadınlarımıza, çocuklarımızdan çevreye, hayvan haklarından iç ve dış politikaya, enerjiden gıdaya tüm alanlarda çok büyük gelişmeler ve iyileştirmeler oldu. Tabii, bunları yaptık biz.

Zaman zaman -çok ilginç- muhalefet bize diyor ki: “Bu paraları nereden buluyorsunuz?” Bunlara da şahit olduk. Hayırdır arkadaşlar, yani yaptığımız şeyleri yapmamızı istemiyor musunuz? Sizler de daha önce bunları yapmamızı arzu ediyordunuz, bekliyordunuz. İşte, biz de halkımızın yararına olan bütün bu gelişmeleri kısa bir süre içerisinde gerçekleştirdik, inşallah gerçekleştirmeye de devam edeceğiz. Yoksa siz iktidar olma hayalinizden vaz mı geçtiniz? Bunun altını da çizmek istiyorum.

Arkadaşlar, yani gerçekten devlet yönetmek ciddi bir iş. Öyle Kandil’den talimat almakla devlet yönetilmez “Ben Başbakan olacağım.” deyip gayri ciddi bir duruşla da devlet yönetilmez, İngiltere’ye gömü bulmaya giderek de devlet yönetilmez, yine Amerika Birleşik Devletleri’ne hamburger yemeye giderek de devlet yönetilmez. Ben bunu da burada ifade etmek istiyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sizinki yönetti.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Özellikle denizlerimizde hidrokarbon aramaya başladığımızda ilk önce bizi durdurmak için tehdit etmeye kalkışanlar olmuştur. Tabii, buna muhalefet de şaşakçılık yapmıştı ülke içerisinde.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Tehdit yok, hiçbir tehdit yok.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Biz de bu ihanet korosuna diyoruz ki: “Arayamazsınız.” dediniz aradık, “Bulamazsınız.” dediniz bulduk. Şimdi de nasıl bulduysak öyle de çıkaracağız. Türkiye’yi enerjide bağımsız hâle getirmek için her türlü adımı atacağız, bu yoldan asla geri dönmeyeceğiz. Türkiye’nin yarınları için attığımız her adımı tarihi sorumluluğumuzun farkında olarak bizler atıyoruz. Bu farkındalığımızın en güzel örneğini ise gemilerimize ceddimizin isimlerini vererek yapıyoruz. Ülkemizin ilk sondaj gemisine çağ açıp çağ kapatan cihan padişahı Fatih’in, ikinci gemimize seferleriyle Doğu Akdeniz’e Osmanlı sancağını diken Yavuz’un ve üçüncü sondaj gemimize de Avrupa’ya “Muhteşem Süleyman” olarak nam salmış Kanuni Sultan Süleyman’ın ismini verdik. Bitmedi, onlar da isimlerine layık, yakışır şekilde, inşallah, çalışmalarını yürütüyorlar, devam ediyorlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Denizlerimizdeki bir başka hamlemiz de bayrağımızı taşıyan ilk yüzer doğal gaz depolama gemimizi de Ertuğrul Gazi olarak belirledik. Daha birçok gelişme, daha birçok yenilik var. Sizler bizi takip etmeye devam edin. Siz TOGG’a da “Açamazsınız, üretemezsiniz.” demiştiniz, İHA’lara, SİHA’lara da aynı şeyi söylemişsiniz, “Uzaya da gönderemeyiz.” demiştiniz ama biz bunların hepsini başardık.

Ben teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli Bakanım, bütçemiz tekrar hayırlı uğurlu olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, yeni bir liste oluşturacağım.

Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Süleyman Girgin’e söz vereceğim. HDP’den talepte bulunan Ömer Öcalan’a söz vereceğim, İYİ Parti’den Naci Cinisli Bey’e söz vereceğim, AK PARTİ’den de Ekrem Çelebi Bey’e söz vereceğim.

Şimdi, Süleyman Bey’den başlıyoruz.

Buyurun Süleyman Bey.

Süreniz on dakikadır.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Enerji-ekonomi-çevre bizim işimiz bu üçlüyü dengede tutabilmek Sayın Bakan. Çevreyi katlederek enerji üreteceksek yaşam imkânlarımız elimizden gittiğinde enerjii ne yapacağız? Enerjii üretemezsek yaşayamayacağız. Ekonomiyi enerjiyle beslemediğimiz takdirde insanların karnını nasıl doyuracağız? Uсталık bunları bir potada eritebilmekten geçer. İktidarınız döneminde yatırım yapanın maliyetini ilk düşüreceği ve kârını en fazla seviyeye çıkaracağı kalem ne yazık ki insan hayatı olmuştur. Örnek redevans sistemi. Bu sistemle, ileri teknolojinin tercihi yerine en ucuz teklifi veren ya da en yüksek tarifeyi teklif eden yatırımcı işi almaktadır. Ne yazık ki hâlâ bu sistemde ısrar ediyorsunuz. Değerli milletvekilleri, Anayasa'ya göre madenler devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için gerçek veya tüzel kişilere devredebilir. Ancak AKP döneminde bu istisnai durum genelleşmiş olup neredeyse tüm madenler devredilmiştir. Özelleştirmelerle halkın ortak malı olan madenler yandaş firmalara peşkeş çekilmiştir. Havza madenciliğinden vazgeçilmiş, rezervler paramparça edilmiş, bunun sonucunda kaynak kaybı, büyük çapta üretim yapılamaması, verimsizlik ve iş kazalarında artış gibi pek çok konuda olumsuzluk ortaya çıkmıştır. Özelleştirmelerle kamu kurumları kapatılmış, kalanlar ise iyice işlevsiz hâle getirilmiş ve madencilik kültürü kaybolmuştur. TKİ'nin bugün kendi ekipmanı ve işçisiyle üretim yapacağı doğru dürüst bir kömür sahası neredeyse kalmamıştır.

Değerli milletvekilleri, neoliberal politikaların uygulanması sonucu madencilik sektöründe yaşanan iş kazaları katliam boyutuna ulaşmıştır. Sayın Bakan, haftalar önce patlamanın meydana geldiği Amasra'da dediniz ki: "Soma'daki patlamanın ardından alınan tedbirlerden sonra iş kazaları bıçak gibi kesildi." Hayır Sayın Bakan, cumhuriyet tarihinde madenlerde gerçekleşmiş toplu ölümlerin üçte 2'si sizin döneminizde meydana geldi, sorumlusu da sizsiniz ve sizin iktidarınız. Son yıllarda yaşanan Soma, Ermenek, Elbistan maden kazalarının bir nedeni yapay olarak bölünen kömür sahalarında yapılan üretimdir. Bu örnekler göstermektedir ki havzalarının bölünüp parçalanması bütüncül planlamanın yapılamamasına ve iş kazalarına neden olmaktadır. Bu nedenlerle havza madenciliği, işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından da olmazsa olmaz bir gerekliliktir. Bartın Amasra'da 14 Ekim 2022 tarihinde Türkiye Taşkömürü Kurumuna ait kömür işletmesinde grizu patlaması sonucu 42 işçimiz yaşamını yitirdi, 11 işçi ağır yaralandı. Siyasi iktidarın uyguladığı özelleştirme politikaları nedeniyle 2005 yılında Amasra'daki kömür rezervinin çok büyük bölümü bir şirkete önce redevansla 2019 yılında ise ruhsat devri yöntemiyle verilmiştir. Şirkete devredilen saha, rezervin yüzde 97'sidir. 2019 yılı Sayıştay raporuna göre, firmanın bugüne kadar sahadan üretilen beyan ettiği kömür bulunmamaktadır. Sözleşme gereğince ödemesi gereken redevans bedellerini de bugüne kadar çeşitli gerekçelerle ödememiştir. Şirket kendine verilen sahada üretim faaliyeti yapmamakla birlikte, ocakların havalandırılmasını sağlayacak bir havalandırma sistemi de kurmamıştır. Kamu kurumu olan TTK havzanın bir köşesine sıkıştırılmıştır, daha da vahimi Kurumun hâlen çalıştığı yer altı işletmesinin alt kotları da aynı firmaya verilmiştir. Yapılan sözleşme gereği eksi 400 kotun altı söz konusu firma tarafından işletilecektir, tabiri caizse Kurumun ayaklarının altı oyulmuştur Sayın Bakan. Buna son verilmelidir, ülkemiz maden rezervleri her yönüyle yeniden değerlendirilmelidir. Kısa, orta, uzun vadeli ülke ihtiyaçları göz önüne alınarak stratejik madenler ve maden havzaları belirlenmeli, çevre ve insan sağlığını temel alan bir maden üretimi kamu eliyle bu doğrultuda yapılmalıdır. Aksi hâlde, milyonlarca yılda oluşan ve tükenen doğal kaynaklarımız başkalarının yararı için üretilebilmek durumunda kalacaktır, kaynaklarımız yok edilecek, çevre yıkımı yaşanacak, iş kazaları artarak sürecektir; bunun adı "sömürge madenciliği"dir.

Değerli milletvekilleri, bir noktayı da vurgulamak gerekiyor; sektörde denetim özelleştirilmiştir. Kamusal bir görev olan denetimin piyasalaştırılmasıyla riski çok yüksek olan sektörde iş kazaları önlenemez olmuştur. Son yaşanan Amasra faciası bunun en somut kanıtıdır. Ücretini işverenden alıp

o işveren ve iş yerini denetlemek kadar sakıncalı bir durum olamaz. Nitekim, Çalışma Bakanı bile bu durumun vahametini kavramış ve yeni bir düzenleme yapılacağını beyan etmiştir. Nasıl bir sistem kurulacağına meslek odaları ve sendikalarıyla görüşerek karar verilmelidir, aksi hâlde yine eksik bir düzenleme olacaktır.

Değerli milletvekilleri, enerji sektöründe planlama son derece önemlidir ve sektörde kamunun temel aktör olarak yer alması gerekir. Son gelişmeler bu gerçeğin bir kanıtı niteliğinde olmuştur. Enerjinin halkımıza ve sanayiye ucuz, güvenli ve sürekli biçimde sağlanması açısından serbest piyasa işleyişinin ve özel sektörün yetersiz kaldığı ortaya çıkmaktadır. Dünyada Almanya ve İngiltere’de enerji sektöründe kamulaştırmalar yeniden gündemdedir. Hâl böyleyken, 2023 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı’na enerjide yeni özelleştirme uygulamaları niye konulmuştur? TEİAŞ’ın halka arz yoluyla özelleştirilmesi ve bazı HES’lerin özel sektöre devredilmesi niçin tercih edilmektedir? Vatandaşın ve sanayicinin enerji faturaları el yakıyorken AK PARTİ iktidarında elektrik dağıtımında yaptığınız özelleştirmelerin hatalı olduğunu neden kabul etmiyorsunuz? Özelleştirilen bazı dağıtım şirketlerinin finansal açıdan dar boğazda olması sistemin aslında iflas ettiği göstergesi değil midir? Enerjide yanlış politikaların sonucu, bugün vatandaşın karşı karşıya olduğu yüksek faturalar ve sanayide enerji maliyetlerinin yükselmesidir. Yirmi yıllık iktidarınızda bu soruna çözüm bulmak bir yana, uyguladığınız politikalarla enerjide sorunların daha da artmasına neden oldunuz.

Sayın Bakan, çok zamanlı elektrik tarifesine dair bazı sorularım olacak. Ülke genelinde çok zamanlı yani 3 tarifeyi tercih eden kullanıcıların abone grupları bazında sayıları nedir? Çok zamanlı tarife fiyatlarında yapılan değişiklik hangi ihtiyaçtan kaynaklanmıştır, kullanıcılar aleyhine yapılan bu değişiklik kimlere fayda sağlamıştır? EPDK tarafından çok zamanlı tarife fiyatlarında kullanıcılar aleyhine yapılan değişiklikle bu tarife grubunu tercih eden özellikle mesken aboneleri, görevli tedarik şirketleri tarafından birim fiyatlar konusunda bilgilendirilmiş midir? Aboneler gerekli bilgilendirme yapılmadıysa bir anlamda kandırılmış olmuyor mu? Çok zamanlı tarifeyi tercih ederek elektrik şebekesinin “puant” saatlerinde oluşan yükü hafifleterek elektrik sistemine katkı sağlayan mesken aboneleri, uygulanan tarife yapısıyla âdeta cezalandırılmış olmuyor mu? Aynı apartmanda ve yan yana iki dairede komşu olan meskenlerden tek zamanlı tarifeyi tercih eden abone kademeli tarifeden yararlanırken diğersinin çok zamanlı tarifeyi tercih etmesi nedeniyle bu haktan mahrum bırakılması taraflar arasında ayrım yapılması anlamına gelmez mi?

Sayın Bakan, ayrıca, lisanssız üretimde ihtiyaç fazlasının sisteme bedelsiz aktarımıyla ilgili de sorularım olacak. İhtiyaç fazlası üretimde sisteme bedelsiz aktarılması öngörülen kısım için lisanssız üretim başlangıç tarihi olan ikincil mevzuatın devreye giriş tarihi 2011 değil de neden 12/5/2019 tarihi baz alınmıştır? Üstelik 12/5/2019 tarihinden önce inşa edilen tesislerdeki üretimin neredeyse tamamı ihtiyaç fazlası olarak sisteme aktarılarak YEKDEM mekanizmasıyla ABD doları/sent üzerinden ödemeleri yapılırken geçmişin bu kısmının göz ardı edilmesinin arkasında hangi nedenler vardır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Geriye dönük uygulamayla kazanılmış hakların geri alınması hukuken sorun teşkil etmez mi? Yasal mevzuat düzenlemeleri doğrultusunda inşa edilmiş tesisler için geriye dönük olarak şartların değiştirilmesi yatırımcıların kamu idaresine karşı güven duygusunu sarsmaz mı? 12/5/2019 tarihinin baz alınmasıyla, bu tarihten önce ve sonra benzer yatırımı yapan gerçek ve tüzel kişiler arasında ayrımcılık yapılmış olmuyor mu?

Bütçeniz hayırlı olsun, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Evet, Şimdi, HDP'den Sayın Ömer Öcalan.

Buyurun.

Süreniz beş dakika.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) – Evet, Sayın Bakan, ben de biraz kendi bölge­meden bahsedeceğim, Urfa'dan bahsedeceğim ama öncesinde, yani şehirlere, ilçelere doğal gaz boru hatlarının döşenmesi tabii ki de normal, yirmi yıldır iktidarsınız; bunlar lütuf değil yani halktan toplanan vergilerle tabii ki bu hizmetler yapılacak ve daha fazlasının da yapılması gerekiyor. Bizim burada muhalefet olarak temel eleştirilerimiz tabii ki olmayanlar, yapılmayanlar, eksiklikler, yetmezlikler; bunları biz muhalefet olarak burada tartışacağız, konuşacağız, söyleyeceğiz yani bunlardan da geri durmamamız lazım. Sürekli bir alkış bekliyorsunuz ama eksiklikler de çok fazla.

Urfa bir tarım şehridir. Ben Tarım Bakanlığının bütçesinde de buradaydım, mazotun litresi -orada da söyledim- 25 lira civarında Sayın Bakan, benzinin litresi o civarda, doğal gazla ısınmada konutlardaki faturalar birkaç kat arttı geçen seneye göre. Şimdi, diyeceksiniz ki dövizden kaynaklı, uluslararası piyasadaki enerjiden kaynaklı yansımalarıdır bunlar. Peki, kuru kim zıplattı, döviz kim zıplattı? Hangi politikalar zıplattı? Uluslararası alanda diğer Avrupa ülkelerinden bahsediyor AKP'li milletvekilleri, orada bir artıyorsa burada iki artıyor yani bunu da böyle bilmek lazım. Geçen sene 8-9 lira olan dolar Őu an 18 liranın üzerindedir yani bunları da görmekte fayda var, yanlış politikalarıdır bunlar ve bunlardan da geri dönmeyeceğiniz maalesef görüyoruz.

Urfa bir tarım şehri olduğu kadar aynı zamanda enerji üretim şehridir. Büyük, devasa barajları vardır ama Urfa'da büyük bir enerji sorunu vardır. Bakınız, Viranşehir tarafı, Viranşehir'in yanında Ceylanpınar, Ceylanpınar'ın yanında Kızıltepe ilçeleri vardır. Büyük bir kısmı yüzlerce metre yerin altından su çıkarıyorlar ve bu suyu çıkarmak için de enerjiye ihtiyaç vardır. Bu enerjide bir yetmeme durumu ya da faturaları karşılamama durumu ortaya çıkıyor, bunlar hep sorundur. Bu çiftçilerin bu maliyetlerini, bu girdi maliyetlerini karşılamak için ne yapmak gerekiyor? Enerji Bakanlığı ve Tarım Bakanlığının ortak bir çalışmayla çiftçinin üzerindeki bu yükü ortadan kaldırması lazım. Şimdi Sudan'da, orada burada tarım ihaleleri, arazi ihalelerine gidiliyor. Bakınız, Harran Ovası, Mezopotamya Ovası bu ülke gibi birkaç ülkeyi besler, o bölge sadece 15 milyon civarında insanı besler, buna dönük politika geliştirmek lazım.

IMF'den kurtulduğunuzu söylüyorsunuz ama yerelerde IMF'cikler yarattınız. DEDAŞ; büyük bir toplumsal sorun hâline gelmiş. Tarım destekleri DEDAŞ'ın hesabına aktarılıyor Sayın Bakan. Tarım desteği çiftçinin hesabına aktarılması gerekirken gösterilen borç gerekçeleriyle DEDAŞ'ın hesabına aktarılıyor, bununla ilgili yapılacak şeyler vardır. DEDAŞ bu özgünlüğünü, bu dokunulmazlığını kimden alıyor, kimin himayesi altında? Tabii, bu bahsettiğimiz 4-5 şehir DEDAŞ, diğer illerde VEDAŞ var, farklı yerlerde farklı kurumlar var, bunların âdeta bir dokunulmazlığı vardır. Bu özelleştirme yöntemiyle insanları yerel IMF'ciklere devrettiniz, insanlar tefecilerin eline düştü.

Bakınız, enerji üretiminde Urfa'da Atatürk Barajı belki büyük oranda tamamlandı ama kanallar yapılmadı. Kanallar yapılmayınca da sulama imkânı ortaya çıkmadı. İstenilen oranda kanal yapılmadı, buna dönük bir şeyler söylemeniz lazım.

Bir de güneş enerjisi Urfa'da merkezî bir konumda. Yani yılın on iki ayı neredeyse güneş görür. Bunu teşvik etmekte fayda var ama yanlış teşvik yapmamak lazım. Küçük, yerel, köylü, çiftçi üreticilerini desteklemekte fayda var. Bakınız, kimi istismarlar da olmuş. Yani nasıl? Fabrika çatılarına, bahçelerine bir şeyler yapılmış, paneller döşenmiş ama fabrikada üretim yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) – Bunların da, tabii ki bu istismaların da önüne bu Bakanlığın geçmesi gerekiyor. Eğer bir fabrika varsa, bir işletme varsa, sanayi sitesinde bununla ilgili bazı faaliyetleri varsa tabii ki bunu da Bakanlığın ya da diğer bakanlıkların, ilgili kurumların denetlemesi gerekiyor ki orada kurunun yanında yaş da yanmasın. İşte, bu son lisanssız olan tesislerin iptal meselesi kurunun yanında yaş da yaktı, bu noktada güneş enerjisiyle ilgili sanayiler, fabrikalar, işletmelerle ilgili mevzuatı gözden geçirmek gerekiyor.

Saygılar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

İYİ Partiden Sayın Adnan Sezgin'e söz veriyorum.

Buyurun lütfen Sayın Sezgin.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar; Rusya'nın enerji tedarikinde pek güvenilir bir ortak olmadığı izlenimi kuvvetleniyor. Sayın Cumhurbaşkanının Putin'le şahsi kader dayanışması içinde olması Türkiye'nin enerji mimarisini, enerji güvenliğini şekillendirmemelidir. Putin ve Rus yönetimi için bu tür ilişkiler geçici, enerji bağlantıları kalıcıdır. Rus gazının Avrupa'ya ulaştırılması için Türkiye'nin "hub" hâline getirilmesi yönünde Putin tarafından bir öneri gündeme getirildi. Sayın Bakan, siz konuşmanızda "hub" dediniz ama Rus teklifine değinmediniz. Türkiye'nin enerji "hub"ı olmasını elbette isteriz ancak Rus teklifi gerçekçi değildir. "Hub" olmamız için sadece Rus gazı yeterli değildir, birçok koşul gerekmektedir. Uzun yıllar sürecek teknik çalışmalar meselesi bir yana, Rusya'dan gaz almaktan sakınan Avrupa Birliği niye Türkiye üzerinden Rus gazı alacaktır? Bu konudaki görüşünüzü merak ediyorum. "Nord Stream" Kuzey Akım 1 ve 2'nin kapasiteleri 110 milyar metreküptür. Rus projesi için bu miktar gazın tümünün Türkiye'ye aktarılması ön koşuldur. Böyle büyük bir düzenleme ne kadar sürede gerçekleşebilir?

Konuşmanızda, TANAP'ın kapasitesinin 2 misline çıkartılmasından söz ettiniz. Evet, TANAP'ın kapasitesi 32 milyar metreküpe çıkartılabilecek şekilde tasarlanmıştır ama bu ne kadar süre alacaktır?

Nükleer enerjide de Akkuyu'dan sonra, Sinop ve 3'üncü bir santral için Ruslarla görüşüldüğü açıklamaları endişe vericidir, doğal gazla ilaveten bir de bu. Hiçbir makul ülke kendini tek bir ülkeye bu denli hayasızca bağlamaz, bağlıyorsa bu sömürgeleşmedir. Bizatihi, Akkuyu Santrali Projesi ciddi kaygı yaratmaktadır. Akkuyu Anlaşması Ekim 2010'da yürürlüğe girmişti; bu tarihten sonra, 2016'da Akkuyu'ya mevzuatımıza aykırı olarak stratejik yatırım vasfı ayrıcalığı tanınmıştır. Sorum şu: 2010 tarihli orijinal anlaşmaya hangi ilave metinlerle değişiklik getirilmiştir, hangi ek tavizler verilmiştir? Santralin sahiplik statüsü, sahipliğin paylaşımı ne durumdadır?

Sayın Bakan, petrol fiyatlarındaki artışı 2020 yılını baz alarak aktardınız. Aslında 2020 yılı öncesinde 100 dolar üstü fiyatları gördük ve buna mukavemet ettik. Doğal gazda ise fiyat artışı gerçekten çok yüksek. Sayın Bakan, Ruslarla gaz sözleşmelerinin sona erdiği 2021 sonundan önce Ruslarla sabit fiyattan devam edecek yeni bir sözleşme imzalamadığınız için pişman mısınız? Böyle bir anlaşma bizi fiyat artışlarından koruyacaktı.

Libya'yla ekim ayının başında Hidrokarbon Alanında İşbirliği Mutabakatı imzalandı. Bu metin neyi öngörmektedir?

İsrail ile Lübnan arasında varılan uzlaşi hakkında ne düşünüyorsunuz? Uzlaşi, bölgenin doğal gazının Türkiye üzerinden taşınması tasavvuruna katkı sağlar mı?

Sayın Bakan, bereketli Aydın topraklarını zehirleyen bir JES sorununuz var. Çevre Bakanlığının siparişiyle hazırlanan raporlarda bile mevcut JES'ler konusunda onlarca uyarıya yer verilmiştir ancak ne Çevre Bakanlığı ne de Enerji Bakanlığı tarafından düzeltici adımlar atılmaktadır. Aydın'ı katlederek topyekûn JES santraline çevirmeniz hâlinde elde edeceğiniz enerji tek bir nükleer santralin 1,5 ünitesinin üreteceği enerji kadar olacaktır. Aydın'da esas itirazımız, denetimsiz yatırımlara ve uygulamalara, bunların insan, tarım ve çevre üzerinde yarattığı ağır tahribatadır. JES'lerin yarattığı ve ispatlanmış tahribata ilişkin görüşünüz nedir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) - Bu üretim, neden olduğu zarara, ağır maliyete değer midir?

Sayın Bakan, ihmal ve sorumsuzluk neticesinde Amasra'da yaşanan vahim kazanın acısı yüreklerimizdedir. Bu konudaki sorulara net şekilde cevap vereceğinizi ve Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürünü niye bugün yanımıza almadığınızı izah etmenizi bekliyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

AK PARTİ'de bir isim değişikliği yapacağız Kemal Bey'in diğer gruba katılması gerektiği için.

Sayın Kemal Çelik'e söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri ve Enerji Bakanlığımızın çok değerli bürokratları; Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülen Enerji Bakanlığı bütçesinin hayırlı uğurlu olmasını öncelikle diliyorum.

Enerji, gerçekten, dünyada çok önemli bir sektör hatta savaşlara ve terör eylemlerine neden olan bir sektör. Şöyle diyebiliriz: Türkiye'nin bir terörün hedefi olmasının ve terör olaylarına maruz kalmasının belki de en önemli unsurlarının arka planından biri de enerjide gerçekten bağımsız bir ülke, egemen bir ülke olarak gereğini yapmamız, 50 milyar civarındaki enerji ithalatımızı azaltacak önemli tedbirleri almamızdır. Örneğin, Libya'yla yapılan münhasır ekonomik bölge olayı ve mavi vatan... "Mavi vatan" diye bir kavram 2015'ten önce maalesef yoktu. Sayın Bakanım, teşkilatınızın başkanlığında, mavi vatan... Yani denizlerdeki haklarımıza sahip çıkan eylemler bugün Türkiye için sorundur ama biz çalışmaya devam edeceğiz. Araştırma ve sondaj gemilerine bizzat sahip olmamız, kiralamamız çok önemli bir unsurdur, doğal gazı aramamız ve bulmamız çok önemli bir unsurdur, Türkiye'yi enerji dağıtım merkezi, enerji dağıtım üssü hâline getirdiğiniz kurumlarımızı da ayrıca tebrik ediyorum. Yani saymaya gerek yok. BOTAŞ'ından tutun, Türkiye Petrollerinden tutun, gerçekten fonksiyonel kurumlarımız var, övünülecek kurumlarımız var; eleştirilecek değil takdir edilecek kurumlarımız var Bakanlığınızda, onun için sizlere şükran borcumuz vardır.

Hatta burada garipseyerek dinliyorum ki nükleer santralimiz aynı zamanda bizim nükleer teknolojiye sahip olacağımız bir durum ama maalesef nükleer santral yapmamız da eleştiriliyor. Bir kısmı direkt karşı çıkmıyor, bir kısmı da "Niye Ruslara verdiniz ya, niye Amerikalılara vermediniz?" der gibi yapıyor. Bunlar çok ilginç şeyler, maalesef bunun cevabı bile yoktur, cevabı bile yoktur bunun.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Ne alakası var?

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Destek vermeniz lazım, anlamıyorsunuz, öğrenmiyorsunuz, öğreneceksiniz.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Ne alakası var, ne alakası var? Kafa basmıyor.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – CHP ağzıyla da konuşmayın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sakin olun.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Ne demek “CHP ağzıyla konuşmayın.” demek ne demek?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değişik fikirler olacak tahammül edeceğimiz birbirimizin fikirlerine. Rica ediyorum...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Ne demek “CHP ağzı”?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Edep, edep!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Heyecanlanmanıza gerek yok, bir hakaret söz konusu değil, hatip fikrini söylüyor.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Ne demek CHP ağzı?

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Ayıp ya!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ne demek CHP ağzı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rica ediyorum.

Kemal Bey, devam edin lütfen.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Sayın Bakanım, değerli arkadaşlarım; bu nedenle enerji konusunda bağımsız bir ülke olarak, egemen bir ülke olarak çalışmalarınızı takdir ediyoruz ve devamını bekliyoruz.

Ben -burada arkadaşlarımızdan bazıları konuştu- Amasya maden kazasıyla ilgili de kısaca bahsetmek istiyorum, orada Komisyon üyesiyim Sayın Bakanım, bazı tespitlerimi size de aktarmamda fayda olduğunu düşünüyorum. Bu kazanın, buradaki muhalefetteki bazı arkadaşlar da belirttiler, havalandırmanın burada bir etken olduğu gözüküyor ve şöyle bazı tespitlerim var: Bu madenlerin üzerindeki Enerji Bakanlığı teşkilatları yani Türkiye Taşkömürü Kurumu gibi bir de Çalışma Bakanlığı burada çok önemli. Bu 2 bakanlığın ve Çalışma Bakanlığı müfettişlerinin, Enerji Bakanlığı müfettişlerinin, iş güvenliği müfettişlerinin önerilerinin kesinlikle uygulanması konusunda Sayın Bakanım çok daha titiz olmamız lazım. Bir de şöyle bir şey gözüküyor: Norm kadro olayı bazı yerlerde tam uygulanmamış, norm kadroya da kesinlikle uymak gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca Sayın Bakanım, bir de cezalar... Eğer o maden kazalarında cezalar varsa bu cezalar karşısında ne yapmak gerekiyor? Bir, yerinde müfettişler bunu düzelttiriyor ama bir de para cezası veriyor Sayın Bakanım, bu para cezası sanki yetersiz gibi gözüküyor, bunu dikkate almak lazım. Bir de kapatma var, kapatma olduğu zaman hemen mahkemeye gidiliyor, bu mahkemeye her konuda gidilmemesi gerekiyor yani bazı konularda mahkemeyi önleyecek şeyler de yapmak lazım diye düşünüyorum. Bu konuda da gerekirse yasal olarak bir düzenleme yapılması gerektiğini düşünüyorum. Buradan bir de anladığımız konu var nükleer santrallerle ilgili -tekrar bir daha geleyim- Sayın Bakanım, Avrupa bugün nükleer santralleri Rusya da doğal gazı kesince tekrar açmaya başladı, maden ocaklarını tekrar açmaya başladı

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, süreniz dolmuştur.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Bunu da tekrar belirtiyim diyorum ve yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye, bir şey söyleyeceğim.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Siz yapın açıklama o zaman.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben açıklama yapacağım, siz iletiniz bana sözü.

Değerli arkadaşlar, Kemal Bey az önce “CHP ağzı” şeklinde bir ifade kullandı. Hukuken hakaret olmayabilir ama nezaketen kullanılmaması gerekir diye düşünüyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ne var onda Başkanım ya?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Edep, edep!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Biz AK PARTİ ağzıyla konuşuyoruz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yeter ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bütün partiler saygındır, hepsi demokrasimizin kurumlarıdır, herkesi tabii buna davet ediyorum şimdi bu taraftan da doğrusu çok farklı sözler duyuyoruz, diğer taraftan da; her şeyi konuşalım...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yani CHP ağzıyla konuşmak kötü bir şeyse...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye Yaşar Bey, ya müsaade edin, bitireyim. Değerli kardeşim, ya yapmayın ya! Yapmayın lütfen ya!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Edep edep. Yeter ya!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) CHP ağzıyla konuşmak kötü bir şey mi?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Şu kadar tecrübesi olan insanın söylediği lafa bak.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Mehmet Bey, bir müsaade edin bitireyim sözümü.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bu kadar siyaset yapmış, tecrübesi var...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, her türlü fikri konuşacağız, tartışacağız. İçerik olarak da kimseye müdahale ettiğimiz yok, herkesin fikri kendisine güzel ama usul ve üslup konusunda ortak hareket etmemiz lazım. Hepimizin buna sahip çıkması lazım. Kim yaparsa yapsın ortak bir tavır sergilememiz lazım. Bunu bir kez daha ifade etmiş olayım.

Sayın Kamil Okyay Sındır’a şimdi söz vereceğim, ardından HDP’den Dirayet Dilan Taşdemir, sonra İYİ Parti’den Sayın Naci Cinisli, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Halil Öztürk, AK PARTİ’den de Bekir Kuvvet Erim şeklinde devam edeceğim.

Sayın Kamil Okyay Sındır, süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın, başta Sayın Bakan olmak üzere, çok değerli bürokratları ve bağlı kurum ve kuruluşların çok değerli temsilcileri, başkanları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben sözlerime öncelikle... Her zaman bunu eleştirmişimdir, bir kez daha eleştireceğim. Bu Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının adına benim takıntım var; “tabii kaynaklar” ifadesi kanımca doğru bir ifade değil. “Doğal varlıklar” demenin, hem Türkçe açısından hem de kaynağı bir meta olarak değil de bir varlık olarak görmenin ve sömürülen bir değer değil de değer verilen bir unsur olduğu anlayışının Bakanlık adıyla da vurgulanması doğru olacaktır diye düşünüyorum; öncelikle bunu belirtmek istedim.

Şimdi, Sayın Bakan, sizin 2023 yılı bütçenizi de inceledim. Oldukça büyük bir artış var, merkezî yönetim bütçesindeki 2022 yılı bütçesine göre artış oranı itibarıyla. Hatta 2022 yılı ek bütçesi de dâhil, onun üzerinde bile çok ciddi bir artış var. Şöyle ki: 2022 yılı bütçesine göre merkezî yönetim bütçemizdeki artış oranı yüzde 155,3, sizde yüzde 254,2. Bu önemli ama bu artışa bakarken dikkatimi çekti, 2023 yılı bütçe ödeneğiniz 18 milyar 861 milyon lira. Bu başlangıç ödeneğinin 15 milyar 772 milyon liralık kısmını yani yüzde 84’lük kısmını -az önce Sayın Bakan Yardımcımıza da geldim,

sordum, bir yanıt gelmediği için buradan sorma ihtiyacı duyuyorum yani nasıl yanıt alamıyorum, onu da merak ediyorum çünkü- bütçenizin yüzde 84'lük kısmı programlar itibarıyla "Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi Programı" altında yer alan, ekonomik sınıflandırmaya göre ise "mal ve hizmet alımı giderleri" altında "Tüketime yönelik mal ve malzeme alımları" başlığı altında bir ödenek, bu ödeneğin ne olduğunu, detayını öğrenmek istiyorum sizden ve geçen yıla göre de oldukça büyük bir artış olarak görünen bu ödeneği sormak istiyorum; bir.

İkincisi, bu bütçe teklifinizin gerekçesinde performans programınızdan bazı veriler var. Mesela diyorsunuz ki: "Enerji verimliliği alanında bu enerjinin verimli kullanımının sağlanması, alt program hedefi. Bunun performans göstergelerinden 2 no.lu performans göstergesi, enerji verimliliği alanında destek verilen projeler sonucu oluşan enerji tasarrufu miktarı." 2023 yılında 15 bin hedef koymuşsunuz TEP olarak, 2024'te bu 11.670'e düşüyor. Neden düşüyor enerji tasarrufu miktarı? Sonra 2025 tahminini de 31.290'a çıkarıyorsunuz. Bu değişkenliğin, iniş çıkışın izahatını istiyorum.

Diğer alt program hedefi, enerji ve üretimde yenilenebilir kaynakların oranının artırılması ki yenilenebilir kaynakların elektrik üretimindeki payı yüzde 41,7; gerçekleştirme tahmininiz bu 2022 için. 2023'teki hedefiniz yüzde 41,5 yani gerçekleşme tahmininin altında bir pay öngörüyorsunuz yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik üretimindeki payına. Tabii, bu kaynakların toplam kurulu güç içindeki payının da 2022 yılı Ekim sonu itibarıyla yüzde 54,1 olduğunu kendi sunuş konuşmanızda belirtmişsiniz. Burada neden düşük bir hedef ortaya koydunuz? Yoksa bu hedef revize edilmedi mi de bundan kaynaklanıyor?

Yine, elektrik enerjisi üretimindeki yerli kaynak payı, enerjide dışa bağımlılığın azaltılması alt programında 2022'deki gerçekleşme tahmini yüzde 57,8 iken bunu 2023'te 57,7'ye düşürmüşsünüz hedef olarak. Bunları belki önemsemediniz ama buraya koyuyorsanız ve Bakanlığınızın bütçe gerekçeleri içerisinde yer alıyorsa önem vermeniz gerekir diye düşünüyorum.

Sayın Bakan, en temiz enerjinin tasarruf edilen enerji olduğunu, verimli kullanılan enerji olduğunu hepimiz gayet iyi biliyoruz. Enerji verimliliğini, enerji tasarrufunu, bu konudaki uygulama politikası anlayışımızı, enerji fiyatlarını fahiş bir düzeye çıkararak vatandaşı çaresizliğe terk ederek mi sağlamaya çalışıyorsunuz yani enerjiiyi daha verimli kullanmak bu sayede mi mümkün olacak, enerjiiyi tasarruf edebilmek bu sayede mi mümkün olacak? Bakın, Brent petrolün dünya piyasasındaki 2018 varil fiyatı yaklaşık 70 dolar. Endeks olarak 2018'i 100 alırsak 2022 yılında, bugün itibarıyla Brent petrol 93 dolar, yani 100 endeks alırsak 2018'i, 132 olmuş Brent petrol. Aynı şekilde, doğal gaz metreküpü dünya piyasalarında 3 dolarken 3,82 olmuş, yani 100 endeksi 127 olmuş. Bakın, bizde benzin ne olmuş mesela, aynı endekse endekslerseniz benzini 6,24 lirayken 22,85'e çıkmış, yani 100 olan endeks 2018'de 366'ya çıkmış, yani dünya piyasasında Brent petrolün 3 mislinden daha fazla bir artış var. Motorin 5,24'müş, 24,96'ya yani 100'ken 460'a çıkmış, onda da yaklaşık 4 kat bir artış var. Doğal gaz 100 endeksi 566 olmuş, dünyadaki artış 127'ye çıkarken bizde 566'ya çıkmış, dünya piyasalarının neredeyse 4 katı, 5 katı. Yani, sizce, bu fahiş fiyat artışları kabul edilebilir mi, yoksa gerçekten enerji tasarrufunu, enerji verimliliğini, bu sayede yüksek fiyatlar üzerinden kısmayı mı daha çok düşünüyorsunuz?

Sayın Bakan, enerjinin iş yapabilme kapasitesi olduğunu hepimiz biliyoruz. Yani, iş yapabilmemiz için, üretebilmemiz için, hizmet üretebilmek veya kalkınabilmemiz için evimizde, iş yerimizde, tarımda, sanayide, ticarete, yaşamın her alanında bu kapasiteye ihtiyacımız var, enerjiye ihtiyacımız var. Tabii, ben hep söylüyorum, aslında, burada, Bakanlığınızın bünyesinde dikkate alınan, öne çıkan bu istatistikler, ürettiğiniz politika ve stratejilerinizin temelini oluşturan enerji kaynaklarının dışında, sizde hiç yerini almayan, en büyük, en önemli, en vazgeçilmez enerji kaynağımızın da aslında toprak olduğunu, tarımsal üretim olduğunu da altını çizerek söylemek istiyorum. Bir insanın ısınmaya,

aydınlanmaya ihtiyacı var ama beslenme üzerinden enerjiye daha çok ihtiyacı var. Dolayısıyla, bütün canlı varlıkların hayatta kalabilmesi için beslenme yoluyla enerji gereksinimlerini karşılayan toprak, su, güneş ve havanın, tabii, adı "Enerji ve Tabii Kaynaklar" olan bir Bakanlığın toprağı da tarımsal üretimi de ve bu varlıklarımızın enerji potansiyelini de yok saymaması gerekir. Yani, bu sayede, enerji potansiyelimize yani iş yapabilme kapasitemizin güvenliğinde de kendi öz kaynaklarımıza, varlıklarımıza yönelmek en temel yaklaşımımız olmalıdır.

Son birkaç cümlem de Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nde üretilecek enerji sizce yerli ve millî midir, ben bunu sormak istiyorum.

SALİH CORA (Trabzon) – Bal gibi de yerli ve millîdir.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Yani, gereklidir, gereksizdir tartışmasına girmeden, Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nde üretilecek enerji sizce yerli ve millî midir Sayın Bakan, size soruyorum.

SALİH CORA (Trabzon) – Bal ne kadar yerli ve millîyse...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bakın geçen yıl ithal ettiğimiz...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Bakana sordu, Bakana.

CAVİT ARI (Antalya) – Sen Bakan mısın?

SALİH CORA (Trabzon) – Ben size bakıyorum.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Arkadaşlar, izin verin, bitireyim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir müsaade edin Kamil Bey'e, devam ediyor.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Geçen yıl ithal ettiğimiz doğal gazın yaklaşık yüzde 47'sini, kömürün yüzde 39'unu, petrolün yüzde 24'ünü temin eden Rusya'ya bağımlılığımızın bu bağlamda çok riskli olduğunu düşünüyorum. Bunların yanı sıra, Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesi'yle bu bağımlılığımızı daha da arttıracak yükümlülüklerle giriyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Üretilecek elektriğe yüksek fiyatlı alım garantisi verilmesinde -ki güneş ve rüzgâr enerjisi fiyatlarının 3-4 katı- Rusya'ya bağımlılığı arttıracak olmasında, nükleer santral yapımıcısı, işleticisi şirketlerinin atık bertaraf yükümlülüğünden dahi muaf tutulmasında, 25-30 milyar dolarlık yatırım tutarı olan üreteceği elektrik enerjisi için on beş yılda 70 milyar dolara yakın garanti ödenmesinin taahhüt edilmesinde, tüm gelirlerinin ülkemiz dışına transfer edilmesinde, bir kaza -Allah korusun- durumunda yaratacağı maddi ve çevre felaketlerinin tahribatından doğacak milyarlarca dolar zararın sorumluluğundan dahi muaf tutulmasında ülkemizin hangi yerli ve millî çıkarı bulunmaktadır? Bu soruma da yanıt arıyorum Sayın Bakan.

Bu duygu ve düşüncelerimle, bütçesinin çok önemli olduğunu düşündüğüm, bakanlıklar içerisinde çok özel, önemli ve geleceğimize dair hassas bir değeri olan bir bakanlık olan Enerji ve Tabii Kaynaklar -veya doğal varlıklar- Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesi ülkemize, milletimize hayırlı olsun diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

HDP Grubundan Sayın Dirayet Dilan Taşdemir'e söz veriyorum şimdi.

Buyurun.

Süreniz on dakikadır.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Teşekkür ederim Başkan.

Sayın Bakan, ben de herkesi saygıyla selamlıyorum, başarılar diliyorum.

Aslında, son yirmi yıldır AKP hükûmetlerinden en fazla duyduğumuz şeylerin başında, hep yerli, millî ve yenilenebilir bir enerji politikasından söz ediliyor, hatta dönem dönem bunun propagandası da çok yapılıyor “İşte, son dakika, flaş, şurada gaz bulduk, burada gaz bulduk.” şeklinde. Ama mevcut yaşadıklarımız ise bunun tam tersi, aslında hem dışa bağımlı hem de sermayeden yana bir enerji politikası söz konusu.

Yine, ülkenin her yanı, her tarafı rant alanına dönüştürüldü. Bakın, HES’lerle dereler ve akarsular kurutuldu. Gerçekten, şu an sanırım akarsuyun ne olduğunu, derenin ne olduğunu bilebilecek son kuşak biziz; bizden sonraki gençler derenin ne demek olduğunu, akarsuyun ne demek olduğunu bilmeyecek. O kadar ki bakın, hayvanlar bile susuz kalıyor yani su içebileceği bir dere, bir akarsu bulamıyor. Yine, JES’lerle tarım alanları, orman alanları tahrip edildi ve bugün işte, bu tahrip edilen tarım alanlarından kaynaklı bir tarım meselesinden, tarım sorunundan söz ediyoruz. Ekmek olmuş 5 TL. İşte, tarım coğrafyasında, ekmeğin ilk keşfedildiği coğrafyada biz buğday sıkıntısı yaşıyoruz, ekmek sorunu yaşıyoruz ve buğdayı dışarıdan ithal ediyoruz. Tam da bunların hepsi birbiriyle bağlantılı ve bu yanlış politikalar sonucunda aslında açığa çıktı.

Çok ciddi bir doğa talanı var ve bu doğa talanı karşısında da mücadele eden, elbette ki karşı çıkan, çevreyi, çevrenin hakkını koruyan dinamikler de var. Örneğin, İkizdere başta olmak üzere neredeyse Karadeniz coğrafyasının tamamı köstebek yuvasına çevrildi. İkizdere’de insanlar doğasını, yaşam alanını korumak için, gerçekten bir sonraki kuşaklara bunu aktarmak için çok ciddi bir direniş gösterdiler ama İkizdere’de de işte, insanlara gaz sıkıldı. Yine, para ve rant uğruna aslında bütün bunların yapıldığını biz biliyoruz her ne kadar “enerji” söylemi içerisine sıkıştırılsa da.

Yine, Sayın Bakan, hakikaten Hasankeyf’i düşününce insanın içi acıyor. On iki bin yıllık bir uygarlık, yüzlerce uygarlığa beşiklik eden bir coğrafya, bir merkez niçin sular altında kaldı? Sadece elli yıllık ömrü olan bir baraj için ve bu baraj için on iki bin yıllık bir kültür tahrip edildi, yok edildi. Hasankeyf’in... On iki bin yıldır insanlığın, hiçbir uygarlığın aklına gelmeyen yok etme, tahrip etme siyaseti AKP iktidarına nasip oldu, onu diyelim. Bu, saf kötülük hâli yani on iki bin yıllık bir tarihî uygarlığı elli yıllık bir baraj için sular altında bırakmanın, betona gömmenin başka bir izahı yok maalesef.

Bakın, bir Kızılderili sözü vardır, mutlaka siz de duymuşsunuzdur, aslında çok da söylenir, derler ki: “Son ağaç yıkılıp, son nehir kirletilip, son balık da tutulduktan sonra paranın yenilemeyeceğini öğreneceksiniz.” Gerçekten, biz pandemi sürecinde, Covid döneminde tam da bu gerçekliği yaşadık. Yani çevreye karşı bu saldırgan politikanın, ekosistemi tahrip eden bu enerji politikasının aslında insanlığa nasıl geri döndüğünü biz Covid döneminde deneyimledik ama maalesef bunlardan ders çıkarılmıyor, bunlardan ders alınmıyor. Bir para hırsı var, bir rant hırsı var yani artık bu hırstan kaynaklı bir doğa talanı, doğaya bir saldırı söz konusu.

Yine, elektrik meselesinden biraz söz etmek istiyorum. 2022’de elektrik tarifelerine mesken, sanayi, ticarethane grupları içinde, faiz ve vergi dâhil olmak üzere yüzde 52, yüzde 130 oranında zam yapılmış; doğal gaz da yüzde 25 civarında zamlanmış. Şimdi, ülkemizde asgari ücret 5.500, açlık sınırı 7.300, yoksulluk sınırı 25 bin TL ve biz biliyoruz, ülkede çok derin bir yoksulluk var. Hatta bazı hanelere öyle asgari ücret de girmiyor yani asgari ücretin hiç girmediği aileler var, haneler var, milyonlar aslında bu durumda. Şimdi, bu kadar yüksek fiyatlı faturaları nasıl ödeyecekler, bu sorunu nasıl çözecekler? Yani bu konuda da bir tartışmaya ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

Şimdi, kış geliyor, evet; gerçekten insanlar kara kara düşünüyor “Bunu nasıl atlatacağız?” diye. Dönem dönem –son dönemlerde- yandaşlar çıkıyor, işte “Şurada gaz bulduk.” “Burada gaz bulduk.” deniliyor ya, o zaman “Camları açın, bu kış artık kombilerimizi sınırsız açacağız, camlarımızı açacağız, bir sorunumuz olmayacak.” şeklinde çokça söylemlerde bulundular ama bırakın doğal gazı açmayı, insanlar kömür bile kullanamıyor. Şimdi kömürün tonu 8 bin TL. Yani düşünün, kışın dört beş ay sürdüğü illerde neredeyse 4-5 ton kömür kullanılıyor. İşte, düşünün yani sadece yakıtı ne kadar para harcanabildiğini hesaplayın. Öyle görünüyor ki gerçekten biz bu kış donacağız yani böyle manzaralarla karşı karşıya kalacağız.

Yine, Sayın Bakan, AKP öncesi elektrik üretiminin yüzde 60’ı, dağıtımın tamamı kamuda idi. Sizden sonra tam ne olmuş? İşte, kamusal üretim yüzde 20’ye düştü, dağıtım ise tamamıyla özelleştirildi. Özel dağıtım şirketleri gerçekten artık bir rant, bir soygun düzenine dönüştüler. Bakım onarımı, kayıp kaçak parasını, sayaç okumayı hatta bankadan aldıkları kredinin faizini bile faturalara yansıtıyorlar ve bu yoksul halktan, yoksul insanlardan almaya çalışıyorlar. Şimdi, bunu denetleyecek, buna hesap soracak bir mekanizma da yok. Bu konuda bize de halktan çokça talep geliyor, bu konuda şikâyetler geliyor ama bir muhatap yok, bu konuyu denetleyecek bir mekanizma yok. Tamamıyla bu özel şirketler... Sanırsın bu ülkede tek özerk olan kurum bu şirketlerin kendisi, çok denetlenebilir bir durumları da yok.

Yine, DEDAŞ’la ilgili arkadaşlarım da söz etti; evet, gerçekten DEDAŞ artık bir sorundur yani bir problemdir ve bu problem gittikçe daha fazla kangrenleşiyor. Bakın, özellikle Diyarbakır, Urfa, Batman, Mardin, Siirt ve Şırnak’ta uzun süren elektrik kesintileri, altyapı sorunu ve yüksek elektrik faturaları nedeniyle bu kentlerde neredeyse yaşam felç olmuş durumda. 2019-2020 yılları arasında çiftçilerin kullandığı elektriğe yüzde 63 civarında bir zam yapıldı. Şimdi, çiftçiler o yıl içerisinde ürettikleri mahsulün neredeyse tamamını elektrik faturalarını ödemek için kullandılar yani bir kâr etme durumları söz konusu değil. Sonraki dönemlerde birçok çiftçiden şunu duyduk bu elektrik meselesinden kaynaklı aslında: “Ben kâr-zarar hesabı yapınca tarlamı ekmekten vazgeçtim çünkü o kadar yüksek ki elektrik faturaları.”

Şimdi, DEDAŞ borcu olan çiftçiler faturaları ödemedikleri için kamu kurumlarından bir işlem yapamıyorlar, böyle bir garabet var yani “İlla DEDAŞ’a gidip borcunuzu ödeyeceksiniz, ondan sonra kamu kurumlarında iş ve işleminiz yapılacak.” deniliyor. Bakın Urfa Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı ne söylemiş? Şöyle bir ifade de bulunmuş, diyor ki: “Tarım Bakanlığı ‘destekleme’ adı altında çiftçiye verdiği parayı DEDAŞ’a aktarıyor.” 2021 yılında bu miktar 772 milyon TL’ymiş, 2022 yılında ise 970 milyon TL’ye çıkmış. Yani sözde çiftçiye desteklemek için verilen para bir şekilde DEDAŞ’a aktarılmış. DEDAŞ’a borcu olan çiftçilerin banka hesaplarına bloke konuluyor yani “İllaki o para ödenecek.” deniliyor ve bunu da KHK’yle aslında yasal bir duruma getirdiniz 2018’deki bir kanun hükmünde kararnameyle. Hakikaten, DEDAŞ’ı bu kadar özgün kılan bu kadar özel... Evet, sermayedir, evet, yandaştır ama hani bu kadar halkın karşısındaki bir sermaye grubunun bu kadar desteklenmesi de insanı hayretlere düşürüyor.

Yine, kayıp kaçağın en büyük nedeni altyapı sorunları olmasına rağmen... Bölgedeki trafolar neredeyse 90’lardan kalma, direkleri çok eski, hatlar, teller çok eski. Hatta bazen dönem dönem DEDAŞ’ın işçileri de yani bu iş cinayetlerinde yaşamını yitiriyor, kazalarda. Ama bu mesele sanki yokmuş gibi sürekli bölgede, işte, özellikle Kürtlerin yaşadığı illerde bir kaçak meselesi var ve “Onlar kaçak kullanıyor, ülkenin geri kalanı da onların parasını ödüyor.” gibi bir ayrımcı dil kullanılıyor. Yani gerçeğin böyle olmadığını biz çok iyi biliyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Evet Başkan.

Yani dolayısıyla bu konuda da sorumluluk hani halka yükleniyor, burada da ayrımcı bir siyaset izleniyor. Seçim bölgem Ağrı'ya hani doğal gaz 2017'de geldi Sayın Bakan ama Ağrı şu an Türkiye'nin en yüksek doğal gaz kullanan illerinin başında geliyor. Hani doğal gaz Ağrı'ya geldi diye yanlış anlamayın, bütün ilçelerimize gelmedi, sadece Doğubeyazıt ve Ağrı'nın bir kısmına şu an doğal gaz veriliyor, diğer 6 ilçemizde şu an doğalgaz yok maalesef.

SALİH CORA (Trabzon) – Önceden var mıydı?

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Önceden... Önceden biz de çocuktuk, büyüdük.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyoruz, son cümlelerinizi alalım.

SALİH CORA (Trabzon) – Önceden var mıydı Ağrı'da?

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Sen de milletvekili değildin önceden. Milletvekili miydin?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, sıramız geldiğinde fikirlerimizi söyleyelim.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Değerli arkadaşlar, şimdi Sayın Naci Cinsli'ye söz veriyorum. Sonra Halil Bey'e söz vereceğim.

Buyurun Sayın Cinsli.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

SALİH CORA (Trabzon) – Önceden var mıydı Ağrı'da doğal gaz?

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Sen de önceden milletvekili değildin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Naci Bey'e söz verdim. Rica ediyorum, sükûneti sağlayalım.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcıları, Bakanlığımızın çok kıymetli bürokratları, sayın basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, bütçeniz hayırlı olsun, Meclisimize de hoş geldiniz.

“Enerji” deyince benim aklıma belki de memleketimden dolayı hemen doğal gaz geliyor. Pahalı olmasından dolayı büyük şikâyet var tabii ki. Çünkü neredeyse sekiz ay kış yaşanan bir şehrin milletvekiliyim. Fakat bir başka taraftan da şimdi artık aklımıza güneş enerjisi de çok gelmeye başladı çünkü Erzurum güneş enerjisi bakımından son derece zengin. Türkiye'nin en potansiyelli 2'nci şehri, Van'dan sonra bildiğim kadarıyla ve berrak gün sayısı olarak da iki yüz günle yine en fazla berrak güne sahip şehirlerimizden biri. O yüzden, Erzurum ve Erzurum gibi soğuk şehirlerimizin ve belki hatta bütün Türkiye'nin ısınmasında, enerji sağlamasında, güneş enerjisinin, yenilebilir enerjinin ne kadar önemli olduğunu artık hepimiz kabul ediyoruz. Bunun yanında tabii ki rüzgâr enerjisi ve yine, benim çok önem verdiğim dalga enerjisi de son derece önemli.

Sunumunuzu ben de son derece dikkatli dinledim. Daha çok, AK PARTİ'li veya iktidar milletvekilleri “Sizleri sabırla dinledim.” diyorlar, bakanlar da aynı şeyi söylüyor her günün sonunda. Bu beni açıkçası rahatsız ediyor çünkü hepimiz sabrediyoruz tabii burada saatlerce oturarak. Yani “Sabırla dinledik, yeter konuştuğunuz.” gibi söyleniyor, her gün bunlar tekrarlanıyor. Ben de dikkatlice dinledim, çok güzel rakamlar verdiniz, bizi çok optimist olmaya sevk ettiniz. Ben kolay inanan bir

insanım fakat zatualinizin ve Bakanlığınızın bize doğru bilgiler vermediğinden dolayı -daha önceki projenizdeki bu Akkuyu Nükleer Santrali- sizin sunumunuzdaki sözlerinize ve rakamlarımıza inanmakta maalesef zorluk çekiyorum. Çünkü bir kere, aldatıldık diyeyim, hafif bir tabirle, geçeyim.

Konularımız arasında TEİAŞ meselesi var, özelleştirilmesi; BOTAŞ var, GAP var. GAP unutuldu, bugün de GAP'tan neredeyse hiç bahsedilmedi. GAP'ın hem elektrik üretmesindeki potansiyeli hem de sulamadaki potansiyeli, tamamlanmamasının sebepleri; bunlar hep merak konusu. Neden Türkiye'nin en önemli tarihî projelerinden birinin üzerinde durulmaz ve bu GAP unutulur ve unutturulmaya çalışılır? Bunu öğrenmek istiyorum.

EPDK meselesi... Yine, burada hafif bir tabir kullanmaya çalışıyorum, Kurumunuzda -Sayın Genel Müdürüm mü diyeceğim, Sayın Başkanım mı bilemiyorum- keyfiyet söz konusu, ciddi keyfiyet söz konusu. Bu keyfiyet de yatırımcılara büyük zarar veriyor, buna da geleceğiz inşallah vaktim kalırsa. Ve Akkuyu Nükleer Santrali tabii. Ve bir de bugün, maalesef, eksikliğini hissettiğimiz Türkiye Taşkömürü Kurumunun Başkanı...

Efendim, istifa müessesesi vicdani bir müessese ve istifa etmek de ayıp değil. Diyeceksiniz ki "Memlekette o kadar sorun var ki her seferinde istifa mı edilecek, yönetici dayanmaz." Her seferinde onlarca insan ölüyor Değerli Bakanım. Onlarca insanın ölmesi mi yoksa bir istifayla bir mesajın verilmesi, gelecek sonraki yöneticilerin daha dikkatli olmaya sevk edilmesi ve önlemlerin alınması mı sizce daha önemli? İstifa müessesesini lütfen gündeminize almanızı ben de rica ediyorum.

Evet, enerji son derece önemli bir konu, pek çok farklı konuyu ve sektörü etkiliyor, dış politikayı etkiliyor, ekonomiyi son derece, direkt etkiliyor, tarımımızı etkiliyor ve sınırsız insan ihtiyaçlarının karşılanması için kaynak bulunmasında enerji büyük pay sahibi, üretimde girdi olarak, tüketimdeyse maliyet unsuru olarak yer alıyor. Bu yönüyle ekonomide bir değer hâline gelen enerji, ülkelerin gelişmişlik düzeyinin de göstergesi aynı zamanda ve enerji tüketimiyle de ülkelerin gelişmişlikleri, kişi başına enerji tüketimiyle de ülkelerin gelişmişlikleri de ölçülüyor ki biz burada maalesef geri sıralardayız. Birincil enerji tüketimi açısından maalesef dünya ortalamasının üçte 2'si bizde, OECD ortalamasının ise dörtte 1'i seviyesinde gözüküyor.

Enerji fiyatındaki artışlarda tabii ki dünyadaki gelişen hadiseler büyük pay sahibi ama Türkiye'deki bir ekonomik krizin de bunda pay sahibi olmadığını söylemek imkânsız, hem de bu ekonomik kriz insan eliyle, yönetici eliyle geldi. Son derece yanlış, bilimden uzak, ön yargılı politikalar yüzünden biz böylesine bir ekonomik krizle baş başayız maalesef. Enerji sorunu sanayimizin sorunu, vatandaşımızın sorunu, evlerdeki insanların sorunu.

TEİAŞ meselesi son derece önemli. TEİAŞ'ın bu özelleştirilme hevesini biz anlayamıyoruz. TEİAŞ bir doğal tekel, ekonomide böyle bir tabir var, "doğal tekel" tabiri. Bu belli sektörlerde tüketiciye en az maliyetle, topluma en fazla faydanın sağlanabilmesi için sadece tek bir firmanın olması gerekebiliyor, TEİAŞ da öyle bir firma. TEİAŞ'ın özelleştirilmesini biz son derece sakıncalı buluyoruz. 2020 yılında 15 milyar lira ciro yapmış, 2,5 milyar liraya yakın da kâr etmiş, yaklaşık 28 milyar liralık da varlığı bulunan bu şirketin 2021 yılında bir Cumhurbaşkanı kararıyla özelleştirilme yoluna sokulması ülkemize hiçbir fayda sağlamaz. Bu özelleştirmede son derece agresif olan, özellikle neoliberalizmin savunucusu dediğimiz Margaret Thatcher bile kendi ülkesindeki TEİAŞ'ın karşılığı olan kurumu özelleştirmede, ülkesinin yararını düşündü çünkü. 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'da da özelleştirilebilecek varlıkların içinde TEİAŞ sayılmıyor mesela, yine aynı şekilde 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nda da özelleştirilebilecekler arasında sayılmayan bir

kurum. TEİAŞ'ın Türkiye'deki anlık elektrik arz talep dengesini kontrol etmek gibi hayati bir görevi var. TEİAŞ kâr amacı gütmemesi gereken bir kurum. Bu sektörün kontrolü kamuda olmazsa ekonomik bağımsızlığımızın da tehlikeye girebileceği endişesini yaşıyoruz.

Akkuyu meselesi. Son derece ilgiliyim, kanunun çıktığı günden beri ilgiliyim. Kanunun konuşmacılarından birisi de bendim ve o gün Meclis kürsüsünde, Sayın Bakan Yardımcımız da vardı, hatırlarlar ve kendisine de şahsen de sormuştum bu kanunun içeriğini ve endişelerimizi. O zaman da şunu demiştim: Erzurum'un düşman işgalinden kurtuluşunun iki gün öncesi, nispet yapar gibi... Erzurum kimden kurtulmuş? Ruslardan kurtulmuş. 3 defa Rus işgali görmüş bir şehir. Sanki nispet yapar gibi biz o gün bu kanunu çıkardık ve ben kürsüden sordum, tutanaklarda var: Biz bugün bu kanunla Ruslara bin hektar toprak, Akdeniz'de kıyı şeridi ve liman mı veriyoruz? Lütfen birisi bunun cevabını versin dedim. Hiç kimseden ses çıkmadı. O günden beri de çırpınıyorum, gerek basında gerek farklı mecralarda bu endişemi dile getiriyorum. Bununla da kalmadı. Demin, çok Değerli Milletvekilimiz Aydın Sezgin Beyefendi de ifade ettiler, 2019 yılında bir liman eklendi, 2010 yılındaki sözleşmede yokken 2019 yılında liman eklendi. Biz bunu fark edip de sorduğumuzda bize denildi ki: "Atıklar taşınacak, atıklar buradan alınıp Rusya'ya taşınacak; bu, mecbur." Bugün öğreniyoruz ki -inşallah, doğru değildir- Ankara'da atıklar için bir yer tahsis edilmesi konuşuluyor, öyle bir ihtimal var. Bu liman neyin nesidir? Bununla da kalınmadı, bugünlerde konuşulan bir radar meselesi var.

Sayın Bakanım, çok tehlikeli bir iş yapıldığının farkında mısınız? Ben bunu geçtiğimiz günlerde Sayın Dışişleri Bakanına da sordum, "Burası bir Türk santrali." diyemedi, "Rusların farklı ülkelerde de santralleri var." dedi. Biraz önce de bir AK PARTİ milletvekili -tarzından hiç hoşlanmamış olsam da- sanki bir Rusçuluk savunuculuğu yapar gibi buranın, evet, bir Rus santrali olduğunu kabul etti zımnen. "Amerika'yı mı savunuyorsunuz." dedi, ne münasebet, sadece Amerika'da mı var bu teknoloji? Daha neler, biz Türk santrali olmasını savunuyoruz; ne Amerika ne Rusya, Türk santrali olsun diyoruz. Son derece tehlikeli ve bize doğru söylemediniz, bu işin başından itibaren bize doğrular söylenmedi ve bu aynı zamanda son derece gayriekonomik, aşağı yukarı 22 milyar dolara mal edilen veya 25 milyar dolara mal edilen bir santrale -hesaplarımıza göre- biz 40 milyar dolarlık bir alım garantisi verdik. Ne münasebet, neden böyle bir alım garantisi verildi? Bunu da öğrenmek istiyorum.

Evet, vaktim çok azaldı...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Hemen, hemen Sayın Başkan. Benim söylemem gereken bazı hususlar var.

Erzurum'da bizim Aşkale, Oltu, İspir'de kömür madenlerimiz vardı, kömür çıkarıyorduk, 2002'den beri bunları çıkaramıyoruz. Yine, bu kömürü çıkarma ihtimalimiz, imkânımız olacak mı? Öğrenmek istiyorum. Aşkale Merkez Camisi'nden bir doğal gaz faturası. Camilerin doğal gaz fiyatlarını ticarethanelere endekslemiştiniz. Camiler Allah'ın evi, ticarethane değil; oralarda da dua satılmıyor, dua ediliyor. Ne münasebet, nereden çıktı camilere ticarethane statüsü koymak ve pahalı doğal gaz satmak?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Kınıyorum, bunun düzeltilmesini rica ediyorum.

Ayrıca da yine, söylemek istediğim, bu Rusya'dan tahsilatın 2024'e ertelenme ihtimali var, vatandaşın da borcunu 2024'e erteleyecek misiniz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Çok özür dilerim.

Bir de Kamil Okyay Bey söylediler, benim de notlarımda vardı. Bu Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi Programı 3 milyardan 15 milyara kadar bütçede fazlalaştırılmış. Hangi yerel yönetimlere bu paralar aktarıldı? Bunu da merak ediyorum.

Çok teşekkür ederim, saygılar sunarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun.

Değerli arkadaşlar, şimdi, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Halil Öztürk'e söz veriyorum.

Buyurun Sayın Öztürk

Süreniz beş dakikadır.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun birbirinden kıymetli üyeleri, değerli bürokratlar ve basın mensupları; öncelikle Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Sayın Başkan, elektriğin hayatın her alanında yer alması, doğal gazın ısınmada daha fazla kullanılması, sanayi üretiminde doğal gaz ve kömüre bağlılık, ulaştırmada petrolün hâlâ en büyük pay sahibi olması, enerjiyi vazgeçilmez hâle getirmektedir. Bu yüzden devlet bütçelerinde belki de en önemli başlık olarak “enerji” her geçen gün daha da önemli bir başlık hâline gelmiştir. Türkiye'nin enerji talebi büyüyen ekonomisine paralel olarak gelişim göstermiştir. 2000-2001 yılları arasındaki yıllık elektrik enerjisi talebi dünyada ortalama yüzde 3 artış gösterirken ülkemizde bu artış yaklaşık yüzde 4,6 olarak gerçekleşmiştir. Diğer taraftan, 2021 yılında artan petrol, doğal gaz ve elektrik fiyatlarıyla başlayan küresel enerji krizi, Rusya-Ukrayna savaşıyla birlikte baş gösteren doğal gaz tedarik sorunlarıyla birleşerek bugün başta Avrupa olmak üzere ülkelerin enerji kaynaklarında dışa olan bağımlılıklarını gözden geçirmelerine neden olmuştur.

Saygıdeğer Komisyon üyeleri, Türkiye'nin son yıllarda enerji alanında çok önemli mesafeler katettiğine hepimiz şahit olmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin 100'üncü yılı olan 2023'e çok kısa bir süre kalmıştır. Türkiye'nin enerji başlığı altındaki 2023 hedeflerine göz attığımızda geline nokta itibarıyla çok olumlu ve oldukça da gayretli bir seyrin var olduğunu çıplak bir gözle gözlemlemekteyiz. Söz konusu hedeflerde özellikle yerli ve milli enerji politikalarına ayrı bir önem verilmesi övgüye değerdir. Bu kapsamda yerli kömür, yenilenebilir enerji, nükleer güç, petrol, doğal gaz arama faaliyetleri ve boru hattı projeleri son dönemde enerji alanında öne çıkan başlıklardır. Türkiye'nin son dönemde sahip olduğu gelişmiş sistemlerle gerek Doğu Akdeniz'de gerekse Karadeniz'de doğal gaz arama çalışmaları ve başarılı sonuçlar elde edilmesi özellikle enerji darboğazında olan başta Avrupa ülkeleri olmak üzere bütün dünyanın dikkatini çekmektedir. Belki ülkemiz üzerine yapılan saldırıların birçoğunun sebebi de budur.

Sayın Bakanım, Değerli Komisyon üyeleri; seçim bölgem Kırıkkale'de doğalgaz bakımından geride kalan Sulakyurt ve Karakeçili ilçelerinin doğal gaz dağıtım ve abone bağlantılarının bir an önce başlaması büyük bir beklentiyi giderecektir.

Sayın Bakanım, Kırıkkale'nin 8 ilçe, 2 belde ve il merkez olmak üzere aşağı yukarı her yeri doğal gazla kavuşmuştur. Daha önceki görüşmelerimizde 2028 yılından 2025 yılına Sulakyurt doğal gazının çekilmesini söylemiştiniz. Yine Karakeçili'nin 2023 yılında doğal gaz bağlantısının sağlanacağını söylemiştiniz. Bizim sizden istihdamımız ilçemiz olan Sulakyurt'un da sadece bir ilçe olarak doğal gazsız kalmaması adına Sulakyurt'umuzun da yine Karakeçili gibi 2023 yılında doğal gazla buluşması bütün hemşehrilerimizin yüzlerini güldürecek ve inanın, siz de büyük bir duayla karşılanacaksınız.

Yine Sulakyurt, Hacılar, Karakeçili Belediyelerimizin ödenek yetersizliğinden dolayı ihtiyaç duydukları bitüm asfalt taleplerinin Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı tarafından hibe olarak bizlere verilmesi de yine belediye başkanlarımızın beklentisi olarak karşımızda durmaktadır.

Diğer taraftan petrol ve petrokimya ile savunma sanayisi sektörlerinin başı çektiği Kırıkkale'mizin bu alanda yeni yatırım ve teşviklere ihtiyacı bulunmaktadır. Sayın Bakanımızdan Kırıkkale'ye yeni bir yatırım sözü vermesini özellikle Kırıkkaleliler adına beklemekteyiz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) – Yine Kırıkkale'miz maden çeşitliliği yönünden zengin ilimiz olmasına rağmen madencilik konusunda yeterli seviyelere gelebilmesi adına Bakanlığımızın özel desteklerine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu minvalde mineral açısından zengin olduğu tescillenen Delice'den çıkan tuzumuz için Bakanlığımızca destek sağlanarak fazla katma değer yaratılması ekonomimiz açısından olumlu olacaktır diyorum.

Dile getirdiğimiz tüm bu gelişmeler çerçevesinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2023 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum, başarılar diliyorum, teşekkür ve tebrik ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Öztürk.

Sayın Bekir Kuvvet Erim, buyurun lütfen.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Sayın Başkan, Kıymetli Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarım, kıymetli bürokratlar ve çok kıymetli basın mensupları; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği gibi enerji, kalkınmanın temel unsuru olmanın yanında milli bağımsızlığımızın gerçek anlamda tesisinde de çok büyük bir öneme sahiptir. Ülkelerin ortaya koydukları vizyonların hayata geçebilmesi enerji sektöründeki istikrarla orantılıdır. Dünyada son bir asırdır yaşanan karmaşa, kaos, savaş, çatışmaların arkasında hep bir enerji kavgası, enerji hesabı yatmaktadır. Yıllardır dışa bağımlı konumda olduğumuz enerji alanında son yirmi yılda, özellikle 2017 yılında ülkemizin milli enerji ve maden politikasını baştan yeniledik. Bu çerçevede derin deniz sondajlarını bizzat yapmanın arayışlarına girdik. Ardı ardına 3 sondaj gemisini ülkemiz derin deniz arama filosuna kattık. Fatih, Yavuz ve Kanuni sondaj gemilerimizle bu alanda dünyanın en önde gelen ülkeleri arasına dâhil olduk. Sonra Abdülhamit Han sondaj gemimiz ve ayrıca Barbaros Hayrettin Paşa ve MTA Oruç Reis sismik araştırma gemilerimizle bu filoyu güçlendirdik. 2017 yılında temin edilen Türkiye'nin ilk derin sondaj gemisi Fatih Ekim 2018 tarihinde Akdeniz'de sondaja başlamış ve göreve başladığı tarihten itibaren Akdeniz ve Karadeniz'de toplam 19 adet sondaj gerçekleştirmiş olup hâlihazırda ise Çaycuma-1 kuyusunda sondaj faaliyetlerine hazırlık yapılmaktadır. Karadeniz-Sakarya gaz sahasında Fatih Sondaj Gemimiz tarafından kazılan Tuna-1 kuyusunda Ağustos 2020'de 320 milyar metreküp doğal gaz keşfi yapılmış, 2020 tarihinde ise yapılan ilave çalışmalarla keşif miktarı 405 milyar metreküp olarak revize edilmiştir. Haziran 2021'de Amasra 1 kuyusunda yapılan 135 milyar metreküp keşifle birlikte toplamda 540 milyar metreküplük tarihimizin en büyük doğal gaz rezervi keşfine imza atılmıştır. Bu gurur hepimizindir. Ülkemizi bu keşfe götüren tüm süreçler uluslararası standartlara uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Bu rezervin en kısa sürede kullanıma sunulması için ise çalışmalara başlanmıştır. Bu kapsamda keşfedilen doğal gazı karaya getirecek ünitenin ilk kaynağı gerçekleştirilmiş, 13 Haziran 2022'de kıyıdan ilk borularının döşenmesine başlanmıştır. 170 kilometrelik boru hattının büyük bir kısmı tamamlanmıştır. İlk gazın, inşallah 2023'ün ilk çeyreğinde doğal gaz iletim sistemimize aktarılması planlanmaktadır. Bu keşif Türkiye daha ucuz doğal gaza erişim sağlayabileceği ve piyasaya daha düşük fiyatlı gaz sunabileceği için, ülkemiz sanayisinin rekabetçiliğini ve dolayısıyla

ihracat potansiyelini artıracaktır. 2018 yılı Kasım ayında temin edilen Türkiye'nin 2'nci derin deniz sondaj gemisi Yavuz, göreve başladığı tarihten itibaren 4 adet sondaj gerçekleştirmiştir, Türkali-2, 4 ve 6 kuyularında üst tamamlama faaliyetlerini gerçekleştirmiş olup Türkali-5 kuyusunda üst kuyu tamamlama faaliyetlerine devam etmektedir, hâlihazırda ise Yörükler-1 kuyusunda sondaj operasyonu kapsamında faaliyetlerine devam etmektedir. Sismik araştırma gemilerimiz Barbaros Hayrettin Paşa ve Oruç Reis de faaliyetlerine devam etmektedir

Yıllarca enerjide dışa bağımlılığının maddi ve manevi sıkıntılarını çekmiş bir ülke olarak, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan sayesinde hamdolsun ki artık geleceğimize güvenle bakıyoruz. Yerli ve millî imkanlarımızla ülkemizin gücüne güç katıyoruz.

Kıymetli milletvekilleri, son olarak, Bakanlığımızın sosyal yardımlar konusundaki desteklerinden kısaca bahsederek konuşmamı bitirmek istiyorum. Sosyal devlet anlayışının gereği olarak, Bakanlığımız tarafından 2003 yılında muhtaç ailelere ısınma amaçlı kömür yardımı yapılması uygulaması hayata geçirilmiştir. Bu doğrultuda, bugüne kadar geçen on dokuz yılda yaklaşık 32 milyon ton kömür muhtaç ailelere dağıtılmak üzere, ülkemiz genelindeki sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarına teslim edilmiştir. 2022 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla 976 bin aileye 890 ton kömür yardımı yapılmıştır. Türkiye Taşkömürü Kurumu koordinatörlüğünde ise muhtaç ailelere 2022 Eylül sonu itibarıyla 30 milyon lira değerinde 15 bin ton kömür yardımı yapılmıştır. İhtiyaç sahibi hanelere elektrik tüketimi desteği verilmesine yönelik 795 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı kapsamında, hanedeki kişi sayısı kriteri dikkate alınarak 150 kilovatsaat karşılığı tutara kadar Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesine destekleme yapılmaktadır. Bu kapsamda, 2019-2022 Eylül döneminde toplam 9 milyar lira tutarında elektrik tüketim desteği verilmiş olup 2022 Ocak-Eylül döneminde ise 2 milyon 410 bin hane 2,9 milyar lira tutarında destekten faydalanmıştır. Kömür yardımı alan hanelerden isteyenlerin bunu doğal gaz olarak da kullanabilmelerini sağlayacak düzenleme tamamlanmış olup yaklaşık 4 milyon haneye senelik 3 milyar liralık yardım yapılacaktır. Bu kapsamda, 2022 Ocak-Eylül döneminde ise 331 bin haneye 114 milyon lira doğal gaz tüketim desteği sağlanmıştır.

Ben, bu duygu ve düşüncelerle, inşallah, Türkiye olarak enerji alanında bu yılda olduğu gibi gelecek yılda da çok büyük başarılar elde edeceğimiz bir dönemi yaşayacağımıza yürekten inanıyorum.

Sözlerime son verirken Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum, sizleri tekrar saygıyla selamlıyorum

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum, vakti tasarruflu kullanımınız için ayrıca çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi yeni bir liste okuyacağım arkadaşlarımızın kendilerini hazırlamaları bakımından.

CHP'den Sayın Baha Ünlü'yle başlayacağım, sonra HDP'den Sayın Kemal Peköz'e söz vereceğim, ardından İYİ Partiden Sayın Durmuş Yılmaz'a söz vereceğim, sonra Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Abdurrahman Başkan'a söz vereceğim, daha sonra AK PARTİ'den Sayın Ekrem Çelebi'ye ve sonra da Türkiye İşçi Partisinden Sayın Sera Kadıgil'e söz vereceğim.

Sayın Baha Ünlü, süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

BAHA ÜNLÜ (Osmaniye) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, kurumlarımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün, Plan ve Bütçe Komisyonunda, ülkemizin en önemli konularından olan enerji konusunu görüşüyoruz. Bilindiği gibi, ülkemiz “primer” enerji kaynakları konusunda çok zengin olmayan ancak kaynak ve tüketim noktalarıyla ilgili olarak oldukça önemli bir coğrafyada bulunmaktadır. Haritaya baktığımızda, ülkemizin doğusunun “primer” enerji kaynakları konusunda oldukça zengin ülkelere ulaştığını görmekteyiz. Batımızda ise bu kaynaklara ihtiyaç duyan ve göreceli olarak da mutlaka bu kaynaklara erişmek zorunda olan ülkeleri müşahede etmekteyiz.

Ben, bugün, özellikle elektrik enerjisi konusundaki görüşlerimi ifade etmek istiyorum. İstatistiki değerlere bakacak olursak, bu seneki elektrik tüketim ve üretim değerlerinin geçen yılın aynı dönemine göre azaldığını ve özellikle temmuz ayından itibaren bu değerlerin geçen seneye göre yüzde 7'lere varan miktarda eksi yönde değiştiğini görmekteyiz. Ekim ayı sonu itibarıyla baktığımızda da geçen senenin aynı dönemine göre yüzde 1,1'lik bir azalma olduğu görülmektedir.

Bu değerler şunu göstermektedir: Büyümenin en önemli göstergesi olan elektrik enerjisi tüketimi, maalesef, ülkemizde artmamakta ve hatta azalmaktadır. 5 Ağustos 2021 tarihinde tüm zamanların en yüksek değerlerine ulaşarak 56 bin megavat değerine ulaşan anı “pant” 2022 yılı Ekim ayında 42 bin megavata düşmüştür. Sayın Bakanım, bu değerlerle ilgili olarak söyleyeceklerinizi herkes gibi ben de merakla bekliyorum.

Bu arada, 2022 yılı on aylık piyasa takas fiyatı ise 2021 yılına göre yüzde 357 oranında artmıştır ancak şunu da belirtmek istiyorum ki geçen senenin üstünde bir miktarda elektrik tüketimi olsaydı, büyük ihtimalle bu artışı karşılamakta zorlanacaktık. Santrallerin emre amadelğine ve kapasite kullanım faktörlerine baktığımızda, durumun çok iyi olmadığı açıkça görülmektedir.

Son yıllarda ülkemizde baz yük santrallerinin ihtiyaç duyulan oranda yapılmadığı bilinmektedir. Kullanıcıların öz tüketimleri için çıkarılan yönetmelikler olumlu olmakla birlikte, bu fırsatlar da maalesef, bazı KİT'lerin ve dağıtım şirketlerinin kapasite bariyerine takılmakta ve bu sistemi belki de kısa dönem için rahatlatacak yatırımlar için yatırımcının önü bir şekilde kesilmektedir. Yatırımcılar bu durumu anlamakta zorluk çekmektedir. Bir yandan yasa ve yönetmelikler çıkararak yatırımcılara bu fırsatı vereceksiniz, bir yandan da bariyer koyarak bu fırsatı kaçıracaksınız. Bu bariyer, teknik sebepler gerekçe gösterilerek izah edilmemelidir çünkü kamu şirketleri yatırımcının sisteme erişmesini sağlamakla yükümlüdürler, bu konunun ivedilikle çözülmesi gerekmektedir.

Bahsetmek istediğim bir konu da yenilenebilir enerjiyle ilgilidir. Son yirmi yıllık dönemde yenilenebilir enerji konusunda mesafe alınmaya başlanmış ise de bu dönem kısa sürmüştür. Aslında, yenilenebilir enerji için uygulanan destek mekanizmaları prensip olarak doğrudur, bu uygulamalar hem dışa bağımlılığı azaltmak hem de karbon emisyonlarını azaltmak için gereklidir. Destek uygulamasının başladığı yıllarda rüzgâr ve güneş santrallerinin yatırım bedelleri çok fazla olduğundan, destek fiyatları rüzgâr için 7,3 sent ve güneş için 13 sent makuldü ancak teknolojiye gelişmeler nedeniyle yatırım maliyetleri hızla düşmüştür. Üstelik doların bugün aşırı değer kazanması nedeniyle yenilenebilir santrallere ödenen bedel aşırı şekilde artarak tüketiciye yük olmaya başlamıştır.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Ünlü, lütfen toparlar mısınız.

BAHA ÜNLÜ (Osmaniye) – Toparlayacağım Başkanım.

Bu yanıltan vazgeçilip dünyaya benzer olarak ihale yönteminin uygulanması ve en ucuz fiyatı verene üretim lisansı verilmesi uygulamasına geçilmesi gerekmektedir.

Sözlerime son verirken enerji konusunun hâlen en önemli probleminin arz güvenliği olduğu hususunu belirtmek istiyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesinin hayırlı uğurlu olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Ünlü.

Söz sırası Halkların Demokratik Partisinden Sayın Kemal Peköz'de.

Sayın Peköz, süreniz beş dakika.

Buyurun lütfen.

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, öncelikle hoş geldiniz. Bütçenizin hayırlara vesile olmasını dileyerek başlamak istiyorum ve hemen bir serzenişte bulunmak istiyorum. Amasra'daki maden faciasından sonra, daha doğrusu maden cinayetinden sonra 42 insanımız yaşamını yitirdi ve siz de orada, gerçekten görüntü olarak son derece üzgündünüz ve bazı ifadeler kullandınız. İşte, “kader” dediniz, “fitrat” dediniz, “Bundan sonra da olabilir.” gibi şeyleri siz söylemeseniz bile sizin yanınızdaki insanlar ya da Cumhurbaşkanı tarafından bunlar söylendi. Oysaki sizin orada bir özür dilemeniz gerekirdi. Ben sizin için yeterli önlemleri aldırmadım, etkin önlemleri aldırmadım, dolayısıyla da bu kazanın olmasını engelleyemedim fakat bundan sonra elimden geleni yapıp bu kazaların olmaması için gerekli çabayı sarf edeceğim deyip bir özür dilemeniz gerekirken siz, bunu, kendiniz dışınızda bir yerlerle değerlendirmeye çalıştınız; bunu doğru bulmadığımı ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakan, her konuştuğunuzda doğal gazın ya da elektriğin yüzde 75'ini biz karşılıyoruz, sübvansede ediyoruz diyorsunuz. Sayın Bakan, yirmi yıldır iktidardasınız, bu yirmi yılın beş yılında da siz Bakan olarak görev yapıyorsunuz. Dolayısıyla, devasa bir bütçe kullanıyorsunuz, bunu kullandığınızı için de bu görevinizi yapmanızın son derece doğal olduğunu bilmeniz gerekir ve bunu tekrarlamamızın bir anlam ifade etmediğini söylemek istiyorum. Kaldı ki genel bütçeden yani yine bizlerin, bu, işte, sübvansede ettiğinizi söylediğiniz insanların verdikleri vergilerden bunu sağlamış oluyorsunuz. Bunu yaparken de yine bir ortalama indirim yapıyorsunuz herkese ve bu da adaletten uzak bir sonuç getiriyor çünkü varsıl insanla yoksul insana aynı oranları veriyorsunuz. Aynı oranları verdiğiniz zaman, 100 bin lira geliri olan bir insanla 5.500 lira asgari ücret geliri olan bir insanın aynı şekilde yararlanmasının, sübvansede edilmesinin de doğru olmadığını bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakan, siz iktidara geldiğiniz zaman elektrik üretiminin yüzde 60'ı, elektrik dağıtımının ise yüzde 100'ü kamunun elindeydi. Şimdi dağıtımın yüzde 100'ü özeline eline geçti ve üretimin de sadece yüzde 20'sini siz yapıyorsunuz. Dolayısıyla, bunları bir nevi finanse etmekten de geri kalmamış oluyorsunuz. 2021 yılında 3,5 milyon insanın elektrikleri borçlarını ödeyemedikleri için kesildi, dolayısıyla da çok ciddi zorluklar yaşadılar. EPDK, tüketilen elektrik üzerinden yüzde 2,38 oranında kâr verdiği hâlde, dağıtım şirketlerine 35 milyon lira gibi bir transfer gerçekleştirdi. TEİAŞ ise mayıs ayında üretmedikleri enerji için 43 santrale 285 milyon lira transferde bulundu. Bu durum, teknolojideki gelişmelerle birlikte maliyetlerin düşmüş olmasına rağmen elektrik fiyatlarındaki yükseklik sadece hane halkını etkilemiyor, aynı zamanda üretim maliyeti olduğu için enflasyona da sebep olmaya devam ediyor. Dolayısıyla, elektrik fiyatlarının bu şekilde gitmesi, döviz kuruna bağlılık nedeniyle, hem dışarıdaki enflasyondan hem de içerideki enflasyondan etkilenmesi nedeniyle enflasyonun düşmesine de herhangi bir katkımızın olmayacağını ifade etmek istiyorum.

2022'nin ilk gününde elektriğe yüzde 52 ila yüzde 130 arasında zam yaptınız. Haziran ayında yine yüzde 15 ila yüzde 25 arasında bir artış gerçekleştirdiniz. Eylülde ise meskenlerde yüzde 20, iş yerlerinde yüzde 30, sanayide de yüzde 50 gibi bir artış gerçekleştirdiniz. Dolayısıyla, yıl içerisinde

onuncu ayın sonuna kadar meskenlerde yüzde 136 ıla yüzde 184, iş yerlerinde de yüzde 174 ıla yüzde 266 arasında zam yapılmış oldu. Dolayısıyla iş yerleri de bu konudan çok ciddi etkilenmekte, özellikle küçük iş yerlerinin bundan etkilenmeleri nedeniyle işlerini yapamaz duruma gelmiş oluyorlar.

Sayın Bakan, Viranşehir ve çevresi yer altı sularının en çok bulunduğu yerlerden bir tanesi. 99 yılında, ben bölgeye gittiğim zaman yaptığımız araştırmada, yer altı sularının 90 ıla 120 metre arasında çıkartıldığını, son zamanlarda ise bunun 450 ıla 600 metre kadar aşağıya indiğini, dolayısıyla bunun böyle devam etmesi hâlinde, yakındaki Konya Ovası'ndaki obruklar gibi o bölgede de obrukların gündeme gelmesi söz konusu olacak.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Peköz, tamamlar mısınız lütfen?

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Yine, GAP projesinin sulama kanalları bitmediği için üretim yapılamıyor. Enerjide 16 milyar dolar GAP projesine para harcanmış, şu ana kadar da 27 milyar dolarlık enerji elde edilmiş ama 1 milyar 200 milyon dolar ayrılıp su kanalları tamamlanıp oradaki insanların refah düzeyini iyileştirmek için bir çabaya girilmiyor, sizin de buna bir desteğinizin olması gerekir.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum Sayın Peköz.

Evet, söz sırası İYİ Partiden Sayın Durmuş Yılmaz'da.

Süreniz on dakika.

Sayın Yılmaz, buyurun lütfen.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Değerli hazırun, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Öğleden önceki oturumda bir hatip söz hakkı doğmasın diye isim zikretmeden şöyle bir cümle kurdu: “Bizden önce 5 ilde doğal gaz vardı, bizimle beraber bütün Türkiye sathını donattık.’ Ardından ne yaptılar biliyor musunuz muhalefette bulunanlar, üstelik de yaşı kemale erenler? ‘Efendim, AKP’den önce hiçbir şey yoktu, mağarada yaşıyorduk.’ diye işi vulgarize etmeye çalıştılar. Yalan mı kardeşim?” Yalan değil. Eğer şunu söylüyorsan, AKP’den önce sadece 5 ilde doğal gaz var olduğunu söylüyorsan doğru söylüyorsun, evet, sadece 5 ilde vardı; bu bir hakikat, bunu inkâr etmenin bir anlamı yok ama “AKP’den önce bir şey yoktu.” Diyorsan, bu soruyu biz sormuyoruz, bunu sizin söylemlerinizi söylüyor. Eğer sen dersen ki...

SALİH CORA (Trabzon) – Ne alakası var ya!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kim söylemiş?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Eğer sen “Buzdolabı yoktu.” dersen...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Kim demiş?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dinle, dinle, dinle, dinle!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, müdahale etmeyelim.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – ...“Ambulans yoktu.” dersen...

SALİH CORA (Trabzon) – Ne alakası var?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – ...açılmış üniversiteyi “Biz açtık.” dersen...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) - Ya, bir dakika, susun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – ...açılmış havaalanını “Biz açtık.” dersen bu tür cümleleri duymaya hazırlıklı olun, bu türlü cümleleri duymaya hazırlıklı olun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ya, kim söylemiş?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Haksızlık yapıyorsun.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, hatibe müdahale etmeyin lütfen.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dolayısıyla, burada yapılması gereken şey, yapılanların inkâr edilmesi değil...

SALİH CORA (Trabzon) – İnkârı sen yapıyorsun!

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – ...her iki tarafın da inkâr psikolojisinden uzak durması gerekiyor.

SALİH CORA (Trabzon) – “Öyle bir şey yoktu.” demek istemiştir.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Cora... Sayın Cora...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dinle, dinle! Zorunuza gitmesin.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Lütfen müdahale etmeyin arkadaşlar.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ya, kim söylemiş?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bundan sonra cümle kurarken hesaplı kitaplı konuş.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kim söyledi ya!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Çarpıyorsunuz! Çarpıyorsunuz!

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Çarpıtma bir şey yok. Siz söylüyorsunuz, her defasında siz söylüyorsunuz.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Hiç öyle bir şey yok! Siz çarpıyorsunuz!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Ben, bak, size söyleyeyim...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kim söylemiş?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – AK PARTİ’den önce...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Aydemir...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Şu anda, Türkiye...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ya, Sayın Başkan...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Aydemir, müdahale etmeyelim hatibe.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dinle kardeşim ya, dinle!

CAVİT ARI (Antalya) – Böyle bir şey olmaz ya!

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dinle, cevabını vereceksin, alacaksın... Dinle!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Yanlış konuşuyorsun!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Aydemir, lütfen...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dinle! Dinle!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Allah Allah!

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Ya, Allah Allah, evet.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Doğruyu söylemiyor.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Aydemir... İbrahim Bey...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Doğruyu söylüyorum. Sen dinle!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Bir dakika arkadaşlar... Bir saniye...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ama yalan konuşuyorsun!

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sen dinle, otur, kızma!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ama böyle bir şey olmaz ki!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Müsaade edin Sayın Aydemir.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Kızma, otur! Çok laf yapma! Otur, otur! Dinle, dinle!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Yılmaz, ikili görüşme yapmayın bu şekilde, Komisyona hitap edin. Efendim, düzelterek bir şey varsa biraz sonra söz aldığımızda düzeltin.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Ben isim zikretmedim.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ama Sayın Başkan...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam, Uğur Bey, böyle bir usulümüz yok, biliyorsunuz, lütfen, dinleyelim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ya, kim söylemiş?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Dinleyelim, biraz sonra düzeltin. Arkadaşlar, tamam.

Sayın Yılmaz, buyurun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Her söylediğimizi şey yapıyor ya!

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Her konuşmada masalara mı çıkılacak Sayın Başkan?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Cinsli, ben müdahale ediyorum.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Evet, devam ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkan, müdahale eder misiniz.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Yılmaz, lütfen karşılıklı yapmayalım, Komisyona hitap edin siz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Peki, efendim. O zaman orayı susturun, ben devam ediyorum o zaman.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Ben söylüyorum zaten, siz buyurun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Saygısızlık ya!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, dinleyelim, cevap verirsiniz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Aynen iade ediyorum, saygısızlık bu!

Yani öyle bir tavır sergileniyor ki imarı alınmamış, yapım ruhsatı alınmamış bir araziye...

SALİH CORA (Trabzon) – Hep aynı şeyi yapıyorsunuz!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, arkadaşlar, sükûnet lütfen.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – ...inşaat yapmak üzere tahta, kereste, fayans, tuğla vesaire damperle gidiliyor, dökülüyor.

SALİH CORA (Trabzon) – Bizim konuştuklarımızla hiç alakası yok!

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Yalnız şu andaki tartışmaların ne bir ciddiyeti var ne derinliği var ne de içeriği zengin.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sizin konuşmalarınız çok güzel!

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Rakamlar alt alta, üst üste, sağdan sola söylüyor. Arkadaşlar, biraz ciddi olalım lütfen.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, lütfen...

CAVİT ARI (Antalya) – Oraya söyleyin Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Lütfen, müdahale etmeyin.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Millet bize çuvalla para ödüyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sizin yaptığının onda 1'ini yapsak...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Cevap hakkımız var.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Biraz ciddi olalım.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ne yaptık ya!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Biz ne yaptık?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bağırmayın ya!

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dinleyin!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Niye söylüyorsunuz!

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dinleyin! Bakın...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Niye böyle bir şey söylüyorsunuz?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Aydemir...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dinleyin!

BURAK ERBAY (Muğla) – Sadece eleştiriyor.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Niye üzerine alınmıyorsunuz o zaman?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Neden söylüyorsunuz?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – İbrahim Bey...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Allah Allah!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – İbrahim Bey, duyuyor musunuz beni? Uğur Bey...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Arkadaşlar...

BURAK ERBAY (Muğla) – Ya, kibar bir şekilde cevabını verirsiniz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ya, sen ne yapıyorsunuz?

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Hem üzerine alınmıyor hem de “Ben böyle bir şey yapmadım...”

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – İbrahim Bey, yeter, söyleyeceğinizi söylediniz.

Buyurun Sayın Yılmaz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Zamanımı tekrar şey yapar mısınız.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam, siz buyurun, ben...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Tamam, peki, teşekkür ediyorum.

Efendim, söküğünü dikecek iğneyi dışarıdan ithal eden, mevtasını defnedecek kefeni yurt dışından ithal eden bir yönetimde bile Türkiye yüzde 8 büyümüştür. Bu yüzde 8 büyümeye inkâr edilemez. Bu bir süreçtir. Sizin iktidarınızdan önce eğer 5 ilde doğal gaz kullanılıyorsa bugün 81 ilde 300 ilçede kullanılıyor ama Türkiye'nin 40 bin köyü var; birisi gelip bir müddet sonra “Bizim zamanımızda 40 bin köyün hiçbirinde doğal gaz yoktu.” dese ne olacak? Bu, bir laf mı? Bu hoş laf, içi boş laf bu.

Efendim, şu anda dünyada 5G var. Türkiye’de daha 4G çalıştırılmıyor, en yavaş internet bizde. Biz kalkıp “5G niye yok?” mu diyeceğiz?

Onun dışında...

SALİH CORA (Trabzon) – Şimdiye kadar niye yapılmadı?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Söyleyeceğim, bak, sana söylüyorum.

SALİH CORA (Trabzon) – Yani yapım oranlarına bak.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Oranlara... Ben de işte aynen onu söylüyorum diyorum ki bak, 1924...

SALİH CORA (Trabzon) – Oranlar...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dinle dinle, dinle! Bak dinle!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Cora... Müdahale etmeyelim arkadaşlar.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – 1924-2002 arasında toplanan vergi 1 trilyon 861 milyar...

SALİH CORA (Trabzon) – Ama haksızlık yapıyorsunuz.

CAVİT ARI (Antalya) – Müdahale eder misiniz?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – ...2003-2020 Haziranı arasında, sizin döneminizde 3 trilyon 707 milyar...

SALİH CORA (Trabzon) – Haksızlık yapıyorsunuz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bu 1924-2002 arasında toplanan 1 trilyonla neler yapıldı?

SALİH CORA (Trabzon) – Borçları, IMF’ye borçları ödedik.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Biraz daha ölçeği küçültelim, 1924-1952 arasındaki toplanan bütçenin yüzde 22’si Düyun-ı Umumiye borcuna gidiyordu ve buna rağmen o kadar endüstri kuruldu, sanayi kuruldu, istihdam yaratıldı ve siz bunu 72 milyar dolara sattınız ve özelleştirme yaptınız ve harcadınız. Lütfen bunları inkâr etmeyin, bunları kabul edin.

SALİH CORA (Trabzon) – Borcu ödedik, IMF’ye borcu ödedik.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Kabul edin, kabul edin! Evet, tabii ne olacak?

SALİH CORA (Trabzon) – AK PARTİ’den önce satılanları niye söylemiyorsunuz?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Yüzde 22’si Düyun-ı Umumiye’ye gidiyordu. Sümerbankını bu yaptı, Etibankını bu yaptı ve siz bunu özelleştirdiniz.

SALİH CORA (Trabzon) – Daha önce satılanları niye söylemiyorsunuz?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bu dönemde 3 trilyon 707 milyar para harcadınız.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, arkadaşlar, müdahale etmeyelim.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Siz bu parayı harcamayıp da ne yapacaktınız? Siyasetçi olarak siz milletin hizmetçisisiniz, biz öyleyiz.

SALİH CORA (Trabzon) – Daha önce satılanları niye söylemiyorsunuz?

CAVİT ARI (Antalya) – Müdahale eder misiniz?

BURAK ERBAY (Muğla) – Bir saattir konuşuyor.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bu parayı alıp Seyşel adalarına, Kanarya Adaları'na tatile mi gideceğiz biz siyasetçiler olarak? Elbette millete hizmet edeceğiz; yol yapacağız, hastane yapacağız, su getireceğiz. Ya, bunları milletin başına kakmanın, yukarıdan bakmanın bir anlamı yok. Biraz mütevazı olun, lütfen.

SALİH CORA (Trabzon) – Niye yapılmadı?

CAVİT ARI (Antalya) – Müdahale eder misiniz?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Bizden çok müdahale ediyorsun Sayın Arı, seni susturmuyoruz zaten.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Uğur Bey, Sayın Aydemir, tamam, birazdan cevap verirsiniz, lütfen müdahale etmeyin.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Evet, mütevazı olun biraz lütfen, yukarıdan bakmayın millete. Elbette vatandaşa bu kadar topladığım vergiyle su getireceksin, yol getireceksin, hastane getireceksin, okul yapacaksın; bu senin görevin. Bize düşen görev, bu paralar ekonomik kullanıldı mı, rantabl kullanıldı mı, verimlilik arttı mı? Bunların hesabını sormamız lazım, size bunun hesabını soruyoruz.

SALİH CORA (Trabzon) – Niye yapılmadı?

CAVİT ARI (Antalya) – Konuşturmuyorsunuz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sana ne, sana ne!

CAVİT ARI (Antalya) – Konuşturmuyorsunuz, nasıl sana ne?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sana ne!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar... Sayın Arı, Sayın Aydemir, lütfen! Sakin, arkadaşlar sakin.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Evet, lütfen bu tavrınızdan vazgeçin! Siz bunun hesabını verin.

CAVİT ARI (Antalya) – Ne demek...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Arı, lütfen, hatip konuşuyor.

CAVİT ARI (Antalya) – Bana değil, onlara söyleyin.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam duyuyorum, uyarıyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ara verin, böyle olmaz.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Paylan, siz girmeyin araya. Tamam...

Sayın Yılmaz, ikili konuşmaya giriyorsunuz.

CAVİT ARI (Antalya) – Başkanım, burası saldırıyor, Durmuş Bey'e laf atıyorlar konuşmaya başladığı anda.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Müsaade edin... Arkadaşlar size cevap vermek zorunda kalıyor.

CAVİT ARI (Antalya) – Tek başına o adam, saldırıyorlar.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Komisyona hitap edin, lütfen devam edin. Arkadaşlar, Sayın Yılmaz’a müdahale etmeyin lütfen.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dolayısıyla, bu paralar...

SALİH CORA (Trabzon) – Şu an Türkiye'nin gayrisafı millî hasılasından haberin yok.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Allah Allah! Ya bir durun ağabey ya!

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bizim bugün derdimiz bu paralar verimli kullanıldı mı? “1 milyar dolara 1 kilometre yol yapılıyor ise bugün acaba 750 milyon dolara yapılabilir mi?”yi soruyoruz ya, bunu tartışalım. Biz size “Yol yapmadınız.” demiyoruz. Dediğim gibi 2003-2020 Haziranı arasındaki 3 trilyon 107 milyar dolar vergi topladınız, bunun üstüne 450 milyar dolar da dış borç oldu, 70 milyar dolar da özelleştirmeden geldi... Bunun hesabını soruyoruz size, siz bize bunun hesabını verin ya!

SALİH CORA (Trabzon) – Bu kadar yaptığımız hizmeti, yatırımları özelleştirmeyle mi yaptık?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Evet, hızlı tren var. Bugün dünyada 650 kilometre hızla giden tren var ama siz bize 250 kilometre hızlı tren yapıyorsunuz, biz size kalkıp “Niye onu yapmıyorsunuz? diye soruyor muyuz ya? Bu bir süreçtir. Bu süreci...

SALİH CORA (Trabzon) – Bu kadar yaptığımız hizmeti...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Cora, Sayın Cora lütfen! Müdahale etmeyin arkadaşlar.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Birbirimizin yaptıklarının üzerine koya koya, basamak basamak bu ülke böyle kazanacak. İnkâr etmenin kimseye bir faydası yok. Net olun, açık olun.

SALİH CORA (Trabzon) – Sayın Başkanım, özelleştirmeden gelen parayla mı yaptık, bu kadar basit mi ya?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam da böyle bir usul yok ki.

SALİH CORA (Trabzon) – Özelleştirmeden gelen parayla mı yaptık?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Evet, sen bunun hesabını...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Ne yapayım? Bu şekilde nasıl müzakere yapacağız? Dinleyelim şimdi.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – 2003-2020 Haziranı arasında 3 trilyon 107 milyar, artı 450 milyar dolar dış borç, artı 70...

SALİH CORA (Trabzon) – Senin matematiğin bu mu ya? Nasıl Merkez Bankası Başkanlığı yaptınız?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, Sayın Yılmaz, normal süreniz bitti. Toparlayalım, ben size ek süre vereceğim.

Buyurun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Toparlıyorum.

Efendim, söyleyeceğim şey şu: İster iktidar isterse muhalefet, yapılan bir şeyi inkâr etmemeliyiz, yapılan işleri takdir etmeliyiz; sormamız gereken soru “Ben şunu yaptım, bunu yaptım.” değil, “Sen bunu ekonomik yaptın mı, verimliliği artırdın mı? Benim parama adam gibi sahip çıktın mı çıkamadın mı?” Bunun sorusunu soruyoruz, yoksa AK PARTİ'den önce elbette 5 tane ilde doğal gaz varmış. Bugün 36 bin tane köy var, 36 bin köyün kaçında doğal gaz, elektrik var? On sene sonra biz iktidara

geldiğimizde ya da gelecek sene, diyelim ki “Sizin zamanınızda hiçbir köyde doğal gaz yoktu.” diye bunu gündeme getirip ekonomik mesele yapmanın, politik mesele yapmanın bir anlamı yok, buradan bir yere gidemeyiz. İnkârdan vazgeçelim, olanları olduğu gibi kabul edelim.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, teşekkür ederim Sayın Yılmaz.

Söz sırası Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Abdurrahman Başkan'da.

Sayın Başkan, süreniz beş dakika.

Buyurun lütfen.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın kıymetli yöneticileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce, biz burada Türk milletini temsil ediyoruz, muhalefet de eleştirisini daha çok basından değil de Türk milletine doğru bilgiler vermek adına yaptığı takdirde doğru bir şeyler yaparız. Biz Türk milletinin gelecek nesillerine hizmet etmek için buradayız. O yüzden, herkesi konuşmalarında, eleştirilerinde de sağduyuya davet etmek istiyorum.

Hepinizin bildiği gibi, dünya, enerji piyasası açısından oldukça hareketli bir dönemden geçmekte ve siyasi, ekonomik ve sosyal neticeleriyle yüzleşmekte, ağır sonuçları olan küresel sorunlarla mücadele etmektedir. Bu sebeplerden dolayı, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de enerji talebi sürekli artış göstermektedir. Ülkemizin enerji talebini karşılamak üzere, Bakanlığınızca daha çok yerli, daha çok yenilenebilir enerji hedefi doğrultusunda, başta yerli kömür olmak üzere, rüzgâr, güneş, hidrolik, jeotermal gibi yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarımızın artırılmasına yönelik çabalarınızı takdir ediyor, yakından takip ettiğimi de burada söylemek istiyorum.

Rusya ve Ukrayna arasında yıllardır yaşanan gerilimin savaşa dönüşmesi, ticaret yolları ve enerji hatları açısından çok büyük bir güvenlik sorunu hâline gelmiştir. Bu güvenlik sorunu nedeniyle Avrupa ülkeleri büyük bir panik yaşarken Rusya'nın Türkiye'de bir gaz dağıtım merkezi oluşturma teklifi, ülkemizin jeopolitik ve jeostratejik konumunun ne kadar önemli olduğunu tüm dünyaya bir kez daha göstermiştir. Ne mutlu ki Türkiye Cumhuriyeti, son yıllarda attığı adımlarla sadece kendi bekasını değil, hakları gasbedilmeye çalışılan, görmezden gelinen milletlerin de bekasını ve çıkarlarını güvenceye alacak hamleler yapmış ve yapmaya da devam etmektedir. Bu manada Türkiye'nin gösterdiği duruş ve irade, Türkiye'yi ateş çemberinin içinden bir vahaya çevirmiş, insanlığın bel bağladığı küresel ticaret sisteminin ve enerji nakil hattının teminatı hâline gelmiştir.

Doğu Akdeniz ve Karadeniz başta olmak üzere, doğal gaz arama faaliyetlerini gösteren gemilerimiz ve Bakanlık personelimiz, dün gerçekleşen grup toplantımızda, Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli Beyefendi'nin “Cumhuriyetimizin yeni yüzyılı hem Türkiye Yüzyılı hem de Türk yüzyılı olacaktır.” şeklinde ifade ettiği hedef doğrultusunda, büyük fedakârlıklarla muhteşem başarılarla imza atmaktadırlar ve tüm Bakanlık personellerini buradan huzurunuzda tekrar tebrik etmek istiyorum.

Türkiye Cumhuriyeti devletimizin, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ve Kuzey Afrika'da görmezden gelinen hak sahibi devletlerin hakkını gözeten, uluslararası hukuku hiçe sayanlara hukuku hatırlatan, kendi bölgesinin parlayan yıldızı olduğunu kabul ettiren bu duruşunun meyvelerini elbette çok yakın zamanda milletçe toplayacağımız da muhakkaktır.

Yaşanan bu gelişmeler neticesinde, Türkiye'nin dünyanın önde gelen enerji üslerinden biri olması da gündeme gelmiştir. İnanıyorum ki Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımız ile paydaşlarımızın önümüzdeki süreçte atacağı adımlarla bu hedefe de kararlı bir şekilde yürünecek ve ulaşılabilecektir. Elbette, bu durum, önümüzdeki yüzyılın Türk asrı olacağına inananlar için sevindirici, Türk devletinin sendelemesini bekleyenler için ise hayal kırıklığı olacaktır. Karadeniz'de doğal gaz keşfi yapıldığının ilk açıklandığı günlerde, ülkemizin geleceği adına sevinmek yerine buradan olumsuz bir siyaset devşirenler, her zaman olduğu gibi yine hüsrana uğrayacaklardır.

Bugün gelinen noktada, 540 milyar metreköplük doğal gazı karaya taşıyacak olan 170 kilometre uzunluğundaki sığ denizden derine uzanacak şekilde serilen doğal gaz boru hatlarının ve Karadeniz gazının işleneceği 3.500 dönümlük alan üzerine kurulan Filyos Limanı sahası doğal gaz işletme tesislerinde çalışmaların devam etmesi, ülkemizin enerjide dışa bağımlılığını en aza indirecek olması da büyük önem arz etmektedir.

Sayın Bakanım, yenilenebilir enerji alanında son yıllarda yapılan çalışmalar ve alınan mesafeler de takdiri hak etmektedir. Özellikle kendi enerjisini üreten vatandaşlarımızın ve işletmelerimizin sayılarının artırılmasına yönelik teşviklerin artarak devam etmesi, bu mesafenin hak ettiği düzeye ulaşmasını da beraberinde getirecektir. Bu konuda Bakanlığımızın gerekli hassasiyeti gösterdiğini biliyor ve bundan sonra da göstereceğine inandığımızı ifade etmek istiyorum.

Diğer yandan, nükleer enerji konusunda kararlı bir şekilde sürdürülen çalışmalar da 2023 hedeflerimize ulaşmak için büyük önem arz etmektedir. Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşlarınıza, tüm personelinize millî enerji politikasını başarıya ulaştırmak için gösterdiği gayretlerden dolayı teşekkür etmek istiyorum.

Bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyor, hepimizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

AK PARTİ'den Sayın Ekrem Çelebi.

Buyurun lütfen.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, değerli milletvekili arkadaşlar, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı, Nükleer Düzenleme Kurumu Başkanımız, çok kıymetli basın mensupları; ben de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyor, bu vesileyle hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Saygıdeğer milletvekillerimiz, tabii, işin açıkçası kaçınıcı kezdır bu konuşmayı yapıyorum ama artık bir de yaptığım zaman da utaniyorum. Neden dolayı utaniyorum? Çünkü bu ülke hepimizin. Evet yirmi yıldır AK PARTİ hükümetleri başta olabilir. Sizler belki -son birkaç yıl içerisinde kurulan partiler var- bir araya gelmişsiniz. Daha önce hülle yoluyla, işte, bir grup kurmak anlamında, o zamanki kanun cevaz veriyordu, geçirdiler.

(İYİ Parti sıralarından gürültüler)

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ne demek bu ya! “Hülle” diyor ya!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bak, ben hiç sizi eleştirmedim Değerli Vekilim, şahsınıza da saygım var. Bizim meselemiz şurada, mesele Türkiye Cumhuriyeti devletinin geleceği, beğenirsiniz, beğenmezsiniz. Ama şimdi, bir milletvekilimiz... Bakın, benim, devlet anlamında saygı duyduğum bir insansınız, açıkça söyleyeyim; birikiminiz, iktisadi birikiminiz yüksek olan bir insansınız. Bu konuda çok saygı duyarım ama nihayetinde, karşınızda olan bir milletvekili. Salih Bey'e “Dinle evlat.”

demenizi ben doğru bulmuyorum. Tutanağınızı alabilirsiniz, ben sizin cümlelerinizi aynı şekilde yazdım. Dolayısıyla şunu arz edeyim: Burada herkes milletvekili, herkes kendi ilinden gelmiş; siyaseten rol model olan bir milletvekilimizdir.

Şimdi, saygıdeğer milletvekilleri, ben bir AK PARTİ Milletvekiliyim, iki dönemdir, dokuz yıldır milletvekiliyim, AK PARTİ hükümetleri bana göre bir zihinsel devrim yarattı. Bakarsınız, bakmazsınız ama ya, sabahtan beri şuna bakıyorum... Hani, kusura bakmayın, insan bu kadar devletine yabancı olmaz. Anlıyorum yani yirmi yıldır siz iktidara gelmek istiyorsunuz ama gelemiyorsunuz, bu bizim suçumuz değil. Yirmi yıldır sizin medet beklediğiniz tek bir şey vardır: "Tayyip Erdoğan nasıl gidebilir?"

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Ne biçim laf bu ya! Gayet doğaldır, muhalefetin iktidarı istemesi gayet doğaldır.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bak, Hocam, istirham ediyorum. Bak, ben nezaketli bir insanım, lütfen beni dinle.

Yirmi yıldır hepinizin... Bakın, burada tek tek gelebiliyor musunuz? Gelemiyorsunuz. 6 parti bir araya geliyorsunuz, 6'lı bir masa, sadece "Biz Tayyip Erdoğan'ı nasıl devirebiliriz?"

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Evet, geliyoruz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Bunda ne var ya?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, niye sesimizi yükseltiyoruz? Fikirler söylenecek, sıra size geldiğinde siz de söylersiniz.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Eğer sizin buna yüreğiniz yetiyorsa siz tek başımıza çıkarsınız, dersiniz ki: "Ya, ben Recep Tayyip Erdoğan'a karşı, ben AK PARTİ'ye karşı varım." (CHP sıralarından laf atmalar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Türesi Bey, sakın olalım lütfen.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Bizimle ilgili...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Farklı fikirler olduğu için farklı partiler var. Rica ediyorum. Kimseye hakaret etmedi, farklı fikir ifade ediyor.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ama 6 insan geliyor 1 insana karşı, bir de sizin yedeklemeleriniz var, masa altında böyle tünüyorlar onlar. Bakın, bunlara gerek yok. (CHP sıralarından laf atmalar)

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Kendinize çok güveniyorsanız sandığı getirin hemen.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sakin olalım değerli arkadaşlar, sakın olalım lütfen...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Hepiniz şunu söylüyorsunuz... (CHP sıralarından laf atmalar)

Ondan beri biz sizi dinliyoruz, tehdit, tek şeyiniz tehdit. Ya, nedir kardeşim ya, siz kimi tehdit ediyorsunuz?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sizin masada kimler var?

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Yüreğiniz yetiyorsa sandığı hemen getirin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sakin olalım... Demokrasi tahammül rejimidir, farklı fikirlere tahammül edeceğiz. Rica ediyorum...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bakanı tehdit ediyorsunuz, bürokratları tehdit ediyorsunuz ya. Sizin bu bürokratlar dediğiniz insanların hepsi 50 yaşından fazla ya. Kim bunlar, benim babamın oğlu mu, Bakan Bey'in babasının oğlu mu?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hakaret olmadığı sürece herkes... Herkesin fikri kendisine güzel. Rica ediyorum...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bunlar, Türkiye Cumhuriyeti devletinin Anayasa ve kanunlarına göre okullarını bitirmiş, sınavlarına girmiş, başarılı olmuş, mümeyyiz bir şekilde bu makam ve mevkileri temsil ediyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sadakat, sadakat; liyakat yok.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Enerji Piyasası Kurumunun ne şeyi var ya? Gece saat birde telefon açıyorum, Mustafa Bey telefonumuza çıkıyor.

Değerli arkadaşlar, şunu arz edeyim: Bizim kendi çarklarımıza karşı bizim inat olmamız lazım, bizim onları yermememiz lazım ya. Bu insanlar, nihayetinde, 85 milyon insana çalışıyor. Biz iktidardayız ama bunlar nihayetinde devlet temsilcisi ya.

Şimdi, bakın, şunu söylüyor, diyor ki: “Her gün madende birilerini katlediyorsunuz.” Ya, bizim kimseyi katlettiğimiz yok.

İki: “İstifa edin.” Ya, kardeşim, bu devlette niye istifa edeceğiz biz ya? İstifa müessesesi, farklı olan bir müessesedir, tek taraflı olan bir müessesedir. Yani bir muhalefet milletvekili “İstifa edin.” dediği zaman bizim istifa edecek bir şeyimiz yok.

“Savaşlara giden bu paraları, bütçeleri biz yok edeceğiz.” Bakın, değerli kardeşlerim, ben hep söylüyorum, ben Ağrı Milletvekiliyim. Şunu görüyor musunuz? Allah aşkına şunu görün. Bu ne zaman kuruldu biliyor musunuz? Emine Hanım, bakın, ben size saygı gösteriyorum, eşiniz de bizde doktorluk yaptı. AK PARTİ hükümetlerinden önce var mıydı? (CHP sıralarından gürültüler)

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Vardı!

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Vardı!

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Vardı!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ekrem Bey, soru sormayın en iyisi, siz anlatın.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Cümlelerin sonunu bekleyin, cümlelerin sonunu bekleyin.

Bakın, diyorum ki: Ağrı’da var mıydı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ekrem Bey, soru sormadan, soru sormadan...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bir dakika, bakın, Ağrı’da var mıydı bu? Bakın, şimdi, bunu getirdim. Bakın, 5 tanesi şu anda Ağrı’da, görüyor musunuz?

Bakın, iki...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Su da yoktu, su(!) İçmeye su yoktu!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bir şey daha arz edeyim, bakın, bir şey daha arz edeyim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ayıp be! İçmeye su yoktu sanki(!)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sakin olalım lütfen. Sakin, sakin, sakin...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Her şeyi siz yaptınız(!)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İlhami Bey, sakin, sakin...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Yeter ama!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Neyine yeter ya! Sen sabahtan beri bizi yerdiğin zaman...

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Niye bağıryorsun!

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Niye bağınmayacağım! Her şeyi siz yapmışsınız(!)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sakin, sakin... Sizi de başkaları dinliyor İlhami Bey.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bu milleti karanlıkta bıraktınız!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İlhami Bey, size de başkası böyle söyleyebilir, rica ediyorum, yapmayın.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sayın şey burada olsaydı... “Kibir abidesi oldunuz.” Bunları siz bize söylüyorsunuz ya! “Babanızın malı değil mi?” Sizin babanızın malı mı ya bu koltuklar? Bu koltuklar devletin malı. Bu koltuklara kim oturuyorsa, halk kime oy veriyorsa o gelir bu koltuğun sahibi olur ve bu ülkeyi yönetir. Şu anda bu ülkeyi yöneten Recep Tayyip Erdoğan, baktığımız zaman da onun ekibidir ve şu anda bu Bakan ve Bakanlık ekibiyle birlikte başarlıdır.

Bakın, ben size birkaç tane örnek vereyim. Deminden beri bizi yeriyorsunuz ya... Elektrik üretimi: 2002 yılında 129 milyar kilovat, 2021’de 330 milyar kilovat ya. Nereden geliyor bu ya, bedavadan mı geliyor?

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Gelecek tabii!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Herkesin oturduğu yeri, herkesin baktığı bakışı da bilmesi lazım. Bakın, 2002’nin ilk dokuz ayında elektrik üretimi 250 milyar kilovat.

Yenilenebilir enerji üretimi: 2002’de 34 milyar, 2021’de 120 milyar, 2022’nin ilk dokuz ayında 111 milyar. Nereden geliyor? Eğer terör olmasa var ya bunun 5 katı olur, eğer terör olmasa bunun 5 katı olur değerli kardeşlerim.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Terör bitti!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – İşte, bakın, ben demin onu söyledim, şu rüzgârgülüne bakıyor musunuz, Ağrı’da 5 tanesi bununla şu anda şey yapıyor. Sabah da Sayın Bakanımıza söyledim, şu anda 3 tane firma geliyor, inanın, dedim ki: “Ya, gelin ben sizin evraklarınızı elden teslim edeceğim.” İki sene önce -Allah razı olsun- Sayın Bakanımıza gittik. Bakın, 20 ton altın şu anda bizim ilimizde, inşallah önümüzdeki sene çıkaracağız ve 3,5 ton gümüş. Değerli kardeşlerim, daha önce...

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – “Değerli kardeşlerim” diyemezsin!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bunu bütün samimiyetimle söylüyorum ya, bütün samimiyetimle şunu söylüyorum: O dağlarda terörün kol gezdiği şeylerde hayvanlar bile giremiyordu o bölgelere. Bakın, biz şu anda o bölgede altın çıkarıyoruz ya. Devletinizin, hüküm sürdüğünüz devletin, Parlamantonun lütfen -eleştirin ama- kıymetini de bilin ya, benim sizden ricam.

Bakın, kömürde, 2002 yılında 54 milyar ton, 2021 yılında 88,4 milyar ton, 2022’nin dokuz ayında 94,1 milyar ton üretim yapılmıştır.

Bor üretimi: 2002’de 458 bin ton, 2021’de 2.460 bin ton, 2022’nin dokuz ayında 1.762 bin ton. Satış geliri... Bakın, bunu söylememe gerek yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kan şekerimiz yükseldi, şimdi Antep baklavalarıyla biraz düşürelim inşallah.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Maden ihracı: Bakın, 2002’de 600 milyon dolar, 2021’de 590 milyon dolar, 2022’nin ilk dokuz ayında 500 milyon dolar maden ihracımız olmuştur.

Bakın, hani diyordunuz ya “Siz ne yaptınız?” Ya, arkadaşlar, Ankara’da olanınız var, İzmir’de olanınız var, İstanbul’da olanınız var. İnsanlar günde 2 tane gömlek değiştiriyordu, beyaz gömlek ya, Allah rızası için ya. Geçmişe bakabilirsiniz ama devletinizin geleceğiyle, al bayrağımızla, İstiklal Marşı’nızla, İHA’nızla, SİHA’nızla sizin gurur duymanız lazım ya!

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Hiç de şahsınıza yakışan bir konuşma yapmadınız!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bakın, enerji yoğunluğu: Son yirmi yılda yüzde 25 azaltım sağlandı. Birincil enerji arzı 2002’de 77,1 iken 2020’de 147,2 milyon TEP.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Vaktim daralıyor Sayın Bakanım. Ben sizlere teşekkür ediyorum, özellikle Diyarın ilçemize, Ağrı’mıza vermiş olduğunuz katkılardan dolayı. Mollakara köyünde inşallah önümüzdeki sene Koza AŞ’yle birlikte çıkaracağımız altın ve gümüşlerden dolayı çok teşekkür ediyorum. Ayrıca, yine ilçemizde 2025 rakımlı İpek Geçidi’nde kurulan İpektepe Rüzgar Enerjisi Santrali’nde 5 adet rüzgar türbini kurularak saatte 20 megavat elektrik üretimi şu anda yapılıyor.

Ben 2023 yılı bütçenizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Bu vesileyle hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sayın Başkanım, son bir not.

Şimdi, biraz önce bir arkadaşımız söyledi. Bakın, 24’üncü Dönemde ben milletvekiliydim, o zaman da Sayın Cumhurbaşkanımız Başbakanı; inanın, özellikle totalde bizim bölgelerimiz, işte Ağrı’dır, Kars’tır, Bingöl’dür, Erzurum’dur, Van’dır; bunlar 5’li veya 6’lı şekilde yapılıyordu, biz ayırdık.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ekrem Bey, çok aştınız süreyi; teşekkür ediyorum.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – 2017’de doğal gazımız geldi, şu anda Ağrı merkez, Patnos ve Doğubayazıt’ta da doğal gazımız var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ekrem Bey, teşekkür ediyorum.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ben huzurlarınızda hem sizleri, hem Mustafa Bey’i hem de diğer bürokratları selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi Sera Kadıgil Hanım’a söz veriyorum.

Buyurun Sera Hanım.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, enerji alanında yaşanan fiyat artışları iğneden ipliğe tüm hayatımızı etkiliyor. İnsanlar aldığı 3 kuruş maaşın yarısını fatura ödemeye harcıyor. Günlük ihtiyaçlarımızı karşılayamaz hâle getiren bu zamlar, temel insan haklarından enerji kullanım hakkımızı neredeyse yok etmiş durumda. Bakanlığınızın sunduğu dâhiyane çözümlere bakıyorum sonra; mesela “Kısa mesafelerde yürüyün.” diyorsunuz, “Saçımızı havluyla, çamaşırları asarak kurutun. Banyoya kum saati koyun.” diyorsunuz. Memlekete ağaç ya da ağaç dikecek herhangi bir yer bırakmışsınız gibi binaların güney cephesine yaprak döken ağaç dikmemizi öğütlüyorsunuz. Yetiyor mu? Yetmiyor. 300 beygir gücünde -Mercedesleriniz, Audileriniz- o makam araçlarınızla konvoy konvoy buraya gelip konvoy konvoy buradan gidiyorsunuz, sonra bize dönüp “Yüksek motor hacmine sahip araç kullanmayın.” önerisi getiriyorsunuz. Yani bence resmen biraz aklımızla alay ediyorsunuz Sayın Bakan.

Enerji politikası ciddiyet ister aslında, öncelikle buradan başlamak lazım; ciddiyete davet ediyorum hepinizi kıymetli Bakan ve bürokratlar.

Şimdi, nükleere girmeyeyim diyordum, zaman az ama “Buna da karşı çıkıyorsunuz.” diyebilen milletvekilleri oldu. 2 tane çok basit, çok net soru soracağım ben size. Bir: Enerji güvenliği için gerekli kaynak geliştirme ilkesine aykırı şekilde, bağımlılığımızın zaten çok yüksek olduğu bir ülkeye kendi topraklarımızda alım garantili santral kurdukmak neyin kafası sayın vekiller? Açık açık soruyorum, cevap verin bu soruma lütfen bittiğinde. “Doğal gazda yüzde 90 dışa bağımlıyız.” diyoruz değil mi -biz değil, sunumlarınızda diyorsunuz, AKP milletvekilleri diyor- kime bağımlıyız ya? Rusya’ya bağımlıyız. Ne yapalım? Yerine nükleer santral yapalım. Süper fikir(!) Orada kime bağımlı olalım? Rusya’ya bağımlı olalım. Gerçekten emeği geçen herkesi tek tek tebrik etmek lazım(!)

İkinci sorum: “Şurada da nükleer var, burada da nükleer var; siz niye karşı çıkıyorsunuz, devlet düşmanı mısınız?” Soruyorum ya, bütün yerli ve millî vekillere açık açık soruyorum: Dünyanın hangi ülkesinde mülkiyeti başka bir ülkeye ait bir nükleer santral var? Yap-ışlet-devret bile değil ya bu, yaptığınız şeyin adı yap-ışlet-sahip ol. Yani Rusya santraliyle övünen bir Türkiye Bakanlığı görmekten ben gerçekten utanç duyuyorum arkadaşlar. Sonra ne diyorsunuz? İşte, enerjide de dışa bağımlılığı önleyecekmışsiniz. Ülkenin öz, yerli, millî kaynaklarını hakıyla kullanmıyorsunuz; doğal gaz için, petrol için bizi yabancı ülkelere bağımlı kılmaya devam ediyorsunuz. Ya, enerjide dışa bağımlılığımız hâlâ yüzde 70 arkadaşlar. 4 mevsim yaşıyoruz bu ülkede değil mi? 3 tarafımız denizlerle çevrili, rüzgar var, güneş var, biz hâlâ elalemin petrolünün, doğal gazının derdindeyiz; iklim krizi, sıfır karbon vesaire gibi şeyler zaten sizin lügatinizde henüz yazmıyor.

Burada konuşuyorlar değil mi “yerlilik” “millilik” “bizimkiler” bilmem ne falan filan. Soralım o konuşanlara; ya enerji sektörünün tamamını özelleştirdiniz be yirmi yılda, tamamını özelleştirdiniz. Bakın, bugün bu ülkede enerji üretiminin önemli bir kısmı, dağıtımı ve satışının tamamı -tamamı ya- özel şirketlere peşkeş çekilmiş durumda. Yok “Verimliliği artırır.” yok bilmem ne; peşkeş çektiğiniz yetmedi, bir de döndünüz alım garantisi verdiniz bunlara, üstüne bir de para ödüyörsünüz. Şunu söyleyelim: Kamulaştıracamız bunları, kamulaştırmakla kalmayacağız, bu şekilde yaptığımız ödemelerin tamamını da o kamulaştırma bedelinden düşeceğiz; kimse boşu boşuna heveslenmesin “Bu paralar cebime kalır.” diye.

Başka ne yaptınız? Mesela madenlerden konuşuyoruz değil mi deminden beri, madenlerde ne yaptınız biliyor musunuz yirmi yılda? Geldiğinizden beri 21 kez kanun değiştirdiniz. Bunun dörtte 1’i 7’nci maddeye ilişkin. Ne o 7’nci madde? Bu ülkenin sulak alanlarını, kıymete değer arazilerini, maden faaliyetlerine kapalı tutulması gereken havzalarımızı, ormanlarımızı, tabiat parklarımızı koruyan yer; siz bunları değiştirdiniz ve bu tip özel alanları dahi şirketlere peşkeş çekecek kadar gözü dönmüş bir siyaset güdüyorsunuz. Yetmiyor, haddinizi fersah fersah aşılıyorsunuz, bütün Bakanlığa söylüyorum, 190 milyon zeytin ağacına karşı yönetmelik çıkarıyorsunuz. Ya, sevgili arkadaşlar, siz kimsiniz? Bu ülkede bir normlar hiyerarşisi var, bu ülkede Anayasa var, kanunlar var. Enerji Bakanlığı kim ya yönetmelik çıkarıyor kanuna aykırı? Bu nedir? Bu nasıl bir hadsizlik?

Ve son olarak -süre az- madenler için yapmadıklarınıza gelelim. Ne yapmadınız biliyor musunuz Sayın Bakan? Siz, insanların canlarını koruyamadınız Sayın Bakan. Siz, 42 insanı öldürdünüz Sayın Bakan, öldürdünüz diyorum, açık açık söylüyorum. Asıl öldüren kim? TTK Genel Müdürünüz. Yanınıza bile gelememiş, yüzü yok çünkü.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Hâlâ utanmadan o koltukta oturmaya yüzü var o zatımuhteremin, buraya, karşımıza gelip katlettiği 42 insanın canının hesabını vermeye yüzü yok, yok yüzü. Getirememişsiniz, görevden alamadınız, buraya bile getirememişsiniz o insanı. Ve diyorsunuz

ki: “Ben Sayıştay’a teşekkür ediyorum.” Sunumunuzda diyorsunuz bunu. “Gereğini yapacağım.” diyorsunuz. Ben sizin huzurunuzda, Sayıştay burada, Sayıştaydan özür diliyorum ya. Ben o kazanın olduğu gün...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz bitti, son cümlelenizi alayım.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Otuz saniye rica ediyorum Sayın Başkan, tek temsilciyim yine parti adına. Bitireceğim, tamamlıyorum.

Ben gerçekten Sayıştaydan özür diledim, biliyor musunuz? Ben bir milletvekiliyim dedim ya. O raporu zamanında okusaydım, zamanında uyarıysaydım bir şey yapılabilir miydi acaba? Düşündüm, biliyor musunuz? Siz bunu hiç düşünmediniz mi ya? Yani hani istifaya falan davet ediyorlar ya, ben gerçekten sizlerin yerinde olsam istifa falan değil hani “‘Böyle bir Sayıştay raporu var, ben bunu zahmet edip okusam bu insanlar ölmeyecekti.’ diye düşünebilecekken bunu yapmadım...” Ne istifası arkadaşlar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, devam ediyoruz.

Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Gülizar Biçer Karaca’ya, ardından Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Mehmet Taytak’a söz vereceğim.

Buyurun lütfen Sayın Gülizar Biçer Karaca.

Süreniz beş dakikadır.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Bakan, saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım, saygıdeğer Bakanlık bürokratları; ben de 2023 bütçesinin Bakanlığınıza ve ülkemize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sayın Bakan, ben, Denizli Milletvekiliyim. 2019 yılında güneş enerjisine, yenilenebilir enerjiye yatırım yapanlara ilişkin bir düzenleme hayata geçirdiniz ve bu düzenlemeyle dediniz ki: “Siz yenilenebilir enerjiye yatırım yapın, ihtiyacınızı alın, üste kalan miktarını ben sizden alacağım.” Denizli’de mermer, kablo ve tekstil sektöründe gerçekten, çok müteşebbis, mücadele eden sanayiciler vardır, onlar size güvendi; yatırımlarını yaptı, kredilerini aldı ve güneş enerji santralleriyle ülkedeki enerji ihtiyacına ve üstelik de “temiz enerji” denilen yenilenebilir enerji kaynaklarına size inanarak, güvenerek yatırım yaptı. Sonra, 2019 yılında çıkardığımız, yaptığımız düzenlemeyi üç yıl sonra, 2022 Ağustosunda “Ben oyunu bozdum, artık sizden tamamını almayacağım. Tükettiğiniz kadarını alacağım, gerisi bedava verilecek.” dediniz. Denizlili sanayiciler size inandılar, size güvendiler, üç yıl önce yatırım yaptılar, kredi aldılar. Peki, Denizlili sanayicinin size güvenerek aldığı kredileri kim ödeyecek bugün Sayın Bakan? Biliyor musunuz, Denizli’deki organize sanayi bölgesindeki birçok iş insanı icra tehdidiyle şu an karşı karşıya. Size inanarak kredi aldıkları bankalar, bugün, sizin düzenlemeniz yüzünden iş insanlarını icra tehdidiyle baş başa bıraktı. Sayın Bakan, Denizlili sanayiciye sorarlar: “Ne istiyorsunuz devletten, iktidardan?” “Hiçbir şey istemiyoruz, bize gölge etmesin yeter.” der. Üretir, gider, pazarını bulur, pazarlar ve üstelik her dönem, pandemide dahi ihracat fazlası vermiştir. Ülkenin cari açığının kapanmasına ciddi katkılarda bulunmuştur. Ama biliyor musunuz? Sizin çıkardığınız bu yönetmelik sonrasında ve son bir yılda sanayide yüzde 700 artan enerji maliyeti sebebiyle, bugün, Denizlili sanayiciler üretmiyor. Ekim ayında, Denizli’nin, pandemide bile artış gösteren, pandemide bile gerçekten tarihî rekorlar kıran ihracatı ilk defa yüzde 20 azaldı Sayın Bakan. Şimdi, en azından şunu yapamaz mıydınız: 2022 Ağustosun itibaren -bu yatırımdan faydalanmak isteyenlerden- bu

düzenlemenin hayata geçirileceğini kararlaştıramaz mıydınız? Üç yıl geriye dönerek sanayiciyi, üreten iş dünyasına, ülkeye katkı veren Denizlili sanayiciyi neden cezalandırıyorsunuz Sayın Bakan? O icra tebligatları geldiğinde sizin yaptığımız düzenleme yüzünden, size inanarak, güvenerek yatırım yapan Denizlili sanayici için ne yapmayı planlıyorsunuz? Bir de “Yenilenebilir enerjiye destek için kredi vereceğiz.” diyen de düzenleme çıktı. Değişebilir faiz oranları var, sanayici önünü göremediği için bunu alamıyor. Her şeye rağmen almak isteyen Denizlili sanayiciler de bu kredilere, bu desteğe erişemiyor Sayın Bakan.

Yine, son olarak şunu ifade etmek istiyorum: Geçtiğimiz günlerde Ardahan’daydım. BOTAS’ın doğal gaz santraline Hanak ilçemiz sadece 500 metre mesafede, Damal ilçesi 1 kilometre 200 metre mesafede. 2018 yılında Adalet ve Kalkınma Partisinin Genel Başkanı diyor ki: “Size sözümüzdür. Verin oylarınızı, Hanak’a, Damal’a doğal gaz getireceğim.” Ama ne yapıldı, biliyor musunuz? 45-50 kilometre uzaklıktaki Göle’ye -orada oyunuz çok çünkü- doğal gazı götürdünüz ama Hanak ve Damal’a 500 metre ve 1 kilometre mesafedeki 2 ilçeye 2018’den beri sözünüzü yerine getirmediğiniz Sayın Bakan. Geçtiğimiz yıl, 2019’da, 2020’de belediyelere yazı yazdınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Dediniz ki: “Kararlarınızı alın, ‘Yükümlülüklerinizi yerine getireceğiz.’ diye taahhüt kararlarınızı alın Meclisten, bize kararı gönderin.” Gönderdiler Sayın Bakan ama doğal gaz dolmuş ve doğal gaz depolama alanına 500 metre mesafede olan 2 ilçeye hâlâ doğal gazı getirmediğiniz. Ne zaman getirmeyi, sözünüzü ne zaman yerine getirmeyi düşünüyorsunuz Sayın Bakan?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Mehmet Taytak.

Buyurun lütfen.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Sayın Bakanım, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın kıymetli temsilcileri ve basın mensuplarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Nüfus artışı, sanayileşme, insanların refah seviyesinin yükselmesi ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak dünyada enerji kaynaklarına olan ihtiyaç her geçen gün artarak devam etmektedir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Türkiye’de enerji politikalarının oluşturulması ve uygulama süreçlerinde temel faktördür. Enerji politikalarımızı ülke refahını artırmak, verimli ve çevreye duyarlı bir çizgide ilerlemek, Türkiye’yi daha güvenli bir geleceğe taşımak için hazırlıyorsunuz.

Sayın Bakanım, son dönemlerde başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan Beyefendi ve Bakanlığımızın nezdinde, yerli ve millî enerji noktasında olağanüstü bir noktaya geldik. Cumhuriyet’in misyon ve vizyonuna uygun olarak yürütülen enerji politikalarımızın temel amacı, enerji dış bağımlılığını azaltarak güvenli enerji kaynaklarının oluşturulması, yerli enerji kaynaklarının verimli kullanılması, nükleer başta olmak üzere yeni enerji projelerini üretecek yetkinliğe ulaşılması, enerjide çeşitlilik ve kaynak güvenliğinin sağlanması, enerji sıkıntısı yaratacak risklerin önlenmesi ile ülkemizin kurulu gücünün enerji talebini karşılayabilecek duruma getirilmesidir. Türkiye, enerjide dışa bağımlılığın azaltılması, yerel kaynakların kullanımının azami seviyeye yükseltilmesi ve iklim değişikliğiyle mücadele hedefleri doğrultusunda ulusal enerji bileşiminde yenilenebilir enerji kaynaklarının payının yükselmesi ve enerji sepetine nükleer enerji ekleme yolunda çalışmalarını da sürdürecektir, sürdürmektedir de. Bu doğrultuda yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesine önem verilmeli ve 2017 yılında kabul edilen Millî Enerji Politikası uyarınca, yerli ve yenilenebilir

enerji kaynaklarının kullanımının artırılması politikası devam etmelidir. Ülkemiz rüzgâr, petrol ve doğal gaz gibi, denizlerden de elde edilebilen enerji kaynakları açısından potansiyele sahip bir ülkedir. Türkiye'nin son dönemde Doğu Akdeniz ve Karadeniz'deki arama, sondaj faaliyetleri sonucunda gerçekleştirdiği petrol ve doğal gaz keşifleri geleceğe dair ümitlerimizi artırmaktadır. Özellikle Karadeniz'deki önemli keşifler sayesinde arama, sondaj çalışmalarının seyri değişmiş ve bu alanda gerçekçi hedefler koyulmaya başlanmıştır. Karadeniz'deki keşifler sonrasında hem bu bölgede hem de Doğu Akdeniz'de yapılan arama ve sondaj faaliyetleri hız kazanmıştır. Doğu Akdeniz'deki mücadele ülkemizde mavi vatanla ilgili bir bilinç oluşturmuştur. Fatih Sondaj Gemisi'yle başlayan, Yavuz ve Kanuni'yle devam eden sondaj çalışmalarında 7'nci nesil sondaj gemimiz Abdülhamid Han milletimizin hizmetine kazandırılmıştır. Yaşanan bu gelişmeler karşısında Türk milleti olarak göğsümüz kabarıyor, gurur duyuyoruz.

Sayın Bakanım, Afyonkarahisar ilimiz, doğası ve doğal kaynakları ile mermer başta olmak üzere yer altı kaynağı açısından zengin ve yıldızı parlayan bir kentimizdir. Nisan ayında ilimize gerçekleştirdiğiniz ziyaretiniz sırasında sizlere doğal gazla ilgili ihtiyaçlarımızı ifade ettik. Geçen sene Afyonkarahisar'da 11 ilçe ve 13 beldeye 2026 yılına kadar doğal gaz getirileceğini ifade etmiştiniz. Sayın Bakanım, aynı ana hat üzerinde çalışılan alanda merkez Nuribey, Sülün, Işıklar ve Çayırbağ beldelerimize de doğalgaz getirilmesini talep etmekteyiz. Sayın Bakanım, ziyaretiniz sırasında mermercilerimizin güvenlik soruşturmaları, orman ve mera izinleriyle ilgili problemlerini sektör temsilcileriyle birlikte size aktarmıştık. Gerekli düzenlemelerin yapılarak problemlerin çözümü için çalışacağımızı ifade ettiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Bu konudaki ilginizden dolayı size ve Bakanlığınız çalışanlarına çok teşekkür ediyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının ve ilgili kurumlarımızın 2023 yılı bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi, bir arkadaşımıza söz verip sonra yarım saat bir ara vereceğim, sonra döneceğim.

Ednan Bey ve İlhami Bey hangisi isterse? Siz karar verin. Bendeki listede Ednan Bey önde.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sıkıntı yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ednan Bey'e söz veriyorum.

Buyurun Ednan Bey.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Başkanım teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; öncelikle bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Önemli meselelerimiz aslında Enerji Bakanlığıyla ilgili, bu YEKA ve YEKDEM'lerle ilgili. 3 Ağustos 2017 tarihinde YEKA RES-1 ihalesi tamamlanmıştı. 2024 yılında tamamlanması beklenen bu projenin, maalesef üç yıl süre uzatılarak 2027'de devreye girmesi söz konusu. Aynı şekilde YEKA GES-1 de Karapınar'da yapılıyor, onun da 20 Mart 2017 tarihinde ihalesi yapıldı ancak tesisten elektrik üretimi hâlen gerçekleşmiş değil. YEKA RES-1 ve GES-1 projelerindeki gecikmelerin sebebi nedir? Gecikme yaşanan YEKA projeleriyle ilgili ne gibi yaptırımlar uygulanacaktır? Maalesef YEKA GES-3-4 sahaları ise mera alanları üzerinde ihaleye çıkıldı, verimli tarım arazileri ve meralar üzerinde RES ya da GES kurulamayacağı mevzuatımızda açık ve net değil midir? YEKDEM ve YEKA uygulamalarındaki başarısızlıklar nedeniyle 2023 yılında elektrik üretiminde YEK payında bir artış hedefi göremiyoruz.

Önemli bir konu ise bu YEKDEM ödemeleri. 2022'nin ilk sekiz ayında YEKDEM ödemeleri 89 milyar TL'ye ulaştı. Bu miktar 2021 yılının ilk sekiz ayında 40 milyar TL idi. 2021 yılından 2022'ye YEKDEM kapsamına giren kurulu gücümüz 2 katına çıkmadığına göre bu artışın arkasında öngörüsüz enerji politikaları olduğu açıktır. Eğer YEKDEM kapsamında dolar bazında alım garantisi biçiminde yapılan desteklemeler zamanında Türk lirası üzerinden düşünülmüş olsaydı, Türk lirasının değer kaybından kaynaklanan bu artışlar yaşanmayabilirdi. Ayrıca bir yılda YEKDEM kapsamında neredeyse 135-130 milyar TL destekleme miktarı ortaya çıkacak ise yenilenebilir enerji kaynaklarının yatırımını neden kamu eliyle yapmadık? Ortaya çıkan bu acı tablodan sonra, 1 Temmuz 2021'den sonra YEKDEM kapsamına girecek olan yatırımlara desteklemelerin TL üzerinden yapılması kararı alındı, iyi ama şu ana kadar yapılmış olan YEKDEM yatırımlarının çoğu hâlen dolar üzerinden desteklenmekte ve bu soruna hâlen bir çözüm üretilmiş değil. YEKDEM kapsamındaki RES'ler için 2021 öncesinde 1 kilovatsaat için 7,3 sent iken GES'ler için 13,3 sent olan destekleme değerleri, 2021 sonrası için, alt sınır olarak 1,7 sent ve üst sınır olarak da 5,1 sent olarak belirlenmiştir. Bunlara karşılık olarak Akkuyu Nükleer Güç Santralini fiyatlandırılması, hâlen, alt sınır 12,35 sent, üst sınırı ise 15,33 senttir. RES'ler, GES'ler için 1 kilovat elektrik için 1,7 sent iken Akkuyu için 1 kilovat elektrik için 12,35 sent. Mantık bunun neresinde diye merak ediyorum. Akkuyu'nun bu şekilde ucuz elektrik sağlayamayacağı gün gibi ortadayken, aynı koşullarda ikincisini Sinop'ta yapmak üçüncüsü için Trakya'da yer aramak ne kadar doğrudur? Akkuyu için proje maliyeti 20 milyar dolar olarak belirlenmiş ancak maliyet belirleme metodu açık değildir. Dünyada kullanılan "levelized cost of electricity" verisi mevcut değildir. Yapılan anlaşmaya göre, nükleer güç santralini ilk 2 ünitesinde üretilecek elektriğin yüzde 70'i, 3'üncü ve 4'üncü ünitelerinde üretilecek elektriğin ise yüzde 30'u için ülkemiz alım garantisi vermiştir. Bu santral yılda sekiz bin saat çalışacak olsa Rus şirketine verilen garanti kapsamında yapacağımız, on beş yılda yapacağımız ödeme 44 milyar dolar. Geriye kalan yüzde 50'lik üretim için bugünün ortalama takas fiyatlarıyla bunu piyasaya satması durumunda Rus şirketi bir 55 milyar dolar da buradan kazanç elde edecek yani Rusya 20 milyar dolar yatırım yapacak, bunun karşılığında on beş yılda yaklaşık 100 milyar dolar gelir elde edecek ve hibe edilen arazi ve imtiyazlar da cabası. Yap-ışlet-sahip ol modeliyle inşa edilen Akkuyu Nükleer Santrali enerjide dışa bağımlı olmayı azaltmadığı gibi, aksine, enerjide Rusya'ya göbekten bağımlı olmamıza neden oluyor. Bunlar yetmezmiş gibi bir de santralden çıkacak füzyon sonucu oluşan ürün izotoplar Rusya'ya götürülecek, yan sanayide işlenecek ve bu izotopların işlevsiz atıkları Türkiye'ye gömülecektir. Burada bir kez daha ifade etmek isterim ki yap-ışlet-sahip ol modelinde yapan Rusya'dır, santrali işletecek olan Rusya'dır, sahibi olacak ülke Rusya'dır, buradan çıkacak ürün izotopları götürüp yan sanayisinde kullanacak olan Rusya'dır ama bu nükleer atıkları bertaraf etmek için topraklarına gömecek olan ülke Türkiye'dir; bu kabul edilebilir bir durum değildir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yirmi saniyeniz...

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Nükleer Düzenleme Kurulu kitapçığında Avrupa Komisyonunda başlatılan stres testlerinin ikinci adımının 2023 ortalarında yapılacağı, üst denetleyici Uluslararası Atom Enerji Ajansı'yla iş birliği için yapılacak projenin 2024-2025 yılları arasında uygulanması için resmî başvurunun yapıldığı söylenmektedir. Bu durumda, gerekli denetlemeler ne zaman sonuçlandırılacaktır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi aştınız. Son cümlelerinizi alayım.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Santral ancak 2026 yılında mı devreye girecektir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, saat 17.45'te müzakerelerimize kaldığımız yerden devam etmek üzere birleşime ara veriyorum.

Döndüğümüzde Emine Gülizar Emecan Hanımefendi'yle başlayacağız. Sonra AK PARTİ, daha sonra yine bir CHP'li arkadaşla -diğer istemler olmazsa- başka partilerden, öyle devam edeceğiz.

Kapanma Saati: 17.13

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 17.48****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 17’nci Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Müzakerelerimize kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Emine Gülizar Emecan’a şimdi söz vereceğim, sonra Ahmet Bey’e.

Emine Hanım, süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarımız, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; öncelikle herkesi selamlıyorum.

Bakanlıkla ilgili değerlendirmeme geçmeden önce Sayın Ekrem Çelebi’ye bir şey söylemek istiyorum çünkü bana hitaben özellikle yapmış oldukları, AKP döneminde yapmış oldukları hizmetlerle ilgili birkaç şey söyledi. Değerli arkadaşlar, Sayın Çelebi; AK PARTİ döneminde yapılan hizmetleri sanki bir lütufmuş gibi anlatıyorsunuz. Bu yaptığımız hizmetler lütuf değil, sizin iktidar olma görevinizdir.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bu, bizim vizyonerliğimiz çünkü çalışıyoruz.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Siz bu görevinizi yerine getiriyorsunuz, biz de sizin eksiklerinizi, yanlışlarınızı söylemek zorundayız ve tabii ki bu işleri sizden daha iyi yapacağımızı da söylemek zorundayız, bunu belirterek başlamak istiyorum.

Şimdi, Sayın Bakan, öncelikle enerjiyle ilgili Türkiye’nin küçük, kısa bir değerlendirmesini yapacak olursak; ülkemiz, enerji ithalatçısı konumunda olan bir ülke hepimizin bildiği gibi. Toplam yıllık ithalatımızın yaklaşık dörtte 1’ini enerji ithalatı oluşturuyor. Kullandığımız enerji ihtiyacımızın dörtte 3’ünü ithal ediyoruz yani yaklaşık yüzde 72 diyebiliriz. Rusya’ya maalesef doğal gaz bağımlıyız. Doğal gazın yüzde 98’ini zaten ithal etmek zorundayız, elektrik üretimimiz de doğal gaz ağırlıklı olarak üretiliyor. Hidroelektrik dâhil yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik üretimindeki payı 2020’de yüzde 40 seviyesindeyken yüzde 33 seviyesine, maalesef, geriledi. Enerji, yenilenebilir enerji kaynaklarıyla ilgili bir iyileşme yine de genel olarak görünse de çok çok yavaş ilerlendi, bu konuda destekler çok yeterli verilmedi. Onla ilgili ilerleyen dakikalarda vaktim yeterse bazı değerlendirmelerde bulunacağım.

Şimdi bu ithalata bağımlılık tabii bizi çok zor duruma düşürüyor. Enerji ithalatımız ilk on ayda geçen yıla göre yüzde 118,4 artmış yani 43,7 milyar dolar artmış Sayın Bakan. Şimdi enerji ithal birim değeri endeksi de yüzde 166,4. Şimdi, değerli arkadaşlar, bir yıllık tüketici enflasyonuna baktığımızda -Ağustos 2021-Ağustos 2022- yüzde 80,2’ye Türkiye’de, bir yıllık enerji enflasyonu aynı tarihler arasında yüzde 142 olmuş; aradaki farka bakın. Şimdi, bu tabii ki nasıl yansıyor, nasıl bir yansıma? Bu arada dünyadan da ciddi anlamda ayrılmış durumdayız. Hani deniyor ya işte “Dünyada da Avrupa’da

da enflasyon artıyor.” ş u bu. Ancak, enerji enflasyonuna baktığımız zaman, bizde yüzde 142,6’yken örneğin G-7 ülkelerinde yüzde 33,1 olmuş bu bir yıllık süreçte; Almanya’da yüzde 36,2, AB ülkelerinde, 27 ülkede yüzde 38,3 ortalama olarak. Yani bu enerjideki enflasyon kimi vurmuş Sayın Bakan? En çok Türkiye’yi vurmuş. Neden vurmuş acaba diye baktığımızda, tabii ki dolardaki ani yükseliş, iktidarın ekonomi politikasındaki yanlış aldığı kararlar sonucunda enerji fiyatlarına yansıyan aşırı yükselişlerle bu tabii ki halkımızı, ülkemizi vurmuş durumda.

Halkın alım gücü düşerken tüm tüketim maddelerinin fiyatları da enerjideki artıştan dolayı artıyor. Nedir onlar? Bir ekmeğin bile üretiminde, maalesef, enerji kullandığımız için içtiğimiz su, otururken yaktığımız doğal gaz, duş yaparken kullandığımız su, her şey, bütün hayatımız enerjiyi aslında bağımlı. O yüzden de maalesef vatandaşımız büyük bir sıkıntı içerisinde. Sadece halkımız, normal vatandaşımız mı sıkıntı içerisinde?

Üreticiye de isterseniz bir bakalım çünkü sanayide de enerji fiyatları ciddi oranda arttı ve üretimi etkiledi. Bakın, değerli arkadaşlar, Dünya Gazetesi bir araştırma yapmış 46 Şehirde Anadolu’nun Nabız Anketi üreticilerle, üretici firmalarla ve “Türkiye’nin, Türkiye ekonomisinin ş u anda çözülmesi gereken en önemli 3 sorunu nedir?” dediğimizde “Enflasyon, yüksek faiz ve girdi maliyetlerindeki artış.” diyorlar değerli arkadaşlar. İhracat artarken daha yüksek oranda ithalatın artmasıyla sanayicide üretilenler için girdi maliyetleri, enerji maliyetlerindeki artışla beraber gittikçe daha da artmakta. Bunun sonucu, diğer bir sonuç, her 3 iş insanından 2’si işçi çıkartmayı düşündüğünü söylemiş Sayın Bakan. Bir yandan iktidarınız işsizlikle mücadele etmeye çalışırken, üreticiler, üreticilerin bu soruya verdikleri cevapta bu olmuş. Yani bir yandan üretici çok zor durumda, bir yandan vatandaş çok zor durumda, bir yandan da maalesef yani halkı elektrik dağıtım şirketlerine soyduruyorsunuz. Ben biraz Sayıştay raporlarına buradan girmek istiyorum.

Şimdi, Cumhurbaşkanını “Yüzde 75 sübvansiyon yapacağım.” dedi elektrik ücretlerinde, ödemelerinde. Peki, bu nereden karşılanacak, bir de onu konuşalım. Nereden karşılanacak bu değerli arkadaşlar? Yine vatandaşın vergilerinden. Sayın Çelebi “Biz cebimizden mi ödüyoruz?” Siz cebinizden ödemiyorsunuz işte, vatandaşın vergileriyle bu ödenecek; biz de ödeyeceğiz, siz de ödeyeceksiniz, hep beraber ödeyeceğiz. Burada devletin parası kullanılıyor.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bizden önce de devlet vardı, bizden sonra da olacak, merak etmeyin.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Şimdi, Sayın Bakan, Sayıştay raporlarında geçen seneki bulguların hepsi uçmuş, gitmiş, yok olmuş. Yani en sondaki, geçen yılki bulguların değerlendirilmesinde de göremiyoruz Sayıştay raporunun sonunda. Hani “Soyduruyorsunuz vatandaş.” dedim ya, gerçekten bu bulgu üzerinden şunu sormak istiyorum: 2016-2020 yılları arasında 21 elektrik dağıtım şirketinin 117 milyon 484 bin liralık AR-GE harcaması kanuna aykırı olarak abonelere fatura edilmiş. Geçen yılki Sayıştay raporunda da bu vardı ve biz bunu sorduk. Ancak bu sene hem kaldırılmış hem bununla ilgili herhangi bir yorum da yapılmamış yani gereği yerine getirildi mi getirilmedi mi? “Şirketlerin piyasa faaliyetleriyle doğrudan ilişkili olmayan hiçbir unsur faturada yer alamaz.” diyor Sayıştay. Şunu sormak istiyorum: Bu hususun bir alt düzenlemeyle alınması hukuka aykırıyken bu uygulama hâlâ devam ediyor mu? 2021 yılında bu miktar ne kadar oldu, bunu sormak istiyorum

Hazır Sayıştaya başlamışken, Sayıştaydan yine çok kısa devam etmek istiyorum. Yine geçen yılki raporda olduğu gibi, TEDAŞ’ın mallarından elektrik dağıtım şirketleri kira geliri almaya devam ediyor Sayın Bakan yani bu tespit sürmekte. Bu firmalar işletme hakkı devir sözleşmesinde düzenlenmediği hâlde mülkiyeti TEDAŞ’a ait bu taşınmazlar üzerinden kira geliri elde etmemeleri

gerekirken, elde etmemeleri gereken bir geliri elde ediyorlar. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun bu sorunu çözmemesi neticesinde ilgili elektrik dağıtım firmaları 2020 ve 2021’de ne kadar kira geliri elde etmiştir? Hâlâ bu düzenleme devam etmekte midir?

Diğer bir konu Sayın Bakan: Türkiye Enerji, Nükleer Ve Maden Araştırma Kurumu, TENMAK oluşturuldu kurumların birleşmesinden. Kurumun 2021 başı gelir tahmini 275,9 milyon TL’ye yıl sonu 255,3 milyon TL olarak gerçekleşmiş. Bu gerçekleşmedeki düşüklüğün sebebi nedir? Gider toplamı ise 273,5 milyon TL olmuş. Diğer bir sorum da organizasyonel yapısını tam olarak tamamlamamış hâlâ bu kurum yani hâlâ Başkanın atanmaması gibi bir durum var. Ne yapmayı düşünüyorsunuz bu kurumla, ilgili, bu yapıyı düzeltmekle ilgili, organizasyon yapısını düzeltmekle ilgili, onu sormak istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir dakikanız.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) - Evet Sayın Bakan, bu bir dakikamı da açıkçası maden kazasına ayırmak istiyorum.

Değerli arkadaşlar, Sayın Bakan; hepimizin bildiği gibi, madencilik, riskleri gereği iş kazalarının en fazla yaşandığı sektörlerden bir tanesi ama ocaklarda bir tane kaza olduğunda da onlarca, yüzlerce madencimiz hayatını kaybediyor. Kazaların önlenmesi için de öncelikli önemde sağlık ve güvenlik önlemlerinin, hizmetlerinin titizlikle uygulanması, denetimlerin titizlikle yapılması gerekiyor ama maalesef bu yeterince yapılmıyor madenlerde. Ne kadar ilginç ki kazadan, Amasra kazasından üç gün önce Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bir denetim yapmış ama ne olmuş? Üç gün sonra kaza oldu, bunu da değerlendirmek lazım.

Sayın Bakan, Soma kazası 2014’te yaşandı. Ermenek, Elbistan gibi kazaları yaşadık ve şimdi Amasra kazası... Amasra maden kazasında 42 vatandaşımız, madencimiz hayatını kaybetti.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Son bir iki cümleyle toparlayalım. Geçtiniz sürenizi.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Şimdi bir Araştırma Komisyonu kuruldu, çalışıyor ama Soma katliamındaki Araştırma Komisyonunun raporu hâlâ Mecliste görüşülmedi. Bir hesap vermeme, hesap verebilirlikte bir sorun var. O dönemin Enerji Bakanı Taner Yıldız ne hesap verdi ne istifa etti ve şu anda bu Araştırma Komisyonunun Başkanı. Nasıl bir şeydir bilmiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum. Bilmiyorum.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) - Son cümlemi söylüyorum: Bir kaza oldu, siz de hâlâ tam bir hesap vermediniz. İstifa mekanizması onurlu bir mekanizmadır ama onu işletmiyorsunuz. Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürü de istifa etmelidir Sayın Bakan, istifasını bekliyoruz.

Herkesi selamlıyorum.

Bütçeniz hayırlı olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Değerli arkadaşlar, Sayın Ahmet Kılıç’a söz veriyorum.

Buyurunuz Sayın Kılıç.

AHMET KILIÇ (Bursa) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kurumlarımızın çok değerli bürokratları, saygıdeğer milletvekillerimiz; hepimizi en içten dileklerle selamlıyorum.

Gelişen, üreten ve çalışan Türkiye’nin en büyük gereksinimlerinden biri şüphesiz ki enerjidir. Bütün alanlarda olduğu gibi, enerji alanında da ülkemiz geçtiğimiz yirmi yılda büyük mesafeler kaydetmiştir. Sanayinin ve şehirlerimizin devamlı artan enerji ihtiyacına çözüm bulmak için son derece önemli

yatırımlar yaptık, yapmaya da devam ediyoruz. Bu yatırımlar sayesinde enerji kurulu gücümüz 31 bin megavatlardan şu an itibarıyla 102 bin megavatlara çıkmıştır yani enerji kurulu gücümüzde tam tamına 3 kattan fazla bir artış olduğunu gösteriyor bu rakamlar bizlere.

Yine, yenilenebilir kaynaklara dayalı üretim tesislerinin kurulu gücünün toplam kurulu güce oranı yüzde 54,3'tür, yerli ve yenilenebilir kaynaklara dayalı üretim tesislerinin de kurulu güce toplam bir şekilde oranı yüzde 65'e çıkmıştır yani toplam kurulu gücümüzün yarısından fazlası yerli ve yenilenebilir kaynaklara dayanmaktadır. Biz bu noktada da 4 kattan fazla bir artış gözlemlemekteyiz. İnşallah, bu alandaki çalışmalarımızı devam ettireceğiz. Özellikle, güneş ve rüzgâr enerjisi kurulu gücünde de önemli gelişmeler yaşanmıştır.

Sera gazı emisyonlarının azaltılması için önemli bir rol üstlenen yenilenebilir enerji üretiminin artırılması amacıyla yürütülen faaliyetler sonucunda, Türkiye bugün yenilenebilir enerji kurulu gücünde dünyada 12'nci, Avrupa'da 5'inci sırada yer almaktadır. Yine, rüzgâr kurulu gücünde Avrupa'da 7'nci, güneş enerjisi kurulu gücünde de Avrupa'da 8'inci sıradadır. Aynı zamanda, jeotermalde Avrupa'da 1'inci sıradadır, dünyada da 4'üncü sıradadır. HES kurulu gücünde ise ülkemiz dünyada 9'uncu, Avrupa'da 2'nci sırada yer almaktadır.

Sayın Bakanım, bölgemizde ve dünyada ortaya çıkan gelişmeler enerji arz güvenliğinin ne kadar önemli bir mesele olduğunu bizlere bir kez daha göstermiştir. İzlediğimiz akılcı ve milli menfaatlerimizi önceleyen politikalar sayesinde, bugün Avrupa bölgesi kışı nasıl atlatacağını düşünürken biz arz konusunda herhangi bir problem yaşamıyoruz. Elbette enerji arzı konusunda aldığımız tedbirler ve izlenen politikanın yanında, enerjinin verimli kullanılması da son derece önemlidir. Bakanlığımızın enerji verimliliğine dair projelere verdiği desteklerin genişletilerek devam ettiğini görüyoruz, bundan dolayı da mutluyuz.

İnsanımızın hayat kalitesinin artırılması için temiz enerjiye ulaşabilmek adına doğal gaz yatırımlarımızı sürdürüyoruz. Zaman zaman burada doğal gaz yatırımlarımızla alakalı küçümsenecek ifadelerde bulundular. Bakınız, Bursa'mızın merkezinde "En mutena semtinde ne varsa en ücra köşesinde de o olacaktır." şiarıyla çalışmalarımızı sürdürdük ve Bursa'nın dört bir yanına doğal gaz döşeme çalışmalarımızı tamamladık. İnşallah, en ücra noktada yaşayan vatandaşımızın da doğal gazın konforundan fazlasıyla istifade etmesi için önemli bir çalışmayı ortaya çıkardık. O yüzden, diyoruz ki 81 ilimizin, 658 ilçemizin her noktasına doğal gazı bir şekilde ulaştırdık, bunu ifade etmemizin nedeni budur. Yaptığımız hizmetleri en güzel şekilde ifade edelim.

Değerli Bakanım, siz ifade ettiniz, doğal gazda yüzde 80 oranında, elektrikteyse yüzde 50 oranında sübvansiyonlar uygulanmaktadır. Yani uzun lafın kısası, devletimiz vatandaşımızın küresel piyasalarda anormal artış gösteren enerji fiyatlarından olumsuz etkilenmemesi için büyük çaba harcamaktadır. Elektrik faturalarındaki TRT payının kaldırılması, elektrik tüketiminde kademeli tarife uygulamasına geçilmesi, meskenler ve tarımsal sulama için kullanılan elektriğin KDV'sinin yüzde 18'den yüzde 8'e indirilmesi bu çabaların yansımasıdır. Bundan dolayı tekrar teşekkür ediyoruz.

Yine, Sakarya gaz sahasında keşfedilen 540 milyar metreküp doğal gaz inşallah, 2023'ün ilk çeyreğinde vatandaşlarımızın kullanımına sunulacak, bu noktada doğal gaz işleme tesisimizde de çalışmalar devam ediyor. Bunun yanında 2 sismik araştırma ve 3 derin deniz sondaj gemimizden oluşan filomuza, kendi sınıfında dünyada ilk 5'e giren yedinci nesil Abdülhamit Han derin deniz sondaj gemisi de eklenmiştir. Bundan dolayı da ayrı bir mutluluğumuz söz konusu. İnşallah, elimizde bulunan araştırma ve sondaj gemileriyle gerek Karadeniz'de gerekse Akdeniz'de milletimizin yarınlarını güvence altına alacak yeni kaynakların, hidrokarbon yataklarının keşif müjdelarını tekrar tekrar vereceğiz diyorum.

Biz Türkiye'nin geleceği için çalışıyoruz, üretiyoruz, ortaya eser koyuyoruz. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde Cumhuriyet Halk Partisi olarak Türkiye'nin Yüzyılı vizyonumuzu gerçekleştirmek için durmadan, yorulmadan, bıkmadan çalışmaya devam edeceğiz inşallah.

Sabahtan beri muhalefetten bazı çelişkili ifadeler duyduk. Sayın Bakanım, enerji verimliliğinde, enerji tasarrufunda geçen yıl bütçede, aynı zamanda sizin açıklamalarınız oldu ama aynı açıklamalardan dolayı linç edildiniz; evdeki veya iş yerindeki 1 derece ısıyı azaltmanın sonucunda yüzde 7'lere varan enerji tasarrufu sağlanacağına dair açıklamalarınızı öyle bir saptırdılar ki. Bugünse hani, büyük devletler; Almanya'nın, Fransa'nın enerji tasarrufunda yaptıkları uygulamaları sizlere örnek olarak gösterdiler. Bu, çok büyük yaman bir çelişkinin ortaya çıkmasıdır. Bu noktada, biz çalışmalarınızı gayretle, takdirle görüyoruz. İnşallah, başarılar diliyoruz.

2023 yılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Kılıç.

Şimdi Cumhuriyet Halk Partisinden İlhami Özcan Aygun Bey'e söz veriyorum.

Süreniz beş dakikadır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakan, umarım 2023 yılının başında yine doğal gaz ve elektrikle büyük zamlarla halkımızı soğuşa ve karanlığa mahkûm etmezsiniz. Vicdanlı bir politika izleyeceğinizi umut ediyorum.

Sayın Bakan, bir de kendi ilim Tekirdağ'la ilgili sıkıntımı dile getirmek istiyorum. Tekirdağ'ımızın tamamının temiz yakıtta geçmesini talep ediyoruz. Tekirdağ, hava kirliliği açısından en önde gelen illerinden bir tanesi. Mavi gözlü şehrimiz Tekirdağ, sizin iktidarınızda kara gözlü hâle geldi çünkü havası berbat, kentin kokusu fecaat. Çevre Bakanlığı "Türkiye Çevre Sorunları" adlı bir rapor açıkladı. Bu raporda, Tekirdağ'da ısınma amaçlı kalitesiz yakıt kullanımı Malkara, Süleymanpaşa, Hayrabolu ve Şarköy ilçelerinde linyit ocaklarının olması ve evsel ısınma, sanayide yoğun olarak kömür kullanımı sebebiyle hava kalitesinin çok kötü olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, yine sosyal yardımlaşma kanalıyla dağıtılan kömürlerin kontrollerinin titizlikle yapılmaması sebebiyle, düşük kalorili ve kalitesiz kömürlerin de vatandaşlara dağıtılarak hava kirliliğine sebep olduğu da görülmektedir. Havası en kötü illere baktığımızda; Bursa, Çanakkale, Kocaeli, Tekirdağ önde yer almaktadır. Bu konuda bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz Sayın Bakan? Tekirdağ'ımızı temiz havaya kavuşturacak mısınız? Doğal gaz çalışmalarının ne zaman bitirilmesi düşünülüyor Tekirdağ'ımızda?

Ayrıca, yine Malkara, Hayrabolu ve diğer OSB'lerimizde de doğal gaz ihtiyacı vardır. Doğal gaz kullanımı açısından OSB'lerimize destek sağlanacak mıdır?

Yine, Trakya'da nükleer santral yapılması söz konusu, gündeme geldi. Trakya, biliyorsunuz, Türkiye ekonomisinin bel kemiği. Trakya'da nükleer santral yapılmasından bir an evvel vazgeçmenizi, böyle projeleriniz varsa iptal edilmesini... Çünkü ekonominin ortasına dinamik yerleştirmiş olacaksınız.

Yine, Sayın Bakan, BOTAŞ'ın Rusya'ya olan doğal gaz borçlarının 2024 yılına ötelendiği söyleniyor ve BOTAŞ'ın bugünlerde gece yarısı operasyonlarla piyasaya dolar sattığı aşikâr. Bugüne kadar satılan dolar miktarı ne kadardır, sizden bunu talep ediyorum Sayın Bakan. Yine, baktığınız zaman, BOTAŞ doğal gaz faturasını 2024'e öteletiyor Rusya'ya; aynı şekilde vatandaşlarımızın da borçlarını veya kullanmış oldukları doğal gaz tutarlarını 2024'e ötelemeyi düşünüyor musunuz?

Yine -siz kucağınızda buldunuz- geçen dönemlerde, Berat Albayrak döneminde yaz-kış saati uygulamasına son verildi. İşte, sizler de görüyorsunuz, maalesef Türkiye'yi karanlığa boğdunuz. Bu inadınızdan vazgeçip yaz-kış saatine geçmeyi düşünüyor musunuz Sayın Bakan?

Sayın Bakan, yılbaşından bu yana elektrik ve doğal gazı tam 4 kez zam geldi, siz de biliyorsunuz. Yıl içindeki doğal gaz zamları konutlar için yüzde 119,5'a ulaştı. Yine, elektrikte birinci kademeye yüzde 89,5; ikinci kademeye ise 184,2 zam yaptınız. Bu oran, tarımsal sulamaya geldiğinde yüzde 142,5 ve ticarethanelerde ise yüzde 174,2'yle yüzde 250-yüzde 265,6. Sanayide kullanılan elektrige son bir yılda yapmış olduğunuz zam ise yüzde 433 Sayın Bakan.

Esnafın şu anda kiradan önce en büyük sıkıntısı elektrik faturası; elektrik borçları sanayiciyi, esnafı, vatandaşımızı perişan etti. Cumhuriyet Halk Partisi ekonomi masası olarak tüm Türkiye'yi geziyoruz. Geçen hafta da Uşak'taydık. Uşak'tan dönerken Sayın Tarhan Vekilimiz, yine Sayın Akif Hamzaçebi'yle beraber Bozüyük'te bir tesiste mola verdik. Bize tesisin sahibinin verdiği cümle şu: "Elektrik faturam 147-150 bin lira geldi, kiram 60 bin lira." Bu, sizin eseriniz Sayın Bakan. Elektrik faturaları şu anda ticarethanelerin kiralarının da önüne geçti.

Yine, asgari ücretle artık yaşanmaz hâle geldi. Büyük kentlerde kiralar şu an 5 bin liradan başlıyor, buna doğal gaz, elektrik masrafı da eklendiği zaman asgari ücretlinin eline maalesef hiçbir şey kalmayacak Sayın Bakan. Millet kırmızı etin yanı sıra tavuk etini de ayda 1 kere yer hâle geldi. Ancak sorun burada bitmiyor, bakkalçılığın da fiyatları aldı başını gidiyor. Tarım Bakanlığı kendi dergisinde dahi gıda fiyatlarının dünya genelinde düşme ihtimalinin kalmadığını ifade etti. Sanırım, vatandaş evinde elektrik kullanmadan, doğal gazını yakmadan soğukta oturacak, sadece soğan ekmeğe yiyecek; geldiğimiz nokta içler acısı. İşte, yirmi yıllık iktidarınızın getirdiği durum: Vatandaşımızı soğan ekmeğe muhtaç ettiniz.

Borcundan dolayı elektrik ve doğal gazı kesilen abone sayısını size sormuştum Sayın Bakan. Önergeye yanıt verdiniz, maalesef, çelişkili cevaplar var, Sayın Başveirgen'e verilen cevaplar ile şahsıma verilen cevaplar arasında sorun var. Ben merak ediyorum, 2020 ve 2021'de doğal gazı kesilmeyen vatandaş nasıl oluyor merak ettim; yine, elektriği kesilmeyen vatandaş nasıl oluyor, merak ettim, bunu da açıklarsanız sevinirim Sayın Bakan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Aysu Hanım, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Sayın Bakan, sunumunuz için teşekkür etmek isterdim ama diyemiyorum, dilim varmıyor çünkü. Amasra faciasına ilişkin diyorsunuz ki sunumunuzda "Takipteyiz, ihmalî olanlarla ilgili gereği yapılacak." Sayın Bakan, sizin takip kanallarınızla ilgili bir sıkıntı var; bu bir. Sizin ihmalî olanlarla ilgili gereğini yapma konusunda bir geleneğiniz yok; bu da iki. Bakın, bilirkişi ön raporundan bahsediyorsunuz, o raporda, Bakanlığımıza bağlı MAPEG Ruhsat Denetleme Dairesi Başkanlığı kusur atfedilen kurumlar arasında. Yani aslında, sizin Genel Kurulda yaptığınız sunumun tam aksine, Bakanlığımıza ait denetim mekanizmalarının ihmalî olduğu yazılı. Siz hangi takipten bahsediyorsunuz? Siz bu ihmalleri yapanların amirisiniz, tribünden maç izler gibi bu olayları takip edemezsiniz Sayın Bakan. 42 kişinin canına kastedilmiş, bu ihmalleri yapan kurumlarınızla ilgili ne yaptınız? Anlatın. Anlatamazsınız çünkü koca bir aydır hiçbir şey yapmadınız ya, yapmak da istemediniz çünkü bütün bu ihmal zincirinin başındasınız. Buraya gelip "Gereği yapılacaktır." diyorsunuz, siz bu gereklilikten gerçekten ne anlıyorsunuz Sayın Bakan?

Bilirkişi ön incelemesi, Emniyet fezlekesi, uzmanlar, bilirkişiler, hepsi havalandırmanın bu faciadaki önemli bir sorun olduğunu söylüyor, Bakanlığımıza bağlı Türkiye Taşkömürü Kurumu Amasra'daki havalandırma sistemini tam dört senedir hâlâ iyileştirecek. İhmal var mı Sayın Bakan? Var. Bir şey yapıldı mı? Hayır. Sayıştay "İşçi sayısı az." diyor, TTK'nin faaliyet raporlarında da yazılmış bu, işçiler aynı şikâyetleri söylüyor, Emniyet fezlekesinde işçi eksikliğinden dolayı, vardiyası olmadığı hâlde, patlamanın olduğu vardiyada 5 işçinin olduğu yazıyor ve Amasra Müessesesinin TTK'den işçi talebinde bulunduğunu biliyoruz ama bu talep karşılanmamış. İhmal var mı? Var. Peki, bir şey yapıldı mı? Hayır.

Devam ediyorum, fezleke yine diyor ki: "Yıllardır bu müessesede görev yapan ve bir kez bile madene inmeyenler idareci konumunda, kâğıt üzerinde de madene girmiş olarak gösteriliyor." İhmal var mı Sayın Bakan? İhmal var. Peki, bir şey yaptınız mı? Hayır. Dava tutanakları diyor ki: "13 Ekim saat 23.43 ve patlamanın olduğu 14 Ekim günü saat 18.49 aralığında havalandırma vantilatörü 53 kez ikaz, 355 kez de alarm değerini göstermiş." Peki, buna rağmen madene işçiler gönderilmiş mi? Evet. İhmal var mı Sayın Bakan? Var. Peki, bir şey yapılmış mı? Hayır.

Fezleke diyor ki: "İzleme merkezinde en az 2 görevli olması gerekirken 1 görevli vardı." Bunun güvenlik sorunu olacağı biliniyordu ama hiçbir şey yapılmadı. İhmal değil de nedir bu, Sayın Bakan?

O "Çok takip ediyorum." dediğiniz bilirkişi raporunda metan oranının sadece patlama günü değil, defalarca ama defalarca riskli seviyeye çıktığı, bunların kayıtlarının müessesede olduğu, böyle durumlarda dahi zaman zaman işçilerin çalıştırılmaya devam ettirildiği yazıyor yani kaza "Geliyorum." demiş. Siz hiç "Geliyorum." diyen bir kaza gördünüz mü Sayın Bakan? Burada apaçık bir ihmal zinciri var, bunu Sayıştay da bilirkişi ön incelemesi de Emniyet fezlekesi de uzmanlar da işçiler de herkes söylüyor ama hiçbir şey yapılmamış.

Şimdi, Sayın Bakan, tüm bu ihmal zincirlerinin başında kim var? Diyelim ki TTK var. TTK'nin başında kim var? Kozlu'nun sorumlusu, sabikalı Kazım Eroğlu. Kimin oluruyla peki? 2018'de sizin olurunuzla. Bu atamada ihmal var mı, kusur var mı? Var. Bir şey yapıldı mı peki? Hayır. İhmali olan başka kim var mesela? Denetçiler. Bir şey yapıldı mı? Hayır. Peki, denetçilerin üst amiri kim, soruyorum? Sizsiniz, sizsiniz Sayın Dönmez. Faciadan bir ay önce müessesedeydiniz, nereye baktınız, ne yaptınız, madene girdiniz mi, işçilerle konuştunuz mu, denetim yaptınız mı? Yapmadınız. İhmal var mı sizce?

Yetkili bir partiliniz "Bu coğrafyada güçlü olmalısınız." demiş; evet, güçlü olmalısınız, pişkin değil. TTK Genel Müdürüne ve diğer idarecilere ilişkin Bakanlığınız hâlâ hiçbir işlem yapmadı, takipte değil de âdeta tetikte gibisiniz. Hâlâ o şehitlerimizin cansız bedenlerini toplamakla ve madenci yakınlarına verilen tazminatla övünmenizse kabul edilebilir bir savunma asla olamaz.

Gözümün içine bakmanızı rica ediyorum Sayın Bakan, sizin 3 çocuğunuz var değil mi? Bakın, bu faciadan sonra 52 çocuk babasız kaldı, sizin Bakanlığınızın, Bakanlığınıza bağlı kurumların ve o kurumların başındaki insanların zincirleme ihmalleri sonunda 52 çocuk babasız kaldı. Bir şey yapacak mısınız? Siz bir sorumlu olarak bedel ödeyecek misiniz? İstifa edecek misiniz? Yoksa her gün, her gece o çocukların vebali üzerinizde olarak makamınızda oturmaya devam mı edeceksiniz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi Salih Cora Bey'e söz veriyorum.

Buyurun Salih Bey.

SALİH CORA (Trabzon) – Sayın Bakanım, çok kıymetli Komisyon üyelerimiz, kıymetli milletvekillerimiz; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımız ile bağlı kuruluşların 2023 yılı merkezî bütçesinin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Tabii, enerji alanında konuşulacak çok konu vardır. Türkiye'nin dününden bugününe kadar, yarınına kadar enerji alanında nasıl bir mesafe alındığı çok net bir şekilde ortadadır. Tabii, ifade etmek isteriz ki dünyada enerji alanında bu yıllarda âdeta kıyametin koptuğu, tarihin en büyük enerji krizlerinin yaşandığı, küresel güçteki ülkelerin son zamanlarda ekonomik milliyetçilikle üretimlerini jeopolitik çıkarlarına alet ettiği, savaşlar, salgınlar vesaire nedenlerle birçok ülkenin arz güvenliği alanında tir tir titrediği, Avrupa'daki enerji bakanlarının tasarruf modellerinin birbirini takip ettiği, hatta, enerji riski nedeniyle mevsimsel göçlerin yaşandığı bir süreçten geçiyoruz.

Hâl böyleyken hem sanayide ortaya koyduğu hedefleri hem yatırım hem de büyüme odaklı bir ekonomi modeli üzerinden istikametini belirleyen Türkiye'nin, bu alanda, önünde hep aşılması gereken bir engel olarak beliren enerji açığı yadsınamaz bir gerçektir. Ülkemizin her bir kronik sorununa gerçekçi ve yenilikçi yaklaşımlarla çözüm modelleri geliştiren AK PARTİ, bu devasa sorun karşısında da hamlesiz bir görüntü, durağan bir politika, tartışmalı konulardan kaçınma, teslimiyetçi bir yaklaşım ortaya asla koymamıştır. Dünyanın en önemli enerji koridorlarından biri olan Türkiye artık, taşıyıcı değil, üretici bir ülke olma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir. Her bir meseleyi yerli ve millî pencereden takip ederek ve bizzat sorunların üzerine giderek çözüm modelleri geliştiren AK PARTİ bu alanda da kollarını sıvayarak egemen bir ülkeye yakışan cesur ve dev adımlar atmıştır. Bu ülkede “Dereler akar, Türkler bakar.” anlayışının yerine, güneşi tatilde değerlendiren, rüzgâr çıktığında kendini korumaya alan, nükleer enerjiyi uluslararası bir tehlike olarak gören, jeotermal kaynakları belirli hizmetlere hapseden anlayış yerine bugün çöpten bile enerji üreten, hidroelektrik santralleriyle suyu çok yönlü bir şekilde değerlendiren, herkese her yerde teşvik sağlayarak güneş enerjisi santrallerini hayata geçiren, jeotermal ve rüzgâr enerjisi santralleri ve devam eden nükleer enerji santralleriyle yerli ve yenilenebilir enerji kurulu gücünü yüzde 54'lere kadar çıkaran bir Türkiye var. Bugün yenilenebilir enerji kurulu gücünde Avrupa'da 5'inci, dünyada 12'nci sırada yer alarak nereden nerelere geldiğimizi esasında çok daha iyi bir şekilde görmenizi arzu ediyoruz.

Bizim YEKDEM kapsamında özel sektöre yaptığımız desteklemeler olmasaydı bugün bu hedeflerin gerçekleşmesi neredeyse mümkün olmayacaktı. Burada, karşıımızdaki muhalefet sıralarından konuşan milletvekillerinin, enerji açığına yönelik çözüm modeli öngörmeyen ifadeleri, ufuksuz ve vizyonsuz tespitleri, boşa düşen hayalleri, bu alanda da ciddi derecede siyasi ve bilgi açıklarının olduğunu göstermektedir.

Enerji fiyatlarındaki olağanüstü dalgalanmayı görmezden gelip ülkemizin hem elektrik hem doğal gaz hem de akaryakıtta vatandaş lehine uyguladığı sübvansesi hafife alanların, kamu kurum ve kuruluşlarında paltoya ısındığı günleri, akaryakıt istasyonlarında benzin, mazot bulamadığı, tüp kuyruklarında bu milleti perişan ettiği günleri unutmuş değiliz. Bugün, Avrupa'da vatandaşına en uygun elektriği, enerjiyi, hatta akaryakıtı temin eden ülke Türkiye'dir. Şimdi, diyeceksiniz ki: “Avrupa'da asgari ücret şu kadar, Türkiye'de bu kadar.” Ben size söyleyeyim, orada enerji giderinin asgari ücret üzerindeki payı bizdekinin üzerindedir. Bizde doğal gazda asgari ücretin yüzde 8'ini oluşturan enerji gideri Almanya'da yüzde 13'lerde, yine bizde asgari ücretin içerisindeki elektriğin gideri yüzde 5 oranında, Almanya'daysa yüzde 6, birçok ülkede daha da yukarıdadır.

Geçmişte ülkemizde akaryakıt kaçakçılığının en önemli nedeni akaryakıtın dışarıda ucuz, Türkiye’deyse daha pahalı olmasından kaynaklıydı. Bugün, akaryakıt kaçakçılığının azalması bile Hükümetimizin uyguladığı politikalar sayesinde. Bugün birçok alanda olduğu gibi akaryakıtta da sübvansane uygulamamıza devam ederek, vergiden imtina ederek vatandaşımızın daha rahat bir şekilde akaryakıt alımına imkân sağlamaktayız.

Geçmişte ülkemizin en büyük sorunlarından birisi de hava kirliliği idi. Bugün, 81 ilin tamamını doğal gazla buluşturarak hava kirliliğini ortadan kaldıran çok önemli bir yaklaşım ortaya koyduk.

Değerli milletvekilleri, bizim siyasetimizin odağında millet vardır, insan vardır, insana değer veren, insanı yaratılmışların en şereffisi olarak gören bir anlayış vardır. Biz, hiçbir zaman milletimizi mağdur eden, onu hor gören, onu yok sayan bir siyasi anlayış içerisinde olmadık.

Değerli Bakanım, sunumunuzda da belirttiğiniz üzere doğal gaz ve akaryakıtın tamamını dışarıdan temin eden bir ülke olarak milletimizi hiçbir zaman yoklukla, imkânsızlıklarla sınımadık, biçare bırakmadık. Hep zoru denedik, hep “Olamaz, yapılamaz.” denilenleri denedik, başardık. Bugün, Fatih, Yavuz ve Kanuni sondaj gemileriyle ezberleri bozduk. Karadeniz kıyılarında tespit ettiğimiz, keşfettiğimiz doğal gaz, yediden yetmişe tüm vatandaşlarımızın ümitlerini yeşertmiştir. Bu gazın çok kısa bir süre içerisinde ekonomiye kazandırılması hâlinde bambaşka bir ülkeyle buluşacağımızı düşünüyorum. Cari açık problemi olmayan, kendi ürettiğiyle marka değerler oluşturan, atılım yapabilme kabiliyetini ortadan koyan, vatandaşın refah düzeyini daha da yükselten, her türlü ekonomik manipülasyona karşı dik duran bir ülkeyle buluşacağız. Bir adım mesafede olduğumuz bu gerçekler karşısında geri adım atmamalıyız.

Mavi vatandaki kazanımlarımızı sıkı bir şekilde takip edip geri adım atmamalıyız. Biliyoruz ve görüyoruz ki büyük bedeller ödüyoruz ama vazgeçmiyoruz. Türkiye ve Libya arasında imzalanan ve BM tarafından uygun görülen mutabakatla, münhasır ekonomik bölgemizi uluslararası bir güvenceye taşıdık.

Geçmişte kendisini “aydın” diye tarif eden kesimleri ülkemizi muasır medeniyetlerle mukayese ederken büyüme, kalkınma, yüksek teknoloji gibi iddialı cümleler kurduklarında “Hani kaynak nerede?” gibi bir soru sorulduğunda “Bu ülkenin yeraltı kaynakları vardır.” diye cevap vermekteydi ancak yeraltı kaynaklarından hepsi bihaberdi. Böylesine potansiyel yıllardır hep atıl bırakıldı, ekonomiye kazandırılmadı. Açılan kuyular kapatıldı, tespit edilen rezervler hep değersiz gösterildi. Bugün, yeraltı madenlerimizde ortaya koyduğumuz iradeyle üretim rekorları kıran ve birçok alanda ithalatçı bir ülke konumundan şimdi, ihracatçı ülke konumuna eriştik.

Değerli vekillerim, tüm bu anlattıklarım, esasında ülkemizde her alanda olduğu gibi enerji alanında da ezberleri bozan, engelleri bir bir aşan, kendi kendine yetebilen bir ülke olunabilmesi adına dev adımlar attığımızı kanıtlamaktadır. Elbette istediğimiz çıtayı henüz yakalayamamış olabiliriz ama artık, yaptıklarıyla özgüvenini yakalamış, milletimizin desteğiyle aradığı cesarete ulaşmış, teknolojik altyapısı, lojistik altyapısı ve en önemlisi yetişmiş insan kaynağıyla daha büyük hedefleri gerçekleştirmemiz artık an meselesidir.

Türkiye’nin bu alandaki büyük dönüşümü tabiri caizse yakaladığı Fatih ruhu, geri dönülmez kararlılığı, enerji alanındaki dışa bağımlılığını ortadan kaldıracak ve inşallah, velhasıl, bu manada beraatine kavuşacaktır.

Bu düşüncelerle Değerli Bakanım, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı olmasını diliyor, bir konuda da sizlere özellikle teşekkür etmek istiyorum.

Geçtiğimiz yıl sizlerle yaptığımız görüşmede özellikle Karadeniz bölgesindeki yaylalarda yaşadığımız çok önemli bir soruna sayenizde neşter vurulmuş oldu. Yaylalarımızdaki elektrik aboneliğinin, muhtar üzerinden toplu abonelik şeklinde belirmesi ve bu şekilde, vatandaşlarımız ile muhtar arasında oluşan nizalı durumu ve vatandaşlarımızın genelde mağduriyetiyle sonuçlanan bu durumda aldığımız inisiyatifle beraber yaylalardaki elektrik sorunu çözüldü, toplu abonelik, bireysel aboneliğe dönüşerek tüm yaylacılarımız tarafından büyük bir memnuniyet oluşturduğunu ifade etmek istiyorum. Bu konuda sizlere özellikle teşekkür ediyoruz.

Ayrıca Trabzon ilimizde doğal gazı olmayan içerideki ilçelerimiz ve diğer ilçelerimizde yatırım programındaki sürecin hızlandırılması noktasında desteğinizi bekliyorum.

Sizlere ve çalışma arkadaşlarınıza, tüm bürokratlara ve burada bulunan kurum başkanlarına teşekkür ediyorum, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Çetin Osman Budak Bey'e söz veriyorum.

Buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli Bakan, değerli bürokratlar, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2023 yılı bütçesinin ülkemize ve yurttaşlarımıza faydalı olmasını diliyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, elektrik, doğal gaz faturaları gibi halkımızın cebine doğrudan etkisi olan konuları bünyesinde barındırdığı için son derece özenli yönetilmesi gereken bir Kurum ancak maalesef, gerekli özenin gösterilmediğini görüyoruz, bugünkü açıklamalardan da bunu izliyoruz. Birazdan, günübürlük, özensiz kararların nasıl mağduriyetler doğurduğunu süremin yettiği ölçüde açıklamaya çalışacağım.

Enerji Bakanlığı, 1 Mart 2022 tarihinde Resmi Gazete’de bir yönetmelik yayımladı. Yerli ve millî enerji kaynaklarının kullanımı kılıfıyla zeytinlik alanlarda madencilğe izin veren yönetmelik, hem Meclis iradesinin hem de mevcut kanunlara karşı hütle yapılması anlamına geliyordu.

Zeytinlik Kanunu’nda değişiklik teklifleri, Türkiye Büyük Millet Meclisine iktidar tarafından 7 kere getirilmişti ve her seferinde kamuoyunun ve muhalefetin baskıları sonucu geri çekilmek zorunda kalındı. Bakanlık, bu teklifi yönetmelikle aşmaya çalışarak zeytinliklerin maden faaliyetine açılmasını sağlamaya çalıştı. Yönetmelik 1 Mart’ta Resmî Gazete’de yayımlandı. Bu yönetmeliği fırsat bilen iki yandaş şirket, Muğla İkizköy’de 31 Mart’ta zeytin ağacı kıyımına başladı. Katliamı engellemek isteyen köylüler, jandarmanın sert müdahalesiyle karşı karşıya kaldılar ve Danıştay 8. Dairesi 20 Nisanda bu yönetmeliğin yürütmesini durdurdu. Yönetmeliğe göre, zeytin ağacı kıyımı için Bakanlıktan izin alınması gerekiyordu, Bakanlığa, yönetmeliğin yürürlükte kaldığı tarihler arasında -mayıs ayında- hangi firmalara zeytinlik alanlarda maden faaliyetine izin verildiğini sorduk, bakanlıktan “Hiçbir firmaya izin vermedik.” yanıtı geldi.

Sayın Bakan, her şey gözlerimizin önünde oldu. Muğla İkizköy’de zeytin ağaçları söküldü. Engellemek isteyen köylüler jandarma tarafından gözaltına alındı. Bakanlığınız tarafından izin verilmediyse bu kanunsuz durum nasıl gerçekleşti? Devletin jandarması izinsiz zeytin ağacı sökülmesine nasıl göz yumdu, yetmedi, köylüleri yaka paça nasıl gözaltına aldı? Bu konu hakkında bir soruşturma yaptınız mı? İzinsiz zeytinlik katliamı yapan şirkete herhangi bir yaptırım uyguladınız mı?

Skandallar burada bitmiyor, Enerji Bakanlığı, Meclis iradesini yok saymakta, hülle yoluyla zeytinlik katliamına yol açmakta ısrar ediyor ve yürütmeyi durdurma kararına itiraz ediyor. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 22 Haziranda yürütmeyi durdurulması kararını kaldırıyor. Sayın Bakan, bu yönetmelik kapsamında kaç maden şirketine zeytinlik alanlarda madencilik faaliyeti izni verdiniz? Bu izinler sonrasında kaç adet zeytin ağacı kesildi? Bu soruyu iradesini yok saydığımız Meclis üyeleri huzurunda yanıtlamanızı bekliyoruz.

Bir diğer konu da lisanssız GES'lere yapılan uygulama. Bunu dile getirdi bazı arkadaşlar, benim burada dikkat çekmek istediğim bir konu var ve bu karar çıktıktan sonra Manisa gibi, Kayseri gibi illerde güneş enerjisi panelleri şu anda sökülmeğe başlandı ve insanlar en azından büyük zararlar görmemek için bu yatırımlarını oralardan söküp başka yerlere taşıma kararı aldılar. 12 Mayıs 2019 tarihinde Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği sizin döneminizde yayınlandı. Burada deniyor ki: "Lisanssız kurulan güneş enerji santrallerinde ihtiyacınız olanı kullanın. Ben sizin daha fazla ürettiğiniz elektriği tarife bedeliniz üzerinden on yıl boyunca satın alacağım." Şimdi, milletin devletine güveni tam olmalıdır. Siz burada on yıllık bir taahhüdün arkasından "Pardon, burada yanlış yapmışız, suistimal vardır." diyemezsiniz. Bunların hepsini öngörmeliydiniz ve o suistimalleri yapanları cezalandırabilirdiniz fakat özellikle organize sanayilerde kendi enerjileri için bu yatırımları yapan insanlar şu anda cezalandırılmış durumda. Bununla ilgili bir açıklamanız olacak mı?

Arka arkaya birkaç soruyla, süremi yettiğince... Çok az kaldı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Peki.

Burada Sayıştayın 2021 yılı EPDK Raporu'na göre dağıtım şirketleri araştırma geliştirme harcamalarını dağıtım tarifesinin bir unsuru olarak düzenleyip tüketiciye yansıtılar. Piyasa faaliyetleriyle doğrudan ilişkili olmayan hiçbir unsura tarifede yer verilemeyeceği 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nda açıkça belirtilmektedir. Dağıtım şirketlerinin tüketicilere yansıttığı AR-GE harcamaları iade edilecek mi? Elektrik Piyasası Kanunu'na açıkça aykırı olduğu raporda belirtilen Elektrik Piyasası Tarifeler Yönetmeliği'nde düzenleme yapılacak mıdır?

Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi AK PARTİ'den İbrahim Aydın Bey'e söz veriyorum, sonra Milliyetçi Hareket Partisinden Tamer Osmanağaoğlu'na söz vereceğim.

İbrahim Bey, zamanı tasarruflu kullanırsanız seviniriz.

Buyurun.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, saygıdeğer Komisyon üyeleri ve milletvekili arkadaşlarım, çok kıymetli bürokratlar ve basınımızın seçkin mensupları; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesi üzerine söz almış bulunmaktayım. Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Türkiye'nin enerji talebi, büyüyen ekonomisine paralel olarak gelişim göstermektedir. Bu yüksek talep artışının güvenli bir biçimde karşılanabilmesi enerji politikamızın temel önceliğidir. Organize toptan doğal gaz satış piyasasındaki esnekliğin ve piyasa derinliğinin artırılması, piyasa oyuncularını açısından gelecekteki fiyat belirsizliklerinden kaynaklanan risklerin ortadan kaldırılması, öngörülebilirliğin artırılarak arz güvenliğinin sağlanması ve alternatif ticaret platformuyla gaz ticaretinde rekabetin artırılması amacıyla, aylık, çeyreklik ve yıllık fiziksel teslimatlı vadeli ürünlerin

de hayata geçirilmesine ilişkin vadeli doğal gaz piyasası 1 Ekim 2021 tarihinde işleme açılmıştır. Piyasa katılımcılarına yıllık, yarı yıllık, çeyreklik, aylık ve haftalık, ayın geri kalanı için ticaret yapma imkânı sağlayabilecek olan vadeli elektrik piyasası 1 Haziran 2021’de işleme açılmıştır,

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; Akkuyu Nükleer Güç Santral Projesi, 12 Mayıs 2010 tarihinde imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Rusya Federasyonu Hükûmeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti’nde Akkuyu Sahasında Bir Nükleer Güç Santralinin Tesisine ve İşletimine Dair İşbirliğine İlişkin Anlaşma çerçevesinde yürütülmektedir. Söz konusu anlaşmaya istinaden 4.800 megavat toplam kurulu güce sahip 4 adet nükleer reaktör kurulacak olup işletmeye alındığında yılda 35 milyar kilovat elektrik üretmesi planlanan santral için çalışmalar devam etmektedir. Akkuyu Nükleer Santrali’nin ikinci reaktörünün temeli 8 Nisan 2020’de atılarak ikinci reaktör için inşaat faaliyetlerine başlanmıştır. Akkuyu Nükleer Santrali’nin üçüncü reaktörünün temeli 10 Mart 2021’de atılarak üçüncü reaktör için inşaat faaliyetlerine başlanmıştır. Akkuyu Nükleer Santrali’nin dördüncü reaktörünün temeli 21 Temmuz 2022’de atılarak dördüncü reaktörün inşaat faaliyetlerine başlanmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 3 Mayıs 2013 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Japonya Hükûmeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti’nde Nükleer Güç Santrallerinin ve Nükleer Güç Sanayisinin Geliştirilmesi Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşma imzalanmıştır. Projeye ilgili 11/9/2020 tarihinde “ÇED Olumlu” kararı verilmiş ve ÇED süreci başlatılmış ve tamamlanmıştır.

2017 yılında temin edilen Türkiye’nin ilk derin deniz sondaj gemisi Fatih, 30/10/2018 tarihinde Akdeniz’de sondaja başlamış ve göreve başladığı tarihten itibaren Akdeniz ve Karadeniz’de toplam 19 adet sondaj gerçekleştirmiş olup hâlihazırda ise Çaycuma-1 kuyusunda sondaj faaliyetlerine hazırlık yapılmaktadır.

Karadeniz Sakarya gaz sahasında Fatih sondaj gemimiz tarafından kazılan Tuna-1 kuyusunda 21/8/2020 tarihinde 320 milyar metreküp doğal gaz keşfi yapılmış, 17/10/2020 tarihinde ise yapılan ilave çalışmalarla keşif miktarı 405 milyar metreküp olarak revize edilmiştir. 5/6/2021 tarihinde Amasra-1 kuyusunda yapılan 135 milyar metreküp keşifle birlikte toplamda 540 milyar metreküplük tarihimizin en büyük doğal gaz rezervi keşfine imza atılmıştır. Ülkemizi bu keşfe götüren tüm süreçler, uluslararası standartlara uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Bu rezervin en kısa sürede kullanıma sunulması için ise çalışmalara başlanmıştır. Bu kapsamda, keşfedilen doğal gazı karaya getirecek ünitenin ilk kaynağı gerçekleştirilmiş olup 13 Haziran 2022’de kıyıda ilk boruların döşenmesine başlanmıştır. 170 kilometrelik boru hattının büyük bir kısmı tamamlanmış, ilk gazın 2023’ün ilk çeyreğinde doğal gaz iletim sistemimize aktarılması planlanmaktadır. Keşfin katkı sağladığı alanlar sadece doğal gaz sektörüyle sınırlı değildir. Söz konusu gaz keşfi ülkemiz lehine hem elektrik hem de doğal gaz ticaretine ivme kazandıracak bir sürecin ilk adımı olarak görülebilir. Türkiye daha ucuz doğal gaza erişim sağlayabileceği ve piyasaya daha düşük fiyatlı gaz sunabileceği için, ülkemiz sanayisinin rekabetçiliğini ve dolayısıyla ihracat potansiyelini artıracaktır.

2018 yılı Kasım ayında temin edilen Türkiye’nin 2’nci derin deniz sondaj gemisi Yavuz, göreve başladığı tarihten itibaren 4 adet sondaj gerçekleştirmiştir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Toparlayabilerseniz seviniriz İbrahim Bey.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Başkanım, beş dakika yapmışsınız, bir üç dakika daha, on dakika olunca...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz bilirsiniz.

Buyurun, devam edin.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – 31 Ocak 2020 tarihinde teslim alınan ve hâlihazırda modernizasyon süreci tamamlanan Türkiye'nin 3'üncü derin deniz sondaj gemisi Kanuni; kendi sınıfında dünyadaki 5 sondaj gemisinden 1'i olan, yedinci nesil, en son teknolojiyle donatılmış ve ilk defa bizim kullanacağımız 4'üncü sondaj gemimiz Abdülhamid Han faaliyetlerine devam etmektedir. 2 adet sismik arama gemisi -Barbaros Hayrettin Paşa ve Oruç Reis sismik arama gemileri- faaliyetlerine devam etmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sosyal devlet anlayışının gereği olarak 2003 yılından başlayarak 2018 yılına kadar Bakanlar Kurulu kararlarıyla, 2019 yılından itibaren ise Cumhurbaşkanı kararları doğrultusunda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bünyesinde ve TKİ Kurumu koordinatörlüğünde muhtaç ailelere ısınma amaçlı kömür yardımı yapılması uygulaması hayata geçirilmiştir. Bu doğrultuda bugüne kadar geçen on dokuz yılda yaklaşık 32 milyon ton kömür, muhtaç ailelere dağıtılmak üzere ülkemiz genelindeki sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarına teslim edilmiştir.

2022 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla ise 976.589 aileye 887.808 ton kömür yardımı yapılmıştır. Ayrıca 2021-2022 eğitim öğretim döneminde Millî Eğitim Bakanlığıyla imzalanan 300 bin tonluk protokol kapsamında toplam 295.487 ton kömür sevk edilerek teslimatlar tamamlanmış olup 2022-2023 eğitim öğretim döneminde ise Millî Eğitim Bakanlığıyla imzalanan 400 bin tonluk protokol kapsamında 30/9/2022 tarihi itibarıyla 193.179 ton kömür sevkiyatı gerçekleştirilmiştir.

İhtiyaç sahibi hanelere elektrik tüketim desteği verilmesine yönelik 795 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı kapsamında hanedeki kişi sayısı kriteri dikkate alınarak aylık 150 kilovat karşılığı tutara kadar Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesinden destekleme yapılmaktadır. Bu kapsamda 2019-2022 Eylül döneminde toplam 9,1 milyar TL tutarında elektrik tüketim desteği verilmiş olup 2022 Ocak-Eylül döneminde ise 2.410.075 hane 2,9 milyar TL tutarında destekten faydalanmıştır. Yine, hak sahiplerine kesintisiz güç kaynağı sağlanmakta, yardımın başladığı ilk ay tek sefere mahsus olmak üzere hak sahibi hanelerin cihaza bağlanma tarihinden sonraki birikmiş elektrik borçları ödenmektedir.

9/6/2017 tarihinde Doğal Gaz Dağıtım Piyasası ve Müşteri Hizmetleri Yönetmeliği'nde yapılan değişiklikle doğal gaz kullanmakta olan abonelerin 50 metreküpe kadar olan tüketimlerine karşılık doğal gaz faturalarının ödenmemesi hâlinde dahi abonenin doğal gazı kesilmemektedir. 1/1/2022 tarihinde son tarife düzenlemesiyle birlikte elektriği az tüketen vatandaşlarımızın daha az fatura ödemesine yönelik kademeli tarife metodolojisi hayata geçirilmiştir. Kömür yardım alan hanelerde isteyenlerin bunu doğal gaz olarak da kullanabilmelerini sağlayacak düzenleme tamamlanmış olup yaklaşık 4 milyon haneye senelik 3 milyar TL'lik yardım yapılacaktır. Bu kapsamda, 2022 Ocak-Eylül döneminde 331 bin haneye 114 milyon TL doğal gaz tüketimi desteği sağlanmıştır. 1/3/2022 tarihinden itibaren meskenlerde ve tarımsal sulamada kullanılan elektriğin KDV'si yüzde 18'den yüzde 8'e düşürülmüştür.

Gelecekte daha fazla yenilenebilir enerjiyi sisteme dâhil etmek, ısı sektörünü karbon emisyonuz hâle getirmek, yerli kömürden hidrojen üretimi gerçekleştirmek ve hidrojen depolama ve tutucusu olarak borun kullanılmasını artırmak amacıyla hidrojenin dört ana fayda üzerinden elde edilmesi hedeflenmektedir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - İbrahim Bey, toparlayabilerseniz, süreniz de doldu.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2023 yılı bütçesinin devletimize ve milletimize hayırlı olmasını diler, selam ve saygılarımı sunarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Abdüllatif Bey, buyurun

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, bürokratlar, basın mensupları; hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sayın Salih Cora biraz önce konuşurken muhalefetin proje sunmadığından bahsetti ama şunu bilmesi gerekir ki Cumhuriyet Halk Partisi her konudaki çok sayıda projesini iktidara sunmaktadır, basın açıklamalarıyla duyurmaktadır ama duymak önemli, açıklama yapmak değil.

Şimdi, değerli arkadaşlar, gerek Cumhurbaşkanlığı Strateji Başkanlığı yıllık programında gerekse Sayın Bakan konuşmalarında Türkiye’de önemli bir enerji açığının olduğundan bahsediyorlar. “2020 yılında birincil enerji kaynaklarında ithalat yüzde 70 seviyesindedir.” deniliyor. Demek ki Türkiye’nin en önemli konularından biri bu enerji açığıdır. Bunu karşılamak için Sayın Bakanın bahsettiği bazı yeni keşifler doğrusu hiç tatmin edici değil.

Bakın, Çukurova petrol sahasında 800 milyon Amerikan doları olan petrol keşfi yapılmış. Yani Sayın Bakana bunu yakıştıramadım. 800 milyon dolarlık bir petrol rezervi acaba işletilebilir mi veya 540 milyar metreküp -önce bu 250 milyar metreküp diye açıklanmıştı- doğal gaz rezervi? Bunlar Türkiye’nin doğal gaz ve petrol ihtiyacı açısından küçük rakamlardır. Bir iktidarın çok daha büyük düşünmesi lazım; siyasi kaygılarla, seçim hesaplarıyla, sadece süslemek için bazı şeylerin söylenmesini ben doğru bulmuyorum. Toplumsal sorumluluğa talip olan bir iktidarın sadece önümüzdeki bir yılı değil, önümüzdeki otuz, kırk, elli, yüz yılı hesaplaması, planlaması, bu milletin istikbalinin ve geleceğinin dünyada nasıl şekillenmesi gerektiğini düşünmesi gerekir. Enerji de tam böyle düşünülecek bir konudur. Türk milletinin bekası, bu enerji probleminin etkin bir şekilde çözümüyle mümkündür ve bununla ilgili de kapsamlı, detaylı ve uzun vadeli, çok uzun vadeli hesaplar ve projelerle yoluna devam etmesi lazım. Bugün siz bir taş koyarsınız daha öncekilerin koymuş olduğu taşlar üzerine, yarın biz geliriz veya bir başka iktidar gelir, sizin koyduğunuz taşların üzerine de onlar bir taş koyar ve Türkiye’nin geleceği böylece mamur olur.

Bakın, konuşmanızda ve Strateji Başkanlığının yıllık programında geçmeyen bir konu olarak şunu söylerim: “Uzay madenciliği” diye bir şey son günlerde tartışılır olmuştur. Bu, gerçekten son derece önemli bir konu, maliyeti yüksek de olsa. Türkiye’ye bakıyoruz, petrol ve doğal gaz yatakları yetersiz, enerji açığı var. Aynı zamanda, dünya açısından madenlerde sorun var. Dünya’daki petrol rezervlerinin kırk sekiz yıl, doğal gazın yüz otuz üç yıllık bir ömrü kaldığından söz ediliyor. Böyle bir ortamda dünya gözünü diğer gezegenlere ve gök cisimlerine çevirmiştir ve arayışlar içerisinde. Özellikle, Ay’da ve asteroitlerde çok zengin maden ve enerji kaynakları olduğu da tespit edilmiştir. 500 metre çapında bir asteroitte Dünya’daki mevcut platinin 175 katı daha fazla platin vardır. Ay’da 5 milyon ton helyum 3 elementinin bulunduğu anlaşılıyor, bunun sadece yüzde 25’i Dünya’ya getirilse dünya enerji talebini beş yüz yıl boyunca karşılayacak bir enerji kaynağı ortaya çıkmaktadır. Ay’da helyum 3’ün bol olmasının sebebi, bir atmosferin olmaması nedeniyle Güneş rüzgârlarının sürekli Güneş’ten Ay’a bu helyum elementini sürüklemesinden kaynaklanmaktadır.

Bakın, Amerika Birleşik Devletleri, Lüksemburg hatta Birleşik Arap Emirlikleri, Japonya uzay kaynaklarının kullanımı için yasal düzenlemeler ve özel sektöre yönelik teşvikler oluşturmuşlardır. Amerika Birleşik Devletleri’nin hazırladığı Artemis Anlaşması 2021 Ekiminde 12 ülke tarafından imzalanmıştır ve bunlara karşı Çin ve Rusya iş birliği yapmışlardır. Uzaydaki maden ve enerji kaynaklarından yararlanmak için bazı ülkeler maden yataklarının keşfi, analizi, çıkarılması, işlenmesi ve taşınmasıyla ilgili teknolojik çalışmalara çoktan başlamışlardır. Bunların keşfi elbette önemli, her şeyden önce, yeryüzünde kurulu olan teleskoplarla harıl harıl Ay’ın yüzeyi ve asteroitler incelenmektedir. Bunun da ötesinde “Planetary Resources” adlı Amerikan şirketi keşif için küçük uydular üzerinde

çalışmaktadır. Analizlerince uzay araçlarıyla gök cisimlerinden getirilen numunelerle yapılabileceği düşünüldüğü gibi Japon uzay aracı Hayabusa-2 2019'da Ryugu asteroitinden numune almış ve 2020 sonunda dünyaya getirmiş ve incelemiştir bunu.

Maden çıkarma yöntemleri üzerinde de çalışmalar var dünyada. Maden çıkarma yöntemleri konusunda farklı birtakım usuller var: Demirleme, torbalama, parçalama, molozlaştırma, manyetik sistem, pnömatik sistem ve yönlendirme yöntemleri; her biri üzerinde dünya harıl harıl çalışıyor. Ama Sayın Bakanın sunumunda bu konuda hiçbir şey yok. Fakat tabii, bu yönlendirme sistemi tehlikeli olabilir, küçük bir itme veya kontrollü patlatmayla büyük kütleli asteroitlerin Dünya'ya yakın veya Dünya yörüngesine itilmesi planlanıyor; inşallah, başımıza uzaydan taş düşürmezler diye umut ediyorum.

Maden işletme konusunda ise maden yatağının bulunduğu gök cisminde maden cevherinin işlenip zenginleştirilmesi mümkün görülmektedir. Bunları yapmak için Ay'ın uzak bir yer olduğunu düşünmemek lazım çünkü Ay bir adım ötemizde, 184 bin kilometre ileride bir yerdedir. Çok hızlı gelişmiş uzay araçları var, Helios 2 uzay sondası saatte 250 bin kilometre yol alıyor yani bu uzay aracı kırk beş dakikada Ay'a gidiyor ve bugünün teknolojisiyle anında Ay ile Türkiye arasında veya Dünya arasında telefon görüşmelerinin de mümkün olduğu anlaşılmaktadır.

Değerli arkadaşlar, NASA uzay madenciliği kapsamında şimdiden 9 ABD şirketiyle çalışmaya başlamıştır bile, on yıl içinde 2,6 milyar dolar tutarında yatırım yapmayı da planlamaktadırlar yani kolları sıvamış vaziyettedir. Olmaz diye bir şey yok çünkü madenler ve enerji kaynakları konusunda gerçekten uzay verimli bir alan ve özellikle Ay dünyaya çok yakın, bütün yüzeyi helyum elementiyile kaplı. Asteroitler, kaya gezegenler ile gaz devleri arasında Dünya'ya daha yakın bir yerde yer alıyor ve dünya çalışıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sadece ABD değil, bakın, Japonya Uzay Araştırma Ajansı (JAXA) özel şirketlerle bazı projeler içerisinde uzay madenciliği konusunda anlaşma yapmış, kolları sıvamıştır. Rusya ile Çin Ay'da kalıcı bir çalışma üssü kurmak için aralarında görüşmüşler, 9 Mart 2001'de bu araştırma üssünün inşaatına başlama konusunda da anlaşmışlardır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, süreniz bitmiştir. Bir cümleyle...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Yani süreçler dünyada çok somut ve hızlı bir şekilde ilerlerken Türk milletinin yüz yılı, elli yılı ne olacak diye yirmi yıldır iktidarda bulunan bu Hükümet hiçbir somut atmamıştır. Bakanlık olarak bu konuya da el atmanızı tavsiye ederim.

Sayın Cora, bizim ufukumuz sizinki gibi dar değildir, görüyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler, sağ olun.

Değerli arkadaşlar, şimdi Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Olcay Kılavuz'a söz veriyorum.

Buyurun.

OLCAY KILAVUZ (Mersin) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, kıymetli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan Yardımcılarım, değerli bürokratlarımız ve basınımızın saygın temsilcileri; sizleri saygılarımla selamlıyorum.

Ülkemiz bulunduğu konum itibarıyla enerji koridorlarının kavşak noktasında yer almaktadır. Tabii kaynaklarımızın ülkemizin ekonomik gelişmesi için en iyi şekilde değerlendirilmesi, enerji alanında ülkemizin bölgesel ve küresel etkinliğiyle birlikte enerji üretim faaliyetlerinin artırılması ülkemiz ve milletimiz adına oldukça önemlidir. Bu kapsamda Fatih, Yavuz ve Kanuni gemilerimizden sonra

Abdülhamit Han sondaj gemisinin çalışmalarıyla Akdeniz ve Karadeniz’de yapılan sondaj çalışmaları ve bulunan rezervler devletimiz ve milletimiz adına büyük bir mutluluktur. 2017 yılında Türkiye’nin sondaj gemileri arasına katılan, 3 bin metre derinlikteki sularda yaklaşık 12 bin metre derinliğe kadar sondaj yapabilen ultra derin deniz sondaj gemisi sınıfındaki Fatih, Fatih gibi 6’ncı nesil ultra derin deniz sondaj gemisi olan, dünya genelinde bu konseptte 16 gemiden biri olma özelliği taşıyan Yavuz, sondaj araştırmalarının yanı sıra sismik araştırma faaliyetlerini de gerçekleştiren Kanuni; dünyada 7’nci nesil teknolojiye sahip olan 5 sondaj gemisinden biri olan, 12.200 metre derinliğe kadar sondaj yapabilme özelliğine sahip ve görev yeri mavi vatan olan Mersin Taşucu’ndan uğurlanan Abdülhamid Han sondaj gemimiz; petrol ve doğal gaz araştırmalarının yanı sıra kara alanlarının deniz altındaki devamlılıklarının izlenmesi bağlamında kıta sahanlığı gibi stratejik öneme sahip bilimsel araştırmaları da etkin bir şekilde icra edebilen Oruç Reis; 2 ve 3 boyutlu sismik arama yapabilme özelliğine sahip Barbaros Hayrettin Paşa gemileri Türkiye’imiz için milli onur ve milli gurur olmuştur. Bu çalışmalarda eşsiz bir gayret gösteren Sayın Bakanımıza, Sayın Bakanlık çalışanlarımıza, emeği ve katkısı olanlara teşekkürlerimi ve hürmetlerimi arz ediyorum.

Bununla birlikte, Mersin Akkuyu’daki nükleer enerji santrali Türkiye adına gelecek yıllar ve yüzyıllar için gerçekten çok önemli bir hizmet ve projedir.

Enerji Bakanlığımız bütün bu çalışmaların yanı sıra hidroelektrik santralden nükleer santrale, yenilenebilir enerjiden yeşil dönüşüme, petrolden doğal gaza birçok enerji faaliyet alanında Türkiye’mizi enerjide yerli kaynaklarla kendi kendine yetebilen bir ülke hâline dönüştürme çabası içerisinde. Bu çalışmalarla Türkiye bölgesel ve küresel güç olma yolunda hızla ilerleyecektir. Mevcut kömür, su, rüzgâr, güneş, jeotermal gibi kaynaklarıyla yenilenebilir enerji bakımından önemli bir potansiyele sahip Türkiye jeotermal potansiyeliyle dünyada 7’nci, Avrupa’da ise 1’inci sırada yer almaktadır. Özellikle seçim bölgem Mersin gibi güneşli gün sayısının fazla olduğu bir şehirde güneş enerjisinin yaygınlaştırılması ve yerel rüzgâr sanayisinin desteklenmesi Mersin’imize ve doğamıza önemli katkılar sunacaktır.

Bununla birlikte, tarım faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığı Mersin’imizde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına yönelik çalışmaların artırılması, üreticilerimize bu konuda destek ve teşviklerin sürdürülmesi, özellikle üreticilerimizin kullandığı elektriğin uygun fiyatlara verilmesi, sürdürülebilir tarım politikaları açısından son derece önemli adımlar olacaktır. Hava ve çevre kirliliğinin önlenmesini sağlayan, ısınma ve enerjide kullanımı kolaylaştıran, örtü altı sebze ve meyve ürünleri yetiştiriciliğinde önemli kaynak olan doğal gaz kullanımının artırılması, özellikle Çamlıyayla, Gülnar, Aydınçık ilçelerimize doğal gaz erişiminin sağlanması, Erdemli, Anamur ve Bozyazı doğal gaz projelerinin hızlandırılması vatandaşlarımızın beklentisidir. Doğal gaz erişimleri sağlanan ilçelerimiz için zataalinize teşekkürlerimi arz ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yirmi saniyeniz.

OLCAY KILAVUZ (Mersin) – Niğde Çiftlik ilçesinde devam eden doğal gaz çalışmalarının ve Çiftlik ilçemizin beldeleri Azatlı, Divarlı, Bozköy beldelerinin doğal gaz çalışmalarının tamamlanması, ayrıca Gümüşhane ilimizin Torul, Kürtün ve Köse ilçeleri ile Bayburt’un Demirözü ve Aydıntepe ilçelerine doğal gaz erişimi sağlanması talep ve beklentiler arasındadır.

Bütçemizin vatanımıza, milletimize hayırlı olmasını temenni ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Serpil Kemalbay Pekgözegü, buyurun lütfen.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, ben Amasra maden cinayetleriyle ilgili kurulan Komisyondan geliyorum. Burada ifade etmiştik: Ne yazık ki aynı güne konduğu için bir ayağımız orada, bir ayağımız burada kaldı. Üstelik bir de Genel Kurulda önemli bir kanun teklifi görüşülüyor, oraya da katılmamız gerekiyor.

Şimdi, siz hep müjdeler veriyorsunuz ama bir de gerçekler var. Gerçekler oldukça çarpıcı. Rant için doğayı talan eden bir politikanız var. Her bir avuç suya HES, her bir ovaya termik santral yapıyorsunuz. Doğal gazın Türkiye elektrik üretimindeki payı üçte 1'e düşürüldü ama bu, enerjide dışa bağımlılığı azaltmadı, doğal gaz yerine ithal kömür bağımlılığı geldi. Faturaları şişiren kayıp kaçağı önlemek için tesisatlar yenilenmedi. Enerji verimliliği sağlanmadı. İthal petroldeki bağımlılık ise kamçılandıkça kamçılandı. Köprü, havalimanı ve duble yol inşaatları petrol ihtiyaçlarını arttırdıkça artırdı, ekolojije zarar verdi. Yanlış politikalar sonucu oluşan dolardaki her artış enerji bedelini de katladı. Böyle sıralayabilirim. Özelleştirmeler hem madencilğe çok büyük darbeler vuruyor hem de iş cinayetlerini büyütüyor. Bu konuda Amasra maden katliamında 42 madenciyi yitirdik; 42 insan, dile kolay. Soma'yı hepimiz hatırlıyoruz, Türkiye'nin en büyük maden katliamıydı, 301 madenciyi yitirmiştik. Oradan ders çıkarmamız gerekiyordu ve o dersler doğrultusunda artık bir daha böyle korkunç katliamlar yaşamamamız gerekiyordu ancak -sabah Garo Vekilimiz de söyledi- Türkiye'de işçi cinayetleri dur durak bilmiyor ama bu işçi cinayetleri karşısında sorumluluk yok. Ne bir bakan istifa ediyor ne TTK Genel Müdürü istifa ediyor ne Çalışma Bakanı istifa ediyor, cezasızlık politikası sebebiyle sorumlular cezalandırılmıyor. Dolayısıyla Türkiye'de neden önlem alınsın ki, neden iş cinayetleri dursun ki? Bakın, bilim insanları bize sunumlar yaptı -çok değerli sunumları- şöyle söylüyor bilim insanları: "İş cinayetleri yüzde 100 önlenelidir. 1920'lerde buna yüzde 98 diyorduk ama artık yüzde 100 önlenelidir." Şimdi, bu Amasra'daki maden katliamından Bakanlığımız sorumlu ve bundan sonra olabilecek maden katliamlarını da şimdiden öngörebiliriz çünkü Türkiye'de her gün en az 6-7 işçi iş cinayetlerinde yaşamını -meslek hastalıklarını saymıyorum- yitiriyor, öngörebiliriz. Amasra'da işçiler havalandırma yeterli yapılmadığı için yaşamını yitirdi, metan drenajı yapılmadığı için yaşamını yitirdi, kömür tozuyla gerekli mücadele yapılmadığı için yine yaşamını yitirdi. Bu üç başlığın her birine eğer önlem alınsaydı bugün 42 işçi burada yaşıyor olabilirdi. Sizin, burada, sunumunuzda sözünü ettiğiniz, dün bizim Genel Kurula gelen kanun teklifinde, yaşamını yitirenlerin yakınlarına bazı haklar tanıyor; elbette tanınsın, buna bir itirazımız yok ama şunu asla unutmayın: İşçi cinayetlerinde yaşamını yitirenlerin, maden katliamında yaşamını yitirenlerin yakınlarına verilen bu haklar sizi, buradaki sorumluluğunuzu örtbas edemez. Burada çok ciddi bir şekilde sorumluluğunuz var ve bu sorumluluğunuzu yerine getirmedığınız gibi, TTK'de alınan düzeltme, teknolojiyi, altyapıyı güçlendirme yatırım kararlarını da hayata geçirmemişler ve bundan da sorumlusunuz ama 42 milyon liralık özel güvenlik ihalesi şaibeli bir kurum olan SADAT'ın ortaklarına, güvenlik şirketine verilebiliyor, bunun için para aktarılabilir...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreyi aşmış durumdasınız. Bir cümleyle...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – ...ama ne yazık ki Amasra madenindeki altyapıyı güçlendirme konusunda yatırım yapılmıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi üyelerimizden söz talepleri var, onları karşılayacağım.

Tamer Bey, buyurun lütfen.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcıları, Bakanlığımızın değerli bürokratları; hepinizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum.

Enerjinin hiç olmadığı kadar önemli olduğu bir dönemden geçtiğimiz muhakkaktır. Bu önem sadece ülkemiz için değil tüm dünya için kendini göstermekte olup küresel sorunlar ve jeopolitik gelişimler insanlığın enerjiye olan bağımlılığını gün geçtikçe de artırmaktadır. Enerji arzının güvenlik ve politik sebeplerle sıkıntıya girdiği, alışılmış politikalarla sağlanamadığı, küresel tedarik zincirinin zaman zaman koptuğu bir dönemden geçilmektedir. Bu süreçte radikal ve cesur adımların atılması gerektiği de ortadadır. Hiç şüphe yok ki atılacak cesur adımlar gelecek vizyonunun şekillenmesinde en etkili silah olacaktır. Karadeniz’de tüm itibarsızlaştırma gayretlerine rağmen doğal gaz çıkarma çalışmalarının devam ediyor olması sevindirici, sevindirici olduğu kadar da gurur vericidir. Karadeniz’de oluşturulan enerji üssünün tamamlanarak Türk milletinin milli imkânlarla üretilmiş yerli enerji kaynaklarıyla buluşturulması verilen beka mücadelemizin ve “2023 Lider Ülke Türkiye” vizyonumuzun önemli bir parçasıdır.

Diğer yandan, kendi lüks yaşantılarının devamı için tüm haramzadelerin cirit attığı Akdeniz’de, sadece Türkiye’nin değil, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin, Libya gibi dost ve kardeş ülkelerin de hukuku yok sayılmaya çalışılmaktadır. Doğu Akdeniz başta olmak üzere Akdeniz coğrafyasında sürdürülen enerji arama çalışmalarının muhteşem bir kararlılıkla, kabiliyetlerimizin tümünün seferber edilerek sürdürüldüğünü görmek de ayrıca gurur vericidir. Bu vesileyle, bu çalışmalarını gerçekleştiren Türkiye enerji ordusunun her bir mensubunu ayrı ayrı tebrik ediyorum. Onların sergilediği fedakârca çalışmalar göğsümüzü kabartmakta, enerji alanında da bağımsız bir Türkiye ülkümüze ulaşmak için mühim bir yer tutmaktadır.

Bir diğer husus da yenilenebilir enerji kaynaklarının etkin bir şekilde kullanılması için son yıllarda atılan adımlar ve devletimizin müteşebbislere verdiği destektir. Son yıllarda elektrik üretiminde ithal kaynakların yerini tutacak yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının özendirilmesi amacıyla yapılan yapısal düzenlemelerin etkisini gösterdiğini hep birlikte müşahade etmekteyiz. Yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilen enerji miktarının toplam enerji arzımızın içindeki payının daha da yükseltilmesi için lokale hitap eden projelerin artırılacağından şüphem olmadığına da bilinmesini isterim. Enerji Piyasası Denetleme Kurulu verilerine göre, lisanssız dâhil toplam elektrik kurulu gücünde yenilenebilir enerji kaynaklarının payının 2021 yılında yüzde 53,34’e kadar yükselmesi elbette ki umut vericidir.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; enerji fiyatlarının tüm dünyada arttığı, tasarruf tedbirlerinin insan yaşamını etkilediği bir dönemde, ülkemizde enerji arzı konusunda bir sorun olmadığı gerçeği her türlü takdirin üzerindedir. Elbette bunun sebepleri arasında birçok gelişmiş ülkenin gıptayla baktığı ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle uygulamada bütünleşmiş proaktif dış politikanın da etkisi vardır ancak bunun yanında enerji arzı çeşitliliğinin, tedarik kanallarının sayısının artırılmasının, dolayısıyla Türkiye’nin önemli enerji hatlarıyla donatılmasının da etkisi büyüktür. Bu manada, jeopolitik uluslararası paydaşların eğilimi, devletimizin izlediği milli politikalar göz önünde bulundurulduğunda Türkiye’nin enerji üssü olması çok da uzak hedef değildir. Bu hedefe ulaşılmasının zorunluluğu ve Türk asrı için ehemmiyeti tartışma götürmeyecek kadar da nettir. Ayrıca, doğal gaz arzı konusunda 81 ilimizde ulaşılmış olmasının yanında, ilçe ve beldelerdeki çalışmaların devam etmesi ve hedefe ulaşılması önem arz etmektedir. Bu sebeple, BOTAŞ Genel Müdürümüze, EPDK Başkanımıza ve ekiplerine gayretlerinden dolayı teşekkür ediyorum.

Diğer yandan, Türkiye’nin nükleer enerji konusunda attığı adımlar da dikkate değerdir. Nükleer alanında atılan adımlar, nükleer enerji faaliyetlerinin yürütülmesi sırasında çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin radyasyonun olası zararlı etkilerinden korunmasına yönelik uygulanması gereken hususlar gibi önemli sorumlulukları bünyesinde barındıran Nükleer Düzenleme Kurumuna çok büyük

görevler düştüğü muhakkaktır. Güvenliğe ilişkin ulusal bir mevzuata sahip olmamızın sağlanması, inceleme ve denetimlerin etkin ve sürekli bir hâl kazanmasının sağlanması, yetkilendirme ve denetim süreçlerinde sürekliliğin temin edildiğini görmekteyiz. Bu sebeple de Nükleer Düzenleme Kurumu Başkanına, ekibine de kolaylıklar ve başarılar diliyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sanayi ve enerji sektörünün gelişmesinde temel basamaklardan biri olan madencilik sektörü de çok büyük önem arz etmektedir. Yer altı kaynaklarımızın en etkin ve katma değeri yüksek ürünler olarak uluslararası pazarlarda buluşturulması ehemmiyet taşımaktadır. Bildiğimiz kadarıyla, ülkemizde yapılan çalışmaların yanında yurt dışında da maden arama faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Afrika ülkeleri ve Türk Cumhuriyetlerinde bu minvalde çalışmalar sürdürüldüğü kamuoyunun da malumudur. Yine, Sudan ve Özbekistan Cumhuriyetlerinde de kritik ham maddelerin çıkarılmasına yönelik çalışmalar yapıldığı da kamuoyuna yansıyan bilgiler arasındadır. Bu manada, atılan adımlardan dolayı Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğümüze ve Tetkik Müdürlük çalışanlarına da teşekkürlerimi sunuyorum.

Önemli gördüğüm diğer bir husus ise zenginliklerimizin keşfedilerek milli ekonomiye kazandırılmasında önemli bir yeri olduğunu düşündüğüm Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının çalışmalarıdır. Karada yaptığı aramaların yanında vasıflı çalışan kadrolarıyla son yıllarda denizlerde de âdeta destan yazan TPAO'yu tebrik ediyorum. Diğer yandan, enerji arzında bir sorun yoksa bunda onların katkısının tartışmasız büyük olduğunu da görmezden gelmediğimizi ifade etmek istiyorum.

Elektrik iletim hatlarının iyileştirilmesi, bunun için gerekli lojistik altyapı yerlilik alanlarının artırılmasıdır. İmalat sanayiye desteklemeye yönelik TEİAŞ tarafından yeni iletim hattı ve trafo merkezi projelerinin hayata geçirilmesini önemseyeceğimizi ifade etmek isterim. 408,8 kilometrelik 7 enerji iletim hattının ihale edilecek olması ve 164,8 kilometrelik 11 hattın tesisinin tamamlanacak olması da ayrıyeten sevindiricidir. Yine, Trakya bölgesinde sağlıklı enerji iletiminin sağlanmasına vesile olacak 223 kilometrelik 3 enerji iletim hattının ihale edilerek 150 kilometrelik 1 adet hattın tesisinin tamamlanacak olması TEİAŞ'ın çalışmalarındaki hassasiyetine de bir örnektir. Kritik öneme sahip 581 kilometrelik 4 enerji iletim hattı tesisinin tamamlanması, 567 kilometrelik 4 enerji hattının ihale edilecek olması bu tespitlerimizi de desteklemektedir. Deniz altı kablo projeleriyle Güney Marmara'da, İzmit Körfezi'nde üretilen elektrik Çanakkale Boğazı'nın altından -İstanbul başta olmak üzere- bütün Trakya'ya ulaştırılan ve içinde ilkleri barındıran çalışmalar da TEİAŞ'ın kabiliyetlerini göstermesi açısından önemlidir.

Bu duygu ve düşüncelerle Sayın Bakan Bey'in nezdinde heyetinizi saygıyla selamlıyorum, bütçenizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Enerjide bağımsız bir Türkiye'nin inşa edilebileceği Türk asrına emin ellerle sürdürülen yolculuğun kutlu olmasını diliyor, bu duygu ve düşüncelerle bütün heyetinizi, bütün bürokratlarımızı saygı ve muhabbetle selamlayarak bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Ben teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Bülent Kuşoğlu'na söz vereceğim.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Başkan, ara verecek misiniz oylamaya?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Elektronik oylamayı takip ediyorum, yaklaşınca bir ara vermeyi düşünüyorum doğrusu. Daha 3 önerge var deniyor, dolayısıyla Bülent Bey'in konuşması sıkıntı olmayacak gibi görünüyor.

Buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanım, kurumların değerli temsilcileri, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, enerji konusunu bilen çok, epey arkadaşımız konuyla ilgili ayrıntılı açıklamalar yaptılar. Hem maden hem de enerji konusu çok çok önemli. İyi tartışmalar da oluyor, umarım, yararı olur ama ben o konuların dışında kesin hesapla ilgili, Sayıştay raporlarıyla ilgili konulara değinmek istiyorum geçen yıl da olduğu gibi çünkü bu tarafına çok fazla değinmiyoruz, aslında çok güzel çalışmalar da yapılıyor, bunların daha fazla yararı olabileceğini de düşünüyorum.

Bakanlığın Sayıştay raporunda iç denetim sisteminin olumlu olduğu belirtilmiş. İç denetim sistemiyle ilgili bakanlıklarda, kurumlarda işlemlerin çok nadir tamamlandığını görüyoruz. Onun için tebrik ederim, teşekkür ederim.

Bir bulgunuz var Sayıştay tarafından, önemli. Lisanssız yenilenebilir üretim tesisi proje onay ve kabul işlemleri karşılığında hizmet bedeli alınmasına ilişkin yasal düzenleme yapılmasının gerekliliği... Burada, hukuki dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle TEDAŞ aleyhine açılan davalar sebebiyle alınan bedellerin iade edildiği tespit ediliyor Sayıştay tarafından. 2021 yılı içerisinde 130 dava açılmış, usul hataları sebebiyle reddedilenler dışında kalan 47 dava TEDAŞ aleyhine sonuçlanmış, 1 milyon 855 bin lira tutarında proje onay bedeli iade edilmiş, iade edilmek zorunda kalmış. “TEDAŞ Genel Müdürlüğünün lisanssız yenilenebilir üretim tesislerine ilişkin yaptığı proje onay ve kabul hizmetleri kamu hizmeti niteliğinde olmayıp hizmetten yararlanan kişilerin özel yararına yöneliktir.” diyor Sayıştay raporu. Bu nedenle verilen hizmetler karşılığında bedel alınması gerekmektedir çünkü özel firmalara veriliyor bu. Bu yönde yasal bir düzenleme olmadığından bu konuda bir düzenleme yapılması gerekiyor. Siz de galiba bir yasal düzenleme yapılması çalışmalarını başlattınız.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Bize göre aslında yasaya ihtiyaç yok ama...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bilmiyorum tabii, gerek var mı yok mu ama bu önemli bir konu, güzel bir konuya işaret etmiş Sayıştay raporu, düzenlenmesi gerekir.

EPDK'yle ilgili olarak da güzel bir rapor var Başkanım. Sizin de iç denetim sisteminiz iyi, size de teşekkür ederim. 8 bulgu var sizin raporunuzda. Özellikle doğal gaz dağıtım şirketleriyle ilgili eleştiriler var bu raporda ağırlıklı olarak. Süresinde ödenmeyen ya da eksik ödenen gelir paylarının takibine, tahsiline ilişkin mevzuat düzenlemesinin olmaması bir sıkıntı yaratmış, bunun düzenlenmesi lazım. Doğal gaz dağıtımıyla ilgili genellikle aksamalar var, bunların daha iyi takip edilmesi gerekiyor rapordan anladığımız kadarıyla. Detayına girmiyorum vaktimiz olmadığı için.

Özellikle Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün çok güzel bir raporu var, buna biraz daha fazla yer vermek istiyorum. Sayın Bakan, 5 tane bulgusu var Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün. Şimdi, özellikle çok güzel, ayrıntılı verilmiş; “İhale edilmemesi gereken sahalardan kurumca maden sahası olarak ihaleye konu edilmesi ve ek mali külfete katlanılması...” diyor. Yani belli yerler -siz çok iyi biliyorsunuz- özel çevre koruma bölgeleri, millî parklar, yabancı hayati koruma ve geliştirme sahaları, muhafaza ormanları, 3621 sayılı Kıyı Kanunu'na göre korunması gereken alanlar, birinci derece askerî bölgeler, 1/5.000 ölçekli imar planı onaylanmış alanlar, birinci derece sit alanları ile madencilik amacı dışında tahsis edilen ve Genel Müdürlük tarafından uygun görüş verilen elektrik santralleri, organize sanayi bölgeleri, petrol, doğal gaz ve jeotermal boru hatları gibi yatırım alanlarına ilişkin olarak izin sistemi getirilmiş ve bunlardan ayrı olarak içme ve kullanma suyu

rezervuarının bulunduğu alanlarla ilgili olarak da iki aşamalı bir izin sistemi, alan tespiti yapılması mevzuatta var. Ancak bunlarda ruhsat iptallerine ilişkin açılan davalarda çeşitli mahkemelerin kararları var, Sayıştay 6 dava konusunu incelemiştir. Özellikle ruhsata konu edilen Tuz Gölü çevresinde, gölün kış seviyesi, Hassas A Zonu, birinci derece doğal sit alanı sınırları içerisinde kalan yeni tuz üretim sahalarından olması, arama ruhsatına konu edilen alanın içerisinde civar köyler tarafından kullanılan su kaynaklarının bulunması, Zeytinciliğin Islahı ve Yabancılarının Aşılattırılmasına Dair Yönetmelik'e aykırılıklar, içme ve kullanma suyu rezervuarının maksimum su seviyesinden itibaren bin metre mesafe genişliğine kadar olan şeritte bulunan sahanın ruhsat müracaatlarına kapatılması gerekirken bu alanların madencilik faaliyetlerine açılması dolayısıyla yani burada yapılan yanlış işlemler, verilen yanlış ruhsat izinleri nedeniyle Sayın Bakanım, 130 küsur milyon liralık bir geri ödeme söz konusu olmuş. Bu para tabii geçmiş yıllarla ilgili. 2021 yılı bütçesine oranı yüzde 26,36 ve toplam iade edilen tutarın 2021 yılı bütçesine oranı yüzde 32,29; bayağı, üçte 1'i kadar bir bütçenizin rakamını iade etmek zorunda kalmışsınız. Bu önemli bir konu, kamu zararının oluşması söz konusu burada. Bu konuda daha fazla dikkatli olunması lazım. Sayıştay bu konuda uyarıyor, bu hatalı uygulamalardan vazgeçilmesi lazım. Demek ki biraz daha hukuka uygun iş yapılabilmesi, belki hukuk kadrolarının daha fazla takviye edilmesi gerekir.

Onun haricinde yine rehabilitasyon, maden sahalarında rehabilitasyon çalışmaları... Burada da önemli bir eksiklik var. Mevzuatta rehabilitasyon ve kısmi rehabilitasyonun tanınımının yapılmamış olması uygulamada sorun çıkarıyor yani maden sahalarının daha sonra tekrar yeşil alan olarak dinamik bir yapıya dönüştürülmesi aşamasında sorunlar oluyor. Oradan ne kadar bu rehabilitasyon için para ayrılacağı, ne kadar sürede bunun yapılacağı, nasıl denetleneceği; bununla ilgili bir mevzuat düzenlemesinin yapılması gerekiyor. Henüz bir düzenleme yapıp yürürlüğe girmemiş gördüğüm kadarıyla, bu da önemli bir uyarı.

Yine 4'üncü bulgu olarak, bu konuyla ilgili olarak alınan çevre uyum bedellerinin maden sahalarında işletme sonrası yapılacak rehabilitasyon çalışmalarının maliyetini karşılamada yetersiz kalması bununla bağlantılı bir konu; bu da önemli bir konu.

Bir de Artık Bilgi Bankası Projesi var. Artık Bilgi Bankası, maden sahalarında ortaya çıkan pasa, bakiye, atık ya da artık dediğimiz cürüfların değerlendirilmesiyle ilgili iş ve işlemler konusunda güzel bir düşünce. Bu proje de epeyden beri yerine getirilmemiş. "Artık Bilgi Bankası" adı da biraz farklı "atık"ı daha çok kullanıyoruz ama "artık" daha doğru, ben de katılıyorum. Bunun bir an önce geliştirilmesi, hayata geçirilmesi gerekir.

MTA'yla ilgili olarak da bir bulgu var. Bu, önemli ama çok iyi anlatmadığım, tartışılması gereken bir konu Sayın Bakanım. Değerli arkadaşlar, bakın, diyor ki: "Maden arama ve araştırma faaliyetleri kapsamındaki arazi çalışmalarına başlamadan önce yöre halkının yeterince aydınlatılmaması sebebiyle sorunlar yaşanması." Bu, sizin sık karşılaştığınız bir konudur zannediyorum. Genellikle tepki gösteriliyor o yörede bir maden sahası açılacaksa; o çevreye uyumu, o alanı bozacağı konusuyla ilgili kafalarda soru işaretleri çabuk oluşturulabiliyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, toparlayınız.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bu, doğru da olabiliyor, yanlış da olabiliyor. Bu konuyla ilgili olarak sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları var. Ancak, karşı tarafta da bu saha özelleştirilmişse özel firmanın çalışması var. Özel firmanın da birilerini satın alması, onların menfaatlerine göre davranılması söz konusu olabiliyor. Bu konuyu ben önemsiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyoruz Sayın Kuşoğlu.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bu konuyla ilgili, özelleştirme yapılmadan önce Bakanlığın bir çalışma yapması, bilgilendirme yapması doğru olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ederiz.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) - Bir cümleyle bitireyim Başkanım.

Nükleer Düzenleme Kurumunda diğerlerinden farklı olarak bir bulgu var ama iç kontrol sistemiyle ilgili de eleştiriler var. Nükleer Düzenleme Kurulu yeni ama bir an önce bu konuyu halletmesi lazım.

Bakanlığınızın ve bağlı kurumların bütçelerinin hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sayın Tahsin Tarhan Bey'e söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, kıymetli milletvekilleri, saygıdeğer bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

AK PARTİ Grubundan Yaşar Kırkpınar Beyefendi grubumuza dönerek “Genel Başkanınız yurt dışında hamburger yiyor.” dedi. Evet, bu vatanda, ülkede sahip çıkmadığımız için beyin göçüyle Amerika'ya, İngiltere'ye gidip bilgi ve teknoloji üreten gençlerle Genel Başkanımız hamburger yedi, sarayda milletin parasını yemedi. Aynı zamanda “Bir çağ açıp bir çağı kapatan komutanımızın ismini bir yerlere vermek sizi neden rahatsız ediyor?” gibi bir cümle kullandı. Ben de ona buradan şunu soruyorum: Kocaeli Çayırova'da Fatih Sultan Mehmet otağının yani rahmetli olduğu yeri rant uğruna Erzincanlılar Vakfına satan sizlerdiniz. Sahip çıksaydınız o gün, biz de sizi bugün geçmiş değerlere sahip çıkmış olarak gördük.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sayın Başkan, milletvekilimizin kendisi burada yok.

CAVİT ARI (Antalya) – Yoksa yok, ne yapaalım? Genel Başkanımız burada mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Uğur Bey'e söz vereceğim, o zaman cevap verir Uğur Bey. Ekrem Bey, Uğur Bey'e söz vereceğim birazdan.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) - Sayın Bakan, sunumunuzda hedefler, hayaller güzel ama çözümlere baktığımız zaman millet battaniyenin altında ısınmaya çalışıyor, esnaf iş yeri kapatıyor, kiralalarının 2 katını bulmuş enerji fiyatları. Sanayi zorda, üretim gerçekten son dönemlerde düşüşte. Bunun ana sebebi, Avrupa'ya ihracat yapan sanayicilerimiz fiyat veremiyorlar. Sanayici bana şunu söyledi: “İtalya'ya gittim, zor bela yüzde 2, yüzde 3'le anlaştım. Dönüşte uçağa bindim, uçaktan indiğimde doğal gaza yüzde 50 zam geldi, şaşırımdı.” Sunumunuzda sürekli enerji fiyatlarının artmasının ana sebeplerinden bir tanesini Ukrayna-Rusya savaşına bağladınız. Ben de size soruyorum: Bakın, bu harita Türkiye'nin doğal gazla ilgili boru hatları; TANAP, TürkAkım, Mavi Akım, bütün boru hatları Türkiye'den geçiyor. Hiç mi bir avantajımız yok? Eğer doğal gaz üssüyse bu ülke, Avrupa'ya karşı hiç mi bir avantajımız yok; bunu ortaya koymamız gerekiyor. Ekonomi zora girince iktidar sürekli “Doğal gaz bulduk.” “Enerji bulduk.” “Petrol bulduk.” açıklamaları yapıyor. Yıl 2004 “Akçakoca'da doğal gaz bulduk.” Ortada henüz doğal gaz yok. Yıl 2007 ‘Karadeniz’de doğal gazın ardından petrol umudu.” diye gene bir açıklama var. Yıl 2007 “Karadeniz’de petrol ağına takıldık.” diye açıklamalar devam ediyor, hep umut satıyorsunuz. Yıl 2009, gene “Sakarya'da doğal gaz bulduk.” Biz eleştirdiğimiz zaman iktidar milletvekilleri “Siz, millî iradeye saygı duymuyorsunuz, millî yatırımlara karşı geliyorsunuz.”

diyor. Yıl 2010, devam ediyor “Karadeniz’de doğal gaz müjdesi.” Yıl 2019 gene “Büyük müjde.” diye bütün yandaş gazetelerde manşet. Yıl 2020, Cumhurbaşkanı açıklıyor “Türkiye’nin enerji çağı.” büyük manşet.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) - Yıl 2020, gene “İlk müjde Fatih’ten.” Sayın Bakan, sadece şunu söylüyoruz: Siz eğer dağıtım şirketlerini özelleştirirseniz, BOTAŞ’ı da Varlık Fonuna devrederseniz bugünkü enerji sıkıntısını yaşarız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi aştınız.

Bir iki cümle sadece...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – BOTAŞ 2018’de 2,5 milyar zarar, 2019’da 5 milyar zarar, 2020’de 17 milyar TL zarar etti; 2022’de de zararının 2’ye katlanacağı söyleniyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Son olarak Uğur Bey’e söz vereyim.

Buyurun.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, çok Değerli Bakanım, çok Kıymetli Bakan Yardımcılarımız, çok Değerli EPDK Başkanım, çok Kıymetli Nükleer Düzenleme Kurumu Başkanımız, değerli bürokratlarımız, basınımızın değerli temsilcileri, çok kıymetli milletvekili arkadaşlarım; ben de hepinizi saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

Öncelikle, bütçemizin her kuruşunun hayırlı olmasını, bereketli olmasını Cenab-ı Allah’tan temenni ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Sayın Bakanım, dünya çok zor bir süreçten geçiyor. Malumumuz, bu süreç 2019 yılında Covid’le başladı, daha sonra tam “Covid’i atlattık.” derken Rusya-Ukrayna savaşı ve daha sonra da kuraklıklar, küresel iklim değişikliği, şunlar bunlar dünyamızı vurdu âdeta. Bundan en çok etkilenen de enerji oldu. Bu süreçlere geriye dönüp baktığımızda, enerji maliyetlerinin katbekat arttığını hep birlikte görüyoruz. Yani bu enerji maliyetleri sonuçta neyi getiriyor? Enflasyonu ve pahalılığı getirdi ve en çok da doğal gazdır, petroldür; bu ürünler bizim hakikaten öngöremediğimiz bir şekilde çok yüksek meblağlara ulaştı ama “En pahalı şey ne?” diye düşündüğümüzde, en pahalı şey aradığın şeye ulaşamamaktır; bunu unutmamak lazım.

CAVİT ARI (Antalya) – Geçen sene de aynı şeyi söyledin.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Bu gerçek dün de böyleydi. Yani şimdi “Geçen sene ulaşamadığın şey pahalı, bu sene ucuzladı.” mı diyeceğiz? Ulaşamadığın şey pahalı, yapacak bir şey yok Sayın Ari.

Bugün ülkemize baktığımızda, hamdolsun, hiçbir vatandaşımızın talep edip de ulaşamadığı bir şey var mı diye kendi kendimize sorduğumuzda -herkes bir empati yapsın, iki üç dakika düşünsün, ne var diye bir düşünsün- baktığımızda, her vatandaşımızın istediği her şeye rahat bir şekilde ulaşabildiğini çok net bir şekilde görebiliyoruz.

Şimdi, tabii, arkadaşlar, biz Türkiye’yi 2002 yılında devraldık. Bütçe yaparken tabii ki dün ile bugünü kıyaslayacağız, dünyayı da yanına koyacağız; dünya nerede, biz neredeyiz; Türkiye dün neredeydi, bugün nerede. Biz şimdi yaptıklarımızı anlatırken bazı arkadaşlarımız “Niye siz ‘Biz yaptık.’ diyorsunuz?” diyorlar. Ne diyeceğiz yani? Hükümetimiz bizim Hükümetimiz. “Biz” demeyelim “onlar” mı diyelim yani “Onlar yaptılar.” mı diyelim? Hangi ifadeyi kullanırsak siz memnun olacaksınız? “Biz”

kelimesini kullanmayalım da “Ben yaptım.” mı diyeyim? Cumhurbaşkanımız “Ben yaptım.” mı desin, öyle bir şey mi ifade etsin? Cumhurbaşkanımız nasıl bir kelime kullansın veya biz milletvekilleri olarak hangi kelimeleri kullanalım.

Şimdi, 2002 yılında... Bütçe rakamlarını verelim; Türkiye Cumhuriyeti devleti kurulduğu günden itibaren de bütçe yapıyor, 2002’de de bütçe yapıyordu, 2002’den bu tarafa da bütçeleri yapıyoruz. Türkiye’de yollar vardı, şimdi yine yolları yapıyoruz. Yani bu ülkede kim bir çivi çaktıysa bu ülke için, milletin menfaati için Allah hepsinden razı olsun, teşekkür ediyoruz diyoruz.

Şimdi, bölünmüş yollara baktığımızda, şehir hastanelerine baktığımızda, tünellere baktığımızda, köprülere baktığımızda “Biz bunları yaptık.” diyoruz, “Togg’u yapıyoruz. İnşallah, 2023 yılında yollara çıkacak.” diyoruz. Efendim “Siz bunları niye söylüyorsunuz? Türkiye’de dün hiçbir şey yoktu; tekerleği siz buldunuz, örtünme yoktu, yapraklarla biz örtüydük.” diyen arkadaşlarımız oldu. Siz “Âdeta öyle söylüyorsunuz.” diyorlar ve “Yaptığımız hizmetleri milletin başına kakıyorsunuz.” diyecek kadar –affedersiniz- bizi dinlemeden konuşan arkadaşlarımız var. Biz bugüne kadar yapmış olduğumuz hiçbir hizmeti milletimizin başına kakmadık, kakamayız da; biz milletin hizmetkârıyız. Millet onun içindir ki 21’inci bütçeyi bize yaptırıyor zaten. Başına kaksak bizim milletimiz bir daha bizi seçer mi? Biz hiçbir işi, hizmetimizi milletimizin başına kakmıyoruz, milletimize hizmet etmeye devam edeceği çünkü biz milletimizin hizmetkârıyız. Arkadaşlar, bir defa, bu böyle bilinsin ama birileri gibi “Tarihte Merkez Bankasını ilk kuran benim. Parayı da –neredeyse- ben buldum, parayı ben yönettim.” diyecek kadar da haddimizi aşmıyoruz veya burada konuşurken “En derin konuşmayı ben yapıyorum. Bu veciz konuşmadan sonra hiç konuşmayacağım.” diyecek kadar da haddimizi aşmıyoruz. Kimseyi aşağılamıyoruz, kimseye tepeden bakmıyoruz, bakamayız da zaten; bakarsak Uğur Aydemir olamayız, bakarsak AK PARTİ olmaz zaten. Biz insanların her birini tarağın dişleri gibi görürüz çünkü “Üstünlük ancak takvayladır.” diyen bir zihniyetten geliyoruz. Dolayısıyla işte, efendim, bütçede “Sattınız, tabii ki bu kadar hizmeti yapacaksınız. Özelleştirdiniz, şunu şunu şunu sattınız.” diyenler oldu. Özelleştirmeye baktığımızda, 2002’den sonra özelleştirme olmadı, 2002’den önce de özelleştirme vardı. Ben üç beş tane söyleyeyim: Limanların satılması, işletmelerin satılması, otellerin satılması, sosyal tesislerin satılması, Denizbankın satılması, Anadolubankın satılması, Etibankın satılması, Sümerbankın satılması; sayayım bunları. 8 milyar dolara kadar özelleştirme vardı dersem, bilmiyor mu millet bunları? Ben tekrar bunları mı sayayım yani? 2002’den sonra da özelleştiriyoruz, özelleştirme olacak tabii ki ama kaçırılmayacağınız nokta şu: Biz bu hizmetleri nasıl yaptık? Mesela, bütçenin faize gitme oranı kaçtı 2002 yılında? Rakamları, parayı çok iyi bilenlere söylüyorum ben; onlar daha iyi hesaplarlar, parayı iyi biliyorlar ya. Toplanan verginin yüzde 85’i faize gidiyordu. Hadi, doğru mu, yanlış mı bu? Gidiyor muydu, gitmiyor muydu? Bugün yüzde kaç gidiyor faize? Yüzde 15,5’i gidiyor. AK PARTİ iktidarda olmasaydı, biz olmasaydık yani –çünkü biz diyeceğiz ki millet hangi partiye oy verdiğini bilsin- biz olmasaydık... Bugün AK PARTİ kaç trilyon vergi topluyor arkadaşlar? 3 trilyon 200 milyar lira vergi topluyor. Bunun yüzde 85’i faize gitseydi ne olurdu? 2 trilyon 740 milyar lira faize giderdi, 2 trilyon 740 milyar. Bugün kaç para faize gidiyor? 565 milyar lira faize gidiyor. Geri kalan, faize gitmeyen bu para nerede kaldı? Bütçemizde kaldı. Nereye gitti? Yavuz Sultan Selim Köprüsü’ne gitti. Nereye gitti? 6 bin kilometre olan bölünmüş yolu bugün 28-30 bin kilometreye dayandırdık arkadaşlar. Bugün Sabuncubeli Tüneli’ni yaptık, bugün şehir hastanelerini yaptık. Bugün eğer biz konutlarda, milletimize doğal gazı yüzde 75-yüzde 80 daha ucuz dağıtabiliyorsa, verebiliyorsa bunu bizim Hükümetimiz hazineden milletine yardım edebiliyorsa sosyal devlet anlayışıyla, elektriğin yüzde 50’sinde milletine destek sağlıyorsa... İşte bu bütçeden -faize giden değil- hortumları kestik, milletimize ne yaptık? Milletimizin menfaatine, milletimize sosyal fayda sağlıyalım diye milletimize veriyoruz. Efendim “Siz tabii ki doğal gaz dağıtacaksınız, 5 ilde vardı.” Bizden önce de rüzgâr vardı bu ülkede, bizden önce de

bu ülkede güneş vardı. Yok muydu? AK PARTİ mi getirdi güneşi? Ama bir bakın, yenilenebilir enerjiyi Sayın Bakanım anlattı, yenilenebilir enerjide nereden nereye geldiğimizi anlattı Sayın Bakanım. Ne olur yani yenilenebilir enerjiye keşke daha önce başlasaydık da bu mesafeyi katetseydik, yirmi senede daha fazla mesafe alsaydık; daha iyi olmaz mıydı? Bir arabanın 1'inci viteste hareket etmesi var; bir de 1, 2, 3, 4, 5'inci viteste düz yolda gitmesi var. Keşke rüzgârları yelkenlere doldurup yola gitseydik, yol almış olsaydık ama arkadaşlar, 81 tane ilimize, anamıza, bacımıza -kömürden kurtaralım- doğal gaz hizmeti götürelim diye canla başla çalışan bir Hükümetimiz var. “Zaten yapacaksınız bunu, zaten yapacaksınız, zaten yapacaksınız.” Türkiye Cumhuriyeti devleti 2002’de kurulmadı, daha önceden kuruldu ama arkadaşlar, bir lider var, dünya lideri; geldi, milletinden aldığı yetkiyi, milletimizin vermiş olduğu yetkiyi en güzel şekilde kullandı ve hizmet olarak milletimize ne yaptı? Bu hizmeti milletimize geri vermeye başladı arkadaşlar.

Efendim –o ifadeyi kullanmayacağım- “Rusya’ya teslim oldunuz bir şekilde. Niye bu kadar birliklik var?” Türkiye hiç kimsenin hegemonyasına girmemiştir, kimseye esir olmamıştır; Türkiye dün de dik duruyor, bugün de dik duruyor. Onun içindir ki Cumhurbaşkanımız diyor: “Dünya 5’ten büyüktür.” Var mı başka bir lider, var mı başka? Niye teşekkür etmiyorsunuz buna arkadaşlar? İnsanın zoruna gidiyor ya. Bugün Rusya’yla ilişkilerimiz iyi. Dün Rusya’yla tartışıyorduk “Siz bittiniz.” diyordunuz; bugün iyiyiz “Niye iyisiniz?” diyorsunuz. Dünya takdir ediyor ama siz rüzgâr yapıyorsunuz, siz rüzgâr yaparsınız.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Yanlış anlıyorsunuz o zaman.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Siz anca el sallarsınız, niye? Kendinize öz güveniniz yok, eziksiz çünkü öz güveniniz yok.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Ezik sensin, eziksin!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Bugün dünya Cumhurbaşkanımızı takdir ediyor.

Sayın Cinisli, arkadan o hareket gelince öyle yapmak zorundayız, kusura bakma; hareketleri görmüyorsun. İlla sözle hakaret olmaz, elle de hakaret olur. Herkes kendisine uygun hareketi yapacak, laf da yemeyecek ona göre.

Bugün dünyada, Birleşmiş Milletlerde, NATO Genel Sekreteri, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, herkes bizi överken, Cumhurbaşkanımızı takdir ederken kalkıp da “Siz Rusya’ya teslim oldunuz.”

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Yanlış anlıyorsunuz, anlamıyorsunuz!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – “Siz teslim oldunuz birisine.” desem ağrınıza gider mi gitmez mi? Yakışıyor mu bir Türk vatandaşı olarak “Şuna teslim oldunuz, buna teslim oldunuz.” demek?

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Anlamıyorsunuz, anlamıyorsunuz.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Yakışıyor mu size, yakışıyor mu size? Yakışmaz. Biz kimseye teslim olmadık, siz de teslim olmadınız. Biz sadece AK PARTİ’lilerin değil, 85 milyonun iktidarıyız, bütün mazlumların iktidarıyız; sizin de bizim de hepimizin. Ne yapıyoruz? Allah’a çok şükür, onurumuzla mücadele ediyoruz, ülkemizi yönetiyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Süreniz doldu.

Bir teşekkür ederseniz...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Tamam, teşekkür edeyim Sayın Başkanım.

“Kapalı kapılar arkasında Rusya’yla ne konuşuyorsunuz? Çok merak ediyoruz.” Merak etmeyin, takdir edin ya, ya bir de takdir edin Allah rızası için. Size söylemiyorum, Bekaroğlu’na söylüyorum.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Biz de sorabiliriz.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Bir de takdir edin. Tamam, meraklanmanız da güzel bir şey –bu tarafa mecburen döneceğim, Sayın Bakanımız o tarafta, dönüyorum- Sayın Cinisli, size söylemiyorum.

Merak da edebilirsiniz ama takdir etmesini de öğrenin diyorum. İnsanlar birbirine sigara ikram ettiği zaman teşekkür ediyorlar. Marifet iltifata tabidir. Bu ülke hepimizin ülkesi. 780 bin kilometrede çok rahat bir şekilde yaşamak için...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, bir de şunu söyleyeyim: Gerçi HDP'liler yok ama sonra söyleyelim, tamam.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sürenizi de çok aştınız.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Bakanım, tekrar, bütçemizin hayırlı olmasını, her kuruluşunun bereketli olmasını diliyorum ve aynı bu şekilde yol yürümeye devam edelim diyorum.

Allah yolumuzu açık eylesin, hayırlı uğurlu olsun bütçeniz Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, saat 20.00'de bir araya gelmek üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.32

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 20.02****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 17’nci Birleşimin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Sayın Ünal Demirtaş, hazırsanız sizden başlayalım.

Buyurun.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, 2023 bütçesinin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum her şeyden önce.

Tabii, dünyanın 1970’lerde çözmüş olduğu maden kazalarını biz hâlâ çözemediğimiz için tekrar yaşamaya devam ediyoruz. Sayın Bakan, sizin Amasra madenini ziyaretinden sonra böyle bir kaza meydana geldi ve maalesef 42 işçimizi kaybettik. Konuşmanızda “Gerçekler ortaya çıkınca gereken yapılacak.” demiştiniz bugünkü sunumunuzda; aslında, gerçeklerin önemli bir bölümü ön bilirkişi raporuyla ortaya çıktı. Ortaya çıkan gerçekte da Amasra’da gerçekten ciddi bir yönetim zafiyeti olduğu ve tedbirsizlik olduğu ortaya çıktı. Ön bilirkişi raporuna göre, Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürü Sayın Kazım Eroğlu ve Genel Müdür Yardımcısı Sayın Ercan Gebeş kusurlu bulundular. Amasra Müessesesi Müdürü ve altındaki yönetim kadrosu tutuklandı ama maalesef, bu iki yönetici henüz açığa alınmadı; açığa alınmaları gerekirdi bize göre çünkü soruşturma devam ediyor, soruşturmanın selameti açısından bu gerekliydi diye düşünüyorum. Bu Genel Müdürün size istifasını sunduğu ve sizin de kabul etmediğiniz yönünde Zonguldak yerel basınında haberler çıkmıştı; bu doğru mudur, değil midir, bu konuya açıklık getirirseniz memnun oluruz Sayın Bakan.

Yine, Türkiye Taşkömürü Kurumuyla ilgili başka önemli bir konu da işçi açıklarıdır. 14.500 olan norm kadro sayısına göre işçi sayısı 7.385’tir şu anda. Bu durum da iş kazalarına davetiye çıkartan çok önemli bir eksiklikler aslında. 2017 yılında, beş yıl önce siz Müsteşarken, Sayın Berat Albayrak Enerji Bakanlığına bir konuşma yapmışım, siz de o salondaydınız o zaman, Plan ve Bütçe Komisyonunda. “14.500 norm kadroya rağmen bugün 7.500 üretim işçisi açığı kaldı, işçi açıkları iş güvenliğini tehdit ediyor. Buradan uyarıyorum: Değerli bürokratlarımız, Zonguldak’ta her an büyük bir maden kazası yaşanabilir.” diye uyarıda bulunmuşum. Yine, Sayıştay da muhtelif defalar, azalan işçi sayısına bağlı olarak iş güvenliğinin olmadığı yönünde değerlendirmelerde bulunmuş. Ben bir kez daha buradan sizi uyarmak istiyorum çünkü konuyla da yakından ilgilendiğinizi biliyorum, daha önceki Komisyon görüşmelerinde de hep konuşmuştuk bu meseleyi; Zonguldak’ta yeni bir büyük maden faciası olmaması için bu işçi açıklarının ivedilikle giderilmesi gerektiğini düşünüyoruz Sayın Bakan. Yine, oradaki kurumların daha dikkatli olması gerektiğini düşünüyoruz.

Bizim bölgemizde, biliyorsunuz, redevanslı sahalar var Sayın Bakan. Redevanslı sahalarda da yaklaşık 3 bin kişi çalışıyor. Bunların sorunları devam ediyor, sizinle görüşmüşler, masanızda duruyor o sorunlar.

Yerli kömür ile ithal kömür arasında bazı farklar var; biliyorsunuz, termik santraller yerli kömürü 975 TL'den alırken aynı kalorideki kömürün ithal olanını 1.600 TL'ye alıyorlar, arada ciddi bir fark var. Yine, yerli kömüre verilen destek 2.750 TL'yken ithal kömüre verilen destek 3.750 TL. Bu da yerli ve millî enerji politikalarıyla pek bağdaşmayan bir durum diye düşünüyorum Sayın Bakan.

Bunun ötesinde, bir konu daha var. Maden işletme ruhsatı sahipleriyle madencilik faaliyetlerinde yapılan NSR yani nihai uç ürün sözleşmeleri işçilik hakları bakımından lisans sahibine hukuken bir sorumsuzluk kalkanı getirmekte, ayrıca bir haksız kazanç da sağlamaktadır. Bu nedenle de NSR sözleşmelerinde izin, denetim ve işçilik hakları açısından sorumluluk getirecek ve kamunun da zarara uğramasını engelleyecek şekilde bir düzenleme yapılması gerekmektedir. Bu yönde bir çalışmanız var mıdır Sayın Bakan?

Son olarak da Karadeniz'de bulunan doğal gazı ifade etmek istiyorum. Birinci fazın önümüzdeki yıl 10 milyon metreküp olarak hatta bağlanacağı ifade edildi. Bu birinci faz -günlük tüketim 10 milyon-Türkiye'nin ne kadar ihtiyacını karşılayacaktır? İkinci faz için 40 milyon metreküp denildi, bu ne zaman kullanılabilir hâle gelecektir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi üyelerimize dönelim tekrar.

HDP Grubundan Rıdvan Turan Bey, buyurun lütfen.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bazen Allah bizi neyle sınıyor diye merak ediyorum doğrusunu isterseniz. Yani bütün Bakanlıkların bütçesinde bir tür eski Türkiye ile yeni Türkiye tartışmasının içine düşüyoruz. İktidar bloğu diyor ki: “Yahu, geçmişte böyle miydi bu işler? Şimdi ne kadar iyi oldu.” Dün devlet güvenlik mahkemeleri ile Üç Aliler Divanını birbiriyle tokuşturduk hangisi daha demokratik diye, oysaki ikisi de demokratik değildi. Bugün de bugünkü enerji politikası ile ahir zamandaki, bundan önceki enerji politikalarını tartışıyoruz. Aslında bakıldığında, Türkiye'nin şu anda sahip olduğu enerji altyapısı, doğal gaz potansiyeli ve benzeri şeyler böyle hayal olup da bir anda sihirli bir değnekle güncellenmiş şeyler değil. 1800'lerin başından itibaren hava gazı -o zaman hava gazı- kömürün ısıtılmasıyla elde edilen bir teknoloji kullanılmaya başlandı. Yani bu zaman dilimi içerisinde, bu kadar zaman geçtikten sonra bu teknolojiye ulaşılmış olmak, böyle bir altyapıya ulaşılmış olmak iktidarın çok sevineceği yani bunun olağanüstü bir teknolojik başarıymış gibi pazarlanması doğru değil arkadaşlar, bu iyi bir şey de değil.

Postendüstriyel toplumların temel özellikleri, iletişim, haberleşme, bilgi teknolojisi ağırlıklı bir gelişmedir. Yani endüstriyel gelişmeler bir toplumun gelişmekte olduğunu gösterebilir ama gelişmişliğine delalet değildir. Biz bu tartışmaları ne yazık ki çok geride bir yerden hâlâ sürdürüyoruz. Yani hani kamuoyunda birtakım kesimlerde şu “Lozan'ın 100'üncü yılı bitsin, emperyalizmin izin vermediği madenlerimizi bir çıkartacağız, ondan sonra Türkiye'yi tutabilen aşk olsun.” düşüncesi var ya, yer yer neredeyse böylesine bir şeyle konuşmalarda karşı karşıya kalıyoruz.

Türkiye'nin ciddi bir enerji açığı var, evet, yani cari açık enerji sebebiyle yüksek, bu sebeple de cari açığı düşürmek için bir şekilde fosil yakıtlara yüklenmiş durumda memleket fakat burada sabahtan beri yapılan konuşmalarda özellikle “Gıda arzında bir sorun yok. Bak, Avrupa kışın ne olacak? Perişan vaziyetler.” düşüncesi aslında pek çok açıdan değerlendirilmeyi ve tartışmayı gerektiren bir düşüncedir.

Kıymetli arkadaşlar, bir şeyin ulaşılmaz olması kıtlıktır; bir şey ya yoktur ondan ulaşılmaz olur ya da fiyatı çok yüksektir yine ulaşılmaz olur. Yani saç kurutma makinesiyle çocuklarını ısıtan anne örneği hatırladığında ve bunun münferit bir hadise olmadığı düşünüldüğünde Türkiye’de herkesin kullanabileceği düzeyde doğal gazın olması bir şeydir ama bunun ulaşılabılır olmasıdır esas önemli olan şey. Ben kendi oturduğum mahalleden biliyorum, mahallenin normal koşullarda havası bu dönemlerde temizdi, şimdi artık yani katı yakıt kullanımına bağlı olarak hava kirlenmeye başladı. Fosil yakıt konusunda dünyada genel olarak bir uzaklaşma var ama biz çok vahşice fosil yakıt kaynaklarına yüklenmiş durumdayız ve her ne kadar güneş enerjisi ve benzeri yenilenebilir enerji kaynakları gösteriliyor olsa da bu konuda oldukça hem dünya geri hem Türkiye’ye geri.

Şimdi, düşünün, stratosferde ısı eksi 60 derece, Dünya’da ise -Dünya’nın kütlelerini düşünün- ortalama 20 derece yani Dünya kütlelerinde bir cismi sıfırdan 80 dereceye kadar ısıtabilecek bir potansiyel güneş enerjisi; aslında bütün teknolojik yatırımın yapılması gereken şey bu. Yani biz Halkların Demokratik Partisi olarak Türkiye’nin nükleer enerjiye, nükleer heveslere ihtiyacının olmadığını düşünüyoruz; hele ki seçim bölgem Mersin’deki insanlar bu konuda son derece tedirginler. Bir defa, bir fay hattına çok yakın olması... Hani bu çok dinleniliyor, böyle klişe hâline gelmiş falan diye düşünülmesin, Ecemiş Fay Hattı’nı kastetmiyorum; Anadolu kalkanının oluşmasını sağlayan dalma-batma fay zonu -biliyorsunuz- çok ciddi deprem üretme potansiyeline sahip. Anadolu plakasının oluşmasının sebebi de bu, Afrika’nın Asya’nın altına doğru giriyor olması. Bu bölgedeki antik uygarlıkların çok büyük bir kısmı bu deprem sebebiyle yok oldu. Fukuşima’daki de dalma-batma zonu, o nedenle, bu kadar teknolojik olarak gelişmiş olan bir nükleer santral yerle yeksan oldu ve hâlâ bunun problemlerini bir biçimiyle dünya yaşıyor. Şimdi, böylesine ciddi bir risk ortadayken hangi akla hizmeten gerçekten bu risk alınabiliyor bu anlaşılabilir değil yani ürettiği enerji ucuz olsa anlaşılabilir bir şey, temiz olsa hadi anlaşılabilir bir şey, atıkları mesele olmasa anlaşılabilir bir şey, kamu açısından daha faydalı olsa anlaşılabilir bir şey.

Evet, şu anda Avrupa karşı karşıya kaldığı enerji problemi sebebiyle fosil yakıt da dâhil olmak üzere pek çok şeyi yeniden değerlendirmeye ve tartışmaya başladı. Ama arkadaşlar, sizin yaptığınız şöyle bir yanlış var: Bir şeyi deniyorsunuz, dünya bir süre sonra ondan uzaklaşmaya başlıyor ve onun ağrazları görülmeye başladığında, bizim gibi birtakım insanların söylediği şeyleri zaten kayda almadığınız için onların arkasından devam ediyorsunuz.

Bakın, yıllardır bu Parlamentoda, bu neoliberalizm denen şeyin, enerji üretimi söz konusu olduğunda da işçilerin hayatını riske eden ve dünyanın giderek uzaklaşacağı bir şey olduğunu, çok kötü bir sermaye birikim rejimi olduğunu anlatageldik. Şimdi, neoliberalizmi tartışmayan, eleştirmeyen kimse kalmadı ama o gün yerelci ve kamucu bir zihniyetle bir şeyler yapılmış olsaydı şu anda dünyadan gerçekten pozitif ayrılmış bir ekonomi ve toplumsal hayat söz konusu olacaktı. Bu, dünyada yapılan genelgeçer şeylerin basit bir tekrarcısı olma durumundan ve bunu da politika olarak icra ediyor olmaktan, bunu politika zannediyor olmaktan uzaklaşmak gerekir; bu mesele aynen fosil yakıtlar için de geçerlidir, aynen nükleer için de geçerlidir. Türkiye’nin nükleer enerjiye ihtiyacı falan filan yok, bu kadar yoğun bir riski üzerimize almaya ihtiyaç yok; o nedenle, başka teknolojik alanlara yönelmekte son derece fayda var diye düşünüyorum.

Bir başka mesele, bu kömür ocakları meselesi. Yani çok tehlikeli iş alanında uzun süre iş yeri hekimliği ve eğitmenlik yaptım, durumun ne olduğunun çok farkındayım. Yani Bakanlığın sorumluluğu altında bir durumla karşı karşıya kaldık, ondan öncesinde de kaldık fakat bizde istifa gibi bir onurlu müessese ne yazık ki yok. Osmangazi Köprüsü yapılıırken -hatırlayın- bir tane Japon mühendis bir hesap hatasından bir halatın kırılmasından dolayı intihar etmişti. Kimseye intihar etsin falan filan demiyoruz ama bu işler bu kadar ucuz olmamalı değerli vekiller. Yani bir insan bir makamda, bir

mertebedeyse ve kendi hatalarından dolayı bu kadar can kaybı oluyorsa bunun bir karşılığının, bir bedelinin olması gerekir. Bedeli, ta müteselsilen konuşabiliriz. “Cari açık.” “Neye ihtiyaç var?” “Çok kömür çıkartmaya ihtiyaç var.” “Bunun için ne yapmak lazım?” “Güvenlik tedbirlerini azaltmak lazım; kaçak kömür ocakları var, bunlara çok fazla ses çıkartmamak lazım.” Bunun sonucunda da günün sonunda kamunun işletmekte olduğu ve temel iş sağlığı güvenliği tedbirlerinin alınması gereken bir ocakta böyle bir durumla karşı karşıya kalıyoruz.

Ben sizi uyandırırım Sayın Bakan, Kozlu patlamak üzere. Buradan söylüyorum: Kozlu’ya dikkat edin, Kozlu patlamak üzere. İnşallah, ben demiştim demem ama bu yaklaşım Soma’dan bu tarafa kadar sürekli devam ediyor.

Soma’dan bu tarafa kaç tane Soma yaşadık değerli arkadaşlar? Bunun bir izahı var mı gerçekten? Bunun izahı şu: Daha fazla üretmek, daha fazla kazanmak, daha fazla kâr elde etmek temeline dayalı bir enerji politikasının ve özelleştirme kafasıyla giden bir özelleştirme politikasının günün sonunda insanları taşıyıp getireceği şey, canlarını yanmasıdır.

Bakın, 80’lerden beri “özelleştirme” “özelleştirme” diye anlatılageliyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Özal bu işin 24 Ocak Kararları, ardından Özalizmin, ardından 5 Nisanla birlikte şahikasına çıktı. Ya, Allah rızası için biri çıksın da desin ki: “Biz bu özelleştirmeyi yaptık kardeşim; bu konuda üretkenlik arttı, kalite arttı, şu arttı, bu arttı.” Ürettiğini enerjiyi kullanıcıya götürmek için araya bir şirketin girmesine ne gerek var? Bunu kamu üretiyorsa kamu neden bu dağıtım yapmasın? Çok daha nitelikli, çok daha insan sağlığına, temel iş sağlığı güvenliği kurallarına riayet ederek bunları yapamaz mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir iki cümle alalım lütfen.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Yapar tabii ki, yapar ama bu bir siyasi tercihtir ve bu siyasi tercihten artık kamusal politikalarla dünyada uzaklaşıyor. Lütfen uzaklaşılan yere tekrar yönelip de daha fazla can yakılmasına sebep olmayın.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

CHP’den Ahmet Önal Bey hazırsa söz verebilirim, sonra AK PARTİ’den Orhan Yegin Bey’e söz vereceğim.

Buyurun Ahmet Bey.

AHMET ÖNAL (Kırıkkale) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyeleri, sayın milletvekilleri, çok kıymetli bürokratlar; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği üzere, enerjimizin büyük kısmını ithal ediyoruz. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de Ukrayna-Rusya savaşıyla birlikte uluslararası piyasalardaki gelişmeler fiyat artışlarını da tetiklemiş durumda. Ancak gelişmiş ülkeler enerji tasarrufu için temiz enerjiye dönüş projeleri geliştirmekte, enerji üretimi açısından teknolojik yenilikleri takip etme çabası içindedirler çünkü gelişmiş ülkeler bunu sağladıklarında küresel standartları da belirleme gücüne erişiyorlar.

Değerli Komisyon üyeleri, ülkemizde enerjide dışa bağımlılığı azaltabiliriz. Bağımsız, güvenli ve sürdürülebilir enerji potansiyellerimiz var; jeotermal enerji, güneş ve rüzgâr enerjisi gibi zengin yenilenebilir enerji kaynaklarımız mevcut ancak bu duruma rağmen enerjide dışa bağımlılığımızı azaltacak adımlar atılmıyor, yanlış politikaların faturasını yine vatandaşlarımız ödüyor.

Değerli arkadaşlar, elektrik ve doğal gaz peş peşe gelen zamlar vatandaşın belini büküyor. Son bir buçuk yılda 657 bin abone elektrik ve doğal gaz faturasını ödeyemedi. Yaklaşık yarım milyon kişi hakkında faturalarını ödeyemediği için icra takibi başlatıldı. Maalesef kış aylarının devamıyla birlikte bu rakam katlanarak artacak. Yatırım yaptığımızı, kaynak bulunduğunuzu iddia ediyorsunuz ancak son bir yılda elektriğe yüzde 148, doğal gazda yüzde 164 zam geldi. Hane halkının ısınmak için kullandığı kömürün tonu 5-6 bin liraya dayandı. Bakanlığın verilerine göre, doğal gaz ve elektrik faturalarını ödeyemeyen vatandaşlarımızın yüzde 72'si icralık durumda. Elektrik ve doğal gaz faturalarını ödeyemeyen vatandaşlarımız doğal gazlı evde soba kuruyor. Doğal gazı kapatıp ailece tek odada ısınmaya çalışan vatandaşlarımız var. Artık, sade vatandaşımız için ısınmak bile lüks hâle geldi. Bu yüzden acilen elektrik ve doğal gaz faturalarına yönelik düzenlemeler yapılmalı, vatandaşımıza destek verilmelidir.

Değerli arkadaşlar, bununla birlikte başka bir konuya daha değinmek istiyorum. Sayıştay bulgularının karartılması, geçmiş yıllarda tespit edilmiş rakamların bu yılki akıbetinin belirsiz hâle getirilmesiyle sonuçlanmaktadır. Örneğin, Sayıştayın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına ait raporunda 2019 yılında 174 elektrik satışı yapan şirketin 41'i, 2020 yılında 197 şirketin 37'si halktan topladığı Elektrik Enerjisi Fonu tutarlarını hazineye ödemedi. Ancak Sayıştay raporları budandığı için 2021 yılında kaç şirket, ne kadar parayı hâlâ ödemedi, bunu bilemiyoruz. Bu konuda ortaya çıkan kamu zararı yine vatandaşın sırtında mı kalacak, merak ediyoruz. EPDK'nin geçmiş yıllardaki denetim raporlarında ayrıntılarıyla belirtilen akaryakıt sektöründe faaliyet gösteren firmalara kestiği ve EPDK'nin son on yıllık gelirine denk gelen idari para cezalarının akıbeti bu yılki raporlarda neden yok, bunu merak ediyoruz. Ayrıca, yine bu alacakların zaman aşımına uğraması tehlikesi karşısında ortaya çıkacak kamu zararını kim ödeyecek, gerçekten merak ediyoruz

Başka bir konu: 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun pek çok kamu alacağının tahsil ve şekli ve süresini belirlerken EPDK'nin doğal gaz ve elektrik piyasası gelirlerine ilişkin takip ve tahsil şekli için bir yasal düzenleme yapılmamasının gerekçesi nedir? Önceki dönemlere ait Sayıştay raporlarında elektrik dağıtım şirketlerinin AR-GE harcamalarını vatandaşlarımıza fatura ettiğine dair tespit ve bulgulardan söz edilmiş, konu denetim raporlarına da yansımıştır. Bilindiği üzere elektrik dağıtım şirketlerinin tarife konusundaki faaliyetlerine ilişkin tüm maliyet ve hizmet bedelleri dışında hiçbir bedel abonelere yani vatandaşlara fatura edilemez. Mevzuatın bu emredici kuralına rağmen elektrik dağıtım şirketlerinin AR-GE harcamaları neden vatandaşa fatura edilmiştir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

AHMET ÖNAL (Kırıkkale) - Vatandaşın haksız olarak tahsil edilen bu paraların geri iadesini düşünüyor musunuz?

Bir başka konu: Elektrik dağıtım şirketlerinin özellikle yatırımla ilgili ihaleleri kendi alt şirketlerine devretmeleri konusunda EPDK'nin yapmış olduğu bir inceleme var mıdır? Önceki Sayıştay raporlarında yapılan bu işlemin adil rekabet ortamını zedelediği, alt şirketlerce yapılan işlerin yüksek kârlara yol açtığı, bunun da tüketiciye yansdığı belirtilmiştir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

AHMET ÖNAL (Kırıkkale) - Son cümlem Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi söyleyin, buyurun.

AHMET ÖNAL (Kırıkkale) - EPDK bu konuya acilen el atmalı, dağıtım şirketlerinin rekabeti yok sayan bu işlemleri sebebiyle vatandaşın uğradığı zararın tazmin ettirilmesi için girişimlerde bulunmalıdır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Orhan Yegin, buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım teşekkür ederim.

Sayın Bakanı, burada bulunan bütün bürokratları, misafirleri, milletvekillerini ve salonda bulunan herkesi, saygıyla selamlamak istiyorum.

AK PARTİ'nin son yirmi yıldaki iktidarları döneminde enerji politikalarını şöyle bir vatandaşı, biraz bu meseleleri okuma gayretinde olan bir insan olarak okuyup anlayıp anlamlandırmaya çalıştığımda şöyle başlıklar canlanıyor zihnimde: Bir diyorum; kaynakların tespiti ve ekonomiye kazandırılması noktasında değerleri ve doğayı koruyarak çevreci bir mantıkla kazandırılması noktasında; iki, üretimin ekosisteminin oluşturulup üretimi artırmak, üretimi ve tüketimi tabana yaymak ve çeşitlendirme konusunda bir gayret, bir çaba görüyorum. Dağıtım ağını genişleterek ulaşmadığı yerleşim yeri, sektör ve fert bırakmama iddiasının

ortaya konulduğunu görüyorum, okuyorum. Küresel ve iklimsel risklere karşı, politik risklere karşı önlemleri almak için planlama yapan, depolama yapan, çeşitlendirme yapan bir öngörüye sahip bir anlayış, bir vizyon görüyorum. Ve aramak, aramaya devam etmek, yerli ve milli bir kapasiteyi inkişaf ettirme derdinde olan bir anlayış ve o anlayışın gayretini ve o gayretin ürünlerinin sonuçlarını görüyorum ve bugün bunu temsil eden bu ekibe, her birine, Bakan Bey'in liderliğinde teşekkür ediyorum; Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde.

Peki, neler yapmışız da ne olmuş, bu çerçevede biraz onların da belki -Bakan Bey bahsettiklerini çizmek lazım. 300'den aldığımız elektrik üretim tesis sayısını 11.300'e ve 100 bin megavattı aşan kurulu güce ulaştığımız ve bunun yaklaşık yüzde 50'sini yenilenebilir kaynaklardan elde eder hâle gelmişiz bu yöntemlerle. 6.800 megavattan aldığımız kömürden elde edilen gücü yaklaşık 11.500 megavata ulaştırmışız ve kömürde son üç yılda 21 milyar tona ulaşan bir rezerve ulaştığımız; bulmuşuz. Bu yıl işletmeye alınan santrallerin yüzde 94'ü de yenilenebilir kaynaklardan üretim yapacak. Yani yenilenebilir payımız maşallah her geçen gün bu dağılım içerisinde artarak gidiyor. Bu, bir güven demek. Sadece 5 şehirde 57 yerde 1,3 milyon aboneye ulaştırılmış olan doğal gazı, memleketin her yerinde ayırım yapmadan, "kim bize az oy vermiş, kim bize oy vermemiş" gibi bir sınırlandırmaya, bir kategoriye tabi tutmadan; hep bahsettiğiniz, altını çizdiğiniz o ayrıştırıcı dilde yer aldığı gibi mezhebe, etnik kökene, teninin rengine, aidiyetine bakmadan; gelir düzeyine bakmadan, insanları ve bölgeleri sınıflara ayırmadan 81 vilayetin her birine ve 670 yerleşim yerine ve yaklaşık 20 milyon aboneye ulaştırmışız. Ne olur, ne olmaz da düşünüp tükettiğimizin 20 katına kadar bir depolama hedefi ortaya koymuş, Tuz Gölü'nün altında, Silivri'de, denizlerde bugün tamamlanacak kapasitelerle beraber 10 milyar metreküp kapasiteyi açacak depolama alanları kurup genişletmişiz. "Maşallah bu akla, maşallah!" denir. 37 bin varilden 65 bin varile getirdiğimiz üretimin yanında 223 milyon varile eş değer rezerv bulmuşuz arkadaşlar. Sevinmez misiniz buna?

Peki, bu sağlanan başarılarla -daha birçok şey var da çok teferruatına girmeyelim, zaman yok- ne olmuş, ne olmuşuz? Hep Türkiye'yi liglerden liglere alıyorsunuz; "Yok, bilmem nerede kaçıncıyız; yok, sonuncuyuz." "Sefalet Endeksi'nde şöyleyiz" "Enerji krizinde böyleyiz..." Bakın, ne olmuş? Yenilenebilir enerji kurulu gücünde Avrupa'da 5'inci, dünyada 12'nci sıraya gelmişiz. Hidroelektrik enerji kurulu gücünde Avrupa'da 2'nci, dünyada 9'uncu sıraya gelmişiz. Jeotermal enerji kurulu gücünde Avrupa'da 1'inci, dünyada 4'üncü sıraya yerleşmişiz. Rüzgârdan enerji kurulu gücünde Avrupa'da 7'nci, dünyada 12'nci sıraya gelmişiz. Güneşten enerji kurulu gücünde Avrupa'da 8'inci,

dünyada 16'ncı sıraya gelmişiz. Ne iyi etmişiz de gelmişiz ya! Yeter mi? Yetmez. Biz, az önce dediler ya "Geçmiş ile bugünü, otuz yıl öncesi ile bugünü..." Evet, kıyas edeceğiz, nereden alıp nereye getirdiğimizi söylemek bizim hakkımız kardeşim. Bunu biz başarmışız, biz! Ama yetinmiyoruz bununla, diyoruz ki daha ileriye gitmemiz lazım; 5'inciyseniz önümüzde 4'üncü, 3'üncü, 2'inci, 1'inci var, onları da geçmemiz lazım; bir konuda 12'nciyseniz onu da aşmamız, onu da geçmemiz lazım diyoruz. Aramaya devam ediyoruz, sondaja devam ediyoruz, tesis kurmaya devam ediyoruz, özel sektörü heyecanımıza katmaya devam ediyoruz, teşvik etmeye devam ediyoruz, depolamayı arttırmaya, daha kaliteli, daha nitelikli enerjiyi üretmenin, sağlamanın ve insanımıza, sanayimize sunmanın gayreti içerisindeyiz. Bunlarla avunmuyoruz. Evet, söylüyoruz ama avunmuyoruz, yeter, bıraktık işi, bundan sonra biz uğraşmayacağız demiyoruz; daha çok heyecanımız var, çok ileriye taşıyacağız.

Siz niye sevinemiyorsunuz peki arkadaşlar, neden sevinemiyorsunuz, nedir ya sizin derdiniz? Ya, bu ülke sizin ülkeniz ya! Bu Bakanlık sizin Bakanlığınız, bu yapılanları sizin devletiniz yaptı, sizin devletiniz! Evet, biz yönetiyoruz ama devlet hepimizin devleti ya; bir gururlanalım, bir övnelim.

Bugün, konuşmacılar Avrupa'yı öve öve bitiremediler, sayın hatip, Avrupa'da enerji yakıt çekleri verildiğinden bahsetti. O öve bitirilemeyen Avrupa'da, Almanya'da bir tanıdığımız varsa Allah aşkına arayın, sorun; motorinin pompa fiyatı 2,33 euro. Ne yapar? 45,5 TL yuvarlama rakam. Biz kaçta satıyoruz pompada? 24,90 küsur yeni düştü 26 küsurdu 25'e düştü.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Ayda 60 bin lira kazanıyorlar.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Adam bin litre alabiliyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, siz ne çekinden bahsediyorsunuz ya! Biz kaynağında indirim yapmışız kardeşim, kaynağında. Ya, siz çekten bahsediyorsunuz, şaşırılmamak, hayret etmemek "Ya, ne diyor bunlar?" dememek elde değil, "Ne diyor bunlar?" dememek elde değil. Sevinin diyoruz ya, sevinin.

2 tane sismik gemimizle, 4 tane sondaj gemimizle dünyada çok az ülkeye nasip olmuş gücümüzle, kendi araçlarımızla, kendi mühendislerimizle -Allah'a sonsuz şükürler olsun- kendi irademizle, irademizle, kendi irademizle gaz arıyoruz kardeşim, gaz arıyoruz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Kesinlikle, bravo!

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Bulanlar arayanlardır." diyoruz. Geçmişte kiralamaya verilen paraları... Sayın Sındır, gülmeyin.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sana ne gülmemden...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bakın, geçmişte o gemilerin kiralanmasına verilen paralar kadar paralarla satın aldığımız, daha yüksek teknolojiye sahip gemilerle arıyoruz o gazları. Sayın Sındır, gülmeyin Allah aşkına ya!

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Sana ne, belki başka bir şeye gülüyorum.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Çok komiksiniz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Gururlanın, göğsünüzü gere gere söyleyin bunları, Allah aşkına ya! Allah'ınızı severseniz ya!

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Türkiye'nin başarılarıyla gurur duyun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Sayenizde gülmeyi unuttuk.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Allah'ınızı severseniz ya! Bakın, 40 dolardı pandemiden önce petrolün varil fiyatı bugün 95 dolara gelmiş.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – 130 dolardan düştü.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bugün 95 dolara gelmiş, 130'ları da gördü. Doğal gazın metreküpü 0.11 centti, bugün metreküpü 3 doları aşmış; kömürün tonu 50 dolardan 500 doları zorlamış. Biz, kullandığı doğal gazın yüzde 99'unu ithal eden, kullandığı petrolün yüzde 92'sini ithal eden bir ülkede, vatandaşın faturasını gazda yüzde 75 sübvansede eden bir uygulama hayata geçirmişiz, yüzde 50 enerjide. Beğenmiyorsunuz ya, çekten bahsediyorsunuz, Allah aşkına ya! Ya, ey muhalefet Allah aşkına ya! Seviyoruz sizleri ya.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Bizde sizi seviyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Siz de bu ülkenin insanlarıdır; Allah aşkına, Allah aşkına ya!

BEDRİ SERTER (İzmir) – Geçen sene 100 lira ödüyorsun, bu sene 400 lira, ona ne diyeceğiz?

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Siz de bu ülkenin garip muhalefetsiniz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, bak, onlar Avrupa'ya övgü düzmeye devam etsinler Cemal ağabey, bırak övgü düzsünler. Tabii, şimdi ne diyecekler? “Çek” diyecekler, yok onu diyecekler, bunu diyecekler; bir ellerinde TRT payı vardı geçen sene Sayın Bakanım.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Bir de enerji fonu.

ORHAN YEGİN (Ankara) - TRT payını da kaldırdık, bir şey kalmadı, ne desin adamlar? Avrupa'daki çekten, oradan, buradan bahsedecekler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Son yarım dakikanız.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, bugün bir yenisini eklediler: Ay'ın yakınlığından, meteorların enerji gücünden... Ya, la ilahe illallah, bulduğumuz gaza inanmadınız, “Togg'u yapıyoruz.” dedik inanmadınız, “Banttan indiriyoruz, gelin.” dedik, gelmediniz; “Oradaki üretim bantları başka ülkelerden görüntüler.” dediniz. Şimdi, Astronot yetiştirme programına adam gönderdik desek “Kimi zengin etmek için hangi yandaşı gönderdiniz?” dersiniz, mantık böyle çalışıyor. Neyi konuşacağız, neyi planlayacağız, neyi anlatacağız size? (Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Evet, son cümlelerinizi alalım, bitti süremiz bitti. Keşke süre olsa daha çok konuşsanız.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım, ya bir dakikayla bu kadar işin zekâtı anlatılmaz. Başkanım sen “Son cümle alalım.” diyorsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Başka vesilelerle inşallah.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bitiriyorum son cümle.

Çok iş var ama Ekrem Çelebi yokken Ağrı'da gaz yoktu ya, siz ne konuşuyorsunuz ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Son cümleyi alalım artık.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, bakın, o işin latifesi tabii, Başkanım, belki söz alır diye Ekrem ağabeye bir sataşayım dedim.

Bak, bir şey söyleyeceğim, bu mantalitede olan varsa bu lafı o üstüne alınsın ben hepimizi kastederek söylemiyorum: Niye sevinmiyorsunuz biliyor musunuz? Çünkü sizin beğenmedikleriniz “köylü” “takunyalı” “göbeğini kaşıyan” “dağdaki çoban” ve benzeri cümlelerle aşağıladığımız insanların ve o insanların çocuklarının, o seçmenlerin evlatlarının yönettiği ülke bunları başardığı için sevinmiyorsunuz; bütün mesele bu.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bravo!

BEDRİ SERTER (İzmir) – Bu ayıp oldu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yoksa bunlar hepimizin gurur duyacağı işler. Sevinin arkadaşlar, başlar yüksekte; yarın elbet bizim, elbet bizimidir, sevinin; hep beraber keşke el ele versek.

Saygılar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu.

Buyurun lütfen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanımız, sunumunuzda mesken aboneleri için elektrikte yüzde 50, doğal gazda yüzde 75 devlet desteği olduğunu ve dünya enerji piyasalarında yaşanan yükselişe karşı insanlarımızı önemli ölçüde koruduğumuzu belirttiniz. Avrupa ülkeleri arasında vatandaşlarına en ucuz doğal gazı sağlayan 3'üncü, elektrikte ise 4'üncü ülke konumunda olduğunu söylediniz; doğrudur. Şimdi, bunlar sevindirici bir şey. Biraz evvel Orhan Bey “Neden sevinemiyor musunuz?” diye bir soru sormuştu, ben de o soruya cevap vereyim. Neden sevinemiyoruz? Evet, belki Avrupa’da vatandaşına euro üzerinden en ucuz 3’üncü elektriği, 4’üncü doğal gazı sağlayan ülkeyiz ama Avrupa Birliğinde ve OECD ülkeleri arasında enerji enflasyonunu en yüksek yaşayan ülkeyiz efendim, ondan sevinemiyoruz ne yazık ki. OECD’nin yapmış olduğu çalışmaya göre Ağustos 2022 itibarıyla enerji enflasyonu OECD ortalaması yüzde 35, Avrupa Birliği ortalaması yüzde 38, Türkiye ise yüzde 143 yani OECD’nin ortalamasını 4’le çarptığımız zaman bu ülkede yaşanan enerji enflasyonunu görmekteyiz. İşte, ne yazık ki buna sevinemiyoruz. Şimdi, burada, bir tezatlık var, bir çelişki var. Bir taraftan Avrupa’da işte elektrikte en ucuzu veren 3’üncüyüz, doğal gazda 4’üncüyüz ama bir taraftan da dünyada enerji enflasyonunu en çok yaşayan ülkelerden bir tanesiyiz; bu çelişki. Doğru söylüyorsunuz, onu da açıklayacağım birazdan.

Sayın Bakanım, doğal gazımızın ekonomimizdeki ağırlığı her geçen gün artmakta. 2021 yılında 58 milyar metreküp doğal gaz ithal etmişiz, bunun yüzde 75’i boru gazı, yüzde 25’i ise LNG. Bu ithalatın -kabaca yüzde 90’ı- yüzde 87’sini de uzun dönemli ithalat lisansı ile yapmışız ve bu uzun dönemli anlaşmalar petrole endeksli bir durumda. Bu rakamlar 2021’in rakamları, eğer 2022 rakamlarını paylaşırsanız, 2023 rakam beklentilerini de paylaşırsanız seviniriz. 2022 yılında doğal gaz ithalatımızın ne kadar olması bekleniyor? Bunun ne kadarı boru gazı, ne kadarı LNG ve ne kadarını da spot piyasalardan tedarik ediyoruz?

Değerli arkadaşlar, iktidar temsilcileri sıklıkla spot piyasalardaki artışların 30 katına kadar çıktığından bahsetmekte yani şunu söylemek istiyorlar esasında: Elektriğe yılbaşından bugüne meskenlerde yüzde 90, ticarethanelerde yüzde 192, sanayide yüzde 322 zam geldi; doğal gazda meskenlerde yüzde 109, sanayide yüzde 273 zam geldi ama “Bakın, spot piyasalarda fiyatlar 30 katına çıktı, buna da şükredin.” diyorlar. Ancak dediğim gibi, bizim doğal gaz ithalatımızın kabaca yüzde 90’ını petrole endeksli uzun vadeli kontratlardan sağlıyoruz. Brent petrolde 2021 yılı ortalamasını 70 dolar kabul edersek 2022 ortalamasının da 100 dolar olması bekleniyor yani artış yüzde 40. Doğal gazda öyle bizim sözleşmelerimiz gereği faturalarda bir katlanma söz konusu değil, faturaların bu kadar katlanmasının sebebi dövizin katlanmasından kaynaklanmakta. 2021 dolar ortalaması 9 liraydı, bugün için 18; artmış yani 1 kat artmış neredeyse. Bugün, dünyada en fazla enerji enflasyonu yaşamamızın nedeni, tamamen sizin yanlış ekonomik politikalarınızdan kaynaklanmaktadır. Eğer aksini iddia ediyorsanız bize 2021, 2022 yıllarının ortalama boru gazı ithalat fiyatlarını açıklamanız gerekli; spot piyasalardan yapılan ithalatın ortalama fiyatlarını bize açıklamanız lazım ki bir mukayese yapmamız lazım. Mümkünse bu rakamları da alırsak seviniriz.

Sayın Bakanım, bildiğiniz gibi Soma enerjinin başkenti. Şimdi size tuhaf bir şeyden bahsedeceğim; bir avuç kömür için ömürlerini veren, 301 canını veren Soma'da, madenci şehri, maden şehri Soma'da insanlar ısınmıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şu an için bölgesel ısıtma çalışmıyor, özelleştirildikten sonra bir çivi çakılmamış olan termik santral sıcak suyu veremiyor. Hadi arıza giderildi diyelim, bu sefer de yüzde 192 zam yapmış olmasına rağmen MASKİ suyu sıcak bir şekilde hanelere ulaştıramıyor. Soma'da 14 bin bölgesel ısıtma abonesi var, geri kalan Somalılar da kömürle ısınmıyor, daha doğrusu ısınmaya çalışıyor. Geçen sene tonu 800 lira olan yerli kömür bugün 4.000 liraya ulaşmış durumda. Vatandaş kömür alamıyor yani enerji şehri Soma ısınmıyor. Soma'da enerji krizi yaşanıyorsa varın gerisini siz düşünün.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Tacettin Bayır Bey'e şimdi söz veriyorum.

Tacettin Bey, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Enerji Bakanı, sunumunuzun sabahki bölümünde, özellikle enerji verimliliği bölümünde kamu binalarında 2019 yılından itibaren yani dört yılda 32 bin tona eş değer petrol karşılığı 550 milyon TL enerji tasarrufu sağladığınızı ifade ettiniz; gerçekten bu katkınız için teşekkür ederiz, sağ olun, var olun. Demek ki güzel işler yapınca muhalefet de teşekkür etmeyi biliyor Orhan kardeşim.

Şimdi, burada soruyorum, Sayın Bakanın bize verdiği rakamlar üzerinden soruyorum: 2002'den yani iktidara geldiğiniz günden 2019 yılına kadar on yedi yılda o zaman çok savurganmışsınız verdiğiniz rakamlara göre yani AKP iktidarı –sizin verdiğiniz rakamlara göre- çünkü verilen rakamlarda çok açık “2019'dan 2022'ye kadar bu tasarrufu yaptım.” diyor. Peki, 2002'ye kadar olan bölümde ne var? Ben söyleyeyim size: Eğer dört yılda 550 milyon tasarruf olursa yılda 137,5 milyon yapar, on yedi yıl için bunu çarptığınızda 2 milyar 337 milyon lirayı kamuda har vurup harman savurmuşsunuz. Bu sizin verdiğiniz rakamlarla size anlatılan gerçek. Sayın Bakan, tabii ki siz haklı olarak şunu söyleyebilirsiniz “AKP iktidarına karışmam, ben kendi dönemimi söyledim.” diyebilirsiniz.

Övünerek “Yüzde 75'ini biz karşılıyoruz.” dediğiniz enerji desteğinin adaleti sokağa çıktığımız zaman bize farklı yansıyor. Bakkal amcaya da aynı tarife, büyük zincir marketlere de AVM'lere de aynı fiyat. Nerede adalet? Artık sohbet ettiğimiz küçük esnaf diyor ki: “Eskiden benim bir ortağım vardı, dükkân sahibim. Önce ona kirayı öderdim hasıllattan, şimdi bir de elektrik ve doğal gaz şirketleri de iş yerime ortak oldular. Onlara da ödeme yapınca eve, çocuklarıma götürecek bir şey kalmıyor elde avuçta.”

Yine, arada geçen süre içerisinde Soma'dan Amasra'ya kadar yaklaşık 700'e yakın madencimizi kazalarda kaybettik. Tabii, burada “kaza” kelimesi yetersiz kalıyor çünkü önceden yapılan birçok uyarıya rağmen yaşıyoruz bunları. O zaman bunlara kaza ya da kader diyemeyiz, desek desek vurdumduymazlık, tedbirsizlik, maden işçisinin canını umsamamak diyebiliriz. Siz buna “kader” “fitrat” deseniz de ölenlerin aileleri, çocukları böyle düşünmüyor. Bu hatayı yapmakla kalmıyor, bunu yapanlar yani suç işleyenler o ailelerin kendilerini affetmesi, bağışlaması için çözmeyi bir türlü başaramadığımız işsizliği kullanarak bunu bir teselli ödülü gibi gören anlayışla vefat eden madencilerin ailesine aylık bağlamayı, eş ve çocuklarına ya da kardeşine, bir kişiye kamuda sürekli işçi kadrosu vermeyi de vicdanlarınızı rahatlatmak için yapıyorsunuz herhâlde. İşsizlik konusunda beceriksizliğinizi

bu şekilde vatandaşa kamuda iş vererek ödüle mi çevireceksiniz? O zaman bu ülkede milyonlarca işsiz insanımız bir işe girmek için bir yakınının maden kazasında ölmesini mi bekleyecek? Bakanlığımızın işsizlikle mücadelesi bu mudur?

Ayrıca sunumunuzda “Konutlara en ucuz enerjiyi dünyada Türkiye olarak biz veriyoruz.” dediniz. Keşke o çizelgeye ülkenin kişi başına gelirin ve asgari ücretin ne olduğunun, yüzde kaçına isabet ettiğinin çalışmasını da ekleyesiniz. Almanya’da 2.500-3.000 euro alan yani 50-60 bin lira geliri olan birinin Türkiye’de 7.000-10.000 lira alan biriyle kullandığı elektrik fiyatını karşılaştırmak ne kadar doğru? Ayrıca sadece konut elektriğini örnek vermişsiniz, gözlerimiz sanayiciye verdiğiniz elektrik ücret skalasını da aradı. Üretim yapan, istihdam yaratan, döviz kazandıran sanayicilerimize uygun fiyatla elektrik veriyor muyuz? İhracat yapan sanayicimizin yurt dışındaki rakipleriyle rekabet edebilmesi için onlara ucuz enerji vererek rekabet edebilmelerini sağlayacak desteği verebiliyor muyuz? 2019-2020 yıllarının denetim raporlarında bazı elektrik dağıtım şirketlerinin vatandaştan topladığı elektrik enerjisi fonu tutarlarını devlete eksik ödediği ya da hiç ödemediği tespit edilmişti Sayıştay raporlarında. Bu konu üzerinde doyurucu bir açıklama ben duymadım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Son olarak şunu söylemek istiyorum: Amiri konumunda olduğunuz bir birimin Genel Müdürünün böyle önemli bir toplantıya mazeret gösterip katılmaması denetimden kaçtığı gibi bir algı yaratıyor. Plan ve Bütçe Komisyonu ve orada çalışanlara “Sizi tanımıyorum.” demektir bu davranış. Bu Genel Müdürü görevden almayı düşünüyor musunuz? Sizi tanımayan siz tanımaya devam edecek misiniz? Sayıştayın uyarılarını dikkate alacak mısınız yoksa Sayıştaya ayar vermeye devam mı edeceksiniz?

Bu vesileyle bütçenin ülkemize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

3 arkadaşımız kaldı, onlara da söz verip soru-cevap bölümüne geçeceğim.

Orhan Sümer Bey’le devam edelim, sonra İsmail Güneş Bey, en son da Cavit Arı Bey’le bitirmiş olalım.

Buyurun Orhan Bey.

Süreniz beş dakikadır.

ORHAN SÜMER (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, kıymetli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Enerji her alanda tüm dünyanın çokça çalıştığı, üzerine kafa yorduğu, kaynakların verimli kullanımı açısından elli yıllık projelerin hazırlandığı çağımızın en hayati konularından bir tanesi. Türkiye, bir an önce enerji alanında kendi kendine yetebilir bir ülke olmak zorunda, daha sonra enerji ihraç eden ülkeler arasına girmelidir. Ülkelerin her sene sil baştan yapılan enerji politikaları olmamalıdır. Enerjiyle ilgili politikalar, kalkınma planları gibi uzun ve vadeli planlanmalıdır. Maalesef ülkemizde her bakan değişikliğinde yeni bir enerji politikasıyla karşılaşılıyor. Bu politikalar vatandaşın yararına olmadığı gibi sürekli olarak milletin sırtındaki yükü de fazlalaştırıyor. Ne yazık ki ülkemizde elektrik dağıtım şirketleri AKP iktidarları döneminde özelleştirildi ancak kayıp kaçak bedeli azalsın, daha kaliteli ve ucuz enerji sağlamanın önü açılın diye desteklenen elektrik dağıtım şirketlerinin birçoğu batmak üzere, devlet bankalarından aldıkları krediyle ayakta durmaya çalıştıklarını hepimiz çok iyi biliyoruz.

Sayın Bakan, Sayıştay raporlarına göre 2019 yılında elektrik satışı yapan 174 şirketten 41'i devlete yatırması gereken parayı hiç ödemiş, 15 şirketse eksik veya gecikmeli ödemiş. 2020 yılında elektrik satışı yapan 197 şirketten 37'si ise hiç ödeme yapmamış, ayrıca parayı yatırmayan veya eksik yatıran şirketlerin yatıracağı tutarların tam olarak tespiti de Bakanlıkça sorulmamış. 21 elektrik dağıtım şirketinin 2016-2020 yılları arasındaki 117 milyon 484 bin liralık AR-GE harcaması kanuna aykırı olarak vatandaşlarımızdan tahsil edilmiş. Bunların hepsi Sayıştayın raporlarında. Şimdi size soruyorum: Şirketlere tanıdığımız bu ayrıcalığı vatandaşlara neden tanıımıyorsunuz? Yandaş şirket devlete olan borcunu ödemediği zaman sorun olmuyor da vatandaş faturasını ödemediği zaman hemen elektriği kesiliyor.

Sayın Bakan, şimdi birkaç şey söyleyeceğim, rakamların kaynağı ise size verdiğim soru önergesinden: Memleketim Adana'da son beş sene içerisinde toplamda 378 bin 928 elektrik abonesi müşterisinin zamanında faturasını ödemediği için elektrikleri kesilmiş, üzerine bir de vatandaşlardan açma-kapama ücreti tahsil edilmiş. Size bu konuyu da sordum Sayın Bakan, bana verdiğiniz cevapta... Ben "Herhangi bir altyapı yenilenmesi, elektrik saatinin değiştirilmesi gibi bir durum söz konusu mu?" diye sordum. "Böyle bir durum yok." diye cevap verdiniz. Demek ki bu, sadece vatandaştan para tahsil etmek için yeni bir yöntem. O zaman vatandaşın üzerindeki bu yükü kaldırmak için ne düşünüyorsunuz?

Ayrıca, Sayın Bakan, memlekette hiçbir sorun yokmuş gibi, ekonomi çok iyi gidiyormuş gibi gösteriyorsunuz. Şimdi, ben Adana'dan birkaç tane çok küçük ölçekli esnafı 2021 yılı ile 2022 yılı arasındaki faturasını göstereceğim. Bakın, bu, geçen ay, eylül ayında gelen elektrik faturası, 1.815 lira; bu da aynı mahiyette, aynı küçük ölçekli, yine eylül ayında 1.333 lira. Bu sene eylül ayında 1.815 lira gelen elektrik faturası 6.333 lira olarak; yine 1.333 lira olan gelen elektrik faturası da 5.395 lira olarak tahsil edilmiş. Demin Orhan kardeşim dedi: "Biz birçok şeyi kendimiz karşılıyoruz." Ama burada, maalesef, 4 katı, 5 katı artmış ancak devletin ödediği belli miktarda. Yine, bunların tamamında kullanma oranı aynı, dükkân aynı, işletme aynı; gelen fatura maalesef en az 3 katı fazlalaşmış. Yani anlayacağımız, bu durumda vatandaş her türlü zarar ediyor.

Yine, Avrupa ülkelerinde 2050 elektrik ve enerji planlaması yapılıyor. Bizde bu durum hangi aşamada? İnşallah, sizin yaptığımız bu bütçe vatandaşa hayırlı bir bütçe olur diyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

İsmail Güneş Bey, buyurun lütfen.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarımız, çok Değerli Sayın Bakanımız, Bakan Yardımcılarımız, değerli bürokratlarımız ve basın mensuplarımız; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Enerji Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Tabii, varlığını hiçbirimizin hissetmediği, yok olduğu zaman varlığını hissettiğimizdir enerji. Şimdi, Türkiye'de uzun süreden beri elektrik kesintisi olmadığı için belki bugün enerjiyi konuşuyoruz ama enerjinin varlığı veya yokluğunu konuşmuyoruz arkadaşlar, eğer elektrik kesilirse enerjinin varlığını konuşuyoruz. 1997 yılında 57'nci Hükümetin Enerji Bakanı olan Recai Kutun Beyefendi şöyle diyordu o yıllarda: "Eğer 2000'li yıllardan sonra gerekli tedbirler alınmazsa Türkiye'de elektrik kesintileriyle karşılaşabiliriz." Biz, tabii ki AK PARTİ iktidara geldikten sonra ekonomimiz 3 kat büyümesine rağmen ve diğer taraftan toplumun elektrikli aletler kullanımı önemli derecede artmasına rağmen, elhamdulillah, bu sorunla hiç karşılaşmadık. Bu çok önemli bir şey. "Bunu nasıl yaptınız?"

derseniz, işte kurulu gücümüzü yaklaşık 31 bin megavattan 100 bin megavatlara çıkarmışız ve burada tabii ki önemli olan, enerji arzının güvenliğini sağlamak. Diğer taraftan, tabii ki burada enerjileri nereden elde ettiğiniz de çok önemli. İşte, bundan sadece bir dört beş yıl önce bile bizim enerjimiz, doğal gazdan ürettiğimiz elektrik yaklaşık yüzde 40'lar civarındaydı ve o dönemde Bakanımız Berat Albayrak'ın ve arkasından da Sayın Bakanımızın attığı adımlar neticesinde bugün doğal gazdan ürettiğimiz enerji, enerji payı içinde yüzde 22 civarlarına düştü, bu çok önemli bir şeydi ve dolayısıyla da dışa bağımlılığını azalttık. Tabii ki bu Covid sürecinden sonra emtia fiyatlarının artması, işte doğal gazın fiyatının 30 kat artması, kömürün fiyatının diyelim ki 10 kat artması, arkasından Rusya-Ukrayna savaşı enerji maliyetlerini çok önemli hâle getirdi. Gerçekten de fiyatlar çok önemli enerjide ama enerjinin fiyatlarından ziyade varlığı ve yokluğu daha önemli hâle geldi. Bugün diyelim ki Danimarka gibi, Norveç gibi Avrupa ülkelerinin pek çoğunda “Ya, siz kaloriferlerinizi 18 dereceyi geçmeyecek şekilde ayarlayın.” deniliyorsa bu gerçekten de oraların ne derece zor durumda olduğunu gösterir. İşte burada, Sayın Cumhurbaşkanımızın -önderliğinde- güttüğü politikalar, izlediği politikalar ve diğer taraftan da Enerji Bakanlığımızın ileriye dönük attığı adımlar gerçekten de bizim bu darboğazda, enerji darboğazında rahat bir süreç geçirmemize vesile oldu. Sadece şunu söyleyeceğim: Ukrayna-Rusya savaşı çıktığı zaman, hemen ertesi gün İYİ Parti Genel Başkanı Sayın Meral Akşener şöyle demişti: “Mutlaka Rusya'ya ambargo konulmalı.” Eğer biz bunu yapsaydık ne hâle geleceğimizi siz bir düşünün. Sadece bununla değil arkadaşlar, burada, tabii ki biz, bu kadar ekonomik sıkıntılarımıza rağmen, eğer vatandaşımıza Avrupa ülkelerine göre onda 1 oranında elektriği, onda 1 oranında doğal gazı verebiliyorsak bu, gerçekten de Hükümetimizin vatandaşımıza ne kadar çok değer verdiğini ve bu yönde ne kadar çok tedbir aldığını göstermektedir. Diğer taraftan, tabii ki tüm vatandaşlarımıza bunu sağladığı gibi, sosyoekonomik düzeyi zayıf olan vatandaşlarımıza da hem kömür yardımı hem doğal gaz yardımı hem elektrik yardımı gibi diğer yardımları da yapmaktadır. Bunları da küçümsemek lazım. Rıdvan Hocam dedi ki: “Niye bunlarla övünüyorsunuz? Bunlar sizin göreviniz.” Arkadaşlar, diyelim ki bazı belediyeler bir heykel yapıyor, bununla övünüyor; biz bu kadar şey yapıyoruz, siz “Bununla övünmeyin.” diyorsunuz ve dolayısıyla da...

RİDVAN TURAN (Mersin) – O da boş.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Diğer taraftan, şöyle bir şey: Bugün, biz, denizin 3 bin metre altında eğer doğal gaz arayabilen bir ülkeyseniz bu, bizim “level” atladığımızı, seviye atladığımızı gösteren önemli bir göstergedir arkadaşlar ve kendimize olan güvenimizin ne kadar arttığını göstermektedir. Sadece doğal gaz değil, aynı zamanda petrol aramalarında da kat kat ilerleme kaydettik arkadaşlar.

Diğer taraftan, muhalefet partileri geçen senelerde nükleer enerjiyle ilgili hep “Ya, işte nükleer enerjiye karşıyız, hidroelektrik santrallerine karşıyız.” diyorlardı ama bu sefer, bunlardan, Allah'a şükür vazgeçmişler, çok dillendirmiyorlar. Enerji çeşitliği anlamında nükleer enerji de gerçekten çok önemli. İnşallah, 1, 2, 3 olacak ve tüm dünyanın kullandığı enerjiyi biz de kullanacağız.

Sayın Bakanım, ben şunu ifade etmek istiyorum: Geçtiğimiz yaz kömür fiyatlarında çok yükselme oldu, fiyatları çok yükseldi ve neticede ithal kömürün fiyatı yükselince Kömür İşletmelerinin kömürü daha ucuz hâle geldi fakat ana bayiler bunu vatandaşa verirken birtakım ara bayiler koyarak vatandaşın ucuza almasını engellediler. Bununla ilgili gerekli tedbirlerin alınması konusunda önlem alırsanız çok seviniriz.

Diğer taraftan, madenlerle ilgili şunu söyleyeceğim: Madenlerimiz bizim değerlerimiz, çevre de bizim için çok değerli fakat şuna da kapılmamak lazım: Bir grup çevreler sırf çevreci görünerek bizim madenleri işletmemize engel olmaya çalışıyorlar. Elhamdülillah, o yönde de çok önemli mesafeler katettik.

Sayın Bakanım, şunu da ifade etmek isterim: Uşak’ımızda 3-4 tane trafo merkezi kuruldu, onun için teşekkür ederim. Eşme Trafo Merkezinin de ihalesi yapıldı, bunun için de çok teşekkür ederiz. Burada, vatandaşlarımızın, Uşaklı hemşehrilerimizin bir diğer isteği, Eşme, Ulubey, Karahallı ve Sivahlı ilçelerine doğal gaz getirilmesidir. Eğer bu konuda destek verirsiniz müteşekkirci kalacağız derim.

Bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını temenni eder, hepinizi saygıyla selamlarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum İsmail Bey. Vakti tasarruflu kullandığınız için ayrıca teşekkür ediyorum.

Cavit Bey, son söz sizde. Ondan sonra soru-cevap bölümüne geçeceğiz.

Süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlar, Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları ve değerli bürokratlar; öncelikle bir kez daha hatırlatmak isterim ki devletimizin tüm bürokratları sonuçta devletimizin çalışanıdır, hangi iktidar gelirse gelsin onlar sonuçta görevini yapacaklardır. Dolayısıyla AKP’li arkadaşların, bugüne kadar bürokrat arkadaşları sadece kendi memurlarıymış gibi görerek yapmış oldukları konuşmaların kesinlikle doğru bir yöntem olmadığını bir kez daha ifade etmek istiyorum ve bizim, inşallah, önümüzdeki ilk yapılacak olan seçimde iktidara geldiğimizde, bu arka sıralarda bulunan bürokrat arkadaşlarımızla çalışacağımızı ifade etmek istiyorum.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Onun için mi ayırıştırıyorsun memurları?

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Genel Başkan Yardımcımız da sabahki sunumunda aynen bu cümleleri tekrar etti. Biz siyasi eleştiri yaparız, bizim siyasi eleştirimizin muhatabı da bakandır ve iktidardır; bizim eleştirilerimiz siyasideir, burada siyasi kim varsa muhatabı odur.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ayırıştırmayalım, ayırıştırmayalım.

CAVİT ARI (Antalya) - Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, burada iktidara mensup arkadaşlar öyle bir tablo çizdiler ki bu ülkede sanki olan biten ne varsa onlar gerçekleştirmiş. Ben önce size şu rakamları bir söyleyeyim, bir paylaşalım: Bakın, AKP, 2002’de iktidara geldi. AKP, 2002’de iktidara gelinceye kadar, cumhuriyetin ilanından 2002’ye kadar bütün iktidarlar döneminde toplanan vergi 779 milyar dolar. Bu ülkede ne kadar tesis, fabrika, santral, yol, köprü, okul, hastane, ne varsa bu parayla yapıldı yani 2002’ye kadar cumhuriyetin tüm değerleri bu 779 milyar dolarla gerçekleştirildi.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Neler yapıldığını da say.

CAVİT ARI (Antalya) – Peki, son yirmi yıllık süreçte toplanan ve bu iktidar tarafından harcanan para ne? 2 trilyon 450 milyar dolar.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Onların yüzde kaç faize gidiyor, onu söylesin.

CAVİT ARI (Antalya) – Peki, ne yaptınız? Ne yaptığınızı ben size söyleyeyim; bu süre içerisinde, işte o Osmanlı’nın da borcunu ödeyen, cumhuriyetin ilanından sonra kurulan, tüm iktidarlar döneminde yapılan SEKA, Paşabahçe cam sanayi, Ereğli Demir ve Çelik, ASELSAN, Eti Holding, PETKİM, TÜPRAŞ, TEKEL, Sümerbank, TÜRK TELEKOM, Oymapınar Barajı, şeker fabrikaları, saymakla bitiremeyeceğimiz elektrik santralleri, sayısız elektrik dağıtım şirketleri, tersaneler, limanlar, say say bitmeyen bütün tesisler, fabrikalar, işletmeler iktidarınız döneminde peynir ekmek gibi satıldı. İşte siz “Bu paralarla yaptık.” dediğiniz bu işleri yapmaya çalıştınız. Bizi dinleyen gerek buradaki değerli bürokratlarımızın gerekse vatandaşlarımızın bu işlerin böyle olduğunu bilmeleri gerekir.

Şimdi, siz bu kadar parayı harcadığınıza göre ülkenin güllük gülistanlık olması gerekirdi.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Vergi...

CAVİT ARI (Antalya) – Bugün Enerji Bakanlığını görüşüyoruz. Gelişen teknolojiyle teknolojiye uygun birtakım gelişmeler, araştırmalar yapıldığından bahsettiniz ama binlerce vatandaşımızın kesilen elektriğinden, binlerce vatandaşımızın borcunu ödeyemediği için kapanan doğal gaz vanalarından bahsetmediniz.

Bakın, ben size söyleyeyim 2022 yılında elektriğe ne kadar zam geldi. Bakın, elektriğe, 2022 yılında meskende en düşük kademe yüzde 136 ve yine yüksek kademede yüzde 184; iş yeri düşük kademe yüzde 174, iş yeri yüksek kademe yüzde 266. İşte iktidar olarak sizin hüneriniz aslında burada yatıyor. Yine bir başka fatura size göstereyim; Sayın Bakan, Kocaeli’de bir fabrika ve tarih 31/8/2021, doğal gaz kullanmış bu fabrikamız ve bir sene öncesinde 694.500 TL’lik bir fatura; aynı fabrika, aynı işi yapan fabrika bir sene sonra yani 31/8/2022 tarihinde 5 milyon 261 bin TL fatura ödemiş sayenizde. İşte, sayın iktidar, sizin “Enerjiyi bulduk, getirdik, sağladık.” dediğinizin maliyeti bu, kaldı ki bundan sonra da gelen bir zam daha var; yüzde 50’ye yakın bir zamlarla beraber bu faturanın nereye gelebileceğinin hesabını da siz yapın.

Şimdi, her seçim dönemi yaklaştığında yeni yeni doğal gaz alanları bulunur, yeni yeni petrol kaynakları bulunur. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bakın, ona bile inanmıyorsunuz.

CAVİT ARI (Antalya) – Biz gurur duyuyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibe müdahale etmeyelim. Tamamlayacağız, rica ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Bakın, şunu söyleyeyim: Bu cumhuriyeti, bu ülkeyi biz de sizler kadar seviyoruz ve hatta daha fazla seviyoruz; ülkede her gelişmeden biz gurur duyuyoruz. Biz iktidara geldiğimizde, şunu söyleyelim, sizden daha iyisini yapmayı vatandaşımıza taahhüt ediyoruz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – İktidardayken yapsaydın.

CAVİT ARI (Antalya) – Bugün sizin yarattığınız tabloyu işte vatandaşımız yaşıyor, vatandaşımız ağır faturalar altında sayenizde eziliyor. Ama şu gerçeği de söyleyelim: Her seçim döneminde doğal gaz kaynağı buldunuz, petrol kaynağı buldunuz ama bir tanesinden de ne çıkardığınızı şöyle bir görelim. İnşallah, dedikleriniz olur da dışa bağımlılıktan kurtuluruz. Yani sonuçta, ülkenin refahı bizim de medarîfihimiz olur. O nedenle, şunu söyleyeyim: Bakın, siz yirmi yıllık süreç içerisinde yapacağımızı yaptınız değerli arkadaşlar, bundan sonra artık yapacağınız bir şey kalmadı.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hepsini yaptık, size bir şey bırakmadık.

CAVİT ARI (Antalya) – Vatandaşımız size bugüne kadar bütçe yaptırmış olabilir, iktidarda kalmış olabilir ama artık ilk yapılacak olan seçimde maalesef ki arkadaşlar, gelecek dönemki bütçeyi yapamayacağınızın sizin de farkında olduğunuzu biliyoruz.

Sayın Bakanım, bakın, Antalya Büyükşehir Belediyesine içme suyuyla ilgili -ilgili birim ASAT kurumu- geçen yıl aynı dönemde 38 milyon TL’lik bir fatura geldi, bu yıl aynı döneme ilişkin olarak 184 milyon geldi; ekim ayında 157 milyon ve geçen yıl aynı tarihte 30 milyon yani olağanüstü fark var Sayın Bakan, olağanüstü fark var ve bu olağanüstü fark ister istemez içme suyu faturalarına yansımakta.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – İsrar var.

CAVİT ARI (Antalya) – Şimdi, geçtiğimiz yıllarda, örneğin 2019 yılında elektriğin içme suyuna maliyet oranı yüzde 20’ydi ve hatta yüzde 20’nin altında; 2022’de elektriğin içme suyu maliyeti yüzde 151,5 olmuş durumda Antalya’da. Şimdi, sonuç itibarıyla su idarelerinde elektrikte KDV’nin yüzde 1’e düşürülmesinin vatandaşımızın daha ucuza su kullanmasına da faydası olacaktır. Bu anlamda, belediyelerin bu suyla ilgili üretimlerindeki elektriğin yüzde 1’e düşürülmesini talep ediyoruz.

Sayın Bakan, son olarak şunu söyleyeyim: Sunum kitapçığımızı dinledik ve ayrıca da okuduk ancak geçtiğimiz yıllardan çok farklı bir sunumunuz oldu. Enerjiye ulaşım ile ilgili birtakım önerileriniz ve gayretleriniz olduğunu yazdınız ancak çevreyle ilgili bir kelimeniz yok. Bakın, sizin Bakanlığımızın faaliyetlerinin hemen hemen çoğunluğu çevreyle alakalı; tarım alanlarıyla ilgili, su kaynaklarıyla ilgili, tarihî eserlerle ilgili, turizm alanlarıyla ilgili, yerleşim alanlarıyla, ormanlık alanlarla ilgili ama bu alanları koruyacağımıza dair bir kelime bu dönemki sunumunuzda yok maalesef.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

CAVİT ARI (Antalya) – Geçtiğimiz yıllarda sizinle bunun tartışmasını da yaptık; taş ocakları, mermer ocakları ve HES’lerle ilgili vazgeçilen çalışmaların tahrip ettiği alanların eski hâline getirilmesiyle ilgili maalesef ki hâlâ bir adım atmadınız ve Antalya başta olmak üzere, Anadolu toprakları maalesef ki delik deşik durumda Sayın Bakan. Yani enerjiye ulaşmak önemli ama çevrenin korunması da bir o kadar önemli diyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Bakanlık bütçenizin de hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bütçe kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Şimdi soru bölümüne geçiyoruz. Soru bölümü -biliyorsunuz- toplam on beş dakika; bunun on dakikası üyeler, geriye kalan beş dakikası da Plan Bütçe üyesi olmayan, şu anda salonumuzda bulunan değerli milletvekillerimize ait. Yalnız şöyle bir anlayışınızı rica edeceğim doğrusu: Konuşan arkadaşlarımız konuşurken sorularını da sordular büyük oranda ama konuşma hakkı veremediğimiz arkadaşlarımız oldu. Onlara öncelik tanırsak daha faydalı olur diye tavsiye ediyorum, takdir sizin tabii ki.

Şimdi soru-cevap işlemini başlatıyorum.

Üyelerden başlayarak devam ediyorum.

Sayın Erim, buyurun.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Sayın Bakanım, Sakarya gaz sahasında keşfedilen gazın iletim şebekesine bağlantı çalışmaları ne durumdadır? Onun safahatı hakkında bilgi verirseniz sevinirim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Çelebi...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, biliyorsunuz, BOTAŞ’ın soğuk iklim olarak belirlediği iller arasında Ağrı da var. Özellikle de zatialinizden ricam, Ağrı’nın da içinde bulunduğu doğrudan destek tutarı imkânı artırılabilir mi?

İkinci bir sorum daha var: 2021-2025 uygulama döneminde elektrik dağıtım sektöründe ne kadar yatırım yapıldı ve ne düşünüyorsunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın İsmail Güneş...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, bu daha önceki yıllarda konuşulan bir konu ama özellikle bu dağıtım şirketlerinin elektriği kesmesi, tekrar bağlamasında bedeli dağıtım şirketleri alıyormuş gibi bir algı var; bu nedir?

Bir de mesela, diyelim ki Allah korusun, doğal gaz kesilse bizim ne kadar süre Türkiye'ye yetecek depolanmış doğal gazımız var?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Durmuş Yılmaz...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, eylül ayı başında sosyal medyada şöyle bir haber vardı: İstanbul Kapalıçarşı'da döviz efektif piyasaları, fiziki paranın alış ve satış fiyatları arasında fiyatları arasındaki marjlar çok açıldı ve dolayısıyla o dönemde Merkez Bankasının fiziki efektif dolar topladığı gibi bir haber vardı. Arkasından Bloomberg'de bir haber çıktı, bu toplamanın Merkez Bankası tarafından BOTAŞ'a verilmek üzere toplandığı gibi bir haber vesaire yoktu ancak dedikodu oydu ki bu fiziki doların BOTAŞ'ın ithal ettiği doğal gaz faturalarını ödeyebilmek için toplandığı söylendi. Ben şahsen buna inanmıyorum çünkü uçağa bu paraları koyup Moskova'ya mı götürecekler, oradaki şeye mi ödeyecekler ama böyle bir haber çıktı. Dolayısıyla benim sorum şu: Bu haber doğru mu? Bunun, zamanında yalanlanması gerekir miydi? Eğer onun dışında, ikinci bir haber veyahut da ikinci bir durum, ulusal paralarla ticaret yapılacağı ve dolayısıyla doğal gaz ithalatıyla ilgili ortaya çıkan borçların belli bir süre, belki seçimlerin sonuna kadar erteleneceği şeklinde bir haber çıktı. Şimdi, doğal gaz ithalatında ulusal paralarla, Türk lirası ve rubleyle ticaret, böyle bir şey konuşuldu mu, böyle bir imkân var mı, böyle bir pencere açıldı mı? Bu konuda bilgi verirseniz memnun olurum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Garo Paylan...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Diyarbakır Fabrika Mahallesi'nin üç gündür elektriği yok; 230 evin. Neden yok biliyor musunuz? Çünkü elektrik sayaçları direğe alınmak isteniyor. Maalesef, bölgede çok yaygın bir uygulama, bunu yapmaya çalışıyorsunuz, bu da gerçekten yurttaşlarımıza bir hakaret gibi görünüyor ve buna karşı çıkıyor yurttaşlarımız. Ya, bu elektrik sayaçlarını direğe almak dışında, direğin tepesine çıkarmak dışında başka bir formül yok mu? Bir de niye yalnızca Diyarbakır'da ve bölgede bu uygulamayı yapıyorsunuz da başka illerde yapmıyorsunuz? Bu uygulamadan vazgeçecek misiniz diye soruyorum.

İkinci sorum: Sayın Bakan, konuşmamda da söyledim, bu karbon sıfır hedefi konusunda enerjide karbon maksimum yıl hedefiniz nedir, hangi yıl olarak hedefliyorsunuz strateji belgenizde? Ve karbon sıfır hedefi 2053'e ulaşmak için yol haritanız nedir?

Son olarak da doğal gazda bir doğalgaz “hub”ı olacağımıza dair pek çok konuşma oldu Rus lider Putin ve Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından. Oysa Avrupa, Rus doğal gazına ambargo uyguluyor. Şimdi Rus doğal gazını doğrudan satmak varken bunu satamayıp Türkiye üzerinden satmasını ne kadar gerçekçi buluyorsunuz yani bu anlamda bu ambargoyu delmeyi.

Bunları soruyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ederim.

Sayın Süleyman Girgin...

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, 2021 yılında 1 kilovatsaat enerji bedeli ortalama 1,06 TL'ye 2022 yılında bir kilovatsaat enerji bedeli yüzde 330 artışla ortalama 4,56 TL olmuştur. Yerel yönetimlere bağlı su ve kanalizasyon idarelerinin en büyük gider kalemi hâline gelen elektrikteki bu artış oranı su faturalarına her ne kadar aynı oranda yansıtılmamış olsa da geçim sıkıntısı çeken halkımızın içme suyuna ulaşımını zor ve pahalı hâle getirmektedir. Halkın daha ucuz içme suyuna ulaşabilmesi ve içme suyu üretim maliyetlerinin azaltılması içme suyu tedariki sağlayan yerel yönetimlere bağlı içme suyu kuyuları ve bunlara bağlı içme suyu terfi istasyonları, atık su arıtma tesisleri ve bunlara bağlı atık su arıtma terfi merkezlerinin olabilecek en düşük tarifieden yararlanmasını sağlayacak abone grubuna dâhil edilmesini düşünüyor musunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Fatma Aksal, buyurun.

FATMA AKSAL (Edirne) - Sayın Bakanım, 2021 yılından itibaren elektrik dağıtımında bakım ve onarım işlemleri için ayrı bir bütçe oluşturulmuştu. Bu kapsamda, 2021 yılında yapılan harcama ne kadardır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sayın İsmail Özdemir, buyurun.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakan, tabii, enerjide yoğun bir dönüşüme dayalı zaman diliminin içerisindeyiz. Bugün doğal gazın stratejik önemi artmış durumda ama yakın gelecekte öyle görünüyor ki hidrojenin de anlamı, değeri, bir bakıma stratejik karşılığı artacak. Bu konuyla alakalı çalışmalar ne aşamada? Birincisi bunu sormak istiyorum.

İkincisi de kendi seçim bölgemle alakalı. Kayseri'nin Pınarbaşı ve Sarız ilçelerinde mevcut durumda doğal gaz yok. Buraya taşınabilir sistemle doğal gazın gelmesi öngörülüyor. Bir takvime bağlanmış mıdır bu durum? Bununla alakalı bilgi verirseniz memnun olurum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Ömer Faruk Gergerlioğlu...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Akaryakıt dağıtım şirketlerinin kâr oranları düşünce bayilerin de kâr oranları düştü. Bayilerin gideri artmasına rağmen kâr oranları düştüğü için bayiler kapanıyor. Bayilerin kapanmasını izleyecek misiniz Sayın Bakan?

Amasra maden faciasında havalandırmanın yetersizliği ve metan gazı drenajı yapılmadığı netleşti. İnsan hayatının değeri açısından istifa etmeyi düşünüyor musunuz?

Antalya'daki enerji zirvesine niye tek bir iktidar muhalif gazeteci çağrılmadı Sayın Bakan?

Yine, Dicle Elektrik Dağıtım, DEDAŞ bölgede çok büyük mağduriyetlere yol açıyor; Bismil’de, Urfa’da tarımı baltalıyor uygulamalarıyla. Şu anda Diyarbakır’ın Yenişehir ilçesi Fabrika Mahallesi’nde vatandaşlar beş gündür karanlıkta Sayın Bakan, haberiniz var mı? Lütfen müdahale edin, vatandaşlar çok zor durumda.

Son sorum Sayın Başkanım. Elektrik dağıtım şirketlerinin fazla faturaları da halkın canını yakıyor. Hakkari’de Türkerler VEBSAŞ şirketi için bir soru önergesi verdim. Cevap verdiniz ama son derece yetersiz bir cevaptı. Lütfen bu konuda tatminkâr bir cevap veriniz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sayın Türcü Kayan, buyurun.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, TürkAkım Projesi Kırklareli’nin Vize ilçesinin Kıyıköy’ünden Türkiye’ye girip bir kolu Bulgaristan’a bir kolu da Saros Körfezi’nden gemilere yüklemek için terminale gidiyor. Bu proje bildiğimiz kadarıyla büyük bir proje fakat daha önceden Karadeniz’in kuzeyinden girerek Avrupa’ya giden projeyi Amerika’nın engellemesi sonucu bizim Cumhurbaşkanımız da bunu bir fırsat bilerek Putin’le görüşerek kendi bölgemize aldı. Şimdi, bu projeden Türkiye’nin kazancı nedir? Değerli arkadaşlar, bu proje Rusya ile Batı veyahut da Amerika arasında, NATO arasında bir savaş çıktığı zaman, Putin’in de bu konuyu gündeme getirdiği gibi, Biden’in da bu konuyu gündeme getirdiği gibi üçüncü dünya savaşı Ukrayna nedeniyle çıkacak olursa buradaki boru hattının durumu ne olacak? Bunu savunma diye bir şeyi hiç yok, Boğazlarımızın savunması varken bu projenin savunması hiç yok. Değerli arkadaşlar, Trakya ve en yakınındaki İstanbul cehennemine dönecektir böyle bir durumda. Bu konuda bilgi istiyoruz Sayın Bakan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Ali Cumhur Taşkın...

ALİ CUMHUR TAŞKIN (Mersin) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Seçim bölgem Mersin’de, inşaatı devam eden Akkuyu Nükleer Güç Santrali, işletmeye alındığında yılda 35 milyar kilovatsaat elektrik üretmesi planlanan santral için çalışmalar devam etmektedir. Akkuyu Nükleer Santrali’nin 2’nci reaktörü için temel 8 Nisan 2020’de atılarak ikinci reaktör için inşaat faaliyetlerine başlanmıştır. Akkuyu Nükleer Santrali’nin 3’üncü reaktörü için temel 10 Mart 2021’de atılarak 3’üncü reaktör için inşaat faaliyetlerine başlanmıştır. Akkuyu Nükleer Santrali’nin 4’üncü reaktörü için temel 21 Temmuz 2022’de atılarak 4’üncü reaktörün inşaat faaliyetlerine başlanmıştır. Başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, ilk reaktör ne zaman faaliyete geçecektir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Fikret Şahin, buyurun.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Bandırma ilçemizin düşman işgalinden kurtuluşunun 100’üncü yıl dönümü olan 17 Eylül tarihinde Bandırma’da ferrobör fabrikasının temel atma töreninde siz de vardınız. Törene Bandırma Belediye Başkanımız başlangıçta davet edilmiş olmasına rağmen daha sonra bu davet geri çekildi. Bizler de bölge milletvekilleri olarak o bölgede olmamıza rağmen herhangi bir davet almadık. Ben bu tutumun devlet yönetim anlayışınıza uygun olup olmadığı konusunda bilgi almak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bedri Serter...

BEDRİ SERTER (İzmir) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Sayın Bakan, İzmir'in kalbinde, Gaziemir'in Emrez Mahallesi'nde bulunan 70 dönümlük kurşun ve döküm fabrikasındaki araziye gömülü bulunan nükleer atıkları biliyorsunuzdur umarım. Gaziemir Belediyesinin ve çeşitli oda ve sivil toplum örgütlerinin sıklıkla dile getirdikleri 500 bin tondan fazla tehlikeli atığın bölgede olduğu bir gerçek. Gaziemir Belediyemizin Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumuyla (TENMAK) yaptığı yazışma sonucunda TENMAK, Haziran 2022'de 260 ton radyoaktif atığın İstanbul'a bir tesise taşınarak depolandığı bilgisini vermiş. Geri kalanın ise belirsiz bir gelecek tarihte toplanacağını söylemişler. Belediyemizin yaptığı açıklamada ise ne zaman, hangi yöntemlerle bu atığın gönderildiği bilinmemektedir. Sayın Bakan, İzmir'in Çernobil'inde gelinen nokta nedir? Hangi tarihte, hangi yöntemlerle bu atıkları aldınız, çıkardınız ve İstanbul'a gönderdiniz? Bundan neden Belediyemizin bilgisi yoktur?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Sibel Özdemir...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakan, özellikle Avrupa Birliğiyle ticaretimizde önemli, temel bir alan var. Döngüsel Ekonomi Eylem Planı ve Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın odağındaki, özellikle de Avrupa Birliğinin bu alandaki fonlarından ihracatçılarımızın, üreticilerimizin daha fazla yararlanması noktasında sizin Bakanlığınızın görev alanı, enerji alanı çok kritik. Bu noktada bizi hazırlamak anlamında ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

Bir de -muhtemelen bugün çok gündeme getirildi- kalıcı yaz saati uygulaması Sayın Bakan. Özellikle, eğitim sisteminin ve mesai saatlerinin uyumlaştırılması noktasında çok ciddi bir sorun var ve vatandaşlarımızın bu konuda çok ciddi talepleri var. Bu konuda ne düşünüyorsunuz, bir çalışma var mı gündeminizde?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ali Fazıl Kasap...

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Bakan, daha önce söz verdiğiniz Kütahya Emet'te bor karbür fabrikasını ne zaman kuracaksınız?

3.500 kişinin çalıştığı Tunçbilek GLİ'nin acil ambulansının olmadığını biliyor musunuz?

Yine, kömür diyarı olan Tavşanlı ve Tunçbilek'te kömürün 8 bin liraya satıldığını ve satılmadığını, kömürün olmadığını biliyor musunuz?

Kütahya'da faaliyet gösteren doğal gaz dağıtım şirketi hemşehrilerimize alenen zulmetmektedir. Ön ödemeli sayaçlar üzerinden sürekli, sizin "adil fatura" dediğiniz -EPDK yönetmeliği, 2018-faturalarla kanını emmektedir halkın. Bu zulme ne zaman son vereceksiniz? Bakanlık olarak bu zulme ne zaman son vereceksiniz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Rıdvan Turan...

RİDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Bakan, Türkiye, özel elektrik firmalarının zulmü altında. DEDAŞ'ı zaten biliyoruz, çok sayıda çiftçinin tarımsal üretiminin önünde ciddi bir engel, Genel Müdürüyle de görüştüm ama sorunlar bir türlü çözülemedi, fakat sadece orada değil, aynı zamanda Çanakkale bölgesindeki UEDAŞ'ı da biliyorum, orada da elektrik hizmeti son derece kalitesiz ve son derece pahalı. Bunlara ilişkin yapmayı düşündüğünüz bir şey var mı? Siz hâlâ özel elektrik firmalarının kaliteli hizmet sunduğunu düşünüyor musunuz?

İkincisi: Ruhsatsız kömür madenleri son derece fazla, bunları niye engelleyemiyorsunuz?

Üçüncüsü de: Soğuk füzyonun pratiğe geçtiğine ilişkin birtakım veriler var artık soğuk füzyon üzerinden enerji elde edilebileceğine dair. Bu konuda Bakanlığınızın yaptığı bir çalışma var mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Celadet Gaydalı, buyurun.

MAHMUT CELADET GAYDALI (Bitlis) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Petrol arama ve üretiminde büyük atılımların yapıldığından bahsedildi, günlük üretimin 35 bin varilden 62 bin varile çıktığından bahsedildi; güzel ama bu, günlük ihtiyacımızın yüzde kaçını karşılıyor? Sadece mukayese açısından söylemek istiyorum: Kuzey Irak'ta Tak Tak sahasında sadece bir kuyudan -artezyen- günde 80 bin varil petrol üretiliyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim.

Rusya'yla 2 tane doğal gaz anlaşmamız var, bir tanesi 97 tarihli, bir tanesi 98 tarihli. 98 tarihli olan anlaşma 2021 yılında bitti bildiğim kadarıyla ve onun yerine Gazprom'la dört yıllık yeni bir tedarik sözleşmesi yapıldı. Bu sözleşmedeki artışlar petrole mi endeksli yoksa spot piyasaya mı endeksli? Bir de neden dört yıl yani daha önceki anlaşmalar genelde yirmi beş-otuz yılken neden dört yıllık bir anlaşma yaptınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Böylece soru bölümü tamamlanmıştır.

Değerli arkadaşlar, şimdi de gün boyunca ifade edilen görüşlere, eleştirilere, yöneltilen sorulara cevap vermek üzere Sayın Bakanımız Fatih Dönmez'e söz veriyorum.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle, sabah 10.00'dan bu tarafa devam eden müzakerelerde şahsıma ve ekibime göstermiş olduğunuz anlayıştan dolayı, tavsiyelerinizden, eleştirilerinizden, sorularınızdan dolayı da teşekkürlerimi ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Gelen soru ve değerlendirmeleri, özellikle yoğunluk arz eden konuları zamanı daha etkin ve verimli kullanmak adına biz kendi içinde gruplandırdık. Sonrasında zaman kalırsa münferit sorulara da cevap vermeye çalışacağım.

Enerji maliyetleri, destekler ve vatandaşın alım gücüne ilişkin bazı soru ve eleştiriler de gündeme geldi. Bununla birlikte, benim yine sunuş konuşmamda da ifade ettiğim arz güvenliği konusu da var. Aslında birçok vekilimiz de arz güvenliği konusuna değinmekle birlikte... Şunu ifade etmem gerekiyor ki: Dünya son derece kritik bir dönemden geçiyor. Pandeminin arkasından başlayan toparlanma süreci

henüz tamamlanmamış iken içinde bulunduğumuz bölgede, Ukrayna ve Rusya arasında başlayan savaşın karşılıklı ambargolarla devam etmesi neticesinde ciddi fiyat yükselmeleriyle karşı karşıya kaldı dünya ve şu anda parayla bile alınamayacak durumda bir üründen bahsediyoruz. Petrol ve doğal gaz, tabii, sıradan emtialar değil, son derece stratejik emtialar. Dolayısıyla bazen dünyanın en büyük rezervine sahip olabilirsiniz ama sattırmazlar, pazara erişemezsiniz. Bazen de dünyanın en zengini olabilirsiniz ama o ürünlere erişemeyebilirsiniz. Böyle bir durumda Türkiye, akıllı dış politikayla, özellikle Sayın Cumhurbaşkanımızın önderliğinde her iki tarafla da diyalog içerisinde olarak dengeli bir politikayla bu sorunların büyük bir kısmını yaşamadan atlattı. Biliyorsunuz, gıda krizi gündeme gelmişti, gıdada tahıl koridorunu açmak suretiyle hem kendi risklerimizi minimize ettik, buna paralel olarak da dünyanın birçok ülkesine, tahılların erişimine de aracılık ettik.

Yine, aynı şekilde, enerji konusu da şu anda yoğun bir şekilde gündemde ve birçok komşu ülke de –burada adlarını sayamayacağım- bize gelerek doğal gaz ve elektrik talebinde bulunmaktalar. Avrupa, özellikle Rusya’yla olan münasebetlerinden dolayı Rus gazına ve petrolüne bağımlılığı azaltmak adına ciddi tedbirler aldı. Bu, tabii, kolay bir hadise de değil. Avrupa Birliği yaklaşık 450 milyar metreküp doğal gaz tüketen bir coğrafya. Bunun üçte 1’ini, 150 milyar metreküpünü de Rusya’dan, büyük bir kısmını da daha önceden inşa edilmiş boru hatlarıyla almaktaydı. Bu yıl muhtemelen bu rakam 50 milyar metreküpün altında gerçekleşecek, önümüzdeki yıl bu rakam belki daha da düşecek. Bu açığı kapatmak için de en esnek, en hızlı çözüm LNG yani sıvılaştırılmış doğal gazın peşine düştü. Biz de portföyümüzde -arkadaşlarımız da ifade etti- yüzde 20’ler mertebesinde LNG alıyoruz ama geçmişten, tabii, uzun dönemli kontratlarımız vardı -onda herhangi bir sıkıntı yok- fakat ekonominin toparlanmasına paralel olarak artan gaz talebini karşılayabilmek için... Boru hatlarının fiziki kapasitesi belli, orada artışlar sınırlı ama LNG terminallerimiz sayesinde bir esnekliğimiz vardı, doğal olarak da LNG kaynaklarına biz de yönelmiş olduk.

Fiyatların artışıyla alakalı olarak da bazı arkadaşlar belki inanarak belki inanmayarak bazı rakamlar verdi ama bu rakamlar açık kaynaklarda, dünyanın hemen hemen her tarafında da yayımlanıyor, rahatlıkla tedarik etme ve ulaşma imkânı da var.

Doğal gaz fiyatları da özellikle aynı petrolde olduğu gibi, nasıl bir “Brent Oil Endeksi” varsa doğal gazda da Avrupa’da TTF başta olmak üzere, NBP Londra’da, yine İtalya’da PSV -son dönemde başlayan- var. Bunlar gaz hatları ama hacmi en büyük olan piyasa TTF, orada da fiyatlar –sunuş konuşmamda da ifade ettiğim gibi- 120 dolarlardan ağustos ayında 3.300 dolarları aşan mertebelere yükseldi. Şu anda bir miktar bir gevşeme var, bunu görüyoruz; inşallah, bu devam da eder önümüzdeki yıllarla birlikte. Biz buna rağmen, gerek geçtiğimiz yıl gerekse bu yıl aldığımız tedbirlerle vatandaşımıza bunu en az oranda aktaran ülkelerden birisiyiz. Birçok Avrupa ülkesi de aslında sübvansiyon yapmaya çalışıyor ama hakikaten ciddi anlamda faturalar karşısına çıkıyor. Nitekim, konuşmamda da ifade ettim, bugün de söylendi, bir kez daha, ekim ayı itibarıyla Avrupa’daki başkentlerde hane halkı bazında kullanılan doğal gazın fiyatlarını sizlerle de paylaşmak isterim. Hollanda’da 1 metreküp gaza bugün 81 lira 25 kuruş ödeniyor, en pahalı. İtalya’da 58 lira 24 kuruş, Almanya’da -birçok soydaşımızın yaşadığı bölge, muhtemelen görüyorsunuz, telefonlaşıyorsunuz, tatilde buraya geliyorlar- 41 lira 42 kuruş ödeniyor. Komşumuz Bulgaristan’da 31 lira 53 kuruş ödeniyor. Biz Avrupa’da, Avrupa Birliği üyesi olmayan sıralamasında yani AB bazında bakarsak zaten hemen hemen en ucuz ama AB üyesi olmayanları da dikkate aldığımızda 5 lira 72 kuruşla -her şey dâhil- hane halkı bazında Avrupa’nın en ucuz doğal gaz kullanan ülkesi durumundayız. Zaten ortalama fiyatlara baktığınızda ve bizim uyguladığımız sübvansiyonu da dikkate aldığınızda -ki ortalama yüzde 75’lik bir sübvansiyondan bahsediyoruz- bu rakamları doğrular mahiyette.

Peki, elektrik fiyatları... Avrupa'da olduğu gibi Türkiye'de de doğal gazdan, ithal kömürden hem elektrik üretiyoruz... Bu arada kömüre çok fazla değinmedik, doğal gaz fiyatları artınca ikame ürün, kömür fiyatları da dünyada ciddi oranda arttı, tonu 40-50 dolarlardan, bir ara 400-450 dolarlara çıktı, şu anda 350 dolarlar mertebesinde seyrediyor ve serbest piyasada marjinal fiyatlama mantığı gereği, en yüksek maliyetli üretim kaynağının belirlemiş olduğu fiyattan herkesin satma hakkı var, Avrupa'da da hâlâ öyle. Fakat biz geçtiğimiz yıl tam da bu zamanlarda önemli bir müdahalede bulunarak regülasyonlarla, ucuz kaynaktan ürettiğimiz elektriği, özellikle hane halkına ve çiftçimize, esnafımıza yansıtabilmek için bir karar aldık, Meclisimizden de o karar çıktı, mart ayında çıktı ve uygulamaya da geçti. Yenilenebilir kaynakların üretim maliyeti o kadar değil, yerli kömüre dayalı olanların da o kadar değil; dolayısıyla, onlara dedik ki: Siz piyasada oluşan serbest fiyatlardan satmayacaksınız, zarar da etmeyeceksiniz, makul bir fiyatta sınırlama yapacağız, bu fiyattan elektriği sizden alıp biz özellikle desteklenmesi gereken abone grubuna bunu aktaracağız ve o sayede ciddi bir rahatlama sağlamış olduk. Biz bunu yapmaya çalıştığımızda Avrupa'da -çünkü biz aynı zamanda, borsayı işletirken Avrupa Birliğindeki borsaların da üyeleri- birçok tenkit olmasına rağmen "Serbest piyasaya müdahale ediyorsunuz, bu doğru değil." denmesine rağmen onlar da bizim arkamızdan geldi. En son, Avrupa Birliği Komisyonu kalktı -aynen benim biraz önce ifade ettiğim, bizim bir yıl önce aldığımız karar gibi- üye ülkelere şunu dedi: "Yenilenebilir kaynaklardan ve linyit kaynaklardan üretilen elektriğe tavan fiyat getireceksiniz, megavatına 180 euro." Diğer ithal kaynaklar -onlar da bizim gibi çalışıyor- için de "İthal kömür ve doğal gazla ilgili olarak da maliyet bazlı olacak." dedi ve bizim bir yıl önceki durumumuza da geldi. Hatta, bizim enerji borsamızı işleten şirketimizin genel müdürü Avrupa'daki bir toplantıya gittiğinde bir mevkidaşı kendisine "Bir yıl önce eleştirdiğimiz yöntemi anladık ki biz sizi taklit ediyormuşuz." dedi.

Bu ve buna benzer regülasyonlarla aldığımız tedbirler de yetmedi, ayrıca, fiilen Maliye bütçesinden de bu destekleri yaptık. Şimdi, burada arkadaşlar "Bu destekleri kendi cebinizden mi yapıyorsunuz?" vesaire diye eleştirilerde bulundu. Buna aslında makul cevaplar da verilmekle birlikte, elbette ki millî bütçe içerisinde yapıyoruz ama burada siyasi karar oluşmadan bu kurum ve kuruluşlar zararına satış yapma hak ve yetkisine sahip değil. Cumhurbaşkanı kararıyla bir KİT'in yani kamu iktisadi teşekkülünün görevlendirmeye maliyet altına satma izni verilmezse bu şirketler doğal olarak alış veya üretim maliyeti neyse en az maliyetine satabilir, maliyetinin altında satamaz. Bu yetkiyi Cumhurbaşkanımız kullandı ve hazinemizden de ödenek aktarmak suretiyle de bu destek verilmiş oldu. Aynı uygulamayı zaman zaman belediyelerimiz -parti ayrımı yapmaksızın- suda, halk ekmeği gibi üretim yerlerinde de yapıyorlar; orada biz diyor muyuz "Belediye başkanı cebinden mi verdi bu sübvansiyonu?" diye? O da belediyenin bütçesinden imkânlar ölçüsünde bu yetkisini kullanmış oldu.

Yine, diğer bir eleştiri de şu: "Bizde almış gücü farklı dolayısıyla bu mukayeseler doğru değil." Yani "Hollanda'da 81 lira." dediniz Sayın Bakanım, dolayısıyla orada asgari ücretler daha yüksek, bu çok gerçekçi olmuyor." Doğru bu eleştiri. Onunla alakalı olarak da şöyle bir değerlendirme yapmak isterim elimizdeki veriler kapsamında: Ülkelere göre her ülkenin kendi asgari ücretini dikkate alarak, brüt asgari ücreti...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ortalama ücreti dikkate almanız gerekir, ortalama ücretin asgari ücretin 2 katı olduğu...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Ama ortalama ücreti kim, nereden bilecek Garo Bey? Öyle bir şey yapılabilir mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, insicamını bozmayalım lütfen, gün boyu konuşunuz, bir müsaade edin, sunumunu tamamlasın.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Çünkü asgari ücret yasayla belirleniyor, biz de onu dikkate alıyoruz, bizde de ortalama ücret asgari ücretin 2 katı olabilir. Bakın, bizden daha düşük olanlar da var, onu da söyleyeceğim. Örneğin, Lüksemburg; hakikaten, Lüksemburg'da asgari ücretin yüzde 2'sini ödüyor elektrige. Tabii, 200 kilovatsaatlik bir elektrik tüketimini, orada da burada da bu tüketimi yapan bir aile için konuşuyorum. Türkiye yüzde 5,4 yani Türkiye'de asgari ücretli -ki şu anda net ücretimiz 5.500 lira- 200 kilovat elektrik tükettiğinde bunun yüzde 5,4'ünü ödüyor. Örneğin, Polonya yüzde 5,8; Almanya, birçok soydaşımızın yaşadığı ülke, orada brüt asgari ücret de 1.744 euro, yüzde 7,2; Çekya, Estonya, buralarda yüzde 15,5. Yani biz burada 24 ülke içerisinde de 10'uncuyuz ayrıca.

Doğal gazla gelince... Doğal gazda konutlarda aylık ortalama 100 metreküpü baz aldığımızda -yaz-kış tüketimleri farklı yani yıllıkta 1.200 metreküpe denk gelir- bizden ucuz yani payı bize göre daha düşük Macaristan, Lüksemburg, Slovakya var; yüzde 5, yüzde 8, yüzde 8,7. Türkiye yüzde 8,8'ini ödüyor yani asgari ücretli bir vatandaşımız 100 metreküp gaz için maaşının yüzde 8,8'ini öderken örneğin, Romanya yüzde 13'ünü; Almanya -yine, birçok soydaşımızın yaşadığı- yüzde 13,1'ini; Yunanistan, komşumuz yüzde 15,8'ini; Bulgaristan mesela, çok ilginç, orada bir asgari ücretli 100 metreküp gaz için neredeyse maaşının yarısını, yüzde 47,9'unu doğal gazla ayırıyor. Bu da gösteriyor ki ülkemiz hem sübvansiyonlarla destek olmuş hem de asgari ücreti enflasyonun üstünde artırarak alım gücünü yükseltmiş. Çünkü hükümetler olarak serbest piyasanın işlediği bir yerde fiyatları belli bir yere kadar, maliyetleri belli bir yere kadar kontrol edebilirsiniz. Onun olmadığı, yetişmediği yerde alım gücünü yükseltmek suretiyle; nitekim, işçinin asgari ücretindeki, emekliye yapılan iyileştirmelerle, memura yapılan iyileştirmelerle, buna bağlı olarak özel sektörde çalışanların ücret iyileştirmeleriyle bu yükü büyük oranda hafifletmiş olduk. Tabii, gönül isterdi ki bu oranlar bundan iki üç sene önceki hallerinde olsun. Öyle ümit ediyorum ki bu kriz, savaş kısa süre içerisinde, bir şekilde nihayetlendir ve bu fiyatlar da döner. Şunu da söyleyeyim: Gerek petrol piyasasında oluşan gerekse doğal gaz piyasasında oluşan bu fiyatlar, gerçekçi fiyatlar değil, kuyu başındaki üretim maliyetlerini de biliyoruz. Daha iki hafta önce, Abu Dabi'de bütün sektörün bir araya geldiği bir petrol gaz kongresi vardı, birçok bakanla da orada görüştük, bu bölgenin, kaynak ülkelerin bakanlarıyla da görüştük, orada da ifade ettik. Aslında, tabii şu anda, kaynak ülkeler yani petrol ve gaz ihraç edenler, bütçeleri açısından son derece olumlu bir pozisyonla karşı karşıya olmalarına rağmen onlar da önlerini göremediği için önümüzdeki yıl bütçelerinde gaz fiyatı ve petrol fiyatını çok fazla kestiremedikleri için bir belirsizlik var. Bir de bu sektör biz şöyle geriye doğru on yıl, yirmi yıl, kırk yıl gittiğimizde sinüzoidal bir dalgayla gidiyor. Yani petrol fiyatları, gaz fiyatları arttığı zaman, arz tarafında bazı sorunlar... Yani talebi tam karşılayamadığı zaman daha doğrusu, arzda eksiklik olduğu zaman fiyatlar artıyor, yatırımlar artıyor bu talebi karşılamak için, sonrasında da bir düşme var.

Bir başka nedeni de şu: Bugün dünyada aşağı yukarı günlük 98-99 milyon varil/günlük petrol üretimi ve tüketimi var. Pandemi döneminde bu talep azaldı yani aşağı yukarı 10 milyon varil/günlere kadar düştüğü günler oldu, fiyatlar -hatırlarsanız- 40 dolar ve altına da indi. O dönemde petrol endüstrisi yatırımlarının hızını kesti, hatta bazısı frene bastı; o iki yılda, her yıl yapılması gereken 150 milyar dolarlık yatırım dünyada gerçekleşmedi. 98 milyon varil gün üretimin dünyada devam edebilmesi için petrol ve gaz endüstrisinin düzenli olarak her yıl 600 milyar dolar civarında bir yatırım yapması lazım; eğer bu 600 değil, örneğin 550, 500 olduğu zaman birkaç sene sonra arzda sıkıntı olacak demektir. Bu iki yıllık talebin daralmasına bağlı olarak gerçekleşen düşük yatırımlar neticesinde bir de ayrıca böyle bir durumla karşı karşıya kalındı.

Yine çevreci hareketlerden dolayı özellikle, Batı ülkelerinde ve Amerika'daki petrol şirketlerinde "Artık bu işin geleceği fazla yok, uzun dönemli hesap yapamayız, bir an önce burada yatırımları azaltmamız lazım çünkü yenilenebilire bir dönüş var, belki hidrojen gelecek." diye bunun da bir psikolojik etkisi var. Şimdi, bunun tabii bedelini başta da Avrupa olmak üzere herkes de ödüyor; daha gerçekçi, rasyonel hedefler koyarak ilerlemek gerekiyor.

Bu arz ve fiyatlara ilişkin olarak genel değerlendirmeden sonra, diğer bir husus da bazı verilerin gizlendiği iddiası. Şimdi, arkadaşlar, soru önergelerinize de cevap veriyoruz, hiçbir veriyi de gizlemiyoruz; aslında birçok veriyi de kamu yayın organlarımızda yani web sitelerimizde de veriyoruz fakat gördük ki maalesef o bilgileri bilerek ya da bilmeyerek kara propagandaya alet ederek kullanıyorlar. Yani evet, rakamlar yalan söylemez ama maalesef en büyük yalanları da rakamları kullanarak söylüyoruz. O açıdan, o rakamları yeniden bir güncellemekte fayda var. Yani arkadaşlarımızın söylediği "Yılda 3-4 milyon kişinin elektriği kesik." demek şu demektir: Her on kişiden birisinin elektriğinin kesik olması lazım. Düşünün, 10 haneli bir apartmanda oturuyorsanız 1 vatandaşın elektriği kesik; böyle bir durum yok. En son güncel veriyi söyleyeyim: Ağustos 2022 -yine kendi istatistiklerimizden- Türkiye genelinde o an elektriği kesik olan abone sayısı -hane halkı, ticarethane, hepsi dâhil- 209.174. Peki, ne kadar sayaç var? 48 milyon sayaçtan bahsediyoruz. Bu oran binde 4.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Tekerrürü de sayın.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Doğal gaz gelince, yine aynı tarihte 86.504 abonenin gazı kesilmiş borçtan dolayı, toplam 19,1 milyon doğal gaz abonesine oranladığımızda buradaki rakam da binde 5. Yani rakamları, 200 bini, 86 bini neyle kıyasladığınıza göre bunun şiddetini belirlemek lazım. Her bin kişiden 4'ünde ya da 5'inde borcundan dolayı bir kesilme var. Onu da şöyle izah edeyim: Kesinti uygulanan abonelerin üçte 2'sinin elektriği aynı gün içerisinde de açılıyor; belli ki vatandaş unutmuş, yatıramamış ya da bazen biz de otomatik ödeme veriyoruz bankalara, bankada bir sorun yaşanıyor, ödemeler intikal etmiyor. Yine beşte 4'ünün de elektriği bir hafta içerisinde bağlanıyor yani elektriğin kesik olma süresi de son derece sınırlı.

Bir başka konu da köyde, yaylada evi olanlar var. Yazın oradan geliyor, kışlık evine; oraya fatura gidiyor, faturayla ilgili bir bilgisi yok, otomatikman enerji kesiliyor. Bizim kayıtlarımızda elektrik kesik bilgisi var, orada -yazlığında veya yaylasında- aslında kimse yaşamıyor; bu da istatistikleri artıran bir durum ama yaylasına, yazlığına çıktığı zaman zaten vatandaşımız -ki düşük rakamlar genellikle ödeyerek bunu da açtırıyor. Dolayısıyla, burada böyle bir polemige girmek doğru değil ve maalesef bu bir dönem de elektriği kesik vatandaşların evlerini ziyaret etmek suretiyle kamuoyuna yanlış yansıtılmaya çalışıldı. Bunu da ifade etmekte fayda var. Elektriği kesik olmayan, gitmeden, ziyaretten önce kesilen bir aboneye götürmek bence orada organizasyonu yapan arkadaşların Genel Başkanlarına saygısızlığı bir kere.

CAVİT ARI (Antalya) – İspat edilmedi, konuyu çarpıtmayın.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Diyarbakır Fabrika Mahallesi'ndeki...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Onu not aldık Sayın Vekilim yani biraz önce Sayın Gergerlioğlu da ifade etti, soruları aldığım için dinlemek zorunda kaldım; onunla özel ilgileneceğim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Kesinti tekerrürlerini de söyler misiniz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Enerji verimliliğiyle ilgili olarak, aslında geçen sene de yine aynı konular vardı; burada ben bazı örneklerle enerji verimliliği konusuna özel önem verdiğimizizi de ifade etmiştim. Bugün, tabii takdir eden arkadaşlarımız veya biraz

daha bu alana yoğun ilgi gösterilmesi gerektiğini söyleyenler de var; bunlara da katılıyoruz, enerji verimliliğinin özellikle bizim gibi enerjide dışa bağımlı ülkelerde son derece kritik ve önemli bir kaynak olduğunu değerlendiriyoruz. Bununla alakalı olarak, sanayi kuruluşlarımız, tarım sektörümüz, en son vatandaşlarımızın hanelerine varıncaya kadar... Özellikle binaların ısı yalıtımı konusunda biliyorsunuz bir kampanya başlattık. Ziraat Bankamız sağ olsun “Ben 50 bin liraya kadar aylık 0,99 faiz oranıyla altmış ay vadeli -yani beş yıl içerisinde- bu krediyi vereceğim.” dedi ve beş yıl içerisinde zaten yapılan yatırım kendisini de ödüyor. Tasarruf miktarı da yüzde 35 ile 45 arasında da değişiyor.

Şimdi, Türkiye’de ortalama bir hane 1.050 metreküp civarında doğal gaz tüketiyor yaz kış ve Türkiye’deki binaların yaklaşık yarısı yalıtımsız. Şöyle bir hesap yaptık, işte, demin aşağı yukarı 19 milyon aboneden bahsettik ki bunun 16 milyonu konut abonesidir, iş yerlerimizde de aynı sorun var, 8 milyon hane eder. Biz şunu biliyoruz: Eğer herkes binasını yalıtımsız olsa yüzde 25-30 daha az tüketmiş olacağız. Bizim doğal gaz tüketimimizin yüzde 25’lik, 30’luk kısmı hanelerimizde tüketiliyor, yıllık 20 milyar metreküp eder, yüzde 25 tasarruf etsek 5 milyar metreküp eder; bugünkü piyasa değerleriyle en az 6 milyar dolar cebimizde kalacak, vatandaşın cebinde kalacak, paramız yurt dışına gitmemiş olacak. O açıdan, burada herkesi tabii, duyarlı olmaya davet etmek istiyorum.

Diğer bir husus da yenilenebilir kaynaklara önem verilmediği anlamında. Ama şimdi, değerli arkadaşlar, tabii milletvekillerimiz de ifade etti. Şimdi “Mukayese edin.” diyorsunuz, tabii ki biz bizden önceki dönemdeki rakamlarla mukayese edeceğiz; biz bizden öncekileri yok varsayamayız. Onlar belli bir noktaya getirmiş, biz almışız nereye taşımışız? Şimdi, rüzgârda 2002’de 19 megavat vardı sadece, o günkü teknolojiyle de bir türbin aşağı yukarı 1 megavatın bir miktar altındaydı -şu anda bir türbinde mesela 4-4,5 megavat kurabiliyorsunuz- bu, hesapta 20 türbin eder. Rüzgârda bizim şu anda geldiğimiz rakam 11.307 megavat olmuş, 595 kat artmış.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Fizibil değil Hocam.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Hidrolik... Hidrolik teknolojisi çok yeni bir teknoloji değil ki, 12.240 megavat kurulu gücümüz varmış, burada da 2,6 katla 31.568 megavata çıkartmışız. Güneş... Hiç yoktu, sıfır megavattı; evet, belki teknoloji daha yeni yeni geliyordu ama bakın, güneşte bugün 9.120 megavata ulaştığımızız. Jeotermal... 17 megavat vardı, bugün 1.686 megavata ulaştık; bu rakamla Avrupa’da en büyük jeotermal santral kurulu güçle 1’inci sıradayız, dünyada 4’üncü sıradayız. Biyokütle, özellikle atıklardan enerji elde edilmesi konusu: 28 megavatlık olan kurulu güç, yirmi yılda 2.219 megavata çıkmış. Sadece belediyelerimiz değil, hayvansal atıkları da değerlendiren önemli bir özel sektör var. Toplamda 12.305 megavatlık yenilenebilir kurulu gücümüzü 4,5 kat artışla 55.901 megavata ulaştırdık. Şimdi, bazı arkadaşlarımız teorik bazı kapasitelerden bahsetti “İşte, rüzgârda 100 gigavatın üzerinde olabilir, güneşte bütün tarlaları, çatıları kullansak olabilir, dolayısıyla buna niye ihtiyaç var; kömüre, gaza, hatta nükleere niye ihtiyaç var?” şeklinde. Teorik bir kapasiteden bahsediliyor, pratik uygulanabilir bir tarafı yok. Bunlar kesintili kaynaklar yani hem rüzgâr hem güneş; estiği esmediği, güneşin olduğu olmadığı zamanlar var. Dolayısıyla bunu ancak bir baz yük santralle, termik santralle yedeklemek zorundasınız. Bu kadar kesintili kaynak kadar baz yük santraliniz de olacak ki güneşin olmadığı saatte aydınlanmaya ihtiyacı var. Biz vatandaşla “Arkadaş, tam da şu anda karanlık çöktü, kusura bakma, güneş battı, lambaların yarısını kapatın.” diyemeyiz veya rüzgâr...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Depolanabilir mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ FATİH DÖNMEZ - Depolama konusu, şu anda bizim de -konuşmamda da ifade ettim- dünyanın da üzerinde durduğu alanlardan birisi. Burada kesintili kaynaklardan ne kadar enerjiyi depolayabilirsek o zaman baz yük santrallere ihtiyacımızı daha da azaltmış olacağız. Bununla ilgili olarak EPDK düzenlemesini yaptı, ciddi bir ilgi alaka var. Öyle tahmin ediyorum, önümüzdeki dönemde burada ciddi bir mesafe katetmiş olacağız.

Nükleerle ilgili yine bazı eleştiriler, maliyetler, Rusya'ya bağımlılık konusu: Aslında nükleerde hikâyemiz 1950, 1960'lara kadar gidiyor. Birçok hükümet de bunu denemiş, başaramamış. En son rahmetli Ecevit Hükümeti de, biliyorsunuz, bir ihale açtı, o da cesaret edemedi veya birtakım nedenlerle yapamadı. Bizim zamanımızda, 2010 yılında bu işe ilk defa ciddi olarak niyetlendi ve Meclisimizden geçen hükümetler arası anlaşmayla da yapıldı. Burada, tabii, rakam konusu eleştiri konusu yapılıyor; 12,35 sent. Bugün serbest piyasada elektriğin fiyatı 20 sent. Yani bugün bile 12,35'in çok daha makul olduğunu görüyorsunuz.

Bir diğer husus "Niye Rusya tercih edildi?" konusu. Biz, biliyorsunuz, Japonya'yla da bir anlaşma yapmıştık 2013 yılında; Japonya, Fransa ortaklığıyla yapılacaktı, onlar çalışmalarını tamamladılar, fiyatlarını revize ettiler. Bizim, Rusya'dan aldığımız fiyatın 2 katından daha fazlasına çıktı teklif ettikleri bedel ve termin planını da yaydılar. Dolayısıyla dedik ki biz, hem fiyat açısından hem de termin planı açısından bu uygun değil, yürümedik. Yani bizim Batı teknolojisine bir ambargomuz yok; tam tersine, bu yola çıktığımızda tüm teknoloji geliştiren ülkelerle ve şirketlerle de görüşüldü. Zaten bu konuda teknoloji geliştiren ülke sayısı çok fazla da değil yani 5-6'yı geçmiyor. Nitekim şu anda "SMR" dediğimiz "Small and Medium sized Reactor" yani daha düşük kapasitede... Nedir o? Atom santraliyle, nükleer santrallerle ilgili çalışmalar var. İngiltere'de bazı çalışmalar var, Amerika'da var, onlarla da şu anda görüşülüyor; 100 megavatlık, 70 megavatlık, 300 megavatlık, 400 megavatlık... Çünkü şu anda dünya eğer "carbon free" yani karbondan arınmış bir dünyaya gidecekse yenilenebilirle belli bir yere kadar gitmek zorunda, onun dışında nükleer sıfır emisyonu olduğu için en ciddi tercih nedenleri arasında olacak. Nitekim Avrupa Birliği de geçtiğimiz aylarda bir karar aldı, dedi ki: "Bundan sonra nükleer santralleri de ben yeşil sınıfı olarak etiketlendiriyorum". Nitekim şu anda da Avrupa'da da başladı. Avrupa'da da Türkiye'de de dünyanın neresinde olursa olsun serbest piyasa koşullarıyla hiçbir nükleer proje realize edilemiyor. İngiltere'de aynısı var, Polonya şimdi yeni ihale yaptı. Bunların hepsine hükümetler belli oranda belli fiyatlardan, belirli süreli alım garantisi vermezse bu projeler fizibil olmuyor.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) - Bizim mi olacak bu, onların mı olacak?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ FATİH DÖNMEZ - Yok o da yine belli bir süre alım garantisi vermek suretiyle; tesis onların. Yani tesis onların dolayısıyla bizim elektrik piyasasındaki lisans düzenlemesine tabi olacak.

Yine, "Rusya devletinin bu, yatırım oldu dolayısıyla bizim kontrolümüz olmayacak..." Arkadaşlar, Türkiye'de sadece enerji alanında değil, kaldı ki enerji alanı "full" regüle bir alan yani kuralları belli. Hangi alanda olursa olsun, burada bir yatırım kararı alınıyorsa buranın meri hukukuna tabi olmak zorunda. Kaldı ki elektrik ve gaz tarafında yığınlarca mevzuat var. Mevzuatın büyük bir kısmı da AB müktesebatıyla uyumlu olduğu için bugün biz Amerika'dan Asya'ya kadar, Çin'e kadar, Orta Doğu, Körfez bölgesi, Rusya, Avrupa dâhil birçok yerden yatırımcı çekmişiz. Şu anda çalışan 102 gigavat, 102 bin megavat santralin yüzde 80'i özel sektör, önemli bir kısmı da gene yerli, yabancı yatırımcıyla yapılmış. Biz gelen yatırıma senin memleketin neresi demiyoruz ki, pasaportuna da bakmıyoruz. Türkiye'de yapılan her yatırımı biz "yerli yatırım" olarak telaffuz ediyoruz ve Türkiye'nin kanunlarına ve denetimine tabi olarak geliyor, herhangi bir istisnası da söz konusu değil.

Değerli arkadaşlar, Karadeniz gazıyla ilgili olarak da bir iki ifade kullanacağım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, normal süreniz doldu.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Peki, bir beş dakika süre istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi beş dakika uzatıyorum, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ - Teşekkür ediyorum.

Bu ilk keşifle birlikte burada soru işaretleri daha fazlaydı. Şimdi, en azından herkes “Ne zaman çıkacak, ne zaman kullanılacak?” noktasına gelmiş durumda. Hâlâ bazı arkadaşlarımızın tereddüdü olsa da inşallah bizim de hedefimiz bir mâni, keder çıkmazsa önümüzdeki yılın ilk çeyreğinde, mart gibi bu gazı sisteme vereceğiz. İlk faz üretim 10 milyon metreküp/gün olacak, dört yıl içerisinde de maksimum, plato dönemine çıkartacağız; 40 milyon metreküpe. 10 milyon metreküp günlük gazın yıllık karşılığı 3,5-4 milyar metreküp eder. Bu da konutlarda kullanılan, mutfakta ve sıcak suda kullanılan gazın tamamı demektir. İlk fazda konutlarımızda kullanılan, mutfakta kullanılan gazı karşılayacak. Ama dört yıl sonra biz üretimi 4 kat artıracamız, o zaman da konutlarda kullanılan gazın tamamını buradan elde edeceğiz. Yeter mi? Yetmez. Yani toplamda baktığımızda ihtiyacımızın üçte 1’i bu. Ama komşu sahalarda arama faaliyetlerimiz devam ediyor, olumlu haberler geliyor. İnşallah konuyu, değerlendirmeler bittikten sonra eğer bir somut keşif yakalarsak da sizlerle de paylaşmış olacağız. Yine bu konudaki gerek muhalefet gerekse Cumhur İttifakı’ndan gelen olumlu takdirleri de ayrıca ekibim adına özellikle de müspet karşıladığımız ifade etmek isterim.

Son olarak da: Amasra maden kazasıyla ilgili olarak burada birtakım değerlendirmeler yapıldı. Konuşmamda da ifade ettim; tabii, işin daha çok başındayız, henüz elimizde bir bilirkişi ön raporu var, bilirkişi ön raporunda ortaya atılan iddialar var. Şu anda, Meclis Araştırması Komisyonumuz bu iddialar da dâhil olmak üzere tüm tarafları dinliyor. Bu noktada şu suçludur, şu kusurludur diyemeyiz. Eğer ön rapora bağlı olarak suçlu ilan edip birtakım ithamları ona yöneltecek olursak o zaman mahkemelere niye ihtiyaç var, bilirkişi raporu gelir, hâkime çıkmadan herkesi içeriye tıklarız; böyle bir şey var mı? Şimdi, hukuk kendi içerisinde yürüyor. Biz de ona her türlü desteği vereceğiz. Bakanlığımızda daha ilk gün olay yerinden döner dönmez yazılı talimat verdim teftiş kuruluna; hemen her yönüyle araştırılmasıyla ilgili bir tahkikat başlatılması için. Müfettişler de oraya gitti, ilk incelemeleri de yaptılar. Amasra Müessese Müdürlüğünden 7 yönetici görevden alındı. Bu, belki kamuoyuna yansımada. Diğer boyutları itibarıyla da incelememiz devam ediyor. O açıdan burada erkenden şu suçludur, kusurludur demek; onu göreceğiz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – TTK Başkanı kusurlu değil mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ - Onu göreceğiz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Niye gelmedi buraya?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, sorularınızı sordunuz, rica ediyorum... Böyle bir usulümüz yok, sorularınızı sordunuz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ - Sağlık sorunu nedeniyle gelemediğini de ifade ettim.

Şimdi, TEİAŞ’ın özelleştirilmesine ilişkin olarak şunu daha önce de söyledim: Evet, özelleştirme kapsamına alındı ama TEİAŞ’ı biz çoğunluğu devletin elinde kalacak şekilde yani azınlık hissesini halka açacağız dedik. Buradaki uygulama ve program da Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülüyor. Kimsenin endişesi olmasın; mevcut TEİAŞ’ın sistem operatörlüğüyle ilgili gerek Elektrik

Piyasası Kanunu ve mevzuatından gelen EPDK'nin denetimi, gözetimi altında, tarifeleri orası belirliyor. Bakanlığımızla ilgili kurum devam ediyor dolayısıyla Bakanlığımızın gözetimi, denetimi var. Kamu rejimi zaten devam ediyor, burada, herhangi bir şekilde sizin de ifade ettiğiniz gibi "Bizim elimizden çıkacak, bizim kontrolümüzden çıkacak." ifadesi doğru değil.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Kâr ediyor mu?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Kâr ediyorsa da örneğin, burada yüzde 90 devletin payıysa yüzde 90'ı zaten devlete kalacak demektir.

Kesme bağlama bedelleriyle ilgili bazı eleştiriler oldu, bunların şirkete kalıp kalmadığıyla ilgili. Kesme bağlama bedellerini EPDK maliyet esaslı belirliyor, dağıtım şirketine kalan bir bedel söz konusu değil. Eğer kesme bağlamaya neden olan aboneden bunu almayıp bedelsiz yapacak olursak o zaman herkes katlanmış oluyor bu bedele. Dolayısıyla, burada, sebep olana sadece maliyet kadar olan kısmı yansıtılmış oluyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Geriye kalanları yazılı cevaplayabilir miyiz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Peki.

Sayın Başkan, ben tekrar teşekkür edeceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Bakanlığımızın 2023 bütçesinin devletimize, milletimize, Bakanlığımıza ve ilgili kurumlara hayırlı uğurlu olmasını dileyerek hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Ben de Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum.

Geriye kalan soruları bir hafta içinde Komisyonumuza yazılı iletirseniz bizde soru sahiplerine Komisyon aracılığıyla iletmiş oluruz, o konuda hassasiyetinizi rica ediyorum. Aynı şey EPDK ve Nükleer Düzenleme Kurumu için de geçerli, yazılı cevapları bekliyoruz.

Değerli arkadaşlar, böylece gündemimizdeki kurum bütçeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, oylamalara geçiyoruz.

Bütçe ve kesin hesapları okutuyorum...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Önerge dağıtılmadı Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Dağıtılmadı mı önerge? Önergeyi dağıtalım hemen.

1 adet önerge vardır, dağılmasını bekliyorum. Daha önce uyarıydınız Sayın Paylan, ben bilemem ki.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkan, ben nasıl uyarayım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz de biraz geç verdiniz galiba önergeyi. İzah mı edeceksiniz önergeyi?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Evet, izah edeceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

Yıl: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
11	17.31	01	05.04	100.000.000.000 TL

Rıdvan Turan

Garo PaylanDirayet

Dilan Taşdemir

Mersin

Diyarbakır

Ağrı

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun Sayın Paylan, izahat için.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, kara bir kış bizi bekliyor, elektrik ve doğal gaz faturaları yurttaşlarımızın belini büküyor. Sayın Bakan, Almanya'daki asgari ücretten örnek verdi ama Türkiye'de yurttaşlarımızın büyük çoğunluğu asgari ücretle çalışırken Almanya'da asgari ücretle çalışan oranı neredeyse yok arkadaşlar, ortalama ücret buranın asgari ücretinin 10-15 katı. Şimdi, böyle baktığımızda bu kara kışta yurttaşlarımıza destek olmamız gerekiyor, bizler ihtiyaç sınırına kadar elektrik ve doğal gazın ücretsiz olarak yurttaşlarımızı sağlanmasını öneriyoruz. Ancak buna artan oranda artıran yani bundan fazla tüketen yurttaşlarımızı da artan oranlı bir tarifeyle faturalandırılmasını öneriyoruz. Böylece, zenginin yoksulu finanse ettiği bir sistem öneriyoruz ama şimdilik bu sistemi finanse etmek üzere, tüm yurttaşlarımıza ihtiyaç sınırına kadar elektrik ve doğal gazı ücretsiz sağlamak üzere Enerji Bakanlığının bütçesininin 100 milyar TL artırılmasını öneriyoruz ve desteklerinizi bekliyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının kesin hesabını okutuyorum:

(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun kesin hesabını okutuyorum:

(Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Nükleer Düzenleme Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Nükleer Düzenleme Kurumunun 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Nükleer Düzenleme Kurumunun kesin hesabını okutuyorum:

(Nükleer Düzenleme Kurumunun 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün kesin hesabını okutuyorum:

(Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün kesin hesabını okutuyorum:

(Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun bütçesini okutuyorum:

Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Türkiye, Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun kesin hesabını okutuyorum:

(Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böylece gündemimizde yer alan kamu idarelerinin bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir; hayırlı uğurlu olsun.

Sayın Bakanımıza, Bakan Yardımcılarımıza, milletvekillerimize, bürokratlara ve bütün katılımcılara katkıları için çok teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, 17 Kasım Perşembe günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 22.09